RICHARD V. REEVES

ADAMLAR VE OĞULLAR

MODERN ERKEK NEDEN ZORLUK ÇEKİYOR,
BU KONU NEDEN ÖNEMLİ VE BU KONUDA NE YAPMALI?

Türkçesi: *Canberk Şeref*

MUSTAFA MERTER'İN ÖNSÖZÜYLE...

KETEBE

ISBN: 978-625-5998-56-9
© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 1364

Psikoloji

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Yayıma Hazırlayan
Adem Beyaz

Düzelti
Betül Durdu

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Özkan Kaya

1. BASKI

Şubat 2025
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No: 49619
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212 612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Sertifika No: 53624
Yaz Basım Etiket ve Ambalaj
Ticaret Ltd. Şti.
Kurtköy Mah. Ankara Cad.
Yelken Plaza No: 289/21
Pendik/İstanbul

© Özgün adı *Of Boys and Men: Why the Modern Man Is Struggling, Why It Matters, and What to Do about It?* olan kitabın her hakkı yazar sözleşmesi gereği AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir. İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Adamlar ve Oğullar

Modern Erkek Neden Zorluk Çekiyor, Bu Konu Neden Önemli ve Bu Konuda Ne Yapmalı?

RICHARD V REEVES

TÜRKÇESİ

CANBERK ŞEREF

KETEBE

Richard V. Reeves

Amerikalı yazar ve sosyal bilimci. 1969'da İngiltere'de doğdu. Oxford Üniversitesi'nde coğrafya eğitimi aldı. Warwick Üniversitesi'nde doktora yaptı. Brookings Enstitüsü'nde kıdemli araştırmacıdır. *The New York Times*, *Atlantic*, *Guardian* ve *Observer* gibi dünyaca ünlü gazete ve dergilerde makaleler yayınlamıştır. American Institute for Boys and Men başkanıdır.

Canberk Şeref

Lisansını Hacettepe Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünden almıştır. Carl Gustav Jung'un bazı eserlerinin yanı sıra Jungcu psikolojiden çalışmaları da dilimize kazandırmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 7

GİRİŞ: ENDİŞELİ BABADAN ENDİŞELİ DÜŞÜNÜRE 17

I. KISIM
ERKEKLERİN SIKINTISI

1. BÖLÜM: KIZLAR BAŞTA GELİYOR 25

2. BÖLÜM: İŞÇİLERİN BUNALIMI 43

3. BÖLÜM: YUVALARINDAN OLMUŞ BABALAR 59

II. KISIM
ÇİFTE DEZAVANTAJ

4. BÖLÜM: DWIGHT'IN GÖZLÜKLERİ 75

5. BÖLÜM: SINIF SINIRLARI 93

6. BÖLÜM: GİRİŞİMLERİN KARŞILIKSIZ KALMASI 111

III. KISIM
BİYOLOJİ VE KÜLTÜR

7. BÖLÜM: ERKEKLERİN GELİŞİM SÜRECİ 125

IV. KISIM
POLİTİK ÇIKMAZ

8. BÖLÜM: İLERİCİLERİN KÖRLÜĞÜ 149

9. BÖLÜM: GÖZ DÖNMESİ..... 163

V. KISIM
NE YAPMALI

10. BÖLÜM: ERKEK ÇOCUKLARI OKULA GEÇ BAŞLATMAK..... 181

11. BÖLÜM: ERKEKLER SEYO (SAĞLIK, EĞİTİM, YÖNETİCİLİK, OKUMA-YAZMA) SEKTÖRLERİNDE BAŞARILI OLABİLİR 201

12. BÖLÜM: YENİ BABALAR..... 221

SON SÖZ..... 239

TEŞEKKÜR..... 241

NOTLAR..... 243

ÖNSÖZ

Amerikalı sosyal bilimci Richard V. Reeves, *Adamlar ve Oğullar*'da aslında uzun zamandır üzerinde kafa yorduğu, pek alışık olmadığımız bir konuya temas ediyor; çünkü normalde hep "kadın hakları, feminizm" derken, "peki erkekler ne âlemde?" sorusunu pek sormuyoruz. Bu sorunun cevabını vermeden, yazar bu konuya değinmese de, önce bir başka Amerikalı sosyolog J. Twenge'nin *Ben Nesli* kitabında sunduğu şu bölüme ibret gözüyle bakabiliriz:

> "1990'lardaki ortalama bir kız üniversite öğrencisi, 1970'lerdeki Patlama Neslinin üniversite öğrencilerine kıyasla %80 daha fazla 'eril' özelliklere sahip. Değişim o kadar büyüktü ki 1990'ların başlarında erkekler ve kadınların sözde erkeksi olduğu söylenen özellikleri ölçen ankete verdiği cevaplar ayırt edilemiyordu. Açıkça görülüyordu ki bu özellikler artık erilliğe değil, insanlığa aitti."

Evet, kadınlar bu oranlarda "erkekleşirse" artık bu dünyada erkeklere yer kalır mı? Tabii ki "erkekleşme"den kasıt geç evlenme, çocuk yapmama veya 1-2 çocukla yetinme, genel mânâda erkeksi bir varoluş tarzı benimseme, erkek mesleklerini seçme, ağır sporlar yapma... veya varoluşçu filozofların tabiri ile var olma yerine sahip olma ağırlıklı bir hayat sürdürme.

Bu kitabın ana hatlarını özetlemeye çalışacağım...

Yazar Giriş bölümünde durumu açıklayan şöyle bir ifade kullanıyor:

> "Post-feminist bir dünya için bütün toplumun yararına bir erkekliğe ihtiyacımız var."

Birinci Bölümde erkek ve kızlar arasında beyin gelişimi zamanlaması farkı belirtiliyor ve erkeklerin kızlara göre daha geç olgunlaştığı açıklanıyor. Beynin ön tarafında, gözlerin hemen üstünde olan ve genel bir yönetim merkezi gibi çalışan "pre-frontal korteks" erkeklerde kızlara göre 2 yıl sonra devreye giriyor. Aynı durum beyincik (serebellum) için de geçerli, kızlarda asgari boyutlarına 11 yaşında, erkeklerde 15 yaşında ulaşıyor. Ve beyincik diğer işlevlerin yanı sıra, duygusal, kognitif alanlarda dengeleyici ayarlamalar yapıyor. Yani bu ayarlamaları "uslanma" olarak anlarsak, kızlar erkeklere göre 2 sene daha önce uslanıyor ve yaramazlık yapmak yerine kendilerini derslerine veriyorlar. Bir diğer araştırmacı ise ergenlikte kızların beyin hücreleri (sinaps) gelişiminin erkeklere göre 2-3 sene daha önde olduğuna işaret ediyor.

Fakat bu açık gelişim farkına rağmen ABD'de eğitim politikaları bu durumu itibara almıyor. Yazar eğitim hayatının başlangıcındaki eşitsizliğin ileriki zamanlara da yansıdığını ve ABD'de kızlarda lisans derecesine sahip olmanın, erkeklere oranla %57 olduğunu açıklıyor. Ayrıca erkeklerin daha önde olduğu BTMM (bilim, teknoloji, mühendislik, matematik) alanlarında kadınlar %36 oranlarına ulaşmış olsalar da erkekler aynı ilerlemeyi eğitim ve sağlık sektörleri alanlarında gösteremiyor.

İkinci Bölümde, robotik teknikler ve otomasyonun devreye girdiği mesleklerde erkekler artık iş bulamazken, sağlık, hizmet ve eğitim alanlarında kadınların daha avantajlı durumda olduğu vurgulanıyor. İlginçtir, yazar bu konuda kadınların bir başka avantajlarına daha dikkati çekiyor: Duygusal zekâ!

Evet robotlarda olmayan bu insanî incelik, özellikle kadınlarda daha belirgin. Fakat sadece bu değil, diğer yandan kadınlar fiziksel olarak da daha fazla güçleniyor; 1985'te erkeklerin ortalama el sıkma gücü kadınlara göre 13.5 kg daha fazlayken bugün artık eşit durumdalar!

Ve tabii ki otomasyon arttıkça, ağır güç gerektiren ve önceleri erkeklerin tekelinde olan; mesela inşaat işçiliği artık kadınlar için de ulaşılabilir durumda. Özet olarak yazar bu durumun çözümünü erkeklerin SEYO (sağlık, eğitim, yönetim ve okuma-yazma) alanlarında daha yoğun temsil edilmelerinde görüyor.

Kadınların iş hayatına dahil olmalarının bir diğer sonucu ise 1970'lere göre, yani kadınların iş hayatına atılmaları sonrasında ekonominin ABD'de 2 trilyon USD artış göstermiş olması. Evet işin bir de bu boyutu var.

Üçüncü Bölümde ABD'de evlerin "ekmek parası"nı çıkartanların artık %41 oranında kadınlar olduğu vurgulanıyor. Avustralyalı bir hanımın dediği gibi "Bir kadının erkeğe duyduğu ihtiyaç, bir balığın bisiklete duyduğu ihtiyaç kadardır." Çocuklara da artık resmî bir baba gerekmiyor; ABD'de çocuklar %40 oranında evlilik kurumu dışında doğuyor. Evlenmeme nedenlerinden birisi de erkeklerin kazançlarının kadınların kazançlarının altına düşmesi; sadece bu nedenin evlilik oranlarını %29 düşürdüğü gözlemleniyor. Bu durumun şaşırtıcı ve üzücü sonucu, 2010 tarihinden itibaren erkeklerde uyuşturucuya bağlı ölümlerin %50'nin üstüne yükselmesi... Yani erkekler mutsuz.

Ve tabii ki çocuklar da muzdarip... Evlenmeme ve erken ayrılma neticesinde %33 oranında çocuk babasını hiç görmüyor. Kadınların %82'si çocuk yetiştirmek için babaya gerek olmadığını düşünürken, yine ilginçtir erkeklerin %74'ü de aynı fikirde.

Dördüncü Bölümde yazar, bütün bu sosyal değişimlerin ABD'deki siyahiler üzerindeki etkisini araştırıyor. Mesela bazı bölgelerde 1970'ten sonra doğan her dört siyahiden biri, 30 yaşlarında hapse girmiş. Siyahi kadınlarda evlilik dışı doğum oranları ise %70!

Beşinci Bölüm; ümitsizlik ve çaresizlikten dolayı erkek ölümlerinin ABD'de kadınlara nispetle neden üç misli olduğunu açıklıyor: çekirdek ailenin çökmesi. Uyaran, uyuşturucu bağımlılığı had safhada ve uyuşturucu ölümlerinin kurbanı %70 oranında erkekler.

İlginç bir başka durum ise erkeklerin yalnızlığı... 1990'larda %3 olan arkadaşsızlık %15'e yükselmiş. Sosyal yalnızlığın doğal sonucu ise özellikle erkeklerin ebeveyn evinden ayrılmak istememeleri. Japonya'da bu durum daha vahim hâle gelmiş; gençler bir odaya kendilerini kapatıyorlar ve yıllarca orada kalıyorlar. "Hikikomori" diye tabir edilen bu durumu yaşayanların sayısı 500 bine ulaşmış.

Anneleri tarafından babasız büyütülen erkek çocuklar ise bir başka mesele... Bunlar okulda daha başarısız ve yüksek tahsil yapmıyorlar.

Altıncı Bölümde yazar Kalamazoo adlı bir şehirde uygulanan özel bir eğitim projesinden hareketle, şartlar iyi bile olsa erkeklerin daha başarısız olduğunu açıklıyor; kadınlara kıyasla hayatlarında hedef belirleyemiyorlar, motivasyon eksikliği yaşıyorlar. Bölümün sonunda yazar bu durumun nedenlerini sorguluyor, antropolog ve ekonomistleri konuyu araştırmaya davet ediyor.

Yedinci Bölüm; erkekliğin öne çıkan üç özelliğini mütebariz ederek başlıyor: saldırganlık, riske girme ve cinsellik dürtüsünün kızlara göre fazlalığı. Yazar bu durumu genetik gelişim ve cinsiyet hormonları üzerinden açıkladıktan sonra sosyal uzantılarına değiniyor.

Sekizinci Bölüm; ABD'de özellikle sol görüşlü çevreler ve Cumhuriyetçiler tarafından öne sürülen "toksik maskülenlik" kavramını eleştirerek başlıyor. Erkekliğin cesaret, haklı bir dava için gerekirse güç kullanma, bir ideal için kendini feda etme, sadakat vb. olumlu yönlerine temas etmeden, hep anlamsız şiddet, kabalık, zorbalık vb. yönlerle çağrıştırılmasının yanlışlığı açıklanıyor.

Bu "toksik maskülenlik" bir dizi alakası olmayan kavramla ilintili olarak kullanılmaya başlıyor; mesela toplu katliamlar, çete şiddetleri, tecavüz, çevrimiçi trolleme vs.

Burada bizim yazara eleştirimiz, ABD'de ve oradan bütün dünyaya yayılan "cinsiyetsizlik" (*genderlessness*) akımına işaret etmemesi. Evet, erkeklerin sağlıklı erkeksi yönleri köreltiliyor; fakat bu arada kadınlar da gittikçe erkekleştiriliyor. Ayrıca sağlıklı bir erkek kimliğiyle özdeşleşme, eşcinsellik ve trans eğilimlerinin de önünde bir set gibi koruma görevi yapıyor. Yani yazar erkek/kadın üzerine oynanan oyunun büyük resmini görmüyor veya görmek istemiyor. Hâlbuki sosyolog Judith Butler'ın şu mesajı ne kadar açık…

> "Gerçekten de uluslararası lezbiyen ve gey ajandasının görevi, gerçekliğin yeniden yaratılmasından, insanın yeniden oluşturulmasından ve neyin yaşanabilir olup neyin yaşanamaz olduğu sorusunun arabuluculuğundan başka bir şey değildir."

Dokuzuncu Bölümün başında yazar, ABD senato üyesi Josh Hawley'nin Ulusal Muhafazakârlık Konferansı'nda erkeklerin sorunlarıyla ilgili yaptığı bir konuşmayı açıklayarak başlıyor. Senatör, "erkeklere yönelik saldırının, solun Amerika'ya karşı daha geniş çaplı saldırısının ön cephesi olduğunu" olduğunu söylüyor. Fakat yine ne senatörde ne de yazarda bu saldırının asıl yöneticileri üzerine tek bir anlamlı izah yok. Hâlbuki kamuoyunu tartışmasız bir şekilde yöneten bir Hollywood film/televizyon endüstrisi ve bir de dünya çapında

tekel oluşturmuş bir sosyal medya imparatorluğu var. Burada sorumluluğu sadece politikacılara yüklemek, zorunlu bir seçici körlük olarak görünüyor. ABD'de, yukarıda adını verdiğim kurumların kimlerin elinde olduğunu söylemek hemen nefret söylemi ve komplo teorisi kapsamına alınıyor ve söyleyenler için hemen bir linç kampanyası başlatılıyor.

Ve olmazsa olmaz, bu bölüm Amerikan Yahudi Komitesi yöneticisi Daniel Schwammenthal'ın söylediği şu "veciz" cümle ile bitiyor: "Politikanın temel kuralı şudur: Toplumda gerçek sorunlar varsa ve sorumlu taraflar bunların üstesinden gelmezse o vakit sorumlu olmayan taraflar işi üstlenir." Evet, "çocuk"tan al haberi.

Schwammenthal'ın bir "kuzeni" E. Bernays ise bu durumu şöyle özetler: "Halk kitleleri, bilinçdışındaki bazı faktörlerin güdüsüyle davranış sergilerler; bu sebeple yetenekli bir azınlık onların fikirlerini manipüle etmelidir."

Onuncu Bölümden itibaren yazar bazı önlem önerileri sunuyor, bunlar…

- erkek çocukları okula geç başlatmak
- erkek çocuklara ders veren daha fazla erkek öğretmen

  erkeklerin sağlık sektöründe daha fazla görev alması

  babalık kurumunun güçlendirilmesi

  babalığı destekleyen meslekler

Sonuç olarak yazar sadece ABD'yi değil, ülkemiz de dahil olmak üzere bütün dünyayı ilgilendiren vahim bir meseleyi gündeme getiriyor.

Judith Butler'ın üst kısımda açıkladığımız "İnsanlığı yeniden yapılandırma" projesinin en önemli cephelerinden birisi de anneliği yok ettikten sonra babayı da devreden çıkartmak. Şimdiye kadar süregelen gidişata bakarsak, baya başarılı ol-

dular, eğer onlar kadar çaba göstermezsek bizi istedikleri hâle getirecek ve Matrix'in duvarları içine hapsedecekler.

İsrailli tarihçi Noah Harari bakın bu Matrix dünyasını nasıl tanımlıyor...

> "Böylesi özverili bir rehberlik hizmeti alabilmek için yapmamız gereken tek şey; her insanın bir birey olarak iyiyi, güzeli ve anlamı ayıracak bir özgür iradeye sahip olduğu fikrini terk etmektir. İnsanlar, anlatıcı benliklerinin yarattığı öykülerle yönlendirilen otonom varlıklar olmaktan çıkarak devasa bir küresel ağın ayrılmaz parçaları hâline gelecektir... sonunda bu her şeyi bilen ağdan bir an olsun bile çıkamayacağımız bir noktaya gelebiliriz. Bağlantının kesilmesi bir nevi ölüm anlamına gelebilir."

Peki bu dünyayı kim yönetecek dersek, cevap yine hazır...

> "Bazı insanlar vazgeçilmez olmaya ve sırları çözülemez kalmaya devam edecek ve bu insanlar sürümleri yükseltilmiş, bir süperinsan eliti oluşturacak. Bu süperinsanlar duyulmamış yeteneklerin ve görülmemiş bir yaratıcılığın keyfini sürerken, bu sayede dünyadaki en önemli kararların çoğunu almaya devam edecekler. Onlar sistemin hayati gerekliliklerini yerine getirirken, sistem onları anlayamayacak ve yönetemeyecek."

Seçim bizim, vesselam!

Mustafa Merter

George, Bryce ve Cameron'a

GİRİŞ
ENDİŞELİ BABADAN ENDİŞELİ DÜŞÜNÜRE

Adamlar ve oğullar için 25 yıldır endişeleniyorum. Artık yetişkin olmuş üç erkek çocuk yetiştirdiğinizde doğal olarak geliyor bu. George, Bryce, Cameron: Sizi çok seviyorum. Bu yüzden şimdi bile bazen sizin için endişeleniyorum. Ama endişelerim işime de yansıdı. Brookings Enstitüsünde araştırmacı olarak çalışıyorum; ilgi alanlarımsa başlıca fırsat eşitliği ve fırsat eşitsizliği. Şimdiye dek, çoğu zaman dikkatimi sosyal sınıf ve ırk ayrımlarına yönelttim. Ama cinsiyet farkları hususunda muhtemelen beklemediğiniz bir şekilde gitgide daha fazla endişelenmeye başladım. Okulda, işte ve ailelerinde sıkıntı çeken adamlar ve oğulların sayısının apaçık arttığını görüyorum. Eskiden üç oğlan ve genç adamı dert edinirdim. Şimdiyse milyonlarcası için endişeleniyorum.

Buna rağmen bu kitabı yazma konusunda çekinceliydim. Bana aksini tavsiye eden insanların sayısını bilmiyorum bile. Günümüz politik atmosferinde, adamlar ve oğulların sorunlarını öne çıkarmak riskli bir girişim olarak görülüyor. Köşe yazarı olan bir dostum, "Elimden geldiği kadarıyla bu

konulara hiç yaklaşmıyorum. Bu hususlarda beladan başka bir şey doğmuyor" demişti. Bazı insanlar bu sorunların kadınlar ve kızların hâlâ yüzleşmekte olduğu sorunlara karşı dikkat dağıtma ya da oyalama olduğunu savunuyorlar. Bence bu yanlış bir yargı. Cinsiyet eşitliğinin savunucusu olarak, kadınlar ve erkekler arasındaki gelir ayrımının nasıl ortadan kaldırılabileceği konusu üzerine çok düşünüyorum. (Erkeklerin 100$ kazandığı yerde kadınlar 82$ kazanıyor.)[1] Göreceğiniz üzere, benim görüşümce burada çözüm, çocuk bakımının daha eşit bölüştürülmesiyle de alakalı; hem anneler hem de babalar için ücretli izinler olmalı. Ama diğer yönde eğilim gösteren üniversite mezuniyet oranları hakkında da aynı ölçüde endişeliyim, zira bu da eğitimdeki büyük ve gitgide ilerleyen bir cinsiyet ayrımının semptomlarından biridir. (Kadınların 100 lisans diploması aldığı yerde erkekler 74 diploma alıyor.)[2] Burada basit ama radikal bir reform öneriyorum: Erkek çocukları okula kızlardan bir yıl daha geç başlatın.

Başka bir deyişle, işleri kadınlara ve okulu da erkek çocuklara daha adil olacak şekilde yeniden tasarlayın.

İki fikri bir arada savunabiliriz. *Hem* kadın hakları hakkında tutkulu *hem de* savunmasız adamlar ve oğullara karşı şefkatli olabiliriz.

Tabii ki adamlar ve oğullar konusu üzerine eline kalem alan ilk kişi ben değilim. Hanna Rosin (*The End of Men* [Erkeklerin Sonu]), Andrew Yarrow (*Man Out* [Erkeğin Sırası Geçti]), Kay Hymowitz (*Manning Up* [Adam Olmak]), Philip Zimbardo ve Nikita Coulombe (*Man, Interrupted* [Erkeğin Aklı Karıştı]), Warren Farrell ve John Gray (*The Boy Crisis* [Erkek Çocukların Krizi]) ve daha birçoğunun izinden gidiyorum ben. Öyleyse neden bu kitap ve neden şimdi? Keşke tek, basit bir saiki olduğunu söyleyebilseydim. Fakat altı temel sebep var.

İlkin, işler sandığımızdan daha beter. Erkek çocukların okulda ve kampüste sıkıntı çektiğini, erkeklerin iş piyasasında

itibarlarını kaybettiğini ve babaların çocuklarıyla görüşemediğini çok fazla yazıda okudum. Belki bazıları abartılmıştır diye düşündüm. Ama ne kadar yakından bakarsam resim o kadar kasvetli görünmeye başladı. Kazanılan üniversite diplomalarındaki cinsiyet ayrımı, günümüzde 1970'lerde olduğundan daha fazla; ama aksi yönde.[3] Çoğu erkeğin maaşı bugün 1979'ta olduğundan daha düşük, oysaki kadınların maaşları her yerde artmış durumda.[4] Beş babadan biri çocuklarıyla birlikte yaşamıyor.[5] İhtiyar ya da aşırı doz kaynaklı "çaresizlik ölümlerinin" neredeyse dörtte üçünü erkekler teşkil ediyor.[6]

İkincisi; en çok sıkıntı çeken erkekler özellikle de sınıf ve ırk bakımından eşitsizliklerin uç kutbundaki kişilerden oluşuyor. Endişelendiğim adamlar ve oğullar, ekonomik ve sosyal merdivenin en aşağısındakiler. Çoğu erkek elit sınıfın bir parçası değildir ve bu sınıfa girebilecek olan genç erkek çocukların sayısıysa onlardan bile azdır. 1979'da, lise diplomasıyla eğitimini tamamlamış tipik bir Amerikan erkeğin haftalık kazancı günümüz hesabıyla 1017 dolardı. Bugünse bu sayı %17 daha azalıp 881$ olmuştur.[7] *Ekonomist* dergisinin dediği gibi: "Merdivendeki en yüksek basamakların erkeklere ait olması, aşağıdaki erkekler için bir avuntu yerine geçiyor."[8] Üst basamaklardaki erkekler hâlâ refahtalar; ama genel olarak erkekler öyle değiller. Özellikle siyah iseler: "Erkek, yoksul ve Afrikalı-Amerikalı olmak [...] günübirlik olarak her sosyal kurumda derin bir ırkçılıkla karşılaşmak demektir" diye yazar meslektaşım Camille Busette.[9] "Hiçbir demografik grup bu kadar kötü süreçlere bu kadar sürekli olarak, bu kadar uzun süre maruz kalmamıştır." Siyah erkekler sadece kurumsal ırkçılığa değil, *cinsiyet* ırkçılığına da maruz kalırlar, ki buna iş piyasasında ve adalet sisteminde karşılaşılan ayrımcılık da dahildir.[10]

Üçüncüsü; şu benim için aşikâr hâle geldi: Adamlar ve oğulların sorunları esasında bireysel olmaktan ziyade yapısaldır; ama pek nadiren buna göre muamele görürler. Erkeklerin *karşılaştığı* sorunlar, tipik olarak erkeklerin *kendi spesifik* sorunları

olarak etiketlenmiştir. Düzeltilmesi gereken erkeklerdir –sıra sıra birer erkek ya da oğlan. Bu bireyselci yaklaşım yanlıştır. Erkek çocukların okulda ve üniversitede geride kalmalarının sebebi, eğitim sisteminin onları dezavantaja sokacak şekilde düzenlenmiş olmasıdır. Erkeklerin iş piyasasında sıkıntı yaşamasının sebebi, geleneksel olarak eril işlerde ekonomik bir değişim yaşanmasıdır. Babalarınsa evlerini kaybetmelerinin sebebi, eve ekmek getirme kültürel rolünün içinin boşaltılmış olmasıdır. Erkeklerin sıkıntısı, kitlesel bir psikolojik salgının değil de derin yapısal değişimlerin sonucudur.

"Erkeklerin neleri kaybettiğini düşündükçe; kamu yaşamında yararlı bir rol, makul ve güvenilir bir geçim sağlayabilme yolu, evde takdir görme, kültürde saygılı muamele" diye yazar feminist yazar Susan Faludi 1999 tarihli *Stiffed* [Kazığa Geçirilmiş] kitabında, "20. yüzyılın sonunda erkeklerin garip bir şekilde gitgide daha fazla yüzyılın ortasındaki kadınların konumuna düştüğünü görüyorum."[11]

Dördüncüsü; büyük bir şok içinde şunu keşfettim: En çok göz önünde olanlar dahil çoğu sosyal politika girişimi adamlar ve oğullara yardım etmiyor. Gözüme çarpan ilki Kalamazoo, Michigan'daki ücretsiz üniversite programıydı. Değerlendirme ekibine göre, üniversiteyi tamamladıktan sonra "Kadınlar bundan çok büyük kazançlar elde ederken (%50 artış) erkekler görünüşe göre hiç kazanç elde edememektedir."[12] Şok edici bir bulgu bu. Üniversiteyi tamamen ücretsiz hâle getirmenin erkeklerde hiçbir faydası olmamıştır. Ama görünüşe göre kızlar ve kadınlara fayda sağlayıp adamlar ve oğullara fayda sağlamayan onlarca program var: Fort Worth, Teksas'ta öğrenci danışmanlık tasarısı; Charlotte, Kuzey Carolina'da okul seçim programı; New York'ta düşük gelirli kişilere gelir desteği; ve daha birçoğu. Bu girişimlerin büyük başarısızlığı, çoğu zaman *ortalama* olumlu sonuçlar ile gizlenir, genç kız ya da kadınlar üzerindeki olumlu etkiyle güdümlenir. Tek başına bakıldığında, bu cinsiyet ayrımı belli bir girişimdeki istisna olarak

görülebilir. Ama bu tekrarlanan bir örüntüdür. Dolayısıyla adamlar ve oğullar hem sıkıntı çekmekte hem de sosyal politika girişimlerinin çok daha az yardımını görmektedirler.

Beşincisi; cinsiyet ve toplumsal cinsiyet meselelerinde politik bir çıkmaz var. Politikada her iki cephe de gerçek bir değişimi engelleyen ideolojik bir konuma yerleşti. İlericiler, kayda değer cinsiyet eşitsizliklerinin her iki yönde de olabileceğini yadsırlar ve erkek sorunlarını doğrudan "'toksik' maskülenlik" semptomları diye etiketlerler. Muhafazakârlar görünüşte adamlar ve oğulların sıkıntılarına karşı daha hassastır; ama bu yalnızca zamanı geri alıp geleneksel rollere dönmek adına bir meşrulaştırmadan ibarettir. Sol kanat erkeklere "Biraz daha kız kardeşin gibi ol" der. Sağ kanatsa "Biraz daha baban gibi ol" der. İki çağrı da yardımcı değildir. Asıl ihtiyaç duyulan şey, erilliğin cinsiyet eşitliğiyle uyumlu bir olumlu vizyonudur. Kültür savaşlarının insaflı bir muhalifi olarak, adamlar ve oğulların durumu için küresel destek görecek bir teşhis yapabilmiş olmayı umuyorum.

Altıncısı; sosyal politika üzerine bolca kafa yormuş biri olarak, yalnızca hayıflanmak yerine bu sorunların üstesinden gelecek bazı olumlu fikirler sunabilecek donanıma sahip olduğumu düşünüyorum. Sancı ve sıkıntı içinde oturup beklemek yeter. Eğitim, iş ve aile alanlarının üçünde de en çok sıkıntı çeken adamlar ve oğullar için bazı pratik, kanıt temelli çözümler sunuyorum. (Şunu en başından söylemek muhtemelen faydalı olacaktır: Başlıca odağım erkeklerin %95'ini teşkil eden heteroseksüel erkeklerdir.)[13]

I. Kısımda erkeklerin sıkıntısı üzerine kanıtlar sunuyor, okulda ve üniversitede (1. Bölüm), iş piyasasında (2. Bölüm) ve aile içinde (3. Bölüm) ne kadar çok adam ve oğulun sıkıntı çektiği üzerine deliller gösteriyorum. II. Kısımda, ırkçılıktan muzdarip olan siyah adamlar ve oğulların (4. Bölüm) ve keza ekonomik merdivenin en aşağısındaki adamlar ve oğulların

(5. Bölüm) yüzleştiği çifte dezavantaja ışık tutuyorum. Ayrıca sosyal politika müdahalelerinin adamlar ve oğullar için işe yaramadığı üzerine gitgide artan kanıtlar ortaya koyuyorum (6. Bölüm). III. Kısımda cinsiyet farklılığı sorularına değiniyor, doğa *ve* kültür meselesi üzerine tartışıyorum (7. Bölüm).

IV. Kısımda politik çıkmazımızı tanımlıyor, bu işin üstesinden gelmektense politikacıların durumu nasıl daha kötü hâle getirdiğini gösteriyorum. İlerici Sol kanat, adamlar ve oğullar hakkındaki haklı kaygıları göz ardı ediyor ve erilliği patolojikleştiriyor (8. Bölüm). Popülist Sağ kanat, erkeklerin altüst olmuş değerlerini silah olarak kullanıyor ve sahte vaatler sunuyor (9. Bölüm). Partizanlar için ya kadınlara ya da erkeklere bir savaş açılmıştır. Son olarak V. Kısımda, bazı çözümler sunuyorum. Özellikle erkek yandaşı bir eğitim sistemi (10. Bölüm); erkeklerin gelişen sektörler olarak sağlık, eğitim, idare ve okuryazarlık veya TEDAVİ gibi alanlara geçmelerine yardım edilmesi (11. Bölüm); ve babalığın bağımsız bir toplum kurumu şeklinde desteklenmesi (12. Bölüm) adına bazı önerilerde bulunuyorum.

"Erkeğin hususi durumu üzerine kitap yazmanın ne anlama geldiğini bir erkek hiçbir zaman anlayamaz" diye yazar Simone de Beauvoir.[14] Ama bu 1949'daydı. Artık erkeğin hususi durumu acil müdahale gerektiriyor. Aynı zamanda onlardan erkek olmayı bırakmalarını istemeden, geçtiğimiz on yılların dramatik değişimlerine adapte olmalarında erkeklere yardımcı olmalıyız. Post-feminist bir dünya için bütün toplumun yararına bir erkekliğe ihtiyacımız var.[15] İhtiyacımız da pek acil.

I. KISIM
ERKEKLERİN SIKINTISI

1. BÖLÜM
KIZLAR BAŞTA GELİYOR
Eğitimde Erkek Çocuklar Daha Gerideler

Amerika Eğitim Konseyi eski baş iktisatçısı Carol Frances, durumu "olağanüstü bir yükseliş" ve "harikulade bir başarı" olarak tanımlar.[1] OECD Eğitim Araştırmaları ve İnovasyon Merkezi bölümünün analisti Stephan Vincent-Lancrin, "insanların buna inanamaması [...] gerçekten çok şaşırtıcı" diyor.[2] *The End of Men* [Erkeklerin Sonu] kitabının yazarı Hanna Rosin için "bu, yüzyılın en garip ve en köklü değişimidir, keza dünyanın her yerinde benzer bir şekilde ilerlemesi durumu daha da pekiştirir."[3]

Frances, Vincent-Lancrin ve Rosin, eğitimdeki cinsiyet ayrımından bahsediyor. Yalnızca birkaç on yıl süren bir zaman zarfında, kızlar ve kadınlar sınıfta adamlar ve oğullara yetişmekle kalmayıp onları geçtiler. 1972'de, ABD hükümeti yüksek öğrenimde cinsiyet eşitliğini desteklemek için bir dönüm noktası yerine geçen IX başlıklı kanunu onayladı. Bu tarihte, kadınlara kıyasla erkeklerin aldığı lisans diploması sayısında %13'lük bir oran farkı vardı.[4] 1982'de aradaki fark kapandı.

2019'daysa lisans diploma kazanımındaki cinsiyet ayrımı, 1972'den yüksek bir sayıyla %15'e çıktı –ama diğer yönde.[5]

Erkek çocukların, özellikle de siyah çocukların ve daha yoksul ailelerden gelen çocukların sınıftaki düşük performansı istihdam oranlarına ve geleceğe yönelik ekonomik hareketliliklerine ciddi bir şekilde zarar vermektedir. Günümüz eğilimlerini göz önüne alırsak, ki bunların çoğu pandemi sırasında daha da kötüye gitti, bu eşitsizliği düşürmek kolay olmayacak. Örneğin ABD'de, 2020 üniversite kayıtlarındaki düşüş, erkeklerde kadınlarda olduğundan yedi kat fazlaydı.[6] Erkek öğrenciler çevrimiçi eğitimde de zorluk yaşamaktalar ve eğitim kaybı ilerleyen aylar ve yıllarda gittikçe aşikâr hâle gelmeye başladıkça, durumun adamlar ve oğullar için daha da ciddileşeceği neredeyse kesindir.[7]

Karşımızdaki ilk zorluk, sosyal politikaları belirleyen kişileri eğitimde artık dezavantajlı konumda olanın erkek çocuklar olduğuna ikna etmektir. Eşitsizlik genel bakımdan hâlâ diğer yöndeyken eğitimdeki cinsiyet ayrımı konusunda endişelenmek için henüz çok erken olduğunu savunan kişiler var. Cinsiyet farkları hakkında 2. Bölümde daha fazla konuşacağım; şimdilik, iş piyasasının çocuk bakımıyla ilgilenmesi gerekmeyen işçiler lehine olduğunu ve bu işçilerin çoğunluğunun erkek olduğunu söylemek yeterli olacak. Ama bununla beraber eğitim sistemiyse kadınlar lehine yapılandırılmıştır, ki bunun sebeplerini bu bölümde ortaya koyacağım. Öyleyse elimizde kadınların lehine bir eğitim sistemi ve erkeklerin lehine bir iş piyasası var. İki yanlış bir doğru etmez. İkisini de düzeltmeliyiz. Eşitsizlikler, hangi yönde olursa olsun önemlidir. Ayrıca şuna da dikkat çekmek gerekiyor: İş piyasasında kadınlar erkeklerle arayı kapatıyorken sınıfta adamlar ve oğullar gittikçe geriye düşüyorlar. Bir fark kapanıyor, diğeri büyüyor.

İlkin K-12 eğitim sistemindeki cinsiyet farklılıklarını tanımlayacağım ve ondan sonra bunların başlıca sebebi ola-

rak gördüğüm şeyleri göstereceğim: özellikle de ergenlikte, erkek çocukların ve kız çocukların gelişim hızındaki ciddi hız farkı. Ondan sonra yüksek öğrenimde ortaya çıkan eşitsizliklerin bazılarının izini süreceğim. Buradaki başlıca mesajım, her aşamada keskin cinsiyet farkı olduğu ve tüm dünyada bunların gitgide büyümekte olduğudur. Ama sosyal politikaları belirleyen kişiler, far görmüş geyik gibi, hâlâ tepki vermiş değiller.

KIZLARIN NOTLARI DAHA İYİ

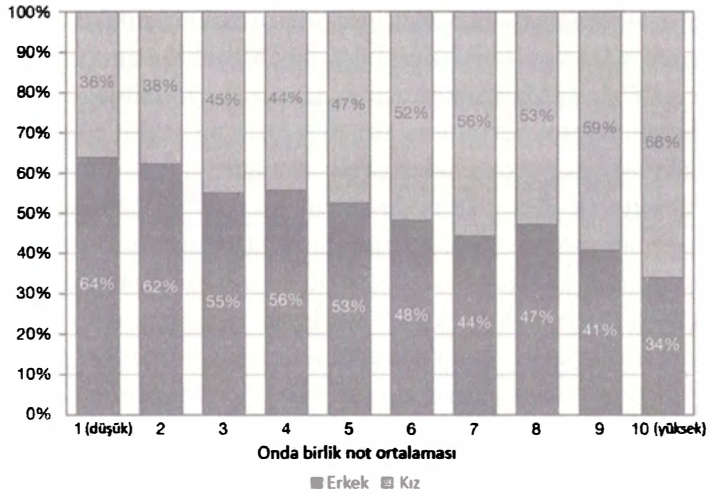
Finlandiya hakkında ne kadar bilginiz var? Dünyadaki en mutlu ulus, değil mi? Evet, doğru.[8] Okul sistemleri mükemmel, değil mi? Eh, kısmen doğru. Uluslararası eğitim sonuçları sıralamasında Finlandiya gerçekten neredeyse her zaman en başta ya da en üstlerde geliyor –ama bunun sebebi erkekler değil, kızlar. Her üç yılda bir, OECD, 15 yaşındaki gençler arasında okuma, matematik ve bilimsel beceriler üzerine bir anket yapar. Bunun adı PISA [Uluslararası Öğrenci Tespit Programı]) testidir ve sosyal politikaları belirleyen kişilerin pek dikkatini çeker. Finlandiya, eğitimde cinsiyet ayrımına bakmak için iyi bir yerdir; çünkü performansı çok yüksek bir ulustur (hatta, PISA sonuçları her yayımlandığında diğer ülkeler bir gıpta krizine düşerler). Ama Finlandiyalı öğrenciler PISA'da genel performansta çok yüksek bir konumda olsalar da devasa bir cinsiyet ayrımı söz konusudur: Finlandiyalı kızların %20'si testte en yüksek seviye skor yaparken, erkeklerde bu oran %9'dur.[9] En düşük okuma skorunda cinsiyet ayrımı tersine döner: erkekler %20, kızlar %7. Çoğu ölçümde, Finlandiyalı kızlar erkekleri bilim ve matematikte de geçiyorlar. Uzun lafın kısası şu ki, Finlandiya'nın uluslararası eğitim performansının sebebi, Finlandiyalı kızların hayret verici performansından ibarettir. (Hatta Amerikalı erkekler PISA okuma testinde Finlandiyalı erkeklerle aynı oranda başarılıdır.)

Ulusun başarısını kavramak adına Finlandiya'ya gözlerini çeviren eğitim reformcuları için burada önemli bir durum söz konusu olabilir; ama aslında buradaki uluslararası bir eğilimin canlı bir örneğinden ibarettir. Dünya çapında ilkokullarda ve ortaokullarda, kızlar erkekleri geride bırakıyor. OECD uluslarında, erkekler matematikte çok ufak ve gittikçe azalan bir avantaja sahipken okuma becerisi nazarında kızlar erkeklerden yaklaşık bir yıl ilerdeler.[10] Üç ana ders konularında erkek çocuklar kızlara kıyasla %50 daha fazla başarısız olma ihtimali taşıyorlar: matematik, okuma ve bilim.[11] İsviçre, *pojkkrisen* (oğlanlar krizi) olarak adlandırılan sorunla okullarında mücadele etmeye başlıyor. Avustralya *Boys, Blokes, Books and Bytes* [Oğlanlar, Erkekler, Kitaplar ve Baytlar] isimli okuma programı tasarladı.

ABD'de, on yıllardır okulda kızlar daha başarılı olan cinsiyettir. Özellikle okuma-yazma ve sözel becerilerde şimdi arayı daha da açıyorlar. Ayrımlar erken yaşta başlıyor. Kızlar 5 yaşında erkek çocuklardan %14 daha fazla "okula hazır" oluyorlar. Bu ayrım zengin ve yoksul çocuklar, siyah ve beyaz çocuklar, anaokuluna giden ve gitmeyen çocuklar arasındaki ayrımdan çok daha büyük.[12] Dördüncü sınıftaki %6 okuma becerisi, sekizinci sınıfın sonunda %11'lik bir ayrıma çıkıyor.[13] Matematikte dördüncü sınıfta erkek çocuklar lehine olan %6'lık ayrım, sekizinci sınıfta %1'e düşüyor.[14] Tüm ülkenin skorlarını kullanan bir çalışmada, Stanfordlı araştırmacı Sean Reardon üç ila sekizinci sınıflar arasında matematikte hiçbir ayrım bulamazken, dilde çok büyük bir ayrım saptıyor. "ABD'deki neredeyse her okulda, kız öğrenciler İngiliz Dil Sanatları testlerinde erkek öğrencilerden daha fazla başarı sergiliyor" diye yazar. "Ortalama bir okulda, ayrım [...] yaklaşık olarak eğitim aşamalarının üçte ikisini kapsıyor ve çoğu geniş kapsamlı eğitim müdahalelerinin etkilerinden daha büyük bir yüzde teşkil ediyor."[15]

Lisede kızların liderliği kesin. Lise not ortalaması nazarında kızlar yarım yüzyıl önce dahi daima erkeklerden önde olmuş-

ŞEMA 1.1 Kızların notları daha iyi
Lise onda birlik not ortalamasında cinsiyet dağılımı.

Not: Şema, 2009'da lise birinci sınıf öğrencisi olan öğrencilerin toplam not ortalamasını göstermektedir.

Kaynak: ABD Eğitim Departmanı, Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezi, Lise Boylamsal Çalışması, 2009.

tur, oysaki o tarihlerde üniversite katılım ve kariyer beklentisi oranlarındaki farklılığı göz önüne aldığımızda hiç şüphesiz erkeklerden daha az teşviğe sahiptiler. Ama geçtiğimiz on yıllarda ayrım büyüdü. Günümüzde kızlarda en çok görülen not A, erkeklerdeyse B'dir.[16] Şema 1-1'in gösterdiği üzere, kızlar not ortalamalarına göre en üst %10'daki lise öğrencilerin üçte ikisini teşkil ediyor, aşağı seviyelerdeyse ölçekler tersine dönüyor.

Kızlar çok daha yüksek oranlarda İleri Seviye Programlara Yerleştirme ya da Uluslararası Diploma dersleri alıyorlar.[17] Tabii ki ulusal akımlar coğrafi olarak büyük farklılıklar da barındırıyor, dolayısıyla daha yakınlaşıp spesifik yerlere bakmak

faydalı olacaktır. Örneğin Chicago'yu ele alın; burada varlıklı muhitlerdeki öğrencilerin (%47) dokuzuncu sınıfta A ya da B not ortalamasına sahip olması en yoksun muhitlerdeki öğrencilere (%32) kıyasla daha olasıdır.[18] Bu büyük bir sınıf ayrımıdır ve Chicago'nun ırksal olarak en çok tecrit edilmiş büyük şehir olduğunu göz önüne alırsak büyük bir ırksal ayrım da söz konusudur. Ama dikkat çekici biçimde, kızlara kıyasla erkeklerin yüksek not alma oranı aynıdır: %47'ye %32. Lisenin ilk yılında notların çok önemli olmadığını düşünüyor olabilirsiniz ama aslında gelecekteki eğitim gidişatını belirleyen bir biçimde önemlidir. Bu veriyi inceleyen Chicago araştırmacılarının vurguladığı üzere, "Notlar öğretmenlerin değer biçtiği çok sayıda etmeni yansıtmaktadır ve bu çok boyutlu nitelikleri yüzünden de notlar önemli sonuçların iyi bir öngörüsü yerine geçmektedir."

Çoğu standart testte erkek çocukların kızlardan daha iyi sonuçlar çıkardığı doğru; ama bu ayrım keskin bir şekilde azaldı: SAT'de 13 puan azalırken ACT'de kayboldu.* Burada muhtemelen şunu da belirtmek gerekir: Üniversiteler kabul sırasında bu sınavları kullanmayı bıraktığından dolayı SAT ve ACT skorları o kadar da büyük bir önem teşkil etmiyor, ki bu durumun başka faydaları olsa bile muhtemelen lise sonrası eğitimdeki cinsiyet ayrımını daha da fazla arttırmaya sebep olacaktır. Cinsiyet ayrımının bir diğer ibretlik örneği: Her yıl *New York Times* ortaokul ve lise öğrencileri arasında bir makale yarışması düzenler ve kazananların görüşlerini yayımlar. Organizatörlerin bana söylediğine göre, katılımcılar arasında kızların sayısında erkeklere kıyasla "2'ye 1", hatta büyük ihtimalle de "3'e 1" oran söz konusudur.[19]

Erkek çocukların liseden mezun olma oranının kızlardan daha düşük olduğunu öğrenmek de artık şaşırtıcı gelmeyecektir. 2018'de kızların %88'i liseden vaktinde mezun oldu

* Amerika'da kullanılan üniversite kabul sınavları (çn).

(yani kaydolduktan 4 yıl sonra), oysaki erkeklerde bu oran %82'dir.[20] Erkeklerin mezuniyet oranı, yoksul öğrenciler arasında %80'den biraz fazladır. Bu sayılara ulaşmanın kolay olacağını, Google aratmasında bile bulunabileceğini düşünebilirsiniz. Bu paragrafı yazmaya başladığımda ben de öyle düşünmüştüm. Ama aslında sonuçları bulmak için ufak bir araştırma projesine girişmem gerekti. Eyaletlerin federal yasaya göre lise not ortalamalarını ırk ve etnik köken, İngilizce konuşma kabiliyeti, ekonomik dezavantaj, evsiz olma ve evlat edinilmiş olup olmama kıstaslarına göre bildirmesi gerekir. Bu tür veriler, okulu bırakma riskini en çok taşıyan grupların eğilimlerini tespit etmek için paha biçilemez değer taşır. Ama gariptir ki eyaletler sonuçları cinsiyete göre bildirmek zorunda *değildir*. Geride verdiğim sayılara ulaşmak için her eyaletin verilerini didik didik aramam gerekti.

Kâr amacı gütmeyen güçlü bir kuruluş olan Mezunlar Ulusu, ABD'de genel lise mezuniyet oranını %90'a yükseltmek istiyor (2017'deki %85'lik orandan).[21] Bu büyük bir amaç. Kuruluşun belirttiğine göre bunun için "farklı ırktan öğrenciler, engelli öğrenciler ve düşük gelirli öğrenciler" arasında iyileştirmeler yapmak gerekecektir. Kesinlikle öyle. Ama büyük bir grubu atlamışlar –erkek çocuklar. Ne de olsa, kızlar hedeften yalnızca %2 uzaktalar, oysaki erkek çocuklar hedefin %8 altındalar.

ASIL MESELE BEYİN GELİŞİMİ BAZINDA ZAMANLAMA

Burada neler dönüyor? Olası birçok açıklama var. Bazı araştırmacılar, erkek çocukların nispi düşük performansını –kuşkusuz korkunç bir döngü olarak– lise sonrası eğitim için umutsuzluklarına bağlıyor.[22] Bazılarıysa kadın öğretmenlerin sayısının artmasının –oran dörtte üç ve gittikçe artıyor– erkek çocukları dezavantajlı bir konuma sokuyor olabileceğini düşünüyor.[23] Elbette bu önemli bir konu ama bence karşımızda

daha büyük, daha basit bir açıklama yatıyor. Erkek çocukların beyinleri daha yavaş gelişiyor, özellikle de orta eğitimin en kritik yıllarında. Neredeyse dört çocuktan birine (%23) "gelişim bozukluğu" teşhisi konmuşken, bozuk olanın çocuklardan ziyade eğitim kurumları olup olmadığını merak etmek bence pek yerinde bir düşüncedir.[24]

Age of Opportunity: Lessons from the New Science of Adolescence [Fırsat Çağı: Yeni Ergenlik Biliminden Dersler] kitabında Laurence Steinberg "lise yaşındaki ergenler sakinken, dinlenmişken ve iyi seçimler yaptıklarında karşılığını alacaklarını bildiklerinde daha iyi kararlar verirler" der.[25] Buna da çoğu ebeveyn ya da ergenlik yıllarını atlatmış herhangi biri şöyle cevap verecektir: Larry, bunları ben zaten biliyorum. Ama ergenler, "iyi seçimler yapma"nın zor olduğu bir yapıya sahiptir. Gençken evden kaçıp partilere gideriz; yaşımız ilerleyince de evimize dönmek için partilerden kaçarız. Steinberg, ergenliğin aslında beynin duyum-arayan (*Partiye git! Okulu boş ver!*) ve dürtüleri-kontrol eden (*Bu akşam cidden ders çalışmam lazım.*) kısımlarının arasında geçen bir savaş olduğunu gösterir.

Bunları bir arabadaki gaz pedalı ve frenin psikolojik karşılıkları olarak görmek faydalı olabilir. Ergenlik yıllarında, beynimiz gaz pedalını seçer. Yeni ve heyecanlı deneyimler ararız. Dürtü kontrolümüz –fren mekanizması– daha sonra gelişir. Bir Stanford biyoloğu ve nöroloğu olan Robert Sapolsky'nin *Behave: The Biology of Humans at Our Best and Worst* [Davranış: En İyi ve En Kötü Hâllerimizde İnsan Biyolojisi] kitabında yazdığı gibi, "Erişkin olmayan frontal korteksin böyle bir dopamin sistemine karşı koyma şansı yoktur."[26] Burada ebeveynlik ve erdemlere otokontrol stratejilerini öğretmenin önemiyle ilgili aşikâr sorunlar söz konusu.

Öyleyse ergenlik, kendimizi sınırlamakta zorluk yaşadığımız bir dönemdir. Ama aradaki ayrım erkek çocuklarda kızlarda olduğundan çok daha fazladır; çünkü erkek çocuklar hem daha

fazla gaz gücüne hem de daha az fren gücüne sahiptir. Dürtü kontrolü, planlama, geleceğe yönelmeyle ilişkilendirilen beyin kısımları –bazen "beynin CEO'su" diye adlandırılırlar– büyük oranda prefrontal kortekse aittir, ki bu bölge de erkek çocuklarda kızlardan iki yıl sonra gelişir.[27] Örneğin beyincik, kızlarda 11 yaşta ama erkek çocuklarda 15 yaşında tam boyutunu kazanır. Nörobilimci Gökçen Akyürek'e göre, başka birçok özelliğiyle beraber beyincik "duygusal, bilişsel ve kontrol kabiliyetleri üzerinde değiştirici bir etkiye sahiptir."[28] Biliyorum; üç oğlum var. Bu bulgular, dikkat ve otokontrol üzerine yapılmış anket verileriyle de uyuşur; nitekim en büyük cinsiyet farklılığı da orta ergenlikte yaşanır, ki bunun sebebi de kısmen, beynin dikkat ve sosyal bilişimle ilişkilendirilen kısmı olan hipokampüs üzerinde ergenliğin etkisidir.[29] Çoğu erkek çocuğun duyduğu "Neden kız kardeşin gibi olamıyorsun?" sorusuna verilecek doğru cevap şöyledir: "Çünkü, anne, kortikal ve korteksaltı gri madde nazarında cinsel olarak çift biçimlilik sergileyen farklı gidişatlar söz konusu!" (Sonra yine bilgisayar oyununu oynamaya devam eder.)

Beynin kısımları büyürken, bazı beyin liflerinin nöral işlevleri geliştirmek için zayıflaması gerekir. Etkili olabilmeleri için beynimizin kısımlarının küçülmesi gerektiği tuhaf, ama doğru bir düşüncedir. Beyin kısaca kendine çekidüzen verir; iyi gözükmesi için bir çalılığı budamak gibi düşünün bunu. Bu budama süreci, özellikle ergen gelişiminde çok önemlidir; 4 ila 40 yaşları arasında 121 insan üzerine yapılan ayrıntılı bir beyin görüntüleme çalışmasının gösterdiği üzere, kızlarda erkek çocuklardan daha erken yaşta gerçekleşir. Ayrım 16 yaş civarında en fazladır.[30] Bilim gazetecisi Krystnell Storr, bu bulgular hakkında şöyle yazar: "Beyin konusundaki cinsiyet ayrımıyla ilgilenen araştırmalara önemli bir katkı teşkil ederler. [...] Bilim, beyinlerimizin gelişiminde bir farklılık söz konusu olduğunu göstermektedir. Kim aksini söyleyebilir?"[31] (Aslına bakarsak sayıları pek de az görülemeyecek kadar insan aksini söylüyor. Ama bu konuya daha sonra geleceğim.)

Şunu belirtmek yararlı olacaktır: Her zamanki gibi burada da genel ortalamalardan bahsediyoruz. Ama bu kanıtların pek çok ebeveyni şaşırtacağını sanmıyorum. Pensilvanya Üniversitesi, Perelman Tıp Okulu, Nöroloji Fakültesi başkanı Frances Jensen'ın söylediği gibi, "Ergenlikte, ortalama olarak kızlar sinaps ve bağlantı süreçleri bakımından 2 ya da 3 yıl daha ileridedir." "15 yaşındaki kız ve erkek çocukları göz önüne aldığımızda, bu gerçek çoğu insan için şaşırtıcı değildir."[32] Benim kızım yok ama ortaokul ya da lise zamanlarında oğullarım eve kız arkadaşlarını getirdiğinde gördüğüm üzere, olgunlukları arasında fark çoğu zaman tedirgin edici derecedeydi.

Akademik başarı için çok önemli olan gelişim becerileri ve özellikleri söz konusu olduğunda cinsiyet ayrımı tam da öğrencilerin not ortalamaları için endişelenmeleri, sınavlara hazırlanmaları ve beladan uzak durmaları gerektiği zamanda en fazladır.[33] Ulusal Bilim, Mühendislik ve Tıp Akademisinin yeni ergenlik biliminin önemi üzerine 2019 tarihli bir raporunun ortaya koyduğuna göre, "beyin gelişimi ve ergenlik arasındaki ilişkide cinsiyet ayrımı, ergenlik sırasındaki başta gelen cinsiyet eşitsizliklerini anlamak için ciddi önem taşımaktadır."[34] Ama beyin gelişimindeki cinsiyet ayrımlarıyla ilgilenen bu bilim, şimdiye kadar sosyal politikalarda bir etki göstermemiştir. Örneğin, Ulusal Akademilerin raporunun eğitim üzerine olan bölümü, saptadığı cinsiyet ayrımlarıyla ilişkili hiçbir spesifik öneri sunmaz.

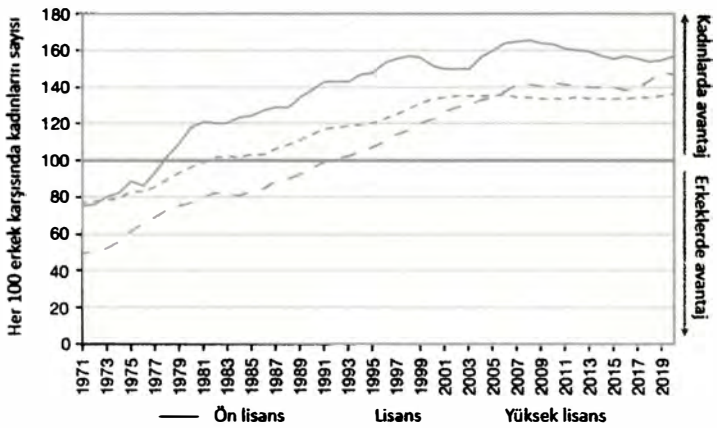
Nörolojik cinsiyet ayrımları üzerine tartışmalar –ki hayli ateşli olabiliyorlar– eğitim konusunda yanlış çerçeve içerisindeler. Hiç şüphesiz erkek ve kadın psikolojisinde, ergenliğin de ötesine geçen bazı biyoloji temelli farklılıklar vardır. Ama açık ara en büyük fark, kadın ve erkek beyinlerinin *nasıl* değil, *ne zaman* geliştiğidir. Buradaki asıl husus, kız ve erkek çocuklar için kronolojik yaş ve gelişim yaşı arasındaki ilişkidir. Nörobilimsel bir bakış açısından, eğitim sistemi kızların lehine meyillidir. En başında niyetlerin bu olmadığını söylemeye muhte-

melen gerek bile yok. Ne de olsa eğitim sistemini oluşturanlar büyük oranda erkeklerdi; erkek çocukları dezavantaja sokmak için tasarlanmış feminist bir komplo söz konusu olamaz. Kızlar yüksek öğrenim ya da kariyerlerden uzak tutulup daha ziyade ev içi rollere yöneltildiği zamanlarda eğitim sistemindeki cinsiyet yanlılığını görmek daha zordu.[35] Artık kadın hareketleri bu fırsatları kadınlara ve kızlara açmış olduğundan, doğal avantajları her geçen yıl daha belirgin hâle geliyor.

PEMBE KAMPÜSLER

Cinsiyet ayrımı yüksek öğrenimde daha da büyüyor. ABD'de lisans diplomalarının %57'si kadınlara veriliyor ve bu sadece "kadınsı" dallarda geçerli değil: Örneğin, kadınlar 1970'teki onda birlik orana kıyasla günümüzde iktisat bölümü mezun-

ŞEMA 1.2 Eğitimde açılan fark
Her 100 erkeğe karşı kadınların kazandığı diplomalar, 1971-2009

Not: Master, mesleki doktora ve hukuk dereceleri yüksek lisansa dahil sayılmıştır.

Kaynak: ABD Eğitim Departmanı, Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezi, "Öğrencinin derecesi ve cinsiyetine göre, derece veren kurumlar tarafından verilen dereceler" (2005 ve 2020).

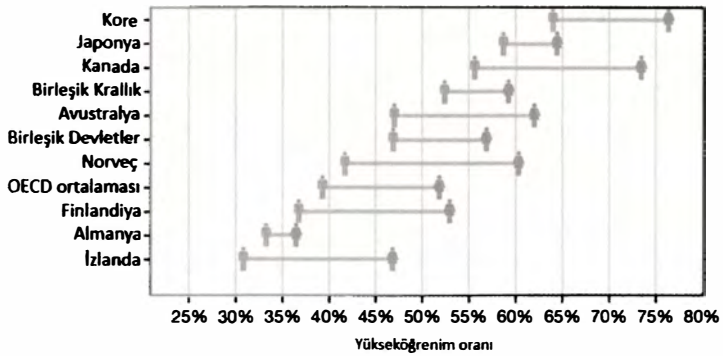
larının neredeyse yarısını (%47) teşkil ediyor.[36] Ayrıca hukuk bölümlerinden mezun olanların çoğunluğu da 1970'teki yirmide bir orana kıyasla kadınlardır.[37]

Şema 1-2, 1970'ten 2019'a kadar kazanılan ön lisans, lisans ve yüksek lisans derecelerinin dağılımındaki ayrımı gösteriyor.[38]

Kadınlar yüksek lisans ve ön lisans derecelerinin beşte üçüne sahipler ve mesleki dereceler içinse artış daha belirgin.[39] Diş hekimliği (DDS ya da DMD), tıp (MD) ya da hukuk (JD ya da LLB) alanlarındaki doktora derecelerinin dağılımının kadınlardaki oranı 1972'deki %7'den 2019'da %50'ye çıktı.[40] Kadınların kampüsteki baskınlığı, akademik olmayan alanlarda da kendini gösteriyor. 2020'de, en iyi on altı hukuk okulunun dergilerinin hepsinin baş editörü kadındı.[41]

Rosin'in belirttiği gibi, bu küresel bir eğilimdir. Ben doğduktan henüz 1 yıl sonra 1970'te, İngiliz kadınlar lisans derecelerinin sadece %31'ine sahipti. 20 yılın ardından ben üniversiteyi bitirdikten sonra bu oran %44 oldu. Şimdiyse %58.[42] Bugün 18 yaşındaki İngiliz kadınların %40'ı, erkek yaşıtlarınınsa %29'u üniversiteye kaydoluyor.[43] Lisans mezunlarının %77'sinin kadın olduğu İzlanda'daki Akureyri Üniversitesi rektörü Eyjolfur Gudmundsson, "Dünya bu soruna uyanıyor" diyor.[44] İzlanda ilginç bir vaka teşkil ediyor, zira Dünya Ekonomik Forumundaki en hakkaniyetli ülke.[45] Ama İzlanda üniversiteleri, eğitimdeki devasa cinsiyet ayrımını tersine çevirmekte zorluk çekiyor. İzlanda Üniversitesi rektör yardımcısı Steinunn Gestsdottir, "Medyada bahsi geçmiyor" diyor. "Ama politika yapıcılar bu eğilimden kaygı duyuyor."[46] İskoçya'da politika yapıcılar kaygılanma aşamasını geride bırakıp "artık bu konuda bir şey yapalım" aşamasına geçtiler; İskoçya üniversitelerinde erkek mevcudiyetini arttırmak için net hedefler belirliyorlar.[47] İskoçya'nın yaklaşımı, diğer ülkelerin de takip etmesi gereken bir yaklaşım.

ŞEMA 1.3 Dünya genelinde kadınlar daha eğitimliler
Cinsiyet göre 25-34 yaşlarındaki insanların yükseköğretim başarı oranı

Not: Seçili OECD ülkeleri. Ulaşılabilir yıllar ülkeye göre ufak farlılık göstermektedir.

Kaynak: OECD, Eğitim Başarısı ve İç gücü Mevkisi: Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre, Yükseköğretime Katılmış ELS-Nüfusu, veri erişimi 15 Kasım 2021.

Mühendislik, bilgisayar bilimleri ve matematik gibi bazı alanların hâlâ erkek meyilli olduğu doğru. Üniversiteler, kâr amacı gütmeyen organizasyonlar ve politika yapıcılar, BTMM'deki (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) bu farkı kapatmak için hatırı sayılır çaba ve yatırımlarda bulunuyor. Ama burada bile haberler genelde ümit verici. Kadınlar artık BTMM alanlarındaki lisans diplomalarının %36'sını teşkil ediyor; fizik bilimlerindeki %41, matematik ve istatistik alanlarındaki %42 oranları da bu ilerlemeye dahildir.[48] Ama örneğin öğretmenlik, hemşirelik gibi geleneksel olarak kadınsı alanlarda erkekler için eşit kazançlardan bahsedemeyiz; oysaki bunlar ciddi iş gelişimi görmesi muhtemel iş alanlarıdırlar. (Bu SEYO işlerine erkeklerin nasıl daha fazla dahil edileceği konusunda 11. Bölümde konuşacağım.)

OECD'deki her ülkede, artık lisans diplomasına sahip genç kadınların sayısı genç erkeklerden daha fazla.[49] Şema 1-3 bazı

uluslardaki ayrımı gösteriyor. Anladığım kadarıyla, kadınların bu kadar hızlı, bu kadar kapsamlı ya da dünya çapında bu kadar mütemadiyen bir sollama yapabileceğini hiç kimse tahmin edememiştir.

EL ALTINDAN POZİTİF AYRIMCILIK

Bugün ABD'deki neredeyse her üniversitede kız öğrenciler çoğunluğu teşkil ediyor. Erkek baskınlığının son kaleleri Ivy League* üniversiteleriydi; ama artık her birinde yine kız öğrenciler çoğunluk hâline gelmiştir.[50] Üniversite kampüslerinin istikrarla kadınlaştırılması pek çok insanı rahatsız etmiyor olabilir; ama bundan endişelenen en azından bir grup var: kabul görevlileri. Kenyon Üniversitesi'nin eski kayıt dekanı Jennifer Delahunty şöyle diyor: "Üniversite kayıtlarında nüfus belirgin bir şekilde kadın baskınlığında olunca, görünüşe göre daha az erkek ve daha az kadın kampüsünüzü çekici buluyor." *New York Times*'a yazdığı "Başvurusunu Reddettiğim Tüm Kızlara" başlıklı kışkırtıcı makalesinde herkesin şahsında bildiği bir şeyi alenen dile getirir: "Günümüzün en seçici üniversitelerinin kayıt standartları, erkeklere nispetle kadınlara daha katı davranıyor."[51]

Erkekler lehine olan bu gizli pozitif ayrımcılık programının kanıtları apaçık. Özel üniversitelerde erkeklerin kabul oranı kadınlardan hatırı sayılır ölçüde daha fazla.[52] Örneğin üniversite öğrencilerinin %67'sinin kadın olduğu Vassar'da, erkek öğrencilerin kabul oranı güz döneminde %28, kadınlarınsa %23'tü.[53] 1969'a kadar Vassar bir kadın üniversitesi olduğu için bunun bu yüzden olup olmadığını merak edebilirsiniz. Ama bu aynı yıla kadar tamamen erkek öğrencilerden oluşan Kenyon Üniversitesi de benzer bir değişim yaşamıştır.[54] Aksine, öğrencilerin büyük çoğunluğunu barındıran devlet üniversitelerinde cinsiyet temelli ayrım yasaklanmıştır. Özel ku-

* Yale, Harvard, Columbia, Princeton, Dartmouth, Cornell, Pensilvanya ve Brown üniversitelerinden oluşan Amerika'nın en iyi sekiz üniversitesi (çn).

rumlardan daha fazla kadınlar lehine bir meyilde olmalarının sebeplerinden biri budur.

Özel üniversitelerde cinsiyet temelli ayrımın yasa dışı olduğunu düşünebilirsiniz. Ama IX. Başlık, 1681. Kısım (a) (1) yasasının altında küçük puntolarla yazılmış sözleşme maddesini okuyun; burada özel üniversitelerde öğrenci alımında cinsiyet ayrımı hükmünden muafiyet olunduğunu belirtir. Şuna açıklık getirmek gerekiyor: Bu hüküm, diğer kurumlarda erkekler lehine ayrımcılığa izin vermekten ziyade, az sayıdaki tek cinsiyetli üniversiteleri korumak için belirlenmiştir. Cinsiyet yanlılığının kanıtları o kadar güçlüydü ki 2009'da ABD Sivil Haklar Komisyonu tarafından 1681 yasasındaki yasal boşluğa rağmen bir inceleme başlatılmıştır. Soruşturmayı başlatan Gail Heriot, "kasıtlı ayrımcılığa yönelik kanıtlar" olduğunu söyler.[55] Ama iki yıl sonra, görünürde "yeterli veri olmaması" sebebiyle, soruşturma bırakılır. Sahnenin arkasında neler yaşandığını kimse kesin olarak bilmiyor. Ama bence Hanna Rosin'in teşhisi doğrudur. "Bu ayrıma yol açan asıl büyük dinamiği ortaya çıkarmak başka türden bir tehdit teşkil ediyordu" diye yazar. "Yani bu alanda aslında erkeklerin yardıma ihtiyacı olduğunu kabul etmek gerekiyordu."[56]

Kenyon Üniversitesi'nden Delahunty'nin *Wall Street Journal* ile yaptığı Eylül 2021 röportajında açık yüreklilikle ifade ettiği üzere, "Tartıda erkekler lehine bir ittirme mi söz konusu? Kesinlikle. Asıl soru, bunun doğru olup olmadığı."[57] Benim cevabım bunun yanlış olduğudur. Eğitimde adamlar ve oğulların geride kalması beni derinden endişelendirse de pozitif ayrımcılık çözüm olamaz. (Ya da daha doğrusu, henüz.) Büyük bir oranda, üniversitedeki ayrımlar, lisedeki ayrımları yansıtıyor. Örneğin üniversiteye artık yıl olmadan girebilmek, lise not ortalamalarındaki farklılıklarla açıklanabilir. Okuma ve sözel beceriler, üniversite kazanma oranlarını güçlü bir şekilde önceden belirliyor ve bu alanlar da erkek çocukların kızlardan en geride kaldığı alanlar.[58] Esteban Aucejo ve Jonathan James

tarafından yapılan bir çalışmaya göre, 16 yaşında sözel becerileri eşit seviyeye getirmek, İngiltere'de üniversiteye katılım oranlarındaki cinsiyet ayrımını azaltmaktadır.[59] Öyleyse en acil görev, K-12 okul sisteminde erkek çocukların akıbetini iyileştirmektir.

OKUL DONDURMA VE OKULU BIRAKMA

Ama daha fazla erkeği üniversiteye sokmak sadece ilk adım. Ayrıca üniversiteyi bitirmek için de yardıma ihtiyaçları var. Çoğu öğrencinin bir noktada şu ya da bu üniversiteye gidiyor olmasıyla beraber, asıl büyük mücadele okulun tamamlanmasıdır. Burada da bir cinsiyet ayrımı söz konusu. Erkek öğrenciler daha yüksek oranda "okul donduruyor", yani derslerine ara veriyor ve "okulu bırakıyor" ya da mezun olmayı başaramıyor. Farklar önemsiz değil: 4 yıllık üniversiteye kaydolan kadın öğrencilerin %46'sı 4 yıl sonra mezun olmuştur; erkek öğrenciler içinse oran %35'tir. (Nedense aradaki fark 6 yılda mezun olma oranlarında azalıyor.)[60]

Kent Enstitüsü Eğitim Veri ve Politikaları Merkezi yöneticisi olan Matthew Chingos, *New York Times* ile yaptığı iş birliğiyle 2019'da okul bırakma oranlarına göre üniversitelerin bir lig fikstürünü çıkardı. Kurumların performansını adil bir şekilde yargılamak için, Chingos, hangi öğrencileri okula kaydettiklerini hesaba katar, zira "ortalama olarak üniversitelerin mezuniyet oranları daha fazla düşük gelirli, Siyah ve Latin, daha yaşlı ve düşük SAT ya da ACT puanı olan öğrencileri aldıklarında düşer."[61] Başka bir deyişle, daha fazla dezavantajlı öğrenciyi okula kabul ettikleri için üniversitelerin cezalandırılmaması gerekir. Makalede "daha fazla erkek" ifadesini göremedim. Demek ki nüfusun yarısının performans düşüklüğü sosyal bilimler için artık kanıksanmıştır.

Chingos'un sunduğu rakamların gösterdiğine göre, bu durumlar dışında tamamen eşit koşullarda olan, tamamen ka-

dın öğrencilerden oluşan okulların erkek okullarından %14 daha fazla mezuniyet oranı vardır.[62] Bu küçük bir fark değil. Hatta örneğin test puanları, aile geliri ve lise notları gibi diğer etmenleri de hesaba kattığımızda erkek öğrenciler *tüm diğer gruplardan* –siyah, ya da yurt dışı öğrencileri dahil– daha fazla üniversiteyi bırakma riskindedir.

Ama erkeklerin üniversitedeki düşük performansı, derin bir gizem altında örtülü kalmaktadır. En iyi araştırmacılar, erkeklerin üniversiteye kayıt ve tamamlama oranlarını incelemiş, veriler toplamış ve bağıntıları aramıştır. Bu çalışmaları okudum ve araştırmacıların birçoğuyla bizzat görüştüm. Çıkardıkları sonuçların özeti şöyle: "Bilmiyoruz." Ekonomik teşvikler çare olmuyor. Üniversite eğitiminin maliyeti erkekler için kadınlarla aynı oranda yüksek.[63] Verileri derinlemesine tahkik etmiş MIT profesörü David Autor gibi akademisyenler bile eğitimdeki meyilleri "kafa karıştırıcı" diye tanımlıyor.[64] Birleşik Krallık'ın üniversite kabul hizmetinin eski yöneticisi Mary Curnock Cook, "şaşkına döndüğünü" söylüyor.[65] Oğullarımdan birine fikrini sorduğumda, telefonundan bakıp omuz silkerek "Bilmiyorum" dedi. Aslında en mükemmel cevap bu olabilir.

Bu tartışmalarda yeterince dikkat edilmeyen bir etmen, gelişimsel ayrımdır: Erkek prefrontal korteksi, yirmili yaşların başına dek kadın prefrontal korteksinin gelişimine yetişmede sıkıntı çekiyor. Bana kalırsa, kadınlar ve kızlar, tıpkı lisedeki gibi üniversitede başarılı olmak için daima daha fazla donanımlılar ve üniversite eğitimi hakkındaki cinsiyet temelli ön yargılar dağıldıkça bu gittikçe daha aşikâr hâle gelmeye başladı.[66]

Ama burada istek konusunda da bir ayrım yatıyor. Günümüzde çoğu genç kadının zihnine eğitimin önemli olduğu işlendi ve çoğu artık ekonomik olarak bağımsız olmak istiyor. Erkek sınıf arkadaşlarına kıyasla, geleceklerini daha kesin bir odak içinde görüyorlar. 1980'de 4 yıllık bir üniversite diploması beklentilerinin yüksek olduğunu söyleyen lise son sınıf erkek

öğrencilerin sayısı çok daha fazlaydı ama henüz yirmi yıllık bir zaman zarfında ibre diğer tarafa kaydı.[67] Ücretsiz üniversite gibi eğitim müdahalelerinin kadınlara erkeklerden daha fazla fayda sağlamasının sebebi budur; kadınların başarı arzusu daha yüksek. Kadınlar ve kızlar, dışarıda da mizojiniyle mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Adamlar ve oğullar artık içeriden gelecek motivasyonları konusunda sıkıntı yaşıyorlar.

Hanna Rosin'in 2012'de yayımlanan kitabının karamsar bir başlığı vardır: *The End of Men* [Erkeklerin Sonu]. Ama Rosin o zamanlar erkeklerin özellikle de eğitim konusunda zorlukların üstesinden geleceğinden umutluydu. "Size seçeneklerinizi yeniden düşündürmek için yıllarca peş peşe başarısızlığa uğramaktan daha iyi bir şey yoktur" diye yazar.[68] Fakat şimdiye kadar seçenekleri gözden geçirme nazarında hiçbir emare yok. Rosin'in saptadığı meyiller daha kötü hâle geldi. Eğitim politikası ya da uygulamalarının yeniden ele alınması da söz konusu olmadı. Curnock Cook tam yerinde bir biçimde bunu "devasa bir sosyal politika kör noktası" olarak tanımlar.[69] Saygıdeğer istisnalar dışında –İskoçya'ya bakın!– politika yapıcıların uyum sağlaması pek sancılı biçimde yavaş olmuştur. Belki bu şaşırtıcı değildir; ama eğitimde cinsiyet eğilimlerinin tersine dönmesi hayret verici derecede hızlı oldu. Âdeta pusulanın iğnesi diğer yönü göstermeye başladı. Ansızın kuzey, güney oldu. Ansızın cinsiyet eşitliği üzerine çalışmak demek kızlar yerine erkeklere odaklanmak demek hâline geldi. Çok kafa karıştıran bir şey bu. Yasalarımızın, kurumlarımızın, hatta tutumlarımızın değişimi henüz yakalayamamış olması şaşırtıcı değil. Ama yakalamayı başarmaları elzemdir.

2. BÖLÜM
İŞÇİLERİN BUNALIMI

Erkekler İş Piyasasında Avantajlarını Yitiriyor

2019 Mayıs'ta, Merkez Bankaları tarafından organize edilen bir panelde eşitsizlik üzerine tartışmıştım. Birinci sınıf bir ekonomist olan Melissa Kearney'ye kadınlar için mi erkekler için mi endişelendiğini sordum. Bir an durdu. Hayli saygın bir kitle önünde sormuştum bu soruyu ona. "ABD'de erkeklerin ekonomik, sosyal ve aile yaşamında kenara itilmesi beni gerçekten kaygılandırıyor" diye cevap verdi. "20, 30 ya da 40 yıl boyunca [...] araştırmacılar kadınlara ve çocuklara odaklandı. Artık gerçekten erkekleri düşünmemiz gerek."[1]

Kearney'yin bunları konuşması cesaret isterdi ve haklıydı da. Eğer daha dinamik bir ekonomi ve çocuklarımız için daha iyi bir gelecek istiyorsak sıkıntı çeken erkeklere yardım etmemiz gerek. 1. Bölümde erkeklerin okulda yüzleştiği mücadeleleri tanımladım. Burada iş konusuna geliyorum. Gittikçe daha fazla sayıda erkek, iş dünyasından kopuyor. Çalışmakta olan birçok erkek için maaşları yerinde saymış durumda. Aslında cinsiyet

gelir ayrımının azalmasının sebeplerinden biri, eşitliği sağlamak adına –hiç şüphesiz ideal olmayan biçimde– erkeklerin gelir ortalamasının düşmesidir. Ama kadınlar erkeklerle arayı kapatırken, ekonomik merdivenin üst basamaklarındaki işçilerin –hem erkek hem kadın– herkesle arası daha da açılıyor. İş piyasasındaki en derin uçurum, kadınlar ve erkekler arasında değil. En derin uçurum beyaz ile siyah işçiler, üst sınıf ile orta üst ve orta sınıf arasında, ki bu da 4 ve 5. Bölümlerin konusunu teşkil ediyor.

"Kadın hakları hareketleri ve kitlesel medya tüketimindeki çoğu kişi, erkeklerin 'güç kaynaklarının dizginini bırakmak istemediğinden' yakınıyor" diye yazıyor Susan Faludi. "Güç dizginlerini ellerinde hissetmekten ziyade kendi ağızlarına takılmış gibi hissediyorlar, yani erkeklerin çoğunluğu için bunun pek bir geçerliliği yok."[2]

Burada bu erkeklerin ekonomik varlıklarının kayboluşunu tanımlıyor ve açıklıyorum. Bunların erkeklerin kendilerinin zaaflarından değil de iş piyasasının kırılmasından kaynaklandığını görebilmek çok önemli. Bu sorun kişisel değil, yapısal bir sorun.

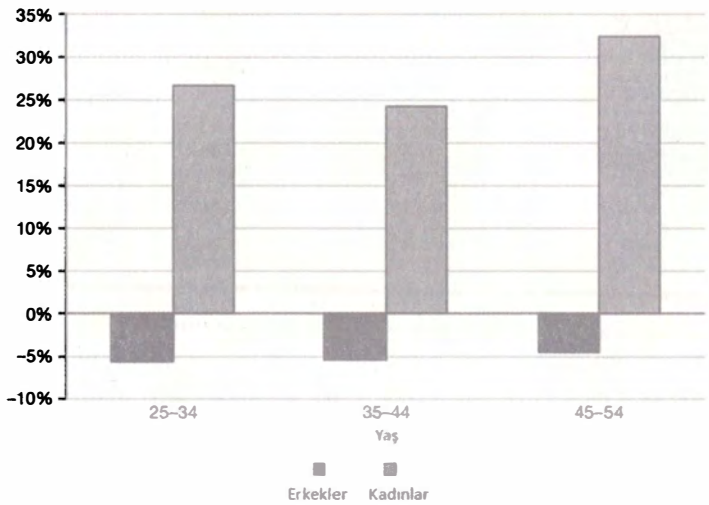
KAYIP ERKEKLER

Ekonomist David Autor ve Melanie Wasserman şöyle yazar: "Geçtiğimiz otuz yılda, ABD'deki erkeklerin iş piyasasındaki durumu dört boyutta düşüş yaşadı: beceri edinimi, istihdam oranı, mesleki itibar ve asıl maaş seviyeleri."[3] Bu kulağa kötü geliyorsa, gerçekten öyle olduğundandır. Geçtiğimiz yüzyılda ABD'de erkekler arasında iş gücü katılımı, %6 düşerek %96'dan 89'a geriledi.[4] 2020'de KOVİD ekonomiyi çökertmeden önce, çalışabilecek yaşta 9 milyon erkek işsizdi. (Ekonomistler "en iyi" yaşların başlangıcını 25 ve bitişini, rahatsız edici biçimde, 54 olarak tanımlar.) Teknik ama önemli bir nokta da çalışmayan çoğu erkeğin resmi istatistiklerde, iş aramadıkları için "iş-

siz" sayılmamasıdır. Yalnızca lise eğitimine sahip üç erkekten biri artık iş gücünün dışında.[5] Bu 5 milyon erkek ediyor, yani Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun iki katı.[6]

Ekonomik eğilimlerden muzdarip olmuş bir erkeği hayal ettiğinizde muhtemelen aklınıza orta yaşlı bir erkek geliyor. Ama sorun sadece yaşlı erkekleri kapsamıyor. Erkek istihdam oranındaki en büyük düşüş aslında şema 2-1'in gösterdiği üzere 25 ila 34 yaşları arasındaki genç erkekler arasındadır.[7] (Bunlar en iyi çağlar oluyor!) Araştırmacılar bunun sebebinden emin değiller. Standart ekonomik modeller açıklamakta zorluk yaşıyor. Ünlü açıklamalardan biri, bilgisayar oyunlarına duyulan ilgi; nitekim gününü düşük maaşlı, nahoş bir işle geçirmektense *Assassin's Creed* oynayarak geçirmenin neden daha iyi bir seçenek olduğunu anlamak zor değil. Ama aslında bu

ŞEMA 2.1 İşte daha az erkek, daha çok kadın
1979'dan 2019'a kadar nüfusa kıyasla istihdam oranının değişimi

Not: Takvim etkisinden bağımsız; 25-54 yaşları; 1979 ilk çeyreğinden 2019 son çeyreğine.

Kaynak: İş İstatistikleri Bürosu, İstihdam-Nüfus serisi.

noktada yeterli kanıt bulunmuyor. Kuzey Carolina ekonomisti Gray Kimbrough tarafından hazırlanan zaman kullanım verilerinin itinalı bir analizi, oyun oynayarak geçirilen zamanın 20 yaşlarındaki çoğu erkek arasında arttığını gösteriyor: Ama bu sayı 2005'te haftada üç saatten 2015'te sadece altı saate çıkmıştır.[8] Üç erkek babası olarak benim deneyimime dayanarak konuşacak olursam, bu sayıların aslında *haftalık* değil de *günlük* olup olmadığından emin olmak için iki kere bakmam gerekti. Bu istatistik bana ahlaki bir panik için haklı bir sebep olarak görünmüyor. Kimbrough ayrıca işlerini kaybeden erkeklerin –en azından hemen– oyun oynayarak geçirdikleri saatleri arttırmadığını gösteriyor.

Eve kapanmalar ekonomiyi askıda bıraktığında, 2020'nin ekonomik çöküşü açıkça kadınların da erkeklerin de istihdam oranını dibe vurdurmuştur. Yalnızca birkaç haftalık bir zamanda, kadın istihdam oranı %16 ve erkek istihdam oranı %13 düştü.[9] Aradaki farkın sebebi kısmen kadınların bilhassa okullar ve bakım evleri kapanınca çocuklarıyla ilgilenmek için zaman ayırmalarıdır; bu gerileme hemen "she-cession" [kadınların geri çekilmesi] olarak adlandırıldı.[10] Kuşkusuz 2020 ekonomik duraklaması, Michigan ekonomisti Betsey Stevenson'ın gözlemlediği üzere, "kadınların istihdam oranlarının düşüşünün dikkate çarpmadığı" ekonomik gerilemelerden sapma yerine geçmişti.[11] Önceki çoğu duraklama, aslında erkeklerin geri çekilmesi olmuştu ve bu da en sert şekilde erkeklerin istihdam oranını etkilemişti.

Ama 2020'den bu yana, çöküş, olağan ekonomik döngüden ziyade yapay olarak pandemiyle ortaya çıkmıştır; ama iyileşme de son derece hızlı olmuştur. KOVİD-19 durağanlaşması çok keskindi ama çok kısaydı, iki ay kadar sürmüştü, ABD tarihinin önceki gerilemelerinden kısaydı. Cinsiyet ayrımı da hızla kapandı. 2021 Ekim'de, pandeminin başlangıcından itibaren görülen %1.2'lik iş gücü katılım oranı kadınlar ve erkekler arasında eşit dağılımdaydı.[12] Bazı iyi haberler de vardı: Kadın üst düzey yöneticilerin oranı 2019'daki %21 oranından 2020'de %24'e çıktı.[13]

Erkeklerin istihdamı erkekler bir anda beceriksiz ve çalışmak istemez hâle geldiği için değil, ekonomik yapıdaki değişimlerden dolayı düştü. Basitçe söylemek gerekirse, erkeklerin işleri iki yerden, hem makineleşmeden hem de serbest ticaretten darbe aldı. Makineler, iki sebepten dolayı erkekler için kadınlara olduğundan daha büyük bir tehlike teşkil eder. İlk olarak, meslektaşım Mark Muro'nun gösterdiği üzere, makineleşmeye en açık meslekler erkek istihdamı daha yüksek olan mesleklerdir. "Erkekler [...] üretim mesleklerinin %70'ten fazlasını, ulaşım mesleklerinin %80'den fazlasını, inşaat ve kurulum mesleklerinin %90'dan fazlasını teşkil eder" diye yazar Muro.[14] Bunların "tümü, işgücü makineleşme riski yüksek meslek gruplarıdır." Aksine örneğin sağlık hizmeti, bireysel hizmetler ve eğitim gibi mekanikleştirilmeye karşı nispeten güvenceli iş gruplarının büyük oranını ise kadınlar oluşturuyor.

İkinci olarak, mekanikleşen dünyanın gerektirdiği becerilerden erkekler çoğunlukla yoksun oluyorlar. Bank of England'ın baş ekonomisti Andy Haldane'e göre, "geleceğin yüksek beceri gerektiren yüksek maaşlı işleri, IQ'dan ziyade EQ ile daha doğrudan ilişkili beceriler gerektiriyor."[15] Teknik olmayan sosyal becerilerdeki kadınların avantajının onlara ABD iş piyasasında ek destek olduğunun ve "robotlardan azade" mesleklere kadınların erkeklerden daha çabuk geçebildiğinin hâlihazırda kanıtları mevcut.[16] Fakat şunu da belirtmek faydalı olacaktır: Makineleşmenin olası etkileri konusunda birçok belirsizlik söz konusu. Deneysel tahminler büyük farklılık gösteriyor.[17] Makineleşmeye yönelik korkular uzun zamandır mevcut ve sık sık da ekonomik eğilimler karşısındaki geniş çaplı karamsarlıklardan sorumlu.

Bir şey kesin. Uzun vadede fiziksel güç gerektiren işlerin aksi yönüne yönelim devam edecek. İş İstatistikleri Bürosu'nun "ağır iş" olarak tanımladığı, "zaman zaman 22-45 kilo ya da

sık sık 12-22 kilo kaldırma ya da taşıma" gerektiren işler onda birlik bir oran teşkil ediyor.[18] İşlerdeki kas gücü talebi düştükçe, erkekler fiziksel olarak daha zayıflamaya başlıyor; genel gücün bir işareti olan elle kavrama gücü, erkekler arasında keskin bir düşüş yaşıyor.[19] Bu sırada ve muhtemelen daha da şaşırtıcı biçimde kadınlar fiziksel açıdan daha güçlü hâle geliyor. 1985'te, 30'larının başlarında ortalama bir erkek, aynı yaştaki bir kadından 13.5 kilo daha fazla bir güçle elinizi sıkabilirdi. Günümüzdeyse kadınlarla erkeklerin kavrama gücü neredeyse aynı.

Amaç erkekler için daha fazla güç gerektiren işleri geri getirmek değil, erkeklere adapte olmalarında yardım etmek. Önümüzdeki yıllarda ilerleme göstermesi beklenen işlerin çoğunda kadınlar baskın.[20] BTMM (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) becerileri gerektiren işlere kadınları ve kızları teşvik etmeye yönelik girişimlerde takdire şayan ve büyük bir başarı elde edildi. Ama şimdi kadınların baskın olduğu SEYO (sağlık, eğitim, yönetim ve okuma-yazma) işlerine erkekleri teşvik etmek daha büyük bir önem taşıyor.

Erkek işçiler bir taraftan robotlar, diğer taraftan başka ülkelerin işçilerinin tehdidi altındalar. Serbest ticaret, özellikle ABD ve Birleşik Krallık'ta geçtiğimiz yıllarda hararetli bir politik konu hâline geldi. Çin ithalatları kuşkusuz ABD imalat sanayisi istihdamında düşüşe yol açmıştır: 2 ila 3 milyon iş.[21] Fakat diğer iş türlerinde eşit oranda bir artış olup olmadığı, etkinin özellikle Midwest başta olmak üzere nasıl da belirli yerlerle sınırlı kaldığı, 2001'den sonra Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne katılmasıyla beraber darbenin kısa vadeli mi olduğu yoksa uzun vadeli mi olduğu, işçilerin coğrafi hareketliliklerinin azalmasının meseleleri daha kötü hâle mi getirdiği konusunda tartışmalar devam ediyor. Başka bir deyişle, mesele çok karmaşık. Ayrıca on milyonlarca tüketicinin ucuz Çin mallarını kullanmasının (ve tabii ki Çin'deki işçilerinin durumunun – ama bu başka bir konu) ekonomik olarak etkisini ölçmek de çok zor.

Politik elitler, mağrur biçimde serbest ticaretin net marjlar bakımından da uzun vadede iyi bir şey olduğunu savunmuşlardır. Öyledir de. Fakat bu tanım gereği *bazı yerlerde, bazı insanların şu anda* zarar gördüğü anlamına gelir. İşçi sınıfın yanında olduklarını iddia eden merkez sol politikacıların bile bu insanlara pek yardım ettiği söylenemez. Serbest ticaretin kazançlarının zararlı çıkan kişilere yeniden tahsis edileceği konusundaki politik çevrelerin varsayımının büyük oranda yanlış olduğu kanıtlandı. Mağdurlar öylece ortada bırakıldı, fikirlerini geliştirmeleri, hayattan ders almaları ve programlardan yararlanmaya çalışmaları gerektiği söylendi. 2017'ye kadar, ABD hükûmeti Ticaret Adaptasyon Desteği için harcadığı her dolara karşılık, elit üniversitelerin vergi ödeneklerine 25$ harcıyordu.[22] (2017 Vergi Düşümü ve İş Yasası, bu fonların en büyüklerine bir vergi uyguladı.) Bu halkçı geri tepmede, teknokratik elitler büyük oranda ektiklerini biçmiş oldu.

İş başındaki erkekler için, ödeme seviyeleri genel olarak geçmişe göre daha düşük. Erkeklerin fiili saatlik maaşı 1970'lerde doruk noktasına ulaştı ve o zamandan bu yana düşmekte. Kadınların maaşları geçtiğimiz 40 yılda her yerde büyük oranda yükselmiş olsa da gelir merdiveninin çoğu basamağındaki erkekler için maaşlar duraklamış durumda. Yalnızca en üst basamaktaki erkekler güçlü gelir artışı görüyor. 1983'te işgücüne katılmış olan erkekler, 1967'de katılanlardan iş hayatları boyunca %10 daha az kazanç elde edecekler. Kadınlar içinse tam aksine hayat genelinde kazanç oranı aynı dönemde %33 arttı (bu sayılar ortalamalardır).[23] ABD İş İstatistikleri Bürosunun yavan sözleriyle, "Erkeklerin kazancındaki uzun vadeli eğilim, kadınlarınkine nazaran farklılık göstermektedir."[24]

PEKİ YA CİNSİYETÇİ GELİR AYRIMI?

Yeni bir araştırma asistanı işe aldığımda iki kitap okumasını isterim. İlki Roy Peter tarafından yazılmış, bloglar ve tweetler dünyasına yönelik harika bir rehber kitap olan *How to Write*

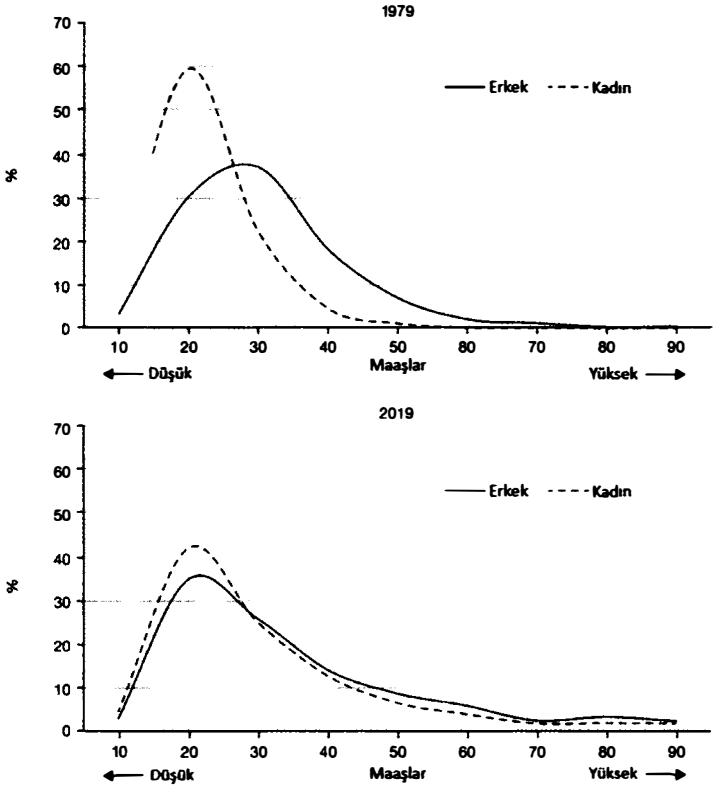
Short: Word Craft for Fast Times [Nasıl Kısa Yazılır: Hızlı Zamanlar İçin Söz Zanaatı] (evet, elinizdeki kitabın o kadar da kısa olmadığını biliyorum). Diğeriyse benim için bir tür kahraman olan Hans Rosling tarafından yazılmış *Factfulness: Ten Reasons We're Wrong about the World—and Why Things Are Better Than You Think* [Olguculuk: Dünya Hakkında Yanılmamızın On Sebebi—Ve Neden Her Şey Aslında Sandığımızdan Daha İyi] adlı kitaptır. 2017'de hayatını kaybeden Rosling, İsviçreli bir doktordu; okuma-yazma bilmeme istatistiklerine takıntılıydı. *Olguculuk*'ta çeşitli eğilimleri tanımlar: tarihi bir akım yönünün gelecekte değişmeden ilerleyeceği varsayımı olan "düz çizgi içgüdüsü"; her şeyin daha kötüye gittiğini düşünme yönündeki bir eğilim olan "olumsuzluk içgüdüsü"; şeyleri iki gruba ayırıp aralarında yalnızca boş bir uçurum bırakma yönünde temel bir içgüdü olan "uçurum içgüdüsü."[25] Rosling'in dediği gibi, "iki zıt gruba ayırmayı çok severiz."

Uçurum içgüdüsü, iki algı yanlışına yol açar. İlk olarak, iki grup arasında ne kadar kesişme bulunduğunu göremeyiz. İkinci olarak, aralarında olanlardan ziyade grupların genelde içinde olan daha büyük uçurumları görmeyi başaramayız.

Cinsiyetçi gelir ayrımı tipik bir örnektir. Kadın gelir dağılımının ortasında yer alan bir kadın, erkek dağılımının ortasındaki bir erkeğin %82'si kadar kazanır: 2020'de, sırasıyla haftalık 891$ ve 1082$.[26] Bu ayrımı gördüğümüzde genelde aklımızda şekillenen düşünce "kadınlar erkeklerden daha az kazanıyor" olur. Ama aslında kadınların gelir dağılımı erkeklerin gelir dağılımına şaşırtıcı biçimde yakındır ve günümüzde aradaki ayrım on yıllar öncesinde olandan çok daha azdır; şema 2-2, 1979 ve 2019'daki kadın ve erkek gelir dağılımını gösteriyor.

Gördüğünüz üzere, dağılımlar artık çok büyük ölçüde örtüşüyor. Hatta 1979'daki %13'lük orana kıyasla, günümüzde kadınların %40'ı sıradan bir erkekten daha fazla gelir elde etmektedir. Beş kadından ikisinin erkeklerin %50'sinden daha

ŞEMA 2.2 Azalan gelir ayrımı
1979 ve 2019'da erkek ve kadın maaş dağılımı

Not: 2019'daki dolar, CPI-U-RS enflasyon oranına göre düzenlenmiştir. Şemada saat başı 10$ bazında X ekseninde çizginin eşitlenmeye başladığı görüyoruz.

Kaynak: Mevcut Nüfus Anketi, yazarın hesaplaması.

fazla kazandığı gerçeği birçok insana mantık dışı geliyor. 2021'de Twitter takipçilerimi toplayıp kadın işçilerin yüzde kaçının ortalama bir erkekten daha fazla gelir elde ettiğini düşündüklerini sordum: 10% mu, 20% mi, 30% mü yoksa 40% mı? Ankete 264 oy verildi, o yüzden burada bilimsel bir

iddiada bulunuyor değilim. Ama nispeten akademik bir kitle olan takipçilerim, bu konuda çoğu insandan muhtemelen daha bilgili olsalar gerek. Ama oy çoğunluğu sırasıyla 20%, 10%, 30% ve en son %40 seçenekleri üzerine oldu; oysaki doğru cevap bu en düşük oy alan seçenekti. Uçurum içgüdüsü güçlüdür.

Şema 2-2'deki gelir grafiği, gruplar *içindeki* farklılıkların kapsamını gözden kaçırmak anlamına gelen uçurum düşünüşünün bir başka tehlikesini örneklendirmektedir. Kadınlar ve erkeklerin gelir dağılımı günümüzde 1979'dan daha fazla örtüşüyor ama aynı zamanda yayılım oranları da daha fazla. Yüksek gelirli kadınlar ve düşük gelirli erkekler arasındaki ayrım, daha düşük bir çapta da yüksek gelirli ve düşük gelirli erkekler arasındaki ayrım çarpıcı biçimde genişlemiştir. Erkek ve kadın gelir dağılımlarının birbirine yakınlığı tabii ki cinsiyet eşitliği cephesi için iyi bir haberdir. Geçtiğimiz yarım yüzyıl, Claudia Goldin'in "büyük cinsiyet yakınsaması" dediği şeye şahit olmuştur; kadınlar ve erkekler arasındaki ayrım, yalnızca elde edilen gelirlerde değil, aynı zamanda istihdam düzeyinde, çalışılan saatlerde ve meslek tiplerinde çarpıcı bir daralma yaşamıştır.[27] Fakat geçtiğimiz yıllarda ayrımın kapanma hızı, kadınların okullardaki başarısına karşın yavaşlamıştır.

Öyleyse geriye kalan ayrımın sebebi ne? Bu sorunun cevabı çok önemli, özellikle de potansiyel çözümler adına.

Temel gerçekler tartışmaya açık değil. Daha önce de söylediğim gibi, ortalama tam zamanlı kadın işçi ortalama erkeğin %82'sini kazanıyor. Asıl soru bunun neden olduğu. Burada işler kızışıyor. Feminist sol kanat için, gelir ayrımı ataerkilliği kanıtlamaktadır. Ulusal Kadınlar Organizasyonunun başkanı Toni Van Pelt şöyle der: "Gelir ayrımı, hayatları boyunca kadınların ekonomik potansiyellerine musallat olan, ataerkil iş sisteminin aşikâr bir adaletsiz kalıntısıdır."[28] Bu sırada muha-

fazakârlarsa gelir ayrımı fikrini gerçek olmayan eşitsizlikleri gerçekmiş gibi göstermek için kullanılan bir feminist miti olduğu bahanesiyle reddederler. Amerikan Girişimcilik Enstitüsünden Christina Hoff Sommers, gelir ayrımı "tamamıyla şüpheli bir uydurmadır" der.[29] Sommers yalnız değil. 2019'da yapılan bir ankette, erkeklerin %46'sı ve kadınların %30'u, eşitsiz gelirin "politik bir amaca hizmet için uydurulduğunu" söylemiştir.[30]

Gelir ayrımı, karşılıklı gelir dağılımlarında bireysel erkek ve kadınların sahip olduğu ekonomik kaynak farkını doğru bir şekilde tanımlar. Bir mit değildir bu. Düpedüz matematiktir. Asıl fikir ayrılığı, tipik bir kadının tipik bir erkekten daha az kazandığı değil, *neden* daha az kazandığıdır. Muhafazakârlar, geliri etkileyen unsurların tümü –çalışma saatleri, endüstri, deneyim, kıdem, bölge vs.– hesaba katıldığında gelir ayrımının neredeyse tamamen ortadan kalktığını gösteren araştırmalara dikkat çekerler.[31] Bu tür çeşitli araştırmalar, hesaplanan cinsiyetçi gelir ayrımını %5 civarında saptar. Federal hükûmetin yürüttüğü 2009 tarihli bir çalışmanın önsözünde, Savunma Asistanı Çalışma Sekreteri Charles James'in çıkarımına göre, "Ham gelir ayrımı, ıslah eylemlerini aklamak adına temel alınmamalıdır. Aslında ıslah edilecek hiçbir şey yoktur."[32]

Kuşkusuz erkeklerle aynı işi aynı şekilde yapan kadınlara daha az maaş ödendiği konusunda çok az kanıt vardır. Kadınlar daha düşük maaş almaktadır çünkü farklı işler yapmakta ya da farklı şekilde çalışmaktadır –ya da ikisi birden. Ama tabii ki mesele bundan ibaret değil. Daha az kıdemli mevkide bulundukları için kadınlar daha az kazanıyor olabilir ama bu gerçek de kurumsal cinsiyetçiliğin bir sonucu olabilir. Keza, düşük gelirli meslek ve endüstrilerde kadınların erkeklerden daha fazla hapsedilmiş olma eğilimi söz konusu olduğu doğrudur, ki gelir ayrımının üçte birlik payının açıklaması bu olabilir. Ama bu da toplumsal cinsiyet rollerini, özellikle aile sorumluluklarını ya da kadınların yaptıkları işlerin küçümsenmesini

–ya da ikisini birden– yansıtıyor olabilir. Her halükârda, meslekler arasında gelir ayrımı olsa da meslekler *içinde* de büyük bir cinsiyet gelir ayrımı vardır.

GELİR AYRIMI EBEVEYNLİK AYRIMI ANLAMINA GELİYOR

Gelir ayrımının tek kelimeyle açıklaması: çocuklar. Genç yetişkinler arasında, özellikle de eğer çocukları yoksa, gelir ayrımı aslen ortadan kayboldu.[33] "Kadınların ve erkeklerin kazançlarının çiftin ilk çocuğu doğana kadar eşit ilerlediği üzerine hatırı sayılır kanıtlar vardır" diyor ekonomist Marianne Bertrand. "Kadınların düştüğü ve hiçbir zaman da eski hâllerine dönemedikleri zaman budur."[34] Alandaki en iyi ekonomistlerden bir diğeri olan Michelle Budig, durumu daha da kötü hâle getiren bir ayrıntı olarak şundan bahseder: 30'lu yaşların ortasından sonrasında, "aile sorumlulukları, özellikle de anneler için, son raddeye varır."[35] Çocuk sahibi olmayan kadınların gelir seyri, erkeklerinkiyle aynıdır. Annelerin seyriyse öyle değildir. Kadınlar ne kadar çok çocuk sahibi olursa hem istihdam hem de kazanç nazarında o kadar geriye düşüyorlar.[36]

Cinsiyetçi gelir ayrımının çoğunlukla ebeveynlik gelir ayrımına dayandığının en iyi kanıtlarından bazıları, homoseksüel ilişkilerde olan annelerin heteroseksüel ilişkilerde olan annelerle kıyaslandığı İsviçre ve Norveç kaynaklı çalışmalardan gelmektedir. İsveç İş Piyasası ve Eğitim Politikası Değerlendirme Enstitüsünden Ylva Moberg, biyolojik anne için yaşanan gelir değişiminin iki aile tipinde de neredeyse aynı olduğunu gösterir.[37] Aynı zamanda, lezbiyen çiftlerde biyolojik anne olmayan kadın, heteroseksüel ilişkilerdeki babalarla benzer kazanç örüntüleri sergilemektedir. Birden fazla çocuk sahibi olduklarında lezbiyen çiftlerde gelir eşitsizliği zamanla dengelenmektedir, zira iki partner de sırasıyla annelik rolünü

üstlenmektedir. Tam aksine, heteroseksüel çiftler için ayrım her çocukla beraber artmaktadır.

Massachusetts Körfez Taşıma Makamı için çalışan otobüs şoförü ve tren makinistleri üzerine, Harvard ekonomistleri olan Valentin Bolotnyy ve Natalia Emanuel tarafından yürütülen bir çalışma, aynı şekilde bu konuda bazı güçlü kanıtlar sunar.[38] Şoför ve makinistlerin %30'u kadındır ve erkek meslektaşlarının kazandığı her dolara karşılık 0.89$ dolar kazanmaktadırlar. Aynı iş yeri için aynı işi yapan kadınlara ve erkeklere odaklanarak, Bolotnyy ve Emanuel gelir farklılıklarını etkileyen çeşitli unsurları açıklığa kavuşturur. Çıkardıkları sonuca göre, gelir ayrımı "iş yerinde tamamen aynı seçeneklere sahip olmalarına rağmen kadınların ve erkeklerin farklı seçimler yapması gerçeğiyle açıklanabilir."[39] Kısa süreli ihbarlarda bile, erkeklerin fazla mesaiye (ki buradan ekstra gelir gelmektedir) kalma oranı iki kat yüksektir. Ayrıca daha az ücretsiz izin kullanmaktadırlar vb. Çocuk sahibi olan tren makinistleri arasında ayrım daha büyüktür. Babalar daha da sık fazla mesai isterken anneler daha fazla izin ister.

Bazı bakımlardan, merdivenin en üstündeki kadınlara bakmak daha anlamlı olabilir, zira en geniş seçeneklere ve en büyük ekonomik güce onlar sahiptir. Harvard'dan meslek ya da yüksek lisans derecesiyle mezun olan kadınları, yani belki de dünyadaki en elit eğitim grubunu ele alın. Mezuniyetten on beş yıl sonra, bu kadınların yalnızca yarısı tam zamanlı çalışmaktadır. Ne oldu peki? "Birçok engelle karşılaştıktan, sınırsız özgürlükler kazandıktan sonra göz önündeki engel apaçık hâle geldi" diye yazar bu grubu enine boyuna incelemiş olan Claudia Goldin.[40] "Asıl eşik, zaman etmenidir. Çocuklar zaman ister, kariyerler zaman ister." Veyahut Chicago Üniversitesi yüksek lisans mezunlarını alın. Kadınlar iktisat okulundan mezun olduklarında, erkek akranlarından %12 daha az gelir elde edebilmektedir; bu ayrımsa büyük oranda seçilen işlerin türüyle açıklanmaktadır. On üç yıl sonra, aradaki

ayrım çarpıcı bir sayıyla %38 kadar artar.[41] Ama kadın yüksek lisans mezunlarının bir alt grubu geride kalmamıştır. Artık bu grubun hangisi olduğunu söylememe ihtiyaç duyduğunuzu sanmıyorum: çocuk sahibi olmayanlar.

Çoğu kadın için çocuk sahibi olmak bir tür kıyamet yaşanmasının ekonomik dengidir. Çoğu erkek için bu durum pek az etki yaratır. Şimdi bu rollerin özgürce seçilip seçilmediği sorusu baş gösteriyor. Bu sorunun derinlerine daha sonra ineceğim. Şimdilik, küçük çocuk annelerinin daha fazla evde kalmak istediğini söylemekle yetineceğim. Chicago Üniversitesi yüksek lisans mezunları üzerine yapılan bahsettiğimiz çalışmada, yüksek gelirli eşleri olan kadınların çalışma saatlerini azaltma oranı daha yüksektir. Ama burada gerçek bir tercihten bahsediyor olsak da iki hususu daha eklemek gerek. İlk olarak, bu seçim için iş piyasasında ödenen bedel bu kadar yüksek olmamalı. İkincisi, çocuklar büyüdüğünde evde babalara daha fazla görev düşmektedir.

KADIN 2 TRİLYON DOLARA BEDEL

En az bir nesildir ekonomik büyümeyi besledikleri için kadınlara ve özellikle de annelere teşekkür etmek gerek. 2019'da kadınlar çalışan işçilerin tümünün %47'sini teşkil ediyordu.[42] Ekonomik Danışmanlar Konseyinin 2015 raporuna göre, ABD ekonomisi, kadınların ekonomik katılımının 1970'lerdeki seviyelerde kalması durumunda olacağından 2 trilyon dolar daha büyüktür. Mütevazı ya da düşük gelirli ailelerde, kadınların işlerinin ve gelirlerinin artışı, erkeklerin ekonomik çöküşünün acısını da azalttı. Konseyin çıkarımına göre, "Orta sınıf Amerikan ailelerin 1970'ten beri gördüğü neredeyse tüm gelir artışı, kadınların kazançlarından kaynaklıdır."[43]

İstihdamdaki en büyük değişim, çocuk sahibi evli kadınlarda görülmüştür. 1970'te çoğu anne maaşlı işlerde çalışmıyordu –bugün neredeyse dörtte üçü çalışıyor.[44] Anaokulu çocukla-

rının anneleri arasında bile maaşlı işler artık istisna olmaktan ziyade norm hâline geldi. Kadınlar ABD ekonomisindeki yönetim işlerinin yarısına sahipler.[45] Tıp ve finans yönetimi dahil, eskiden erkek egemenliğindeki işlerin çoğu, özellikle genç profesyoneller arasında hızlı bir şekilde kadınlara doğru eğilim kazanıyor. Kadın avukatların oranı 1980'deki %4'ten 2020'de %43'e yükseldi.[46] Değişim sadece ekonomik faaliyetlerde değil, ekonomik hedefler ve beklentilerde de gerçekleşti. 1968'de ergen veya 20'lerinin başlarındaki genç kadınların yalnızca %33'ü 35 yaşına kadar maaşlı bir işe girme beklentisine sahipti. 1980'de oran %80'e çıktı.[47] (Bu soru artık anketlere dahil edilmiyor bile.) Kadınların mesleki ve ekonomik hedefler peşine düşmesi fikri, yenilik olmaktan çıkıp olağan bir duruma dönüştü. *Kariyer kadını* terimini en son ne zaman duydunuz?

"Erkeklerin patron olduğu 200 bin yılık dönem sona geliyor" diye yazıyor Hanna Rosin, *The End of Men* [Erkeklerin Sonu] kitabında. "Küresel ekonomi, kadınların erkeklerden daha başarılı olduğu bir yer hâline gelmeye başladı."[48] Bir dakika, ne? Kadınlar erkeklerden *daha* başarılı mı oluyor? Kitabı yayımlandığında Rosin'in bu kadar eleştiri almasına şaşmamak gerek. "Feministler bu iddiadan hoşlanmazlar" diye gözlemler, "çünkü bu sanki kadınlar tamamen kazanmış ve artık endişelenecek bir şey kalmadı gibi gösterir."[49] Fakat Rosin'in görüşü bu değildir –benim de değil. Ekonominin üst basamakları dahil, kadınların fırsat erişimi bakımından hâlâ endişelenecek çok şey var. Üst düzey şirket yöneticilerinin sadece beşte birinin, Fortune 500 şirketlerinin sadece kırk beşinin kadın CEO'su var.[50] Elbette 1995'teki sıfır sayısından daha iyidir bu. Ama hâlâ oranlar şaşırtıcı derecede düşük. Kadın kuruculara giden girişim sermayesi payı %3'tür.[51] Yani evet, özellikle de ekonomik üst noktalarında, kadınlar adına yapılması gereken daha çok iş var. Ama ekonomik merdivenin aşağılarında çoğu zaman asıl sıkıntı içinde olanlar erkekler.

Geçtiğimiz on yıllar içinde, kadınlar ve kızlar okulda ve üniversitede erkeklerle arayı açtılar. Ekonomik cephede de kadınlar ilerleme kazandıkça birçok erkek –ama elitler değil– ayaklarının altındaki zemini kaybetti. Bunun geniş çapta kültür üzerinde, özellikle aile hayatı bakımından önemli sonuçları olmuştur. Kadınların ekonomik yükselişi, cinsiyetler arasındaki etkileşim koşullarını çarpıcı biçimde başkalaştırdı. Birçok erkek adapte olmakta zorlanıyor.

3. BÖLÜM
YUVALARINDAN OLMUŞ BABALAR

Babalar Aile İçindeki Geleneksel Rollerini Kaybettiler

1955 Haziran'da, eski Illinois valisi ve iki defa başkan adayı olmuş olan Adlai Stevenson, Smith Üniversitesi'nde kadın mezunlara konuşma yaptı. Sıcak bir Massachusetts öğleninde onlara müstakbel eşler olarak kocalarının "amaçlarını kaybetmemesini sağlamak, onları aklı başında tutmak" adına önemli rolleri olduğunu söyledi.[1] Günün ilericileri için bile o zamanlar bu ifade zararlı gözükmüyordu. (Eleanor Roosvelt ve birçoğu, Stevenson'ı çok severdi.) Stevenson konuştuğunda Smith'te üçüncü sınıf öğrencisi olan bir kadın on altı yıl sonra mezuniyet konuşmasını yaptı. Söyledikleri hatırı sayılır ölçüde farklıydı; Tanrı'yı bir "kadın" olarak tanımlıyor, kadın orgazmının politik öneminin altını çiziyor ve en önemlisi de evliliği "kadınları buyruk altında tutmak" için tasarlanmış bir kurum olarak tanımlıyordu.[2] Bu kadının adı Gloria Steinem'dı.

Steinem için, neslinin birçok feministi gibi, evlilik topal bırakan bir bağımlılık ilişkisiydi. Smith Üniversitesi'nin bahçesinde duran genç kadınlara mesajı, dünyada kendi yollarını açmaları ve kendi faturalarını ödeyebilmeleriydi. Steinem'ın konuşmasından birkaç yıl sonra, Margaret Mead, "Bağlılık, alternatif yokluğu anlamına gelir" diyecektir. "Kendi geçimini sağlama donanımına sahip bir kadın hiçbir zaman hapsolmuş hissetmez. [...] Bağımsızlık, ekonomik bağımsızlıkla başlar."[3]

Kadın hakları hareketlerinin amacı özgürlüktür. (Kadın özgürlüğü denmesinin sebebi budur.) Her şeyden önce bunun anlamı erkeklerden *ekonomik* özgürlüktü. Gelişmiş ekonomilerde bu amaca büyük oranda ulaşılmış, evlilik ekonomik bir gereklilikten ziyade sosyal bir seçim hâline getirilmiştir. 1970'lere kadar, üniversite mezunu ortalama bir kadın, mezun olmasının ardından birkaç yıl içinde evlenirdi.[4] Bugünkü Smith mezunlarının yalnızca yarısı 30'larının ortasına dek evleniyor.[5] Ekonomik zincirleri kırma konusunda Steinem haklıydı. Ama –açıkça bunu söylemesi daha zor olsa bile– Stevenson da haklıydı. Karısı ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılaması gerektiğini bilen bir erkek net bir "amaçlılık" ve "bütün olma" hissi duyar.

Bu bölümde, annelerin rolünün bakım kadar ekmek kazanmaya da genişletildiğini ama babalarının rolünün hem bakım hem de ekmek kazanmayı kapsayacak şekilde genişletilmediğini tartışıyorum. Spesifik olarak argümanlarım şöyle: (1) Geleneksel olarak erkeklerin rolü eve ekmek getirmek olmuştur ve annelerin erkeklere ekonomik bağlılığı üzerine temellendirilmiştir; (2) bu geleneksel rol, kadınların ekonomik bağımsızlığının sağlanmasıyla beraber imha edilmiştir, (3) kültür ve politika, eskide kalmış babalık modeline takılı kalmıştır ve ekonomik gerçeklik gerisinde kalmıştır; ve (4) bu da geleneksel ekmek getiren rolünü yerine getiremeyen ve yeni bir role soyunması gereken erkeklerle beraber, "baba yokluğuna" yol açmaktadır.

Kadınların ekonomik olarak erkeklere bağımlı olması onları geride tutmuş ama aynı zamanda erkekleri desteklemiştir. Artık destekler gitti; birçok erkek dayanaksız.

AİLEYİ GEÇİNDİREN OLARAK BABA

Akdeniz havzasından Tahiti ve Güney Asya'ya kadar birçok kültür üzerine yaptığı geniş çaplı incelemesinin çıkarımı olarak, David Gilmore, *Manhood in the Making: Cultural Concepts of Masculinity* [Erkekliğin Yapım Aşaması: Kültürel Erillik Anlayışları] çalışmasında şöyle yazar: "İncelediğimiz toplumların çoğunda, erkek olmak için bir kadını hamile bırakmak, tehlikelerden korumak ve dostların ve ailelerin ihtiyaçlarını karşılamak gerekir. [...] 'Gebe Bırakan, Koruyan, İhtiyaçları Karşılayan Erkek' gibisinden nispeten küresel bir kişilik diyebiliriz buna."[6] Gilmore'un iddiasına göre, bu Hazır ve Nazır Erkek, korumacı bir figür olarak görülmelidir; fakat korumacılığı bir kadından farklıdır. Erkeklerin birçok bakımdan diğer insanları kendilerinden öne koyması, kaynaklarını gruba feda etmesi, hatta grubu korurken yaralanma ya da ölüm riskini alması beklenir. Burada yatan temel fikirlerden biri ihtiyaç fazlalığıdır. Yetişkin erkekler kendi hayatta kalmaları için ihtiyaç duyduklarından daha fazla kaynak üretirler ve bunlar da klan, kabile ya da aileyle paylaşılır. "Aileyi geçindiren figür fikri, eril kimliğin inşasında temel bir unsurdur" diye yazar sosyolog David Morgan. "Hem ahlaki hem de ekonomik bir kategoridir bu."[7]

En az birkaç bin yıldır, erkekler rollerini aslen şu birkaç kelimeyle tanımlayabilmiştir: "Ailemin ihtiyaçlarını karşılamak." Bu zaman zarfının büyük kısmında, aile geniş bir kapsam içeriyordu. Ama yakın yüzyıllarda, özellikle de Batı'da, genellikle çekirdek aile olarak isimlendirilen daha dar tanımlı bir sosyal kuruma dönüştü: baba, anne ve çocuklar. Sonuç olarak, babalık ve kocalık rolleri neredeyse ayırt edilemeyecekleri seviyede

birbirlerine bağlandı. İyi bir koca ve iyi bir baba, ailesinin –kendisi, eşi ya da partneri ve çocukları– ihtiyaçlarını karşılayan adamdı. İhtiyaç karşılayan rolü başarılı bir şekilde erkekleri aile yaşamına ve sosyal yaşama bağlıyordu. İngiliz sosyolog Geoff Dench'in *Transforming Men: Changing Patterns of Dependency and Dominance in Gender Relations* [Erkeklerin Dönüşümü: Cinsiyet İlişkilerinde Bağımlılık ve Baskınlık Örüntülerinin Değişmesi] kitabında tanımladığı gibi: "Bunun başardığı şey, insanları kişilerarası destek yapılarının, bağlılık zincirlerinin içine katmaktır, nitekim bunlar insan topluluğunun özünde yatan unsurlardır."[8]

Dench, tarih bağlamında haklıdır. Ama sormamız gereken soru, erkekler ve kadınlar arasındaki bu bağların başarılı bir şekilde kırıldığı dünyada babalar ve çocuklar arasındaki "bağlılık zincirini" nasıl sürdürebileceğimizdir. Geleneksel aile modeli, "babanın çocukla ilişkisinin anneyle ilişkisine bağlı olduğu bir 'paket teklif'tir" diye yazar Laura Tach ve arkadaşları.[9] Kadınları da erkekleri de gerekli kıldığı için, geleneksel aile etkili bir sosyal kurum olarak görülürdü. Ama aynı zamanda katı bir iş bölümüne dayanır. Annelerin çocuklarıyla doğrudan, birincil bakım ilişkisi varken babaların dolaylı, ikincil, ihtiyaçları karşılayan olarak bir ilişkisi vardı. Tabii ki meselenin bundan ibaret olduğunu iddia etmiyorum. Benim babam, geleneksel ihtiyaç karşılayan rolünü yerine getirmiştir ama o bundan çok daha fazlasıydı –yüzme antrenörü, direksiyon eğitmeni, nakliyeci, şoför, akademik danışman vs. bir sürü şey. Ama temel görevi, neslin tüm babalarıyla ortaktı: ekmek getirmek.

Bakım sağlayan anneler ve ihtiyaç karşılayan babalar arasındaki geleneksel anlaşma, evlilikle ifade bulurdu. Ekmek getiren ve bakım sağlayan evliliği, Gilmore'un "özel bir ahlak sistemi" diye tanımladığı şeyin bir parçasıdır: Bu sistem "erkeklerde uygun davranışların gönüllü olarak kabul edilmesini sağlamak için gereklidir."[10] Evlilik oranlarının düşmesinden dolayı

muhafazakârların bu kadar çok kaygılanmasının sebeplerinden biri budur. Onlar için, karılar ve kocalar arasındaki bağımlılık ilişkisi –aynı zamanda olumlu sosyal gayeler adına eril enerjinin dizginlenmesi olarak– tam da evliliği yürüten şeydir. Aksine feministlerse evliliği baskılayıcı bir kurum olarak, John Stuart Mill'in ifadesiyle "düşmanın hisarı" ve Gloria Steinem'ın teşhisiyle "kadınları hapsetmek" için bir mekanizma olarak görürler.[11] Birçok çağdaş feminist yazar tarafından bu eleştiri sürdürülür.[12]

İki tarafın da kabul ettiği nokta, evliliğin kadınları erkeklere ama aynı zamanda erkekleri kadınlara, dolayısıyla çocuklara bağladığıdır. Aralarındaki fikir ayrılığı, bunun iyi bir şey olup olmaması konusundadır. Muhafazakârlar, sosyal bir kurum olarak evliliğin geçmişte "işe yaradığı" konusunda haklılar. Feministler de evliliğin kadının otonomisini engelleyerek bunu başardığında haklılar. Asıl soru, bugün ne yapacağımız – özellikle de erkeklerle ne yapacağımız. Elbette cevap, Dench ve diğer muhafazakârların önerdiği gibi kadın hakları hareketlerinin kazançlarını tekrardan silmeye çalışmak değildir. Cevabımız, çocuklarla daha doğrudan bir ilişkiye dayalı bir babalığı yeniden icat etmek olacaktır ki 12. Bölümde bunun üzerine bazı fikirler sunuyorum.

Fakat geleneksel ailelerde hayatın erkekler için her zaman toz pembe olmadığını ayırt etmek de önemlidir. Bununla beraber belli bir kasvet ve yalnızlık da gelir. Gri flanel takımıyla haftada beş defa banliyö ve iş yeri arasında gidip gelen "Kurum Adamı"nın savaş sonrası sıkıntısı belli bir boşluk hissini çağrıştırır. Arthur Miller'ın *Death of a Salesman* [Satıcının Ölümü] kitabındaki Willy Loman karakterinin sessiz çaresizliğine bakın, zira "iki hafta tatil uğruna senesinin elli haftasını feda eder" ve en sonunda, ekmek getiren rolünü ancak hayatına son vererek yerine getirilebilir.[13] Erkeklerin özgürlüğü de çoğu zaman ataerki tarafından bastırılmış, hazır roller ve baskılayıcı beklentilere hapsedilmiştir.

Daha sonraları Gloria Steinem tarafından popülerleştirilen Irina Dunn'un deyişi, "bir kadının erkeğe duyduğu ihtiyaç, bir balığın bisiklete duyduğu ihtiyaç kadardır", kadınların erkeklere ihtiyaç duymadığı bir dünyayı anımsatan bir tasvir olarak kadın hakları hareketlerinin slogan çığlığı hâline gelmiştir.[14] "Kişinin kendi başına geçinebilmesi, evliliği sadece ekonomik bağımlılıktan değil, sevgiden dolayı seçebilmesine imkân tanır" der Steinem 2004'te.[15]

Günümüzde kadınlar, ABD'deki evlerin %41'inin ekmek getirenidir.[16] Bunların bazıları bekâr annelerdir ama katiyen hepsi değil; artık on kadından üçü eşinden daha fazla gelir sahibidir ve bu sayı 1981'deki oranın iki katıdır.[17] Çoğu kadın artık tam zamanlı çalışıyor ve iki ebeveynin de tam zamanlı çalıştığı ailelerin neredeyse yarısında, kadınlar babalarla ya eşit oranda ya da daha fazla kazanıyorlar.[18] Kadınlar ayrıca sosyal yardım sisteminden daha fazla destek almaya başladı ve bu da düşük kazançlı ya da hiç kazancı olmayan kadınların bile ekmek getiren kocadan daha özgür olabilmelerine imkân tanıdı. İngiliz politikacı ve araştırmacı David Willets, *The Pinch* [Kritik Nokta] kitabında şöyle yazar: "Başlangıçta erkeklerin kazanç kaybını telafi etmek için tasarlanmış olan bir refah sistemi, yavaş ve karmaşık bir şekilde erkeklerin kaybını telafi etmek için kadınlara tazminat ödemek üzere yeniden tasarlanmıştır."[19]

Aynı şeyi sağlamanın daha olumlu bir yolu, çocuk yetiştiren kadınları –bir bakıma da erkekle bağımlı ilişki içine hapsolmamaları için– desteklemede devletlerin kendi rollerini görmesidir. Aynı zamanda, boşanma davasının serbestleştirilmesi gerçekleşmiştir. Herhangi bir sebeple iki tarafın da evliliği bitirmelerine izin veren, "hatasız" ya da "tek taraflı" boşanmalar artış yaşamıştır. Bu yasalar hararetli tartışmaların konusu olmayı sürdürmektedir ama açıkça hiçbir yere varacağı yok.[20]

Evlilik ve annelik artık neredeyse eş anlamlı değiller. ABD'deki doğumların %40 kadarı artık evlilik dışı gerçekleşiyor, oysaki bu oran 1970'te %11'di.[21] Özellikle dikkat çekici bir eğilim de "zorunlu" evliliklerin düşüşüdür. Yarım yüzyıl önce, evlilik dışı hamilelikler yaygındı ama çiftler doğumevinden önce nikah dairesine ya da kiliseye adım atarlardı. Artık öyle değil. Aslında, zorunlu evliliklerin azalması, Karma Ekonomik Komitesi araştırmasına göre, 1960'tan bu yana, ilk çocuğuna sahip olan annelerin evlilik dışı doğumlarının en büyük sebebidir. En büyük değişim, ekonomik merdivenin alt seviyelerinde gerçekleşti. 1977'de, düşük eğitim seviyeli kadınlar arasındaki hamileliklerin %26'sı, doğumdan önce evlilikle sonuçlanıyordu. 2007'de bu oran yalnızca %2 idi.[22]

Annelerin işte çalışması üzerine sosyal normlar o kadar hızlı değişti ki *çalışan anne* terimi daha şimdiden kulağa eskimiş gibi geliyor. Genel Sosyal Anket verilerine göre, 1977'deki %48 oranına kıyasla, günümüzde ABD yetişkinlerinin (%74) çalışan annelerin çocuklarıyla evde kalan bir anne kadar "sıcak ve güvenli" bir ilişki kurabileceğinde hemfikirler.[23]

Feminist bir bakış açısından bunlar mucizevi gelişimlerdir. Ama erkekler için ne anlama geliyor? Başlıca ekmek kazanma üzerine dayanan eski kural kitabı yırtıldı. 1980'de yayımlanmış "Why Men Resist" [Erkekler Neden Direniyor] başlıklı etkili denemesinde William Goode'un gözlemlediğine göre, "altta yaşanan değişim, erkeklerin marjinal faydasının düşüşüne yönelik."[24] Acı ama gerçek.

Birçok erkek yuvasından olmuşluk hissiyle bırakılmış durumda. Babaları ve büyükbabalarının izleyecekleri yol çok netti: iş, eş, çocuklar. Ama ya şimdi? Balıklar dünyasında bisiklet ne işe yarar? Yarım yüzyıl bir birey için uzun gibi görünebilir, özellikle de gençse. Ama kültürel tarih bakımından, bir göz kırpması kadardır. Kadınlar ve erkekler arasındaki ekonomik ilişkinin dönüşümü o kadar hızlı oldu ki kültür henüz buna yetişebilmiş değil.

KÜLTÜR EKONOMİ ALANINDA GECİKME YAŞIYOR

Annelerin rolü neredeyse tanınamaz ölçüde modernleştirilmiş olduğu hâlde, babalık geçmişte takılı kaldı. Johns Hopkins Üniversitesi sosyoloğu Andrew Cherlin, "Kültürel bir gecikme yaşıyoruz, erkeklik üzerine görüşlerimiz henüz iş piyasasındaki değişimlere yetişemedi" diyor.[25] Ekonomide sayılar değişti. Sosyal normlar değişmedi. Lise ya da daha düşük eğitime sahip beş Amerikalı yetişkinden dördünün (%81) inancına göre, "Bir erkeğin iyi bir koca ve eş olabilmesi için, finansal olarak bir aileyi geçindirebilmesi çok önemlidir" (lisans diplomalı yetişkinlerdeyse bu oran %62'dir).[26]

Dolayısıyla geleneksel ekmek getiren rolünü en az yerine getirebilen erkekler, bu yüzden yargılanması en olası kişilerdir. Demek ki iş piyasasında iyi bir hâlde olmayan erkeklerin evlilik piyasasında da kötü bir vaziyette olması muhtemeldir, özellikle işçi sınıfında.[27]

Alexandra Killewald tarafından yapılan bir çalışmaya göre, işsiz kocaların evliliklerinin bitmesi riski, günümüzde geçmişte olduğundan çok daha yüksektir. "Kadınların eve bakması beklentisi ortadan kalkmış olabilir" sonucuna varır, "ama ekmek getiren koca normu hâlâ devam ediyor."[28] Marianne Bertrand ve ortak yazarları, erkeklerin sadece gelir sahibi olmayıp aynı zamanda karısından daha fazla kazanması gerektiğine yönelik sosyal beklentinin erkeklere büyük zarar verdiğini gösteriyorlar. "Tahminlerimizin işaret ettiğine göre, kadının kocasından daha fazla geliri olmasının yarattığı hoşnutsuzluk, geçtiğimiz otuz yıldaki %29'luk evlilik oranı düşüşünün açıklaması yerine geçmektedir" diye yazarlar.[29] (Hoşnutsuzluğun kadınlarda da erkeklerde de görüldüğüne dikkat etmek gerek.) Başka bir deyişle, kadınlar erkeklere kıyasla daha fazla kazandıkça evlenme olasılıkları o kadar azalıyor. Sosyolog Steve Ruggles'ın tahminlerine göre, 1960'tan

2013'e kadar 25 ila 29 yaşları arasındaki Amerikalılar arasında evlilik oranının %40 düşmesi, önceki neslin erkeklerine kıyasla erkeklerin kazançlarının azalmasıyla açıklanabilir.[30] Bilhassa, evlilikleri azaltan bu etki, düşük eğitim sahibi kişilerde en güçlüdür.

Kadının erkeğe bağımlılığına dayalı eski evlilik ve aile modelleri büyük oranda yapısöküme uğradı. Steinem'ın saydığı sebeplerden dolayı bu iyi bir haber. Ama büyük nimetler bile katkılı olabilir. Nispeten istikrarlı aileler yaratarak geleneksel yöntem çocuklar adına işe yaramıştır. Keza bu erkekler için de faydalıydı. Tek ya da en azından başlıca ihtiyaç karşılayan kişi olarak bir erkeğin çocuk yetiştirmek için genellikle evlilik vasıtasıyla kadın bir bakım sağlayana katılması gerekir. "Aile bir mit olabilir" der Dench, "ama birçok erkeği yeterli ölçüde faydalı hâle getirme işini yerine getiren bir mittir."

Dench'in endişesine göre, geleneksel ihtiyaç karşılayan rolü olmaksızın erkekler "anomi ve kısa vadecilik tehdidiyle yüzleşecek, tam kabul görmekte zorlanacaktır."[31] Günümüzde birçok erkeğin yaşadığı zorlukları göz önüne aldığımızda bu korku, korku tellallığı olduğu bahanesiyle kenara itilemez. Kadın hakları hareketlerinin başarısı, erkek sosyal kimliğinin belirsizliğine sebep olmadı, daha ziyade onu ortaya çıkardı. Asıl soru, buradan nereye gideceğimiz.

Muhafazakârlar, geleneksel evliliğin yeniden kurulması teşviğinde bulunuyor. 1996 tarihli etkileyici bir kitap olan *Fatherless America*'nın [Babasız Amerika] yazarı David Blankenhorn, babalığın iki temelde temin edildiğini öne sürer: "çocuklarla beraber yaşamak ve anneleriyle ebeveyn ittifakı."[32] Tarih bağlamında doğrudur bu. Ama "beraber yaşamak" kadınların üzerinde pek seçim hakkı olmayan bir şeydi. Artık seçim hakları var. Blankenhorn'un önerisine göre, babaları çocuklarıyla tekrar bağ içine sokmak için iki tarafın

evlilikle bir araya getirilmesi gerekir. Ama geçtiğimiz yılların sarsıcı kültürel değişimlerini düşündüğümüzde bu gerçek dışı bir öneridir. Dikiz aynasından bakmak yerine, babalık için yeni ve cinsiyet eşitliğine yönelik katettiğimiz büyük ilerlemeleri benimseyen bir temel tesis etmemiz gerek.

Andrew Cherlin'in ifadesiyle, birçok çift için evlilik artık yalnızca bir dizi eğitimsel, sosyal ve ekonomik başarımın "son dokunuşu" olarak iş görmektedir.[33] Tatmin edici bir hayata sahip olmak için evliliğin asli olduğu konusunda yalnızca beş Amerikalı yetişkinden biri hemfikir. Evli kişiler arasında da yüzüğü takma kararında ekonomik sebeplerin temel bir etmen olduğunu düşünen kişilerin oranı yalnızca yedide birdir.[34]

Ama ekmek getiren ve ev içi babalar olarak rollerini kaybeden birçok erkek kendini kaybolmuş hâlde buluyor. Ekonomist Ariel Binder ve John Bound'un daha az eğitimli erkeklerin iş piyasasındaki konumlarını kaybedişi üzerine yürüttükleri zahmetli bir araştırmanın ardından çıkardıkları sonunca göre "yeni bir aile kurmak ve ailenin ihtiyaçlarını karşılamak, güçlü bir erkek iş destek sistemi gerektiriyor."[35] İhtiyaç karşılayan bir figür olmayan ya da en azından kendilerini böyle görmeyen erkekler daha az çalışıyorlar. New Jersey'deki erkek işçi sınıfı üzerine yapılan ve *The Dignity of Working Men* [İşçi Erkeklerin İtibarı] başlığıyla 2000 yılında yayımlanan çalışmada Michèle Lamont'un çıkarımına göre "çalışkan olmak erilliği ifade etmenin bir tarzıdır." İş, "ailenin ihtiyaçlarını sağlamak ve korumak" şeklinde merkezi erkeklik rolünün yerine getirilmesine işaret ederdi ve ergin erilliği teşkil eden "disiplinli kendiliğin" bir parçasıydı.[36]

1858 ve 1859'da tüm ABD'de gazetelerde neşeli bir şiir yayımlandı.[37] Şiirin başlığı "What Is A Bachelor Like?" [Bekâr Bir Adam Neye Benzer?] idi.

[Tutamaçsız bir pompa
Çürümüş bir mum,
Dostlarını kaybetmiş bir kaz,
Ağızlıksız bir körük,
Eğersiz bir at,
Küreksiz bir sandal;
Bir katır, bir ahmak,
İki bacaklı bir sandalye!
Bir baş belası, bir şaklaban!
Kasvetli, bitkin,
Muhalif, pervasız,
Kuyruksuz bir balık,
Yelkensiz bir tekne. [...]]

Ekonomik olarak bağımsız kadınlar artık eş olup olmamalarından bağımsız olarak refah kazanabiliyor. Tam aksine eşi olmayan erkeklerse çoğu zaman tam bir keşmekeş içindeler. Evli erkeklere kıyasla sağlıkları daha kötü, istihdam oranları daha düşük ve sosyal ağları daha zayıf.[38] 2010'dan bu yana on yılda, hiç evlenmemiş erkeklerin uyuşturucu kaynaklı ölüm oranı iki katından fazlasına çıktı.[39] Boşanma artık kadınlar tarafından başlatılma olasılığı kocalara kıyasla iki kat daha fazla olduğundan, erkekler için psikolojik olarak kadınlara nispetle daha zordur. [40] Feminizmin ortaya serdiği en büyük şeylerden biri, erkeklerin kadınlara, kadınların erkeklere olduğundan daha fazla ihtiyaç duyması olabilir. Kadınlar ekonomik olarak kocalarına bağımlıydı ama erkekler de duygusal olarak karılarına bağlıydı. Zincire vurulmuş gibi hissettikleri hâlleri üzerine şakalarına baktığımızda erkekler belli ki bunu zaten biliyordu. 2016 tarihli bir ankette, şimdi ya da gelecekte evliliğin kendileri için önemli olup olmadığını oyladılar (oranlar %58 karşısında %47'dir).[41] Erkekler yelkensiz tekne olmak istemiyor.

2017'de Pew Araştırma Merkezi Amerikalılara zor bir soru sordu: Hayatın anlamı nedir? Kişilere özellikle açık uçlu

sorular soruldu: "Şu anki hayatınızda neyi anlamlı ya da tatmin edici buluyorsunuz? Devam etmenizi sağlayan şey nedir? Ve neden?" Ortaya çıkan keşiflerin en çarpıcılarından biri, kadınların hayatlarında daha fazla anlam –ve daha fazla kaynak– bulmasıdır. Kadınlar ve erkeklerin işlerinin ya da kariyerlerinin "büyük ölçüde anlam ve tatmin" sağlıyor olduğunu söyleme olasılığı eşittir (%33 ve %34).[42] Ama neredeyse her alanda, kayda değer bir cinsiyet ayrımı var: Örneğin tüm yaşlardaki kadınlar arasında çocukların ya da torunların şu anda onlar için bir anlam kaynağı olduğunu söyleme oranı %43'tür; bu oran erkeklerdeyse %24'tür.

Çeşitli anlam kaynağı ve kimliği olan kişi, bir psikolog tarafından "karmaşık kişilikli" görülecektir. Karmaşık bir kişilik olmanın bedelleri vardır. Örneğin kimliğinin farklı yönleri arasında geçiş yapmak için zaman ve enerji harcamanız gerekebilir. *Dil değiştirme* terimi çoğu zaman ırk bağlamında ama bunun yerine kullanılır. Örneğin kadınların anne ve işçi arasında değişim yapması, koşulların gereğine göre kimlikleri "aktive" ya da "deaktive" edilmesi gerekebilir. İki şey arasında sıkışmış hissedebilirler. Ama genelde bunun faydaları daha büyüktür. Eğer bir alanda aksaklık varsa, psikolog Janet Hyde'a göre, "kadınlar diğer kimliklerini etkinleştirir ve böylelikle olumlu bir kendilik algısı kurarlar, ki bu da karmaşık kişiliğin faydalarını destekler."[43] Anne olarak gününüz kötü geçiyorsa, işte başarılı olarak bunu telafi edebilirsiniz vb. En azından teori bu yönde.

Şu anda erkekler anlam ve kimlik konularında daha dar kapsamlı bir kaynağa sahipler ve bu da onları kaynaklardan biri zarar görürse daha savunmasız kalacakları bir koşula sokuyor. Örneğin işlerini kaybettiklerinde, erkeklerin mutluluğu daha büyük zarar görüyor.[44] Daha güçlü bir şekilde baba rolüne girmek, çocuklar için bunun iyi olması bir yana, birçok erkeğe hayatlarında fazladan anlam ve gaye kaynağı sağlayacaktır.

BABA EKSİKLİĞİ

"Çok fazla baba [...] ortada yok –hayatlardan da evlerden de ırak" demişti Barack Obama, 2008 babalar gününde. "Ailelerimizin temeli de bu yüzden daha zayıf."[45] Bir başkan adayı için bu açık sözlü ve cesur bir mesajdı, özellikle siyah bir dinleyici kitlesi karşısında. Erkeklerin, özellikle de siyah erkeklerin karşı karşıya kaldığı sistemsel engellere yeterince dikkat yöneltmediği için Obama eleştirilmişti. Ama asıl mesajını gözden kaçırmamamız önemli, zira bu çok daha olumlu bir mesajdır: Babalar önemlidir. Gereksiz değiller. "Onlar öğretmenler ve koçlardır. Akıl hocaları ve rol modelleridir" demişti.

Obama, birçok çocuğun babasıyla güçlü bir ilişki kurmadan büyüdüğüne işaret etmesi bakımından da haklıydı. Ebeveynlerinin ayrılmasından sonraki 6 yılda, üç çocuktan biri babasını hiç görmüyor ve bir o kadarı da babasını ya ayda bir ya da daha az görüyor.[46] Bu istatistiklerin gösterdiği üzere, baba eksikliğinin asıl sebebi, babaların çocuklarının annesiyle beraber yaşamama oranının yükselmesidir. Çocuklarıyla aynı evde yaşamayan babalar, hayatlarında da namevcut oluyor. En dezavantajlı durumlardaki kişiler için bu bilhassa geçerli. Lise bitirmemiş babaların %40'ı çocuklarından ayrı yaşıyor, oysaki üniversiteden mezun olmuş babalarda bu oran sadece %7.[47] 2020'de beş çocuktan biri (%21) sadece annesiyle yaşıyordu; bu rakam 1968'dekinin (%11) iki katıdır.[48]

Evlenmemiş kişilerin ebeveyn olmasına yönelik tutumlar çok daha rahat bir hâl aldı. 25-34 yaşları arasındaki kadınların %82'si "bekâr bir kadının çocuk sahibi olması ve çocuk yetiştirmesinde bir sorun olmadığını" söylüyor ve yaşıtları erkeklerin %74'ü de bunda hemfikir.[49] ABD'deki çocukların çoğunluğu çocukluklarını biyolojik ebeveynleriyle geçirmiyor.[50] Sosyal normların özgürleşmesi de evlilik ve çocuk sahibi olmaya yönelik uygulamalar da birçok bakımdan ele alınıp tartışılabilir. Ama babaların denkleme dahil edilmemesi de bir

o kadar önemlidir. Kadınların rolleri ve yapabildikleri seçimler kapsam bakımından genişledi. Çok fazla erkek, kısıtlayıcı bir rol olan ekmek getiren rolüne kısılıp kalmıştır ve bu rol artık hem teoride hem de pratikte yok olmuş durumdadır.

Bunun sonucu olarak erkeklerin kadınlardan ayrılması çoğu zaman babaların çocuklarından ayrılması anlamına geliyor. Bu erkekler için de kötüdür, kadınlar için de, çocuklar için de. Tıpkı kadınların eski, dar annelik modelinden özgürleştiği gibi erkekler de babalığın ekmek getiren modelinden kurtulmalıdır. Anneleriyle evli değillerse bile –ki aslında özellikle bu durumda– çocuklar için babalar önemlidir. Sosyal babalık kurumunun acilen güncellenmesi, çocuklarla daha doğrudan ilişkilere odaklanması gerekiyor. Erkeklerin rollerinde genişleme olması için buradaki apaçık zorluklarla beraber büyük bir fırsat da bulunuyor.

Riske atılan şeyler çok büyük. Babalık, ergin erilliği her şeyden çok şekillendiren, temel bir sosyal kurumdur. "Nesiller boyu geçmişe ve geleceğe uzanan bir aile rolü aracılığıyla bir toplulukla bütünleşen bir erkek, esas olarak karizmatik bir lidere, bir demagoga veya görkemli bir vatanseverlik ideolojisine gönül vermiş bir erkekten daha tutarlı ve kalıcı bir şekilde sosyal düzene bağlı olacaktır." Bunu George Gilder 1973'te yazmıştır.[51] Gilder'ın önde gelen muhafazakârlardan biri olduğu doğru. Ama yakın politik tarihimize baktığımızda, haksız olduğunu söylemek zor.

II. KISIM
ÇİFTE DEZAVANTAJ

4. BÖLÜM
DWIGHT'IN GÖZLÜKLERİ

Siyah Adamlar ve Oğullar Akut Zorluklarla Karşı Karşıya Kalıyor

Birkaç yıl öncesinde vaftiz oğlumun gözlük takması hoşuma gidiyordu. Diğer insanların da yaşlandığını görmek bana kendimi daha iyi hissettiriyor. İsterseniz kınayın beni. Yapmacık bir sempatiyle, "Kötü hissetme, Dwight" dedim. "En nihayetinde hepimizin başına gelir bu." Dwight güldü. "Hayır" dedi, "bunlar numarasız lensler. Sadece gözlük takınca daha fazla satış yapabiliyorum." Dwight bir araba satıcısı. Kafam karışmıştı. Gereksiz yere gözlük takmak nasıl daha fazla araba satmasına yardımcı oluyor? "Özellikle beyaz insanlar gözlük takınca yanımda daha rahat hissediyor" diye açıkladı.

Dwight'ın boyu 1.95. Ayrıca siyah. Belli ki bu beyaz insanların siyah erkeklerden duyduğu korkuyu savuşturmak için bilindik bir taktik. Siyah erkeklerden oluşan bir odak grubunda Dwight'ın hikâyesinden bahsettiğimde, iki tanesi gözlüklerini çıkarıp "Evet, ben de aynısını yapıyorum" dedi. Aslına bakarsanız bu taktikten haberdar olmayan hiçbir siyah Amerikalı ile henüz karşılaşmadım, oysaki beyaz insanların çok azı bunu

biliyor. Savunma avukatları genelde taktiği bilir ve siyah müvekkillerinden gözlük takmalarını ister. Buna "inek savunması" diyorlar.[1] Bir çalışmanın bulgularına göre gözlük siyah erkek davalılarda daha olumlu bir izlenime yol açıyor ama beyaz davalılarda herhangi bir fark yaratmıyor.[2]

Dwight'ın yorumu, tüm görüşünüzün eksenini değiştiren o anlardan biriydi. Keza bir akşam yemeğimiz sırasında da benzerini yaşamıştım; ona polisler tarafından sık sık durdurulup durdurulmadığını sormuştum. "Hayır, pek sayılmaz" dedi. Sonra, "belki birkaç ayda bir" diye ekledi. Biraz durakladıktan sonra: "Geçenlerde beni kelepçelemişlerdi ama. Yanlış kişi, deyip gittiler." Böyle zamanlarda Amerika'da bir siyah olmanın, özellikle de siyah bir erkek olmanın ne demek olduğunun *en ufak bir fikrine sahip olmadığımı* fark ediyorum. Dolayısıyla şöyle bir ikazda bulunayım: İngiliz doğumlu beyaz bir adam olarak, Amerika'daki ırkçılık üzerine görüşüm buna göre yargılanmalı. Fakat ne olursa olsun, günümüzde ABD'de eşitliğin karşısındaki en temel engellerden biri, siyah erkeklerin yüzleştiği ırkçılık ve cinsiyetçiliktir.

I. Kısımda eğitim, iş ve aile hayatında adamlar ve oğulların yüzleştiği genel sorunların bazılarını ele aldım. II. Kısımda en ciddi sorunlarla yüzleşen kişilere odaklanacağım; bu bölümde bilhassa siyah genç erkekleri ve 5. Bölümde de işçi sınıfı erkeklerini ele alacağım. 6. Bölümde sosyal programların erkekler için fayda sağlamadığı üzerine can sıkıcı kanıtlar sunacağım.

Amerika'daki birçok siyah erkek gibi Dwight da zor deneyimlerden geçti. Batı Baltimore'un en sert mahallelerinin birinde büyüdü. Kendisi küçükken ölen babasını hatırlayamıyor. Ceza hukukundan eğitime ve istihdama dek Amerikan hayatının neredeyse her yönünde siyah erkeklerin yüzleştiği derin, spesifik mücadelelerini güzel bir çerçeve içinde sunmaya çalışmak önemsiz bir iş gibi gözükebilir. Dwight bu konuda kayıtsız. "Neyse ne" deyip geçiyor. Ama bence bu lafında çok

anlam yatıyor. Bir tehdit olarak algılandıklarını bildikleri için siyah erkekler numarasız gözlük takma gibi bir duruma başvuruyor; gözlüklerini onların bizi görmesi değil, bizim onları görebilmemiz için takıyorlar.

TERSİNE CİNSİYETÇİLİK

1980 ve 1990'ların sonlarında, "kesişimselliğin" gelişmesiyle beraber eşitsizlik ve ayrımcılık araştırmalarında bir atılım yaşandı. Kimberlé Crenshaw'ın öncü olduğu bu taslağın temelinde aslen siyah feminizmi yatıyordu ama yine de baskıcılığın farklı biçimlerinin bir arada nasıl işlediğini inceleme adına bir yol sunuyor. Eşitsizliği kadın/erkek, siyah/beyaz, zengin/yoksul ya da gey/hetero gibi ikili tabirlerde görmek yerine, Crenshaw "bileşikliğin karmaşasına" dikkat çeker.[3]

Kesişimsel düşünmenin gücü, kaçınılmaz çoğulculuğundan gelir. Hepimiz "çok çeşitli" kimlik özellikleri taşırız. Siyah, heteroseksüel, Yahudi, sosyalist bir avukat olabilirsiniz; ben beyaz, gey, ateist, liberter bir madenci olabilirim. Çoklu kimliklere yüklenen bu önem, yüzyıllardır süregelen ilerici liberal düşünceyi yansıtır –19. yüzyılda John Stuart Mill ve Harriet Taylor Mill'den, 21. yüzyılda Amartya Sen ve Martha Nussbaum'a kadar.

Crenshaw, çalışmalarını siyah kadınlara odaklar ama tasarı daha kapsamlı kullanılabilir ve herhangi spesifik bir grubun konumu başka bir gruba kıyasla sabitlenmiş değildir. Bir kamu sağlık araştırmacısı olan meslektaşım Tiffany N. Ford'un kesişimsel yaklaşımlar üzerine yazdığı üzere, "Sosyal kategoriler bağlamsaldır. Temel özellikler sabit değil, daima zamanla değişir hâldedir."[4] Eşcinsel, siyah ya da erkek olmak, heteroseksüel, beyaz ya da kadın olmanın anlamına nispeten belirlenmez. Avantaj ve dezavantaj örüntüleri, taşa yazılmış değildir. Dolayısıyla siyah karşıtı ırkçılık, siyah erkeklere de siyah kadınlara da zarar verir; ama aynı şekilde değil.

Farklı yollarla, farklı yerlerde ve farklı zamanlarda cinsiyet ırksallaştırılır ya da ırk cinsiyetleştirilir.[5] Muhafazakârların arketipi "sosyal yardım kraliçesini"* düşünün –kamu desteği alan siyah kadınları patolojik görmeyi sağlayan bir mercektir bu.[6]

Siyah erkekler farklı dezavantaj kesişimleriyle yüzleşir ve bunların çoğu siyah kadınların yüzleştiklerinden daha akut. Edinburgh Üniversitesi Afrika Kültürü Felsefesi ve Siyah Erkek Çalışmaları kürsü sahibi Tommy Curry şöyle yazar: "Liberal sanat alanlarında Siyah ve Latin erkeklerin cinsiyeti eril olduğu için kadınlara karşı doğuştan bir avantajları bulunduğu ve ataerkil oldukları varsayılıyor."[7] Ama Curry, aksini savunur. *The Man-Not: Race, Class, Genre and the Dilemmas of Black Manhood* [Erkek Olmayan: Siyah Erkekliğin Irkı, Sınıfı, Türü ve Çıkmazları] kitabında ABD'deki siyah erkeklerin "bastırılmış ve ırksallaştırılmış erkekler" olduğunu öne sürer.[8] Curry, siyah erkek çalışmaları adı altında yeni bir akademik alan yaratılması çağrısında bulunuyor; çünkü mevcut feminist ve kesişimsel akademisyenler tarafından sunulan açıklamalar, siyah erkeklerin karşılaştığı toplumsal cinsiyete dayalı ırkçılığın belirli biçimleri söz konusu olduğunda hedefi ıskalamaktadır.

Ama zorluğun yattığı yer akademi değil. Siyah adamlar ve oğulların yüzleştiği zorluklara dikkat çekme çabalarına çoğu zaman şüpheyle bakılıyor, siyah kadınların ya da diğer ırk ve etnik kökenden insanların yüzleştiği zorluklara karşı dikkat dağıtıcı şeklinde görülüyor. Kendi konumum konusunda açık olmak istiyorum. İnancım odur ki Amerika'nın en derin ön yargıları siyah karşıtı ırkçılıkta, özellikle de hukuk araştırmacısı Sheryll Cashin'in "torunlar" dediği "uzun kölelik mirasının soyundan gelen" Afrikalı-Amerikalılara karşı olan ırkçılıkta yatmaktadır.[9] Bu ve daha birçok sebepten, *derisi renkliler* teriminden ya da en temel bölünme çizgisinin beyaz Amerikalılar ve diğer herkes arasında olması fikrinden hoşlanmıyo-

* Sosyal yardım sistemini kötüye kullanan kişiler için kullanılan kalıplaşmış bir deyiş (çn).

rum. Diğer gruplara yönelik ırkçılığı küçümsememe isteğini de anlıyorum. Ama beyaz olmayan her insanın siyah Amerikalılar ile aynı konumda olduğu fikri hem ahlaki olarak incitici hem de deneysel olarak yanlıştır. Siyah karşıtı ırkçılık başat mücadele alanıdır ve siyah erkekler için en az siyah kadınlarda olduğu kadar büyük bir mücadeledir.

SİYAH ERKEKLER HAKKINDA ACI GERÇEKLER

Dwight hayatının ilk 11 yılını Rosemont, Batı Baltimore'da geçirdi. Ya da ABD Sayım Bürosu'nun ifadesiyle Bölge 24510160700'de. O zamanlar burası siyahi bir muhitti. Bugün de öyle. Baltimore standartlarına göre, Rosement'tan gelen çocukların akıbetleri çok kötü değil. Ama durumlarının iyi olduğu anlamına gelmiyor bu; yetişkinlerin durumunda, Baltimore, bir erkek çocuk olarak büyüyeceğimiz en kötü yerlerden biri.[10] 1980 civarında Rosemont'ta düşük gelirli ailelerde doğan erkek çocukların (Dwight'ın çevresi) 1 Nisan 2010 tarihi itibarıyla yedide biri (%16) hapishanedeydi. 1 Nisan'da hapishaneye girmiş değiller, o tarihte hâlihazırda hapishanedeydiler.[11] Hatta bu erkek çocukların tutuklu olanlarının sayısı koca olanların sayısından daha fazla: Bu çevrenin 30 yaşların ortasındaki evlilik oranı sadece %11'di. Üçte biri hâlâ bu mahallede yaşıyordu, ki bu da çocukların muhtemelen yerel okul olan Belmont İlkokuluna gideceği anlamına geliyordu. Belmont'un tüm öğrencileri siyahtır. Okulun başarı akıbetinin zayıf olduğunu söylemek hafif kalır. İlkokulda benim çocuklarım Bethesda'ya gittiler; buradaki öğrencilerin %82'si Maryland'in 2019'daki matematik yeterlilik standartlarını geçtiler. Ülke genelinin ortalaması %58'dir. Belmont'ta bu sayı %1'di.[12] Başarısızlığımızın ölçeği neredeyse idrak edilemez seviyede.

Dwight 11 yaşındayken, yatak odasının camından rastgele ateşlenen kurşunlar girer. Tam zamanlı iki işte çalışan annesi,

aileyi bu mahalleden başka bir yere taşımayı başardı ve Dwight da özel bir Katolik okulda sporcu bursu kazanıp ondan sonra iki üniversiteye gidebildi. İlerleme kaydeden, iyi eğitimli, ekonomik olarak başarılı bir siyah adam olarak Dwight, genel kaideye bir istisnadır. Raj Chetty ve *Opportunity Insights*'taki [İmkân Anlayışları] meslektaşları, yoksulluk ve ilerleme kaydedebilme hususlarındaki nesiller arası örüntülerde, 1980'de doğmuş 20 milyon Amerikalının istatistik rakamlarını inceledi. Bulgularına göre, gelir merdiveninde siyah erkeklerin yükselme olasılığı beyaz erkeklerden çok daha düşüktür, fakat yoksul ebeveynler tarafından yetiştirilen siyah ve beyaz kadınlar nesiller arası ilerlemede birbirleriyle aynı oranlara sahiptirler. Chetty ve ekibinin çıkarımına göre, siyah-beyaz nesiller arası ilerleme farklılığını oluşturan "kadınlar değil, erkekler arasındaki ayrımdır."[13]

Ama tabii ki siyah kadınlar da siyah erkeklerle benzer ekonomik sonuçlardan muzdaripler, özellikle de ev içi gelir konusunda. "Siyah kadınlar beyaz kadınlardan kayda değer ölçüde daha düşük ev içi gelire sahip olmaya devam ediyor ve bunun sebepleri hem evlenme olasılıklarının daha düşük olması hem de siyah erkeklerin beyaz erkeklerden daha az gelir elde etmesidir" diye yazıyor Chetty ve meslektaşları.[14] Amerika Girişim Enstitüsü araştırmacısı olan Scott Winship ve ben, benzer bir araştırmada evliliklerin bu hikâyenin küçük bir parçasını teşkil ettiğini keşfettik.[15] Asıl sorun siyah erkeklerin düşük geliridir, özellikle de yoksulluk içinde yetişmiş olanların. Demek ki siyah kadınların etkileyici ilerlemelerine rağmen, çocuklarının nesiller arası eşitsizliği destekleyen bir biçimde yoksul yetişmeleri çok daha muhtemeldir. Siyah Amerikalıların yoksulluk döngüsünü kırmak, siyah erkeklerin ekonomik akıbetlerinin bir dönüşümünü gerektirecek.

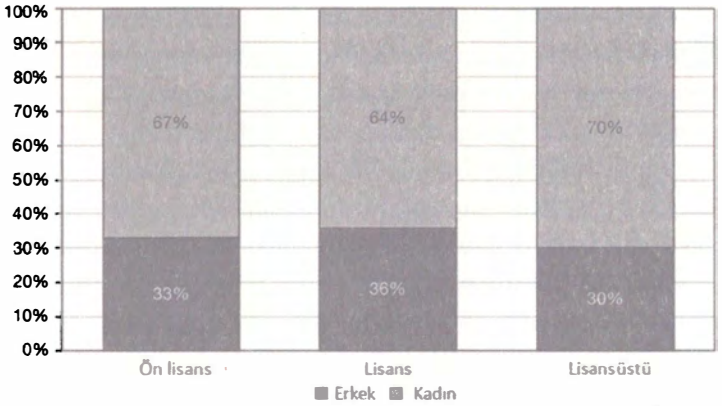
Chetty bazı net istatistikler sağladı ama bu bilgilerin özü pek yeni sayılmaz. Siyah aileler üzerine 1965 yılında yazdığı raporunda, Daniel Patrick Moynihan'ın yazdığına göre, "Kaçmayı

başaranlar yalnızca bir nesil boyunca bunu sürdürebiliyor."[16] Yeniden sıkıntıların içine düşmekten kaçınmanın bir yolu, iyi bir eğitim almaktan geçiyor. Ama Belmont İlkokulunun rakamlarının gösterdiği üzere, kaliteli okullar ve üniversiteler siyah Amerikalılar için daha az erişilebilir kalmakta.[17] Adamlar ve oğullar burada bilhassa dezavantajlı durumdalar. *Teachers College Record* dergisinin özel bir sayısında Jerlando F. L. Jackson ve James L. Moore'un yazdığı gibi, "Eğitim yolu boyunca –ilkokul, ortaokul ve ortaokul sonrası [...] Afro-Amerikalı erkekler, Afro-Amerikalı kadın ve beyaz erkek akranlarından geride kalıyorlar."[18]

Siyah kadınlar, uzun zamandır kendilerinden esirgenen eğitim fırsatlarını yakalıyor ve bazı cephelerde beyaz erkeklerden daha önde geliyorlar. Siyah kızların liseden mezun olma oranı, beyaz erkeklerden yüksektir; 18 ila 24 yaşları arasındaki genç siyah kadınların üniversiteye kaydolma oranı beyaz erkeklerden yüksektir; ve 25 ila 29 yaşları arasındaki siyah kadınların, aynı yaşlardaki beyaz erkeklerden daha yüksek bir lisansüstü diploma kazanma oranı bulunmaktadır.[19] Buradaki farklar aşırı değil ama geçtiğimiz yıllarda siyah kadınların eğitim alanında elde ettiği kazançları örneklendiriyorlar. Şema 4-1'in gösterdiği üzere, eğitimde siyah kadınlar ve siyah erkekler arasındaki ayrım, beyaz kadınlar ve beyaz erkekler arasında olduğundan çok daha büyük. Herhangi bir seviyede, her üniversite diploması alan bir siyah erkeğe karşın iki siyah kadın diploma alıyor.[20]

Siyah erkekler ABD'de özellikle ağır zorluklarla karşı karşıya kalıyor. Ama diğer ülkelerde de benzer örüntüler var. Örneğin Birleşik Krallık'ta, eğitimdeki cinsiyet ayrımı siyah öğrenciler arasında en baskın oranda; siyah erkekler, tüm yaşlarda, siyah kızlardan geri kalmaktalar.[21] (Fakat burada şundan bahsetmeye değer: İngiliz okullarında en kötü durumda olanlar, düşük gelirli arka plana sahip beyaz erkeklerdir.)

ŞEMA 4.1 Siyahi erkekler eğitimde Siyahi kadınların gerisinde kalıyor
Siyahi öğrencilere verilen diplomaların cinsiyet dağılımı

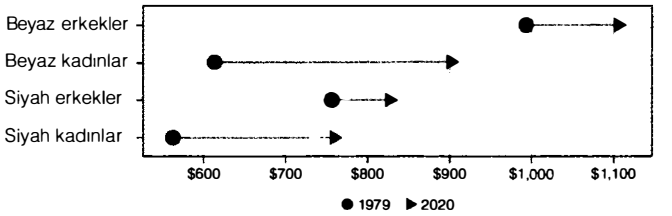
Not: 2018-2019 akademik yılı verileri.

Kaynak: Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi. Eğitim İstatistikleri Özeti. 321.20, 322.20, 323.20 ve 324.20 numaralı tablolar.

Dolayısıyla siyah erkekler, neredeyse diğer tüm demografik gruplardan daha az yeterlilik belgesiyle iş dünyasına giriyor. İş piyasasının birçok kısmında çok daha fazla ayrımcılık riskiyle ve aynı şekilde daha yüksek tutuklanma oranlarıyla yüzleşiyorlar.[22] Sonuç olarak, iş gücü içerisinde, tüm diğer ırksal ya da etnik grupların aksine, siyah erkeklerden daha fazla siyah kadın bulunmaktadır.[23] Bu sadece yoksullukla ilişkili bir mesele değil. Chetty'nin belirttiği gibi, nispeten varlıklı ailelerde yetişmiş siyah erkeklerin yoksulluk içinde yetişmiş beyaz erkeklerden daha düşük bir istihdam oranı vardır. [24]

Çalışan siyah erkeklerse en düşük maaşlardan bazılarını kazanıyorlar; 1979'da ortalama bir siyah erkek işçinin haftalık maaşı 757 dolardı (günümüz oranlarıyla). Bugünse 830 dolardır. Artış sadece %10. Burada yine ırk ve cinsiyet etkenlerine bakmamız gerek. Geçtiğimiz on yıllarda, şema 4-2'nin gösterdiği üzere, beyaz kadınlar en belirgin ekonomik kazançları elde et-

Şema 4.2 Beyaz kadınlar artık siyah erkeklerden daha çok kazanıyor
Irk ve cinsiyet bakımından 1979 ve 2020'de haftalık ortalama kazançlar

Not: 16 yaş ve üzeri işçiler için enflasyona göre düzeltilmiş 2020 dolar cinsinden ortalama haftalık kazançlar.

Kaynak: İşgücü İstatistikleri Bürosu, Güncel Nüfus Araştırması, Tablo 3.

miştir. 1979'da beyaz ve siyah kadınlar aynı geliri elde ediyordu. Günümüzde siyah kadınlar %21 daha az kazanıyor. Beyaz kadınlar 1990'larda siyah erkeklere yetiştiler ve o zamandan beri daha hızlı bir şekilde yükselen gelir oranına sahipler. Bugün siyah erkekler beyaz kadınlardan %14 daha az gelir elde ediyor (beyaz erkeklerden %33 daha az).

İş piyasasındaki cinsiyet ayrımı daralırken ırk ayrımı genişliyor. Genel cinsiyet gelir eşitsizliği kapanıyor çünkü kadınların, özellikle de beyaz kadınların gelirleri hızla artıyor. Oysaki siyah-beyaz gelir ayrımı genişliyor ve siyah işçiler, özellikle de siyah erkekler gelirlerinde son derece yavaş bir artış görüyor. Bu eğilimleri göz önüne aldığımızda, yine tüm diğer ırk gruplarının aksine, siyah kadınların evi geçindiren kişi olma oranının siyah erkeklerden daha yüksek olduğunu öğrenmek şaşırtıcı gelmeyecektir.[25]

İlerleme, istihdam, gelir ve evi geçindiren kişi statüsü bakımından siyah erkeklerin statüsü beyaz erkeklerinkinden tamamen farklıdır ve çoğu kıstasta siyah kadınların da gerisinde kalmaktadır. Bunların hiçbiri, siyah kadınların ırkçılık ya da cinsiyetçilikten kurtulduğuna ya da eşitliğe benzer bir şey

kazandığına işaret etmez. Siyah kadınlar, siyah erkeklerden farklı dezavantajlarla yüzleşmektedir; örneğin anne olduklarında, siyah kadınlar çok daha fazla ayrımcılığa maruz kalmaktadır.[26] Farklı türde olsa da cinsiyetçi ırkçılığa da maruz kalmaktadırlar.

Ama siyah adamlar ve oğullar için, cinsiyetlerine rağmen değil de cinsiyetleri yüzünden, belli bir sorun söz konusu. Chetty'nin araştırmasının *New York Times*'ta yayımlanan bir özetinin çıkarımına göre, "Siyah erkeklerin yüzleştiği engellerde eşi benzeri görülmeyen bir yön bulunmakta."[27]

Başkan Obama'nın 2014'te "Kardeşimin Müdafii" girişimini başlatmasının sebebi budur; ki bu girişim Obama Vakfı çatısı altında MBK Birliği olarak hayatına devam etmektedir.[28] Bu şekilde erkeklere odaklanmak, örneğin Kadın Politikaları Araştırma Enstitüsü tarafından, dikkati siyah kadınların yüzleştiği sorunlardan uzaklaştırması gerekçesiyle eleştirilmiştir.[29] Katı eşitsizlikler ve adamlar ve oğulların yüzleştiği sorunlarla ilgilenen kurumların azlığını göz önüne aldığımızda bu bana doğru geliyor. Ne de olsa kadınlara odaklanan hem kamusal hem de özel birçok organizasyon var ve bunların birçoğu, siyah kadınların yüzleştiği sorunları da ele alıyor. Geçtiğimiz yıllarda, bazı vakıflar ve düşünce kuruluşları da siyah erkeklere daha fazla dikkat yöneltmeye başladı. Ama Camille Busette'in "dehşetli bir kriz" olarak tanımladığı şeyi göz önüne aldığımızda, verilen karşılıklar hâlâ zayıf kalıyor. Söylediğine göre, ihtiyacımız olan şey, "Siyah Erkekler için Yeni Düzen" türünden bir şeydir.[30]

TEHLİKE STEREOTİPİ

Dwight'ın Baltimore'daki eski komşuları dahil birçok siyah erkek, Ta-Nehisi Coates'in tabiriyle, Amerika hapishane sisteminin "Gri Çoraklığını" boylar. 1970'lerin sonlarından itibaren dünyaya gelmiş dört siyah erkekten biri, 30'lu yaşlarının

ortasında hapishanede bulunmuştur.[31] Liseyi bırakmış olanlar arasında bu oran onda yedidir. 1980 ve 1990'larda uyuşturuculara karşı çift partili savaş patlak verdiğinde, bu genç adamlar genç yetişkinlik yaşlarındaydı.

Sorun, siyah erkeklerin tehlikeli olduğu algısıyla başlar. Siyaset bilimciler Ismail White ve Corrine McConnaughy tarafından yürütülen gizli ön yargı çalışmalarına göre, siyah erkekler "emsalsiz biçimde yaftalanmaktadır." Üçte bir beyaz Amerikalı, "çoğu ya da neredeyse tüm" siyah erkekleri "şiddet yanlısı" diye tanımlıyor; beyaz erkekler hakkında bunları söyleyenlerin oranıysa onda bir.[32] McConnaughy ve White'a göre, "cinsiyet belirteçleri, siyah erkekler üzerine olumsuz algıları tanımlamada önemli bir yer tutuyor."[33] Başka bir deyişle, siyah erkekler, erkek oldukları *için* ayrımcılığa uğruyor. Bunun çok eski bir mesele olduğunu söylemeye gerek dahi yok. "Zenciyi yola getirmek yerine zenci adamı yola getirmek de diyebiliriz" diye belirtiyor Moynihan 1965'te. "Kadınlar hiç kimse için tehlike teşkil etmez."[34]

Bu algılar, siyah erkeklerin hayatlarını çok belirgin biçimlerde kısıtlıyor. Bir sosyolog olan meslektaşım Rashawn Ray, örneğin orta sınıf siyah erkeklerin, çoğunlukla beyaz insanların bulunduğu muhitlerde fiziksel olarak daha az etkin olduğunu söylüyor. Neden? Çünkü siyah erkekler bir tehdit olarak görülmekten kaçınmaya çalışıyorlar. "Siyah erkeklerin siyah kadınlardan farklı bir sosyal gerçekliği var" diye yazıyor. "Diğer insanların algıları, siyah erkeklerin iş arkadaşlarıyla ve komşularıyla sosyal etkileşimlerini etkiliyor [ve] belli bir nispi dışlanma durumu oluşturuyor. [...] Bu hususta, kesişimsellik çerçevesi, siyah erkeklerin toplumsal yayılımını ve zaaflarını aydınlatmada önemli bir fayda sağlayabilir."[35]

Ölüm kalım meselesi olarak kesişimselliktir bu. 23 Şubat 2020'de, Ahmaud Arbery, mahallesinde koşu yaparken vurulup öldü. Katilleri, eski polis memuru Gregory McMichael ve

McMichael'ın oğlu Travis'ti. Su götürmez kanıtlara rağmen, 2 ay boyunca tutuklanmadılar. Amerikan Üniversitesi'nde bir akademisyen olan Ibram X. Kendi, kendisinin koşu esnasındaki deneyimlerini yazar. "Kim olduğumu bilmeye çalışmıyorlar. Tek gördükleri ne olduğum. Siyah bir erkek. Ne olduğum kim olduğumu belirliyor. Bir suçlu. Tehlikenin vücut bulmuş hâli. Bir korku kaynağı."[36]

Daha tehditkâr görüldüklerinden dolayı, siyah erkeklerin polis tarafından durdurulma, üstlerinin aranması, tutuklanma ve hüküm giyme olasılığı daha yüksektir. Uyuşturucu ve suça karşı açılan savaş, fiiliyatta siyah erkeklere karşı bir savaşa dönüştü, nitekim beyaz bir erkeğe kıyasla uyuşturucu suçundan dolayı tutuklanma oranları üç kat daha yüksek ve uyuşturucu suçlarıyla alakalı yargılamaların sonucu olarak hapishaneye düşme oranları dokuz kat yüksektir.[37] Siyah erkekler için, genel olarak erkeklerden daha ciddi bir ölçüde, maskülenlik iki ucu keskin bir bıçaktır. Siyah maskülenlik, terim daha geniş çaplı biçimde kullanılmaya başlamadan uzun zaman önce de "toksik" görülüyordu, zira bunu siyah erkek suçluları tanımlamak için kullanılan *süper yırtıcı* ve *kurt sürüsü* terimlerinde görebiliyoruz.[38]

Siyah karşıtı cinsiyet ırkçılığının adamlar ve oğullara yöneltilen en çarpıcı yanı fizikselliğidir. Ta-Nehisi Coates'in yazdığı üzere, bu fiziksel bir gasp ve yıkımın tarihidir, "kırbacın, değneğin, süngünün, testerenin, taşın, kâğıt tutucuların ya da siyah insanın bedenini, ailesini, topluluğunu, ulusunu yıkıp geçmek için kullanılan her türlü aletin tarihidir."[39] Ve günümüzde silahların... 2016 Temmuz ayında, üç farklı şehirde peş peşe üç gün içinde üç siyah adam vurulmuştur: Brooklyn, New York'ta Delrawn Small; Baton Rouge, Louisiana'da Alton Sterling; ve Saint Paul, Minnesota'da Philando Castile.

Üçüncü gün yakın bir iş arkadaşım ofisime geldi, görünüşte bir iş projesi için konuşacaktı. Kendisi siyah bir anneydi ve

dakikalar içinde göz yaşına boğuldu; oğulları için deli gibi endişeleniyordu ve etrafındaki insanların sanki hiçbir şey yokmuş gibi günlük işlerine devam etmesi karşısında şok olmuştu. Ofisime adımını atana kadar, ben de o insanlardan biriydim.

Siyah erkekler iş yerinde değilse büyük ihtimal hapistedir. Serbest bırakıldıklarında bile iş bulma şansları çok büyük oranda düşüyor. Bunun sebebi yalnızca suç kaydına sahip olmaları değil –iş verenlerin siyah erkekleri zaten suçlu ya da sabıkalı görmesinin daha yüksek ihtimal olmasıdır.[40] Çarpıcı bir çalışmanın gösterdiği üzere, sabıka kaydı *olmayan* siyah bir adamın aynı niteliklere sahip sabıka kaydı *olan* beyaz bir adamdan daha düşük bir işe alınma oranı vardır. "Kutucukları Yasaklayın" (yani bir işe başvururken sabıka kaydını belirtme gerekliliği) gibi reformların siyah erkeklerin işe alım oranını arttıramamasının sebebi budur.[41] Devah Pager'ın yazdığı gibi, "Esasında, Amerika'daki iş piyasası, hiçbir suç işlememiş siyah erkekleri sanki suçlularmış gibi görüyor."[42]

Amerika'da siyah erkeklerin suçlu gibi görülmesi, milyonlarca erkeğin işsiz ve milyonlarca babanın ailesiz kalmasıyla sonuçlanmıştır. Ama iş piyasasında zorluk yaşayan erkekler, çoğu zaman evlilik piyasasında da zorluk yaşıyor ve bu da tek kişilik ebeveynlik oranlarını artırıyor. Barack Obama, babasının yokluğundan dolayı kalbinde açılan "boşluk"tan bahseder.[43] *Raising Black Boys*'un [Siyah Erkek Çocukları Yetiştirmek] yazarı Jawanza Kunjufu'ya göre, birçok siyah erkek, "travma sonrası baba yoksunluğu bozukluğu"ndan muzdariptir.[44] 14. yaşına basmadan önce, dört siyah çocuktan biri ebeveynlerinin –genellikle babalarının– hapishaneye girdiğini görüyor.[45] Yazar, aktör ve şair Daniel Beaty çocukluğunda 3 yaşına kadar oynadığı bir oyunu hatırlar: Beaty'nin babası sabahları kapısını tıklattığında, Beaty uyuyormuş numarası yapıp sonra neşe içinde babasının kollarına atlarmış. Ta ki bir gün babası kapısını tıklatamayana

kadar –çünkü hapishanededir. Otuz yıl sonra, Beaty "Knock, Knock" [Tık Tık] şiirini yazar:

> Yirmi beş yıl sonra yazıyorum bu sözleri içimdeki çocuk için hâlâ babasının kapısını tıklatmasını bekleyen. [...]
>
> Baba, eve gel çünkü özlüyorum seni
>
> sabahları beni uyandırıp beni sevdiğini söylemeni özlüyorum.
>
> Baba, eve gel, çünkü bazı şeyler var ki
>
> bilmiyorum ve belki sen öğretirsin onları bana:
>
> nasıl tıraş olacağımı, nasıl top süreceğimi, nasıl bir kadınla konuşacağımı, nasıl bir erkek gibi yürüyeceğimi. [...][46]

Babaların önemi hakkında 12. Bölümde daha fazla konuşacağım. Ama şimdilik şunu belirtmekle yetineyim: Siyah erkek çocuklar etkin bir babaya sahip olmaktan diğerlerinden daha çok fayda görüyorlar ve birçok bakımdan, siyah babalar diğer ırktaki babalardan daha ilgili babalar oluyorlar, özellikle de anneyle evli olmadıkları ya da onunla beraber yaşamadıklarında.[47]

SİYAH AİLELERİ BASKILAYAN STRES

Siyah kadınlar, özellikle beyaz kadınlara kıyasla, ailede daima önemli bir ekonomik rol oynamışlardır. Günümüzde bile, eşitsizlik, aile hayatındaki ırksal farklılıkları şekillendirmektedir. Çocuk yetiştiren siyah kadınların yarısı, başta beyazlar olmak üzere diğer ırk gruplarından kadınların tam aksine, bunu kocaları ya da birlikte yaşadıkları bir partnerleri olmadan yapmaktadır. Siyah annelerin tek ebeveyn olma oranı beyaz annelerinkinden üç kat daha fazla (%52'ye karşı %16) ve bir eşle beraber yaşama oranları yarı yarıya daha azdır (%41'e karşı %78).[48] Siyah kadınların gerçekleştirdiği doğumların çoğunluğu evlilik dışında gerçekleşiyor (%70 civarı), bu oran Hispanik kadınlarda %50 civarında ve beyaz kadınlarda %28'dir.[49]

Kelly Raley, Megan Sweeney ve Danielle Wondra tarafından evlilik akımları üzerine yapılan kapsamlı bir çalışmanın çıkarımına göre, "beyaz ya da Hispanik kadınlara kıyasla siyah kadınlar hayatlarının sonraki evrelerinde evleniyorlar, daha düşük evlenme oranlarına sahipler ve daha yüksek evlilik düzensizliği şansı taşıyorlar."[50] 40'larının başlarındaki siyah kadınların aynı yaşlardaki beyaz kadınlara kıyasla evlenmemiş olma olasılığı beş kat daha fazladır (%34'e karşı %7). Siyah insanların evliliği, siyah erkeklerin yüzleştiği spesifik zorluklar ve siyah karşıtı ırkçılık yüzünden zarar görüyor. 1990'da yayımlanan klasik sosyoloji kitabı *The Truly Disadvantaged*'da [Hakikaten Dezavantajlı Konumda Olanlar] William Julius Wilson'ın iddiasına göre, zorlu ekonomik koşullar daha küçük bir "evlenilebilir erkekler" havuzu oluşturuyor, bu yüzden daha az çift evleniyor.[51]

Bu iddia beni her zaman rahatsız etmiştir çünkü erkeklerin "evlenilebilirliği" stereotipik varsayımlara dayanır. Evlenilebilir erkekler, eve ekmek getiren olmalıdır. Ne kadar da gerici ve cinsiyetçi bir düşünce! Sorun şu ki siyah insanlar dahil çoğu insan Wilson ile hemfikir. Evin geçimini sağlayabilme potansiyeli, potansiyel eşte çok değerli görülüyor: Siyah Amerikalıların %84'üne göre, iyi bir koca ya da partner olabilmek için bir erkeğin "finansal olarak ailesinin geçimini sağlayabilmesi çok önemlidir"; beyazların cevaplarındaysa bu oran %67'dir.[52] Ama ev geçindiren kadınlara gelindiğinde aradaki fark daha da büyük: Beyaz Amerikalıların sadece %27'sine kıyasla, siyah Amerikalıların %52'si, *kadınların* finansal olarak ailelerine destek olmasının çok önemli olduğunu söylüyor. Siyah kadınların ve erkeklerin yüzleştiği ekonomik zorlukları düşündüğümüzde bu hiç şaşırtıcı değil. Ama siyah kadınların eğitim ve ekonomi statülerinde ve dolayısıyla evi geçindiren rolünü yerine getirebilmede bazı ilerlemeler kaydetmesine rağmen, siyah erkekler çok daha geride kalıyor.

Siyah erkekleri siyah kadınların *üstüne* taşımayı öne sürüyor değilim; bilakis erkeklerin de yetişmesine yardım etmemiz

gerektiğini öne sürüyorum. Siyah kadınların yollarındaki engelleri kaldırmak için daha fazla şey yapılması gerekiyor. Ama siyah erkekler için daha da fazlasını yapmak gerekli. Sıfır toplamlı bir oyun değil bu ve 1965'te Moynihan'ın başkan Johnson'a yazdığı mektupta yaptığı gibi diğer cinsiyeti etiketlememesi de can alıcı bir önem taşıyor. "Erkekler çalışmalı. Bedeni çalışan her zenci erkek iş başına geçene kadar durmamalıyız" diye yazdıktan sonra şöyle feci bir ifade eklemişti: "bazı kadınları yerinden etmemiz gerekse bile."[53] Tabii ki Moynihan bunları yarım yüzyıldan daha eski bir tarihte yazıyordu. Ayrıca kendisi beyaz bir erkek ve bir şirket adamıydı. Ama yorumunu öylece görmezden gelmemeliyiz. Cinsiyet, sınıf *ve* ırk bağlamlarında eşitlikçilik uğruna çaba göstermeliyiz –Heather McGhee'nin kitabı *The Sum of Us*'ta [Bazılarımız] belirttiği gibi.[54] Erkekleri yükseltmek demek kadınları alçaltmak ya da "yerlerinden etmek" değildir. Bir arada yükselmektir.

ÖZGÜR ADAMLAR

9 Ağustos 2014'te Ferguson, Missouri'daki St. Louis metro bölgesinde, silahsız bir siyah genç olan Michael Brown beyaz bir polis memuru tarafından vurularak öldürüldü. Ertesi gün 10 Ağustos'ta Dr. Sean Joe şehre vardı. Washington Üniversitesi'ndeki sosyal gelişim profesörlüğü kürsüsüne geçmek için gelmişti. Joe siyah adamlar ve oğulların yüzleştiği sorunlar üzerine hâlihazırda bir çalışma yürütmeyi planlıyordu. Şehir Brown'un ölümü ve sonrasında yaşananlarla çalkalanmışken, işi yeni bir aciliyete büründü. Bölgede yaşayan 12 ila 29 yaşları arasındaki 60 bin siyah adam ve oğulun durumlarını iyileştirme amacıyla, yeni bir "Irk ve İmkân Mecrası" ve "Saint-Louis Yerli İşleri" girişimini kurdu. Brown'ın ölümünden sonra, bölge yöneticilerinden oluşan bir komisyon, "Ferguson'daki olaylar yüzünden gün yüzüne çıkmış temel meseleler üzerine geniş kapsamlı, derinlemesine bir çalışma başlatmak" üzere

Missouri valisi tarafından görevlendirdi. Ekim 2015'te, komisyon, şehirdeki ırkçılığın tarihi ve etkisi üzerine güçlü bir rapor sundu ve reform adına yaklaşık 200 öneride bulundu.[55]

Ama Sean Joe tatmin olmamıştı. "Rapor genel olarak ırk eşitlikçiliğinden bahsediyor ama spesifik olarak siyah erkek çocuklar ve erkekler hakkında hiçbir şey söylemiyor" dedi bana. "Siyah adamlar ve oğulların yüzleştiği meseleler hakkında rahatlıkla konuşabilmeliyiz. Michael Brown'ın temsil ettiği şey bu. Sadece siyah yaşamların önemli olması söz konusu değil –Siyah bir *erkek* söz konusu. İnsanlar bunun hakkında *konuşmak* istemiyor." Rapor gerçekten de cinsiyet hususlarında bir şey söylemez. Az karşılaşılan bir sorun değildir bu. Irk eşitlikçiliği, artık birçok kurumun ve topluluğun gündemindedir. Ama siyah adamlar ve oğulların yüzleştiği spesifik sorunlara odaklanmaya karşı bir gönülsüzlük söz konusu. Siyah erkeklerin cinsiyetleri *yüzünden* dezavantajlı konumda olması gerçeği, birçok kişinin tercih ettiği çift cinsiyetli ırkçılık modellerine ya da cinsiyetçilik modellerine uymuyor. Siyah erkeklere has vahim durum üzerine elimizdeki kanıtları göz önünde aldığımızda, bunlar yeterli gelmeyecektir.

Bazı umut işaretleri var. 2020'de, Demokratların ve Cumhuriyetçilerin girişimiyle, "Siyah Erkeklerin ve Erkek Çocukların Toplum Statüsü Komisyonu" kurulmuştur. Bu, "Birleşik Devletler Sivil Haklar Komisyonu" içinde yer alan on dokuz üyeli bir kalıcı komisyondur; göreviyse "siyah erkekleri etkileyen olası sivil hak ihlallerini" soruşturmak ve "eğitim, cezai adalet, sağlık, istihdam, babalık, yönderlik ve şiddet alanlarındaki eşitsizlikleri araştırmak"tır.[56] Florida'daki benzer bir girişim temel alınarak geliştirilen Komisyonun yasal olarak her yıl Kongreye politika önerileri ve tavsiyelerle rapor vermesi gerekir.[57] Kongre üyesi Demokratlardan bazıları Komisyonun oluşturulmasına karşı çıkmıştır, zira maalesef yine kadın sorunlarına karşı dikkat dağıtacağı düşünülmüştür. O zamanlar milletvekili olan Kamala Harris şöyle der: "Ülkemizde

var olan sistemik ırkçılıkla –özellikle siyah erkeklere ve erkek çocuklara karşı– Amerika'nın hiçbir zaman tam olarak yüzleşmediğini kabul etmemizin vakti geldi."[58] Siyah adamlar ve oğulların karşı karşıya kaldığı cinsiyet temelli ırkçılık, zarar seviyesi bakımından eşi benzeri görülmemiştir ve bununla adil biçimde yüzleşmenin vakti gelmiştir. İleride bu kitapta sunduğum birçok önerinin arkasında bu amaç yatmaktadır.

Kendi zorlukları üzerine uzun bir sohbetten sonra Dwight'a üç oğlu için en çok ne istediğini sordum. "Sadece özgür olmalarını istiyorum" dedi. "Korkudan, tüm bu meselelerin farkındalığının ezici baskısından azade olmalarını. Yalnızca özgür olmalarını."

5. BÖLÜM
SINIF SINIRLARI

Yoksul Adamlar ve Oğullar Güçlük Çekiyor

2017'de sosyal bilimler lügatine yeni bir ifade eklendi: "çaresizlik ölümleri." Araştırmacılar Anne Case ve Angus Deaton tarafından popülerleştirilen bu terim aşırı doz, intihar ve alkolle ilişkili hastalıklardan kaynaklanan ölümlere göndermedir. Akademik bir çalışma ve onun ardından hazırlanan 2020 tarihli bir kitapta, Case ve Deaton, orta yaşlı ve düşük eğitimli beyazlar arasında çaresizlik ölümlerinin artışını vurgular.[1] Varsayımlarına göre, çalışan sınıfın ekonomik durumunun çöküşü ve çeşitli sosyal krizler –özellikle aile hayatı içinde– bir araya gelerek "kümülatif dezavantaj" örüntüleri yaratmıştır ya da daha kabaca söylemek gerekirse, "çalışan beyaz sınıfın çöküşünü" doğurmuştur.[2] Ama cinsiyetle de ilişkisi bulunan bir hikâyedir bu. Genel olarak, çaresizlik ölümleri erkeklerde kadınlarda olduğundan neredeyse üç kat daha yüksektir.[3]

Cinsiyet temelli ırkçılık yüzünden siyah adamlar ve oğulların spesifik dezavantajlar yaşadığını öne sürdüm. Irk gözlüğünden

cinsiyet konusu ve cinsiyet gözlüğünden ırk konusunu incelemenin can alıcı önem taşımasının sebebi budur. Ama aynısı toplumsal sınıflar için de geçerlidir. Ekonomik merdivenin tepesinde, özellikle de gelir dağılımının en üst %20'sinde, varlıkların artışından ömürlerinin uzamasına dek neredeyse her alanda kadınlar da erkekler de refahtalar. (*Dream Hoarders* [Hayal İstifçileri] kitabımın odak noktası buydu.) Listenin en üstlerinin aşağısında, erkekler geçmişe kıyasla daha az ve daha düşük gelirle çalışıyorlar.

Kadınlar ve erkekler arasındaki gelir ayrımı azaldı ama üst gelirli çalışanlar ve diğer herkes arasındaki ayrım genişledi. 1979'da, ortalama bir kadının kazancı ortalama bir erkeğin kazancının %63'üydü. 2019'da bu oran %82'ye çıktı. Tam aksine, ortalama bir çalışanın geliri, yüksek gelirli işçinin (yani %10'luk kısmın) %54'ünden gerileyerek 2019'da %42'ye düştü.[4] Öyleyse bu rakamlara göre, cinsiyet gelir ayrımı %19 azalırken sınıfsal ayrımı %12 artmıştır.

Sınıf meseleleri davacıları, yalnızca oligarşiye odaklanıp cinsiyet meselelerini kenara iter. Cinsiyet meseleleri davacıları, yalnızca ataerkiye odaklanıp sınıf meselelerini kenara iter. Ama sınıf ve cinsiyet eşitsizlikleri bir arada değerlendirilmelidir; özellikle de farklı yönlerde ilerlediklerinde. "Politika belirleme, kadınların dezavantajları ya da sosyoekonomik ayrımlar ya da erkeklerin yetersiz başarısı arasında seçim yapmak zorunda olduğunuz sıfır toplamlı bir oyun değildir" diye yazar Nick Hillman ve Nicholas Robinson. "Bunların üçü de önemlidir."[5] Kadınların yüzleştiği kısıtlamalara dar bir şekilde odaklanmak, toplumumuzda oluşan çok daha derin sınıf bölünmelerine bakmaktan bizi alıkoyabilir. Belki eğilip bakarız ama iyice görmeyi başaramayız.

Bu bölümde erkeklerin çaresizlik ölümleri üzerine kanıtları sergileyeceğim; çalışan sınıf erkeklerin ekonomik zorluklarının ailelere nasıl zarar verdiğini ve kadınlara daha fazla yük

olduğunu göstereceğim ve bir zamanlar erkeklik kimliğine –evlilik de dahil– temel oluşturan sosyal kurumlarla bu erkeklerin ne kadarının bağlarını kaybettiğini anlatacağım. Ayrıca çocukluktaki dezavantajların nasıl da erkek çocuklara kız çocuklardan daha çok zarar verdiğini, sonuç olarak yıpratıcı ve nesiller arası bir döngüye yol açtığını betimleyeceğim. İşçi sınıfı erkekler zorluk çekerken, aileleri gitgide yoksullaşıyor ve bu ailelerde, en çok erkek çocuklar zorluklara maruz kalıyor ve bunun sonucu olarak yetişkin hayatlarındaki gelecekleri etkileniyor. Erkeklerin sıkıntısı, kalıtsal bir durum hâlini alıyor.

Adamlar ve oğullar üzerine bir kitapta ekonomik eşitsizliğe bu kadar vurgu yapmak garip görünebilir. Ama ben bu iki sorunun ayrılmaz olduğunu gördüm. Daha az avantajlı adamlar ve oğulların bahtını iyileştirmeden ekonomik eşitsizliği azaltmanın düpedüz hiçbir yolu yoktur.

ÇARESİZLİK ÖLÜMLERİ

Donald Trump açılış konuşmasında "Amerikan kıyımı"ndan bahsettiğinde göz devirdiğimi itiraf ediyorum.[6] Bunun *gülünç bir abartı* olduğunu düşünmüştüm. Şimdiyse sadece *abartı* olduğunu düşünüyorum. Trump neden bahsettiğini biliyordu. En yüksek çaresizlik ölümü oranına sahip eyaletler, Mitt Romney'nin 2012'deki konuşmasına göre, 2016'da en keskin Trump taraftarı olan eyaletlerdi.[7] Bunlar ayrıca istihdamın, özellikle erkekler için, en ciddi düşüş yaşadığı gruplardır.

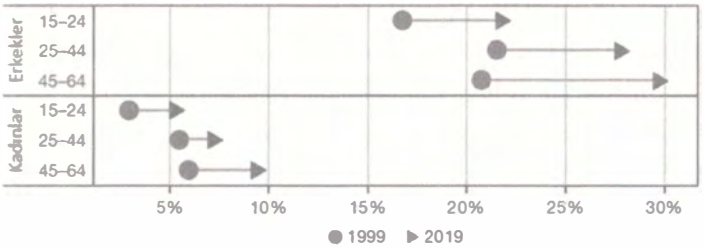
Yakın zamandaki ekonomik eğilimlerin en çok etkilediği topluluk üzerine bir çalışma olan *Tightrope: Americans Reaching for Hope*'un [Cambaz İpi: Umut Arayan Amerikalılar] yazarları Nicholas Kristof ve Sheryl WuDunn şöyle yazar: "Bilhassa erkekler, hem gelir hem de iyi bir işle gelen saygınlığı kaybettiler. Yalnız kalmış bir hâlde ve sıkıntılar içinde, alkole ya da

uyuşturuculara sarıldılar ve kendilerini hem istihdama hem de evliliğe daha uygunsuz bırakan sabıka kayıtları edindiler."[8]

Case ve Deaton'ın çaresizlik ölümleri üzerine çalışmaları, uyuşturucuyla ilişkili ölümlerin ciddi bir şekilde arttığını göstermektedir. Elbette bu hikâyenin büyük bir yerinde uyuşturucu ilaçlar yer tutuyor ve ABD'de aşırı doz ölümlerinin neredeyse %70'ini erkekler teşkil ediyor.[9] Princeton ekonomisti Alan Krueger tarafından incelenen bir ankete göre, 2016'da çalışabilir yaşta olup iş gücü dışında kalan erkeklerin neredeyse yarısı, bir önceki gün çoğu reçeteyle verilen ağrı kesiciler kullandığını belirtmiştir. Krueger'in iddiası şudur: 1999 ila 2015 yılları arasındaki uyuşturucu ilaç reçetelerindeki artış, aynı dönemdeki erkeklerin istihdam oranındaki neredeyse yarı yarıya (%43) düşüşün bir açıklaması olabilir.[10] Tabii ki zayıf iş olanakları da uyuşturucu ilaç kullanımını artırıyor olabilir – keza uyuşturucu ilaç kullanımı da olanakları zayıflatmaktadır. Maryland ekonomistleri Katharine Abraham ve Melissa Kearney tarafından yapılan istihdam eğilimleri üzerine bir incelemenin vardığı sonuca göre, "iş gücündeki depresyon kaynaklı katılım sorunları ve uyuşturucu ilaç kullanımı birbiriyle ilişkili olsa da ok iki yöne birden ilerler."[11]

Bence uyuşturucu ilaçlar, toplumsal sorunların göstergesi olduğu kadar sebepleridir de. Uyuşturucu ilaç, suni olarak özgüveni, enerjiyi ya da zihin berraklığını arttırmak için kullanılabilen diğer uyuşturucular gibi değildir. İnsanların dans kulüplerinde MDMA (ekstazi) ya da ruhsal arayışlarda psikedelik uyuşturucular kullanmasının bir sebebi vardır. Uyuşturucu ilaç acıyı uyuşturmak için kullanılır –muhtemelen ilkin fiziksel acıları, ondan sonra da varoluşsal acıları. Bunlar ilham ya da anarşi uyuşturucuları değil, yalnızlık ve inziva uyuşturucularıdır. Çok fazla insanın aşırı dozdan ölmesinin sebebi, kullanıcıların genelde ev içinde ve yalnız başlarına olmasıdır.[12]

ŞEMA 5.1 Erkek intihar oranları: yüksek ve daha da yükseliyor
Cinsiyet ve yaş grubuna göre intihar oranları, 1999 ve 2019

Not: İntihar oranları Uluslararası Hastalık Tanımlama, 10. revizyon kullanılarak saptanmıştır.

Kaynak: Ulusal Sağlık İstatistikleri Merkezi, Ulusal Yaşam İstatistikleri Sistemi, Ölüm Oranları.

Erkeklerin intihar etme olasılığı da kadınlardan daha fazladır. Dünya çapında, uzun zamandır ortada olan bir sorundur bu. Ama buradaki cinsiyet ayrımı, ilerlemiş ekonomiye sahip ülkelerde en geniştir; bu ülkelerde erkeklerin canlarını alma oranı kadınlardan üç kat daha yüksektir.[13] Günümüzde intihar, 45 yaş altındaki İngiliz erkeklerin en büyük katilidir.[14] ABD'de intihar oranları orta yaşlı erkeklerde en hızlı şekilde arttı ama şema 5-1'in gösterdiği üzere, geçtiğimiz on yıllarda ergen ve genç erkekler arasında da büyük bir artış söz konusudur. Kadınlar için de intihar oranları arttı; gerçi çok daha aşağı bir başlangıç noktasından artmaya başladı ve hâlâ erkeklerinkinin çok daha aşağısında kalıyor.[15]

Harper's Magazine'de yayımlanan maskülenlik üzerine 2019 tarihli bir makalede, Barrett Swanson, erkek arkadaşlarının ve komşularının ne kadar çoğunun şu ya da bu şekilde hayatlarının altüst olmuş olduğunu belirtir. "Bu adamların birçoğu bağımlılık ve depresyonla ya da ismi olmayan başka sıkıntılarla boğuşmak durumunda kaldı" diye yazar, "ama ortak şikâyet konusu daha muğlak bir şeydi – eğer genelleştirmem

gerekseydi, içten içe kişiyi kemiren bir amaçsızlık hissinden gelişen sessiz bir çaresizlik derdim buna."[16]

İntihar üzerine yürütülen bir çalışmada, Fiona Shand ve iş arkadaşları, intihara girişmiş erkeklerin kendilerini tanımlamak için en sık kullandığı kelime ya da cümleleri incelediler.[17] Listenin en başında *işe yaramaz* ve *değersiz* kelimeleri vardı. Benim görüşümce, erkeklerin hastalığının asıl sebebi, iş gücüne katılamama değil de kültürel olarak gereksiz bir konuma düşmüş olmaktır.

AİLE İÇİ BADİRELER

Erkekler zorluk yaşadığında, aileler daha yoksul hâle geliyor. Yakın ekonomik tarih hakkındaki çarpıcı gerçeklerden biri de geçtiğimiz on yıllarda aileleri finansal olarak ayakta tutanın yalnızca kadınlar olmasıdır. Ama o zaman bile, zar zor. En zengin aileler dışında (yani ilk %5), 1979'dan bu yana tüm ev içi gelir artışı, kadınların iş saatleri ve kazançlarının artışından kaynaklanmıştır. 2021'de Ekonomik Danışmanlar Konseyine atanan Heather Boushey ve Kavya Vaghul'un yazdığı gibi, "Düşük gelirli ve orta sınıf ailelerde, kadınların katkıları ev içi gelirlerinin ağır düşüş yaşamasını önlemiştir."[18]

Kadınların istemleri dışında, sadece ekmek parası kazanmak için çalışmaya zorlandığı varsayımında bulunma hatasına düşmemeliyiz. Kuşkusuz bazı durumlarda bu doğru ama anneler dahil çoğu kadın, bir erkeğe bağlı olmaktansa kendi gelirlerini elde etmek ve bu seçeneğe sahip olmak *istiyor*. Buradaki mesele şu: Eğer erkeklerin durumu iyiyse bu çoğu ailenin lehine oluyor.

Çocuk bakımında sorumluluğun büyük kısmını kadınlar almaya devam ettiğinden, sosyolog Arlie Hochschild'ın "ikinci mesai" adını taktığı ev işlerinde de çalışmaya devam ediyorlar.[19] Elbette çocuklarını tek başına yetiştiren kadınlar için

bu çifte mesai çok daha ağırdır. ABD'de, 18 yaş altındaki dört çocuktan biri tek yetişkin tarafından yetiştiriliyor ve bu yetişkinlerin de %82'si anneler.[20] Bu kadınlar hâliyle ağır yükler omuzlanıyor; ama çoğu zaman da bir ilişkiye bağlanmaya karşı çekingen davranıyorlar. Sosyologlar Kathryn Edin ve Maria Kefalas'ın *Promises I Can Keep: Why Poor Women Put Motherhood before Marriage* [Tutabildiğim Sözler: Neden Yoksul Kadınlar Anneliği Evliliğin Önüne Koyuyor] çalışmalarında gösterdiği üzere, birçok muhitteki kadınlar, çocuklarının babası dahil birçok babayı yalnızca beslenecek bir ağız daha şeklinde görüyor; nitekim bu da erkeklerden beklenen rolün tersine çevrilmesidir.[21] Kadınların gelir gücünün artışıyla beraber, erkeklerin koca rolüne uygun görülmek için çıtayı aşmaları gerekiyor. Zayıf bir ekonomik pozisyondaki bir erkekle partner olmaktansa, kadınların tek başlarına hayatlarına devam etme oranı daha yüksek. Edin ve Kefalas'ın etnografik çalışmasının sergilediği üzere, çoğu kadın "Kendi başıma sıkıntı çekerim daha iyi" kararı veriyor.[22] Gelir dağılımının %20'lik alt kısmında, günümüzde on anneden yedisi evin geçimini sağlayan roldedir –genelde bunun sebebi evin gelirini sağlayan *tek* kişi olmalarıdır.[23] Aile hayatındaki bu büyüyen sınıf ayrımı, ekonomik etmenlerin ve özellikle de erkekler pozisyonunun hem mutlak tabirde hem de kadınlara nispeten aile yapısını nasıl etkilediğini göstermektedir.[24] Üniversite mezunu olmayan erkeklerin geçim gücünün düşüşü, David Autor ve Melanie Wasserman'a göre evlilik oranlarının azalmasının sebeplerinden biridir.[25]

Ekonomik bir kurum olarak evlilik zayıflamış olsa da sembolik gücünü pekâlâ korumaktadır.[26] Uzun mücadeleler sonrasında, 2015'te lezbiyen ve gey çiftler ABD'de evlenme hakkını elde ettiler. İki yıl içinde, beraber yaşayan aynı cinsiyetli çiftlerin beşte üçü evlendi.[27] Ama bir ayrım kapanınca, sosyal sınıf bağlamında bir diğeri açıldı. İyi eğitimli, varlıklı Amerikalıların evlilik oranları geçtiğimiz yıllar boyunca hayli yüksek

seviyede süregelmeye devam etti ama diğer herkes için oran düştü.[28] 1979'da toplumsal sınıfa göre evlilik oranlarında neredeyse hiçbir farklılık yoktu. Bugün arada büyük bir ayrım bulunmaktadır.[29] Lise ya da daha düşük eğitime sahip 40-44 yaşlarındaki erkeklerin evlilik oranı, geçtiğimiz 40 yılda %20'den fazla düştü; oysaki düşüş, üniversite eğitimi olan kişilerde %6'dır.[30] Meslektaşım Isabel Sawhill'ın yazdığı gibi, "Aile inşası, Amerika sınıf yapısında yeni bir fay hattıdır."[31]

Yalnızca lise diplomasına sahip kadınların doğumlarının çoğu (%59) evlilik dışı gerçekleşiyor ama bunun oranı, 4 yıl üniversite derecesi olan kadınlar arasında onda birdir.[32] Andrew Cherlin'in çalışması göstermektedir ki üniversite eğitimli kadınlar ilk çocuklarına sahip olduklarında evli olmasalar bile, ikinci çocuklarını doğurduklarında –genellikle her iki çocuğun babasıyla– evli olma olasılıkları çok yüksektir. "Evlilik, üniversite eğitimli Amerikalılar için üniversite eğitimine sahip olmayan kişilere nispetle daha merkez bir yer tutmaya devam ediyor" Cherlin'in çıkarımına göre.[33]

Burada bir tür paradoks var. Daha büyük bir ekonomik bağımsızlık edinmiş, daha yüksek öğrenim seviyesine ve gelir potansiyeline sahip kadınlar şimdi evlenmesi ve evli kalması olasılığı *en* yüksek olan kadınları teşkil ediyor. Bence Gloria Steinem da başkaları da durumların böyle olacağını tahmin edemezdi. Hatta kendisi 66 yaşında evlenip şöyle bir açıklama yapmıştır: "Evliliğin beklenti ya da zorlamalarla değil, seçimle yapılabileceği bir çağdayız."[34]

Bence eğitimli Amerikalılar evliliği bir ekonomik bağlılık kurumundan ebeveynlik gayesi adına bir arada atıldıkları bir ortak maceraya dönüştürdüler. Burada evlilik, çocuklar üzerine zaman ve para bakımı için ortak bir yatırım aygıtı olarak iş görür. Ben bunlara yüksek yatırım ebeveynlik ya da YYE evlilikler diyorum.[35] Varlıklı olan yüksek öğrenimli ebeveynlerin işte daha büyük esneklikleri, ev içi işlerde dış yardım ala-

bilmek daha fazla paraları ve isterlerse eve vakit ayırmak için daha fazla varlıkları ya da itibarları bulunur. Eğer aralarından biri iş piyasasından çekilirse, ailenin ekonomisi hayatta kalmaya devam eder. Çocuklara bakmak için ayrılan zamanın cinsiyetler arası gelir ayrımına yol açtığını örneklendiren 2. Bölümde bahsettiğim yüksek lisans mezunları üzerine yapılan çalışmalar, üst gelirli eşleri bulunan kadınların aynı zamanda iş piyasasından çekilme olasılığı en yüksek olan kadınlar olduğunu bulmuştur.[36] Farklı sınıflardaki erkeklerin pozisyonlarındaki farklılığı vurgular bu. Üniversite eğitimli erkekler, hayatı altüst olan birçok kişinin aksine iş piyasası sürprizlerinden büyük oranda bağışık kalabilmiştir. Yüksek olan ve gittikçe yükselen gelirleriyle beraber, iş piyasasında kendileri de iyi hâllerde olan kadınlar için çekici talipler olarak kalmışlardır. Bu erkekler, büyük bir farkla, evde kalan kocalar durumuna düşmemiştir.

Merdivenin en üstünde bile, iki partner arasında evi geçindirme rolünü paylaşma konusunda söylenecek çok şey var. Eğitimli Amerikalılar da çocukların geleceği için aile istikrarının önemi hakkındaki mesajları duymuş ve özümsemiştir. Mesleklerinin uzmanı olan erkekler, –özellikle de evi geçindiren figür olarak– geleneksel erkek rollerinden vazgeçmek zorunda kalmaksızın iyi partnerler olabilecek kadar modernleşmiştir. Gelirleri azalan ve iş beklentileri baltalanan erkekler için hayat çok daha farklıdır. Eşitlik, varlıklı insanlar için daha kolaydır.

Aile hayatındaki sınıf ayrımı, sosyal ve ekonomik eşitsizliği hem yansıtır hem de pekiştirir. Üst gelirli kişiler, diğer yüksek gelirlilerle aynı ev içinde varlıklarını birleştiriyor; düşük gelirli kişiler içinse durum pek böyle değil. "Tüm haneleri göz önüne aldığımız bu dönem [1973-2013] sırasında artan eşitsizliğin en büyük sebebi, birey olarak erkeklerin de kadınların da bekar kalma eğilimindeki artıştır" diye yazıyor Shoshana Grossbard ve ortak yazarları.[37] Ayrıca varlıklı çiftler çocuklarına daha rahat yatırım yapabilmektedir. Shelly Lundberg ve ortak

yazarlarına göre, bunun sonucu olarak çocuklar arasında yazgılar birbirinden ayrışır, kadınlara daha büyük bir ekonomik sorumluluk ve bağımsızlık düşer, "sorumsuz ve havlu atmış" erkeklerin sayısı artar.[38]

GELİŞİGÜZEL KENDİLİK

El kitabı olmadığında, erkeklerin doğaçlamadan başka şansı yoktur. Ama başarılı bir hayatı doğaçlama elde etmek çok zor bir görevdir. "Model bir erkeklik" diye yazar David Morgan, "kamunun erkeklik üzerine söylemleri ve hususi uygulayımı arasında yüksek derece bir örtüşme içerecektir. Birey olarak erkekler için ontolojik bir güvenlik hissi söz konusu olacaktır."[39] Pek de iyi bir slogan değil bu. "Ne istiyoruz? Ontolojik güvenlik! Ne zaman istiyoruz? Hemen!" Ama aslında birçok erkeğin *tam olarak* aradığı şey budur; daha somut bir toplumsal zemin, dünyada nasıl *var olunacağı* üzerine daha fazla kesinlik.

13 yıllık bir süreç boyunca, Kathryn Edin yönetimindeki nitelikli bir araştırma ekibi, dört Amerika şehrinden erkeklerle derinlemesine röportajlar yürüttü. Çalışmalar sonucu ortaya çıkan 2019 tarihli "The Tenuous Attachments of Working-Class Men" [İşçi Sınıfı Erkeklerin Güçsüz Bağları] başlıklı makalede olgun erkeklik adına kilit yer tutan kurumsal çerçevelerin yok olup gitmesi şemalaştırılır: özellikle iş, aile ve din. Bu temel kurumlar, diye yazar Edin ve ortak yazarları, "spesifik toplumsal alanlarda insan faaliyetlerine anlam veren bağlılıkları, yatırımları ve inançları yaratmışlardır." Aynı zamanda "sosyal faaliyetleri, davranış örüntülerine göre düzenlemiş [ve] bu tür örüntüleri meşru kılan normları, inançları ve ritüelleri sağlamışlardır."[40]

Makalenin başlığının belirttiği üzere, işçi sınıfı birçok erkek bu iş, inanç ve aile kurumlarına artık pek zayıf bir bağla bağlıdır. Bu koşullarda, "bazı sayılı kişiler hayatlarını önceki nesillerden daha iyi bir duruma getirebilir ama gelgelelim çoğun-

luk yine sıkıntı çekecektir."[41] Sonuç olarak, araştırma ekibinin "gelişigüzel kendilik" diye isimlendirdiği erkeklerin sayısında artış yaşanır; bu erkeklerse farklı planlar ve öncelikler arasında gidip gelmekte, belli bir yolu izlerken zorluk yaşamakta ve çoğu zaman daha da gerilere düşmektedir.

Pensilvanya'nın kömür madeni bölgesindeki bir kasaba olan, antropolog Jennifer Silva'nın isimlendirmesiyle Kömür Deresi'nde, "cinsiyet, iş ve aile alanlarındaki devasa değişimler [...] erkeklerin hayatlarını darmadağın etti ve bunları bir araya getirmek adına girişmek zorunda kaldıkları büyük bir mücadelenin içine düşürdü." Silva, 2016 seçimlerinde bu bölgede Donald Trump'ın "adam gibi adam" olarak olumlu bir imaja sahip olduğunu belirtir. Kömür Deresi'ndeki bazı erkeklerin nasıl da tüm zıtlıklara rağmen "miras aldıkları evin geçimini sağlama, koruma ve cesur olma rollerini sürdürmeye çalıştıklarını" anlatır Silva.[42] Diğerleriyse erkek kimliğine yönelik farklı yollar aramaktadır; örneğin dine bağlanma ya da bireysel olarak kişisel gelişime odaklanma gibi. Bazıları beyaz milliyetçiliğine, bazılarıysa uyuşturuculara kısa vadeli kaçışlara dahi kendilerini kaptırmıştır. Öyle ya da böyle, Silva'nın sözleriyle, herkes "kendiliği tekrar bir araya getirmeye çalışmaktadır."

TÜM YALNIZ ERKEKLER

Çoğu zaman, bunu yalnız başlarına yaparlar. Erkeklerin kadınlardan daha az arkadaşı vardır ve daha büyük bir yalnızlık riskindedirler. Geçtiğimiz yıllarda fark iyice açıldı. Amerikan Hayatı Üzerine Araştırma Merkezi tarafından sunulan 2021 tarihli rapor, erkek arkadaşlıklarında bir gerileme saptamıştır: Erkeklerin %15'i, yakın arkadaşları olmadığını belirtmiştir, oysaki bu oran 1990'da %3'tü.[43] Hiç de şaşırtıcı olmayan biçimde, yalnız hissettiklerini beyan etmesi en muhtemel erkekler de bunlardır.

Çalışmayı yürüten kişi olarak, Amerika Girişimcilik Enstitüsü araştırmacısı Daniel Cox şöyle yazar: "1990'da, genç erkeklerin neredeyse yarısı (%45) kişisel bir sorunla yüzleştiklerinde ilk önce arkadaşlarına danıştıklarını belirtmiştir. Bugünse zor zamanlarda genç erkeklerin yalnızca %22'si arkadaşlarına sırt dayamaktadır. %36'sı, ilk önce ebeveynlerini aradığını söylüyor."[44] Bunun sebebi kısmen de erkeklerin anne ve babalarıyla aynı evde yaşama olasılıklarının daha yüksek olması olabilir. 2014'te genç yetişkin erkeklerin üçte biri (%35) ebeveynleriyle yaşıyordu, ki bu oran eşleri ya da partnerleriyle yaşayanlardan daha yüksekti.[45] Kadınlar için durum tam tersidir.

Bir keresinde New York'ta bir stand-up komedyeninin kendini "ailesiyle yaşayan erkek evlat" diye betimleyip ondan sonra bu konuyu devam ettirerek gösterisine başladığını hatırlıyorum. Çoğu şaka gibi, içinde gerçek barındırdığı için komikti. Bu erkeklerin birçoğu, sosyolog Michael Kimmel'ın "herifler diyarı" ismini verdiği yerin sakinleridir.[46] Kendini buradan dışarı atamamak, sadece bir kinaye değildir. Bir gerçektir. 2021 Kasım ayında Saturday Night Live'ın trajikomik bir skeci yayınlanmıştı; diğer erkeklerle sosyalleşmeleri için partnerlerini "erkekler parkı"na götüren kadınları sahneliyordu. "Hangisi seninki?" diye soruyordu bir kadın diğerine.

Erkekler arasındaki arkadaşlık yoksunluğunun nedeni ne? İlk olarak, erkekler arkadaşlıklara kadınlardan daha az yatırım yapma eğiliminde olur ve çoğu zaman kız arkadaşları ya da eşlerine sadece sosyal hayatlarını düzenlemek üzere bel bağlamakla kalmaz, aynı zamanda onları başlıca sırdaşları olarak görürler.[47] Bir evlilik bittiğinde, kadınlar genelde arkadaş ağlarını sürdürme ve inşa etmede daha başarılı olurlar.[48] Ernest Hemingway'in ve ondan neredeyse bir yüzyıl sonra Haruki Murakami'nin kısa hikâye derlemeleri için "Kadınsız Erkekler" başlığını seçmiş olmalarının bir sebebi vardır.[49] Kendi başlarına olan erkekler, yalnız erkeklerdir. John Steinbeck'in *Fareler ve İnsanlar* kitabındaki Crooks şöyle der: "Bir erkeğin

insanlara ihtiyacı vardır –birinin onun yanında olması gerekir. Yanında kimsesi yoksa erkek delirir. [...] Bak diyorum sana, erkek fazla yalnızlaşır ve hastalanır."[50]

Bunun aşırı ucunda, tamamen toplumdan kendilerini çeken genç adamlar vardır. Bu eğilimin en baskın olduğu yer Japonya'dır, zira Japonya'da sayıları artan *hikikomori*ler (eve kapanmışlar), ulusal bir kaygıya yol açmıştır ve hatta hükûmet, çevrimiçi destek girişimlerine dahi başlamıştır.[51] Bazı *hikikomori*ler, yıllardır aynı odada yaşamaktadır. Bu resmi bir tıbbi durum değildir ve birçoğu açıkça zihinsel olarak hasta değildir; ama hakkında "ağır sosyal inziva" terimi sık sık kullanılır. Japon Kabine Makamına göre, bu modern münzevilerden artık yarım milyon bulunuyor.[52]

Onları toplumun içine döndüreceği umuduyla, bazı çaresiz ebeveynler *hikikomori* oğullarına mesajlar yazması ve telefonda konuşması için parayla "kiralık kız kardeşler" dahi tutuyor. Bunlar yalnızca genç erkekler de değiller –üçte biri 40 yaşın üzerinde. Bir bakımdan, *hikikomori*ler sessiz bir isyanda bulunuyor. Birçok kişi, ulusun işkolik kültürünü inzivalarının sebeplerinden biri olarak yorumluyor. Ama ortadaki tehlikeler apaçık. Bir *National Geographic* hikâyesi için birçok *hikikomori*yi kameraya almış Maika Elan'ın söylediğine göre, "*hikikomori*ler ne kadar uzun süre toplumdan uzak kalırlarsa, toplumsal başarısızlıklarının o kadar öz farkındalığına kapılıyorlar. Sahip oldukları azıcık öz güveni de kaybediyorlar ve evden ayrılma fikri gitgide daha korkutucu gelmeye başlıyor. Kendilerini odalarına hapsetmek kendilerini 'güvende' hissettiriyor."[53]

Bazı araştırmacıların kaygısı, ilk önce Japonya'da kendini gösteren bu şeyin diğer ülkelerde de kendini göstereceğidir. İtalyan *hikikomori*lerle çalışmak üzere bir organizasyon kuruldu.[54] ABD'li bir araştırmacı, Oregon Sağlık ve Bilim Üniversitesi'nde doçent doktor olan Alan Teo, *hikikomori*nin birçok kişinin sandığından daha yaygın olabileceğine inanıyor.

Sendromu tanımlamak ve ölçmek üzere yirmi beş maddelik bir anket hazırlamıştır (HQ-25).[55] Teo'nun düşüncesine göre, nispeten az sayıda erkek kendini tamamen inzivaya çekmiş olsa bile, *hikikomori* spektrumuna dahil çok daha fazla erkek var. "Yirmilerinin başlarında olup ailelerinin bodrum katında yaşayan birçok insanımız var" diyor. "Çoğu zaman bunlar genç erkekler oluyor. İş konusunda sıkıntı çekiyorlar. Kendilerini dışarı atmada sıkıntı çekiyorlar. Hâlâ gelişimlerinin ilk aşamalarına takılı kalma gibi bir etmen de söz konusu."[56]

ERKEK ORKİDELER

Çocuğunuz bir hindiba mı orkide mi? Garip bir soru olduğunu biliyorum; fakat psikologlar bu terimleri dayanıklı, zorluklarla ve stresle başa çıkma kabiliyetine sahip çocuklar (hindibalar) ile koşullara karşı daha hassas olanlar (orkideler) için kullanıyor.[57] Her şey yolundaysa, orkideler gerçekten çiçek açar. Eğer yolunda değilse, acı çekerler. Psikologlar, orkide/hindiba dikotominin bireysel seviyede nereye kadar uygulanabilir olduğu üzerine hâlâ tartışıyorlar. Ama aynı sırada, bilim insanları, çocuklukta yaşanan zorlukların çocuklar üzerinde yarattığı daha kötü sonuçlar üzerine kanıtlar topluyorlar.

Gelir dağılımının en alt %20'sindeki ailelerde yetiştirilen erkek çocukların yoksul evlerde yetişen kız çocuklara kıyasla yetişkinlikte de yoksulluktan kaçma olasılıkları daha düşüktür.[58] Eğer Horatio Alger fakirlikten zenginliğe ulaşma hikâyelerini bugün yazıyor olsaydı, baş karakterlerinin kız olması gerekirdi. Sadece bir ABD fenomeni değildir bu. CUNY Lisansüstü Merkezi ekonomisti Miles Corak'e göre, örneğin Kanada'da, yoksul hanelerde dünyaya gelen erkek çocukların yetişkinlikte de yoksul kalma olasılığı kızlarınkine kıyasla iki katıdır.[59] Şu belki de daha çarpıcı bir gerçektir: ABD'de, yoksul evlerde yetişen erkek çocukların 30'lu yaşlarında işlerinde kızlarla aynı geliri elde etme olasılıkları daha düşüktür.

Çalışmaları ABD'de yürüten Raj Chetti ve ortak yazarları şöyle der: "Yetişkinlikteki gelir ayrımlarının temeli çocuklukta yatar. Bunun da sebebi muhtemelen çocukluk sırasında yoksulluk ve dezavantajlı muhitler içinde yaşamanın özellikle erkek çocuklar için zararlı olmasıdır."[60]

Hem yoksul ailelerde hem de yoksul muhitlerde büyüdüklerinde erkek çocukların akıbeti özellikle olumsuz oluyor. Uzun vadeli sonuçlar bakımından yaşanan muhitlerin önem taşıdığı konusundaki kanıtlar gitgide artıyor. Ama görünüşe göre erkek çocuklar için kız çocuklardan daha önemli bir rol oynuyorlar. Örneğin yüksek suç oranına sahip muhitlerde yetiştiklerinde erkek çocukların durumu daha kötü oluyor ve görünüşe göre tek ebeveynli evlerin büyük bir oranı erkek çocuklar için zararlı etkilere yol açıyor. Baltimore, Detroit ve Fresno gibi şehirlerde erkek çocukların durumunun daha kötü olmasının sebebi belli ki budur, oysaki posta kodları kızların akıbetleri üzerinde daha az etkili bir belirleyicidir. Olumlu yanından bakmak gerekirse, babaların yanında olma oranının yüksek olduğu muhitlerde yetişen siyah çocukların gelecekleri yetişkinliklerinde daha iyi oluyor. Uzun lafın kısası, Chetty'ye göre, "muhitler erkek çocuklar için kız çocuklar için olduğundan daha önemli bir yer tutuyor."[61]

Eğitimde de benzer bir hindiba/orkide hikâyesi vardır. Anaokuluna başlayan kız ve erkek çocuklar arasındaki gelişim farkı, daha az eğitimli annelerin ve daha az ilgili babaların bulunduğu evlerden gelen çocuklarda çok daha büyüktür. Lisede erkek çocukların akademik performansı kızlara kıyasla aile arka planından –ebeveyn eğitimi, gelir ve evlilik bakımlarından– çok daha fazla etkilenir.[62] Lise sonrası eğitimde de sosyal sınıfın adamlar ve oğullar üzerinde daha büyük etkiye sahip olduğu açıktır: Yoksul ailelerde (yani, gelir dağılımının en alt %20'si) yetiştirilen kızların, aynı arka plana sahip erkek çocuklara kıyasla 4 yıllık üniversite diploması kazanma olasılığı %57 daha fazladır, oysaki aradaki fark, varlıklı (en üst %5) ailelerde

yalnızca %8'dir.[63] Birleşik Krallık'ta, üniversiteye devam etmedeki cinsiyet ayrımı, ücretsiz yemekhane hakkı bulunanlar için en büyüktür.[64]

Son olarak, aile içi istikrarsızlıktan ve özellikle biyolojik babalarının yanlarında olmamasından dolayı en çok erkek çocuklar sıkıntı yaşıyor.[65] Tek ebeveyn, özellikle de tek anne tarafından yetiştirilmiş erkek çocuklar okulda kız çocuklardan daha kötü durumda oluyor ve bazı zamanlar da sınıf içi davranış sorunlarındaki büyük farklılıklardan dolayı üniversite kayıt oranlarında çok daha düşük bir yer tutuyorlar.[66] "Yoksul ailelerde erkek çocuklar bilhassa kötü bir vaziyete düşüyor" diye yazıyor Marianne Bertrand ve Jessica Pan.[67] Stanford'dan Cameron Taylor'ın analizine göre, bakımevinde kalmaktansa başarılı bir şekilde koruyucu aile yanına yerleştirilmek erkek çocuklara kız çocuklara olduğundan çok daha fazla fayda sağlamaktadır.[68]

Öyleyse her açıdan baktığımızda, örüntü apaçıktır. Ekonomik ve toplumsal dezavantaj, erkek çocuklara kız çocuklardan daha fazla zarar veriyor. Fevkalade önemli bir gerçektir bu ve henüz gereken dikkati görmemiştir. Erkeklerin sorunları toplumsal ve ekonomik eşitsizliği *beslemekle* kalmayıp aynı zamanda ondan *doğuyor*. Yazar David Autor ve Melanie Wasserman şöyle diyor: "Burada çok fena bir döngü doğabilir, zira daha az eğitimli erkeklerin durumu oğulları için farklı farklı açılardan büyük dezavantajlar yaratıyor ve böylelikle bir sonraki nesilde cinsiyet ayrımının ilerlemesini potansiyel olarak pekiştiriyor."[69]

YENİ CİNSİYET EKONOMİSİ

Cinsiyet eşitliğinde egemen olan hikâye, neredeyse münhasıran kadınlar ve kızların dezavantajları bağlamında anlatılır. Ama cinsiyet eşitliğini hem ırk hem de sınıf bağlamlarında göz önüne alırsak ortaya farklı bir resim çıkar. Özellikle eko-

nomik merdivenin en altında, adamlar ve oğullar kadınlar ve kızların gerisinde kalıyor. "Kamu politikasının yeni cinsiyet ekonomisinden, özellikle toplumsal ilerleyebilirlik hususlarından haberdar olması gerekiyor" diye yazıyor Miles Corak. "Daha az avantajlı ailelerden gelen erkek ve kız çocukların gelecekleri arasında önemli farklar bulunuyor."

Ekonomik olarak ilerleme imkânlarını arttırma ya da ekonomik eşitsizliği azaltmaya yönelik her türlü ciddi girişim, adamlar ve oğulların yüzleştiği spesifik zorlukları hesaba katmalıdır. Aksi takdirde, erkeklerin dezavantajlarının örüntüsü nesiller boyu kendini tekrarlayacaktır. Kadınlar ve çocuklar, özellikle de çocuklar dahil herkes için kötü olur bu. Bir iki politika düzenlemesi ya da girişimden çok daha fazlası gerekli bunun için. Sorunlar derine uzanıyor ve orantılı bir tepki gerektiriyor.

İyi haber şu ki ekonomik eşitsizlik ve erkeklerin sıkıntısı arasındaki apaçık bağ, çift taraflı bir harekete imkân sağlayabilir. Erkekler için endişelenen muhafazakârlar, ekonomik eşitsizliği düşünmeli. Ama eşitsizliği düşünen liberaller de erkeklere daha fazla dikkat yöneltmeli.

6. BÖLÜM
GİRİŞİMLERİN KARŞILIKSIZ KALMASI

Politikalar, Adamlar ve Oğullara Yardımcı Olmuyor

"Kadınlar doğal olarak erkeklerden daha akıllıdır ve artık yükselişe geçtiler." Birinci sınıf üniversite öğrencisi Jonathan söylüyor bunları. Kadınların üniversitede neden erkeklerden daha iyi durumda olduklarını konuşuyorduk. "Erkeklerin artık motivasyonu yok" diye ekledi. "Zihinsel bir mesele var ortada."

Jonathan ile onun memleketi Kalamazoo, Michigan'da kahve içerken sohbet ediyorduk. Özellikle de politika yapıcılar için Kalamazoo özel bir yerdir. Glenn Miller'ın şarkısı "(I've Got a Gal In) Kalamazoo" değil de ücretsiz üniversite programları sebebiyle özeldir. Anonim bir hayırsever sayesinde, şehrin K–12 eğitim sisteminde eğitim gören öğrenciler, ülkedeki neredeyse tüm üniversitelere girerken burs alabiliyorlar.[1] Başka şehirlerde de benzer girişimler bulunuyor ama Kalamazoo Vakfı sıra dışı ölçüde cömerttir. Upjohn Enstitüsü akademisyenleri Timothy Bartik, Brad Hershbein ve Marta Lachowska

tarafından enine boyuna değerlendirilen sayılı girişimden biridir.[2] Vakfın büyük bir fark yarattığını keşfetmişlerdir –diğer benzer programların hepsinden daha büyük bir fark.

Ama ortalama etki, katı cinsiyet bölümünün üzerini örtüyor. Program, kadınların üniversite bitirme oranlarını inanılmaz ölçüde arttırmış ve üniversite derecesi elde etme oranını %45'e çıkarmıştır. Ama erkeklerdeki oran yerinden oynamamıştır. Bir maliyet-fayda analizi, kadın katılımcı başına 69000$ kazanç göstermektedir –en az %12'lik bir yatırım geri dönüşü– ama erkeklerde kişi başı 21000$ kayıp söz konusudur (başka bir deyişle, hem pahalıdır hem de işe yaramamıştır). Filozof Bertrand Russell'a göre modern insanın belirteci bir sayı sütununu gördüğünde ağlayabilme becerisidir. Bir politika yapıcısı için bu gerileme tablosundaki sayılar ağlatmaya yetecektir.

Ama bu sadece Kalamazoo Vakfı için geçerli değildir. Kadınlar ve kızlar için işe yarayan ama erkeklerde yaramayan korkutucu sayıda sosyal program keşfettim. İlkin eğitim, ondan sonra iş programlarında olmak üzere bazılarından burada bahsedeceğim. Bana bu büyük bir meseleymiş gibi geliyor. Ama konu pek dikkatlere çarpmıyor çünkü neredeyse hiç kimse bunu bilmiyor.

Kalamazoo'daki cinsiyet ayrımının ardında ne yattığını Brad Hershbein'a sordum. Kendisi tam bir akademisyen olduğundan, Brad'in cevabı "Bilmiyoruz" oldu. Kastettiği şey, ayrımın istatistik olarak açıklanamayacağıdır –en azından kolay gözlemlenebilir test sonuçları ya da aile arka planı gibi etmenlerle. 1. Bölümde belirttiğim gibi, erkeklerin daha kötü durumda olan eğitim akıbetlerinin çevresinde hâlâ büyük oranda gizem yatıyor. Ama bence Jonathan, "zihinsel bir mesele" diye yaptığı gözlemle doğru yolda. Eğer cevap istiyorsak, bunları ölçü biliminde değil de bizzat genç erkeklerin zihinlerinde bulacağız.

Vakfın yardım etmesi tasarlanan genç erkeklerin bazılarıyla tanışmak için Kalamazoo'ya gitme sebebim buydu. Yardımın neden işe yaramadığını belki onlar bilebilirdi.

GİRİŞİMLERE KARŞI BAĞIŞIKLIK: EĞİTİM

Görüşme yaptığım gençlerden biri olan Quamari şöyle diyor: "Üniversitede vaktim boşa gidiyormuş gibi hissediyordum. Depresyonda hissediyordum. İçimde bir dürtü yoktu." Kalamazoo Vadisi Devlet Üniversitesi'ni bıraktıktan sonra bir bankada iş bulmuş ama sonra kovulmuş. O yüzden yine okula dönmüş; 100 kilometre kadar kuzeydoğuda Lansing'deki Michigan Devlet Üniversitesi'nde tekrar eğitimine başlamış. Quamari, kitapların içine gömülebilmesi için daha küçük ve daha sessiz bir şehrin işleri kolaylaştıracağını umuyor. "Burada yapacak başka bir şey yok" demişti hatta. Okulu dondurdu, yer değiştirdi ve yeniden başladı; Quamari yüksek öğrenimde kesik kesik bir yolculuktan geçti. Ana bölümünü birçok defa değiştirdi, muhasebeden ortodontiye ("Kulağa garip geleceğinin farkındayım ama dişleri seviyorum ve daha önce tel de takmıştım"), iç mimariden sosyolojiye geçti. Şimdiyse psikolojiye girmeyi umuyor; müzik ve sanat terapisini potansiyel bir kariyer yolu olarak görüyor. Kadınlar daha düz bir yolda ilerlerken erkeklerin üniversite yıllarında daha fazla zikzak çizdiğine yönelik araştırma iddialarıyla Quamari'nin hikâyesi örtüşüyor.[3] "Kadınlar daha çok çalışıyor, daha başarılı oluyor, daha fazla katılımda bulunuyor" diyor. Kalamazoo erkeklerinin başarı hikâyelerinden birine sahip olan Jalen buna katılıyor. Batı Michigan Üniversitesi'nden lisans diplomasını alarak mezun oldu ve dediğine göre kendisi her zaman kadınların çoğunlukta olduğu çalışma gruplarına girmeye çalışmıştır çünkü "onların işi bitireceğini bilirsiniz."

Masama gelen çalışmalardan biri, Tarrant Vilayet Üniversitesi'nden (Fort Worth, Teksas'ta 2 yıllık bir kamu üniversitesi) "Yola Devam" isimli bir rehberlik ve destek programıydı.[4] Kamu üniversiteleri, ABD eğitim sisteminin köşe taşlarıdır; büyük oranda orta sınıflı ve düşük gelirli ailelerden 7.7 milyon öğrenciye hizmet vermektedirler.[5] Ama sektörde öğretimi

tamamlama bakımından bir kriz var. Kayıt yaptıran öğrencilerin yalnızca yarısı, kaydından sonraki 3 yıl içerisinde derece kazanıyor (ya da 4 yıllık bir üniversiteye transfer oluyor).[6] Birçok genç, diploma almayıp okulu bırakıyor. İyi haber şu ki öğrencilerin başarılı olma oranını arttırabilecek "Yola Devam" gibi programlar vardır. Kötü haber de şu: Fort Worth programının gösterdiği üzere, bunlar erkeklerde işe yaramıyor olabilir, ki en başta okulu bırakma riski en yüksek olanlar da erkeklerdir. Fort Worth girişimi kadınlar arasında "ön lisans derece tamamlama oranlarını üçe katlamıştır."[7] Büyük bir bulgu bu. Ama Kalamazoo'daki ücretsiz üniversite fırsatı gibi, erkek öğrencilerin okulu tamamlama oranında hiçbir etkisi olamamıştır.

Neden? Değerlendiren kişiler yine yalnızca tahmin yürütmekten fazlasını yapamıyor. Programı inceleyen araştırmacılardan biri olan James Sullivan, "Bilmiyoruz" diyor.[8] Yine aynı cümle. Sullivan'ın araştırma takımı, "yol gösterenler" (bu arada harika bir isim) adı takılan, öğrencilerle çalışmak üzere görevlendirilmiş yöneticilerin hepsinin kadın olduğunu belirtiyor. Program büyük ölçüde birebir ilişkilere bel bağladığında, destekçi ve alıcının cinsiyetlerini eşleştirmek önemli olabilir. Öğretmen ya da rehberlerin ırk ya da cinsiyet kimliklerinin öğrencilerinkiyle eşleştiği zaman sonuçların çoğunlukla daha iyi olduğunu saptayan araştırmanın bulgularıyla örtüşüyor bu.[9]

Yola Devam programı ve Kalamazoo Vakfı, erkeklere bir fayda sağlamıyormuş gibi görünen düzinelerce girişimden sadece ikisidir. Diğerleri arasından şunlar sayılabilir:

– Üç okulöncesi program üzerine yapılan bir değerlendirmeye göre –*Abecedarian*, Perry, ve Erken Eğitim Projesi–, kızlar için uzun vadede "azımsanmayacak" bir fayda sağlasa da "erkekler için uzun vadeli hiçbir kayda değer fayda sağlayamamıştır."[10]

– Bir Kuzey Carolina okuma-yazma programı olan "Okuma Projesi", 3. sınıf kız öğrencileri için okuma-yazma bilme ora-

nını "ciddi ölçüde" arttırmıştır –eğitim hayatlarında 6 haftaya denk bir hızlanma sağlamıştır. Ama erkek çocuklar için "olumsuz ve önemli sayılamayacak bir okuma becerisi" söz konusudur.[11]

– Charlotte, Kuzey Carolina'da kura yöntemiyle seçilen lise öğrencileri daha yüksek not ortalamasına sahip olmuş, ileri düzey derslere katılmış ve üniversiteye girme oranında daha yüksek bir skora ulaşmıştır. Ama "bu genel kazançlar, tamamen kızlara aittir."[12]

– New Hampshire'daki yeni bir rehberlik programı, kızların 4 yıllık üniversiteye girme oranını neredeyse ikiye katlamış ama erkek çocuklar üzerinde "herhangi bir genel etkiye" sahip olamamıştır.[13]

– Baltimore ve Washington, DC'deki şehir içi yatılı okullar, düşük gelirli siyah öğrencilerin akademik performansını iyileştirmiştir; ama sadece kızlarda. Değerlendirenlerin belirttiğine göre, "Genel anlamda baktığımızda, tahmini rakamlar, bulguların tamamının kız öğrencilere ait olduğuna işaret etmektedir."[14]

– Arkansas ve Georgia'daki üniversite burs programları, kadınların diploma kazanma oranını arttırmış ama beyaz erkekler üzerinde "zayıf" ve siyah ya da Hispanik erkekler üzerinde "karışık ve belirsiz" etki göstermiştir.[15]

– Üniversite birinci sınıf öğrencilerine ekstra öğrenim desteği ve finansal yardım sunan Yıldız Projesi, kadınların akademik performansını büyük oranda iyileştirmiş –daha yüksek not ortalaması, daha yüksek krediler ve daha düşük üniversite bırakma oranları– ama "erkekler üzerinde etkili olmamıştır."[16]

Ekonomi alanında Nobel Ödülü sahibi olan MIT profesörü Josh Angrist, bu sonuncu program üzerine çalışmalar yürütmüş ve alanda bolca vakit harcamıştır. Cinsiyet ayrımı "hakkında hiçbir teorisi olmadığını" söyledi bana. ("Bilmiyorum"

demenin daha resmi bir yolu bu.) Bence asıl sorun, Kalamazoo'daki genç erkeklerin sık sık bahsini açtığı düşük etkileşim ve motivasyon seviyeleridir. Bunlar dışarıdan kolaylıkla düzeltilebilecek şeyler değiller.

2009'da Angrist ve ortak yazarları şöyle yazar: "Teşviklere ve hizmetlere verilen karşılıktaki cinsiyet ayrımı, üzerine daha fazla çalışılması gereken önemli bir alan teşkil ediyor."[17] Kesinlikle öyle. Ama gördüğüm kadarıyla, hiç kimse bu çağrıya karşılık vermiş değil. Hiç değilse bu sonuçlar politika yapıcıların ve araştırmacıların, cinsiyet bazlı etkilerin ayrımına ve program tasarımının potansiyel getirilerine karşı daha duyarlı olmaları gerektiğine işaret etmektedir.

Tabii ki iki cinsiyet için de olumlu sonuçlar gösteren programlar vardır; örneğin iyice değerlendirilmiş bir diğer üniversite rehberlik tasarısı olan Ön Lisans Programlarında Hızlandırılmış Çalışmalar (ASAP) ve bazı erken eğitim programları vs.[18] Ama cinsiyet temelli ayrımlar olan yerde, bu ayrımlar neredeyse her zaman kadınlar ve kızlar lehinedir. Bu kaidenin tek gerçek istisnası, meslek yönelimli program ya da kuruluşlardır, zira bunlar kadınlara olduğundan daha fazla erkeklere fayda sağlamaktadır ve bu yüzden de sayılarını arttırmamız gerekiyor.

BURAYA KADAR GELEBİLİRSEN ÇALIŞ

New York City, Amerika'nın "Yapabilirsin!" ruhunun kentsel bir dışa vurumudur. "New York'ta izinizi bırakın" diye yazar Mark Twain, "o vakit bu kentin yurttaşı olmuşsunuz demektir."[19] Öyleyse, izlerini bırakmalarına yardım etmek için daha fazla erkeğe yardım edebilecek yeni bir programı test etmek için en iyi yer New York'tur. Maaşa İlave girişimi 3 bin civarı çocuk sahibi olmayan katılımcıya, istihdam oranlarını arttırma amacıyla 2000$ kadar maaş ikramiyesi vermiştir. MDRC araştırma grubu tarafından yapılan, bu girişimin itinalı değer-

lendirmesinin bulgularına göre, "kadınlar arasında istihdam oranlarında nispeten büyük bir olumlu etki görülmüştür" ama "erkekler arasında hiçbir etki saptanamamıştır."[20] Kadın katılımcıların sağlık durumları da iyileşmiştir; erkeklerdeyse durum böyle olmaz.[21]

MDRC ekibi, erkekler üzerindeki sonuçları "hayal kırıklığı" diye betimler.[22] Projeye duyulan umutları ve becerikli erkeklerin düşük maaşlarını ya da istihdam oranlarını göz önüne aldığımızda, bu ifade hafif bile kalıyor.[23] Burada politikalar bakımından daha geniş çaplı bir ima da söz konusu. Maaşa İlave, Kazanılan Gelir Vergi Kredisini (KGVK) çocuk sahibi olmayan yetişkinlere erişilebilir kılmak adına ulusal politikalarda olası bir değişim için deneme çalışması olarak görülüyor. Bu pek ucuz bir girişim olmayacaktır. 2021'den Yeniden Daha İyisini İnşa Et isimli bir programın yıllık 13.5 milyar $ maliyeti bulunuyordu.[24] KGVK'nin bir amacı da daha az beceri sahibi erkeklere yardım etmektir. Bill Clinton ve Barack Obama'nın eski ulusal ekonomi danışmanı olan Gene Sperling'in iddiasına göre, politika değişimleri "genç erkekleri ekonomiye dahil olmaya teşvik etmek adına önemlidir."[25] Ama Maaşa İlave programının gösterdiği üzere, gelir ödenekleri iş dünyasına bekâr erkeklerden ziyade bekâr kadınları çekmektedir. Şuna açıklık getireyim, bunun kötü bir şey olduğunu değil, reformun belirttiği ilkesinin bu olmadığını söylüyorum.

Gelir ödenekleri erkekler için o kadar faydalı olmuyor; peki ya işçi eğitimi? Maalesef bu alandaki değerlendirmeler karamsar bir manzara sunuyor. Erkek ya da kadın, herhangi birileri için işe yarayan devlet destekli eğitim programı örneği bulmak çok zor.[26] Ama kayda değer bir şey başaran sayılı program da çoğu zaman kadınlar lehine oluyor. Örneğin:

– Kamu-özel karma bir girişim olarak desteklenen, Milwaukee temelli bir eğitim programı iki yıllık zaman zarfı içerisinde katılımcı kadınlar üzerinde olumlu, istatistik olarak istihdam

oranında ve gelir artışında kayda değer etkide bulunmuştur ama erkekler için öyle değil.[27]

– İşgücü Yatırım Kanunu tarafından desteklenen kötü vaziyetlerdeki işçiler adına tasarlanmış programların "kadın katılımcılar üzerinde çok daha büyük faydaları olmuştur [...] üç aylık gelir artışları, erkeklerinkini aşmıştır." Eğitimin ayrıca uzun vadede kadınların gelir ve istihdam oranında daha büyük bir olumlu etkisi olmuştur.[28]

– 1982 İş Eğitim Partnerliği Kanunu altında desteklenen iş yeri temelli eğitim programları ve iş arama yardımı programları, kadın katılımcıların gelirleri ve eğitim başarıları üzerinde "kayda değer olumlu etkiler" göstermiştir ama erkekler için aynı şeyi söyleyemeyiz.[29]

Söylediğim gibi, etkili eğitim programlarında genel başarı olasılıkları hayli düşüktür. Ama olumlu etki gösteren sayılı program arasında da çoğu zaman bir cinsiyet ayrımı bulunuyor. Eğer bir eğitim programı işe yararsa genellikle kadınlar için işe yaramakla beraber durum erkekler için daima böyle olmuyor.

Politik girişimler üzerine yapılan değerlendirme çalışmalarında, erkeklerden ziyade kadınlar üzerinde güçlü bir etki gösteren yinelenen bir örüntü görülüyor. Araştırma ve politikalar hususunda çok derin anlamlar yatıyor burada. Ayrımlar bulunduğunda aydınlatılmaları gerekir. Şimdilik çoğunlukla çok az dikkat çekiyorlar. Kamu/Özel Girişimler tarafından üstlenilen ve Aspen Enstitüsü vasıtasıyla yayımlanan, bahsettiğimiz üç kamu-özel karma eğitim programının değerlendirmesine dayanan araştırma özetinde, sonuçlardaki cinsiyet ayrımından bahsedilmiyor.[30] Ana raporda bile ayrımı görebilmek için ek bölüm D, 5. tablo, 72. sayfaya kadar gelmemiz gerekiyor.[31]

Birçok programın nüfusun yarısı için bir işe yaramadığı kanıtlarını göz önüne aldığımızda, politika yapıcıların bu paraların karşılığını alıp almadığını sorgulamaması sorumsuzca bir şey-

dir. Cinsiyet gözetmeyen program ve hizmetlerin lehine olan her görüşe itiraz getirmemize yetecek kadar kanıt var burada. Bu "hayal kırıklığı" bulgularını not etmek, omuz silkmek ve paraları harcamaya devam etmek nafile.

HEDEFLERDEKİ AYRIM

Asıl zor soru tabii ki bu girişimlerin adamlar ve oğullarda *neden* işe yaramadığını ve öyleyse nelerin işe yarayabileceğidir. Bu hususta deneysel kanıtlar zayıf. Ama Kalamazoo'daki kamu üniversitesinde okuyan genç bir siyah erkek olan Tyreese, bu soru üzerine çok düşünmüş. Tyreese, tam da Kalamazoo Vakfı'nın yardım etmesi amaçlanan kişilerdendir. Babası 5 yaşındayken ölmüştür. İki erkek kardeşi hapishanededir. Etrafındaki kadınlar ve erkekler arasında dört büyük ayrım görür. İlki motivasyon: "Kadınların motivasyonu gerçekten yüksek. Ailelerinin geçimini sağlamaları gerektiğini biliyorlar." İkincisi bağımsızlık: "Kadınlar aslında bir ilişkiye ihtiyaç duymuyor, kendi başlarına hayatlarına devam edebiliyorlar." Üçüncüsü sebat: "İşler zorlaştığında, erkekler bırakıp gitme eğiliminde oluyor, kadınlar öyle değil." Dördüncüsü planlama: "Kadınlar genelde geleceği, erkeklerse şimdiyi düşünüyor." Bunları bir araya getirdiğimizde –motivasyon, bağımsızlık, sebat ve planlama– kadınların okulda daha başarılı olması hiç şaşırtıcı değildir, en azından Tyreese için.

Nicelik bakımından yakalanması neredeyse imkânsız olan motivasyon ve şevk buradaki hikâyede büyük bir yer tutuyor. Genç kadınlar fırsatları genç erkeklerden çok daha büyük bir hevesle yakalıyor. Yurtdışında okumayı bir diğer örnek olarak alın. Geçtiğimiz yıllarda bu iyice popüler bir hâle geldi (en azından pandemiye dek), artık gitgide daha fazla sayıda üniversite öğrencisi pasaportlarını ve dil kılavuzlarını alıp yurtdışına, çoğu zaman da Avrupa'ya gidiyor.[32] Neden gitmesinler ki? Birkaç aylığına başka bir ülkeye gitmek harika bir

fırsattır. Ortak bir raporda, Amerika Yurtdışı Eğitim Enstitüsü ve Uluslararası Eğitim Enstitüsü, yurtdışında eğitim görmenin değerini metheder.[33] Tabii ki işleri bu. Ama görünüşe göre haklılar. İşverenler ufku geniş olan üniversite mezunlarını işe almayı yeğliyorlar ve yabancı bir ülkede edinilen birçok beceri, hayatın sonraki aşamalarında faydalı olabiliyor. Ama çarpıcı şekilde, kadın öğrencilerin erkek akranlarına kıyasla yurtdışında eğitim görme oranı iki kat fazladır.[34] Avrupa ülkelerinde de benzer bir ayrım söz konusu.[35] Belki de şöyle düşünüyorsunuz: "Ama dil ve sanat gibi yurtdışı seçenekleri sunan alanlara kadınların daha fazla ilgi duymasından dolayı olabilir." Ama hayır; cinsiyet ayrımı her alanda görülüyor.

Yine bu ayrım araştırmacıları şaşkına çevirdi. Kadınlar yurtdışında çalışmak için bir sürü etmenden motivasyon alıyor: örneğin eğitimli ebeveynler ya da insan çeşitliliği ve farklılığına odaklanan dersler. Bu etmenlerin hiçbiri erkekleri etkilemiyor. Erkeklerin yurtdışında eğitim alıp almama konusundaki kararlarını etkileyen bir etmen, "akran etkileşimleridir" ama bu da olumsuz bir yönde olmaktadır.[36] Erkekler birbirlerini yola koyulmaktansa olduğu yerde kalmaya motive ediyor. Rapor, diğer ülkelere giden öğrenci havuzunda farklı türlerde öğrenciler olması gereğini vurguluyor; beyaz olmayan öğrenciler için engelleri kaldırmak adına ciddi çabalar da gösterilmiştir, nitekim bu öğrenciler artık yurtdışında eğitim gören öğrencilerin onda üçünü teşkil etmektedir. Fakat kadın ve erkek öğrenciler arasındaki ikiye bir orandan bahseden yok.

Sadece yurtdışında eğitim görmekten daha fazlası söz konusu. Genç kadınlarda genellikle daha fazla maceracı ruh var. Barış Gönüllüleri ve Amerika Barış Gönüllüleri gibi oluşumlara yazılma oranlarında da aynı ikiye bir orandaki cinsiyet eşitsizliği görülebilir.[37] Birleşik Krallık'ın Yurtdışı Gönüllü Yardım Programındaki ayrım daha da büyük.[38] Günümüzde genç kadınların erkeklerden daha geniş bir ufku var. Yola

düşmüş seyahat düşkünü erkekler hakkındaki tüm stereotipleri unutun. Artık kâşifler kadınlar. Keza sık sık olduğu gibi, hiç kimsenin bunun nedeni üzerine bir açıklaması yok. Yalnızca erkeklerin daha az fırsata sahip olması söz konusu değil. Erkekler bu fırsatları yakalamıyor. Görünüşe göre sorun hareketliliğin, hevesin ve motivasyonun azalmasıdır. Ama bu dış olaylardan bağımsız bir şekilde gerçekleşmiş değil. Bence birçok yapısal zorlukların bir sonucu. Eğitim sisteminin erkek çocuklara daha az uygun olduğunu ve iş piyasasının erkekler için daha zor bir yer hâline geldiğini daha önce göstermiştim. Ama daha derin, kültürel sebepler de var. Spesifik olarak, geçtiğimiz on yıllardaki kadınlar ve erkekler arasındaki güç ilişkilerinin dengesizleşmesi, özellikle de aileye ekmek getiren figür başta olmak üzere eski erkeklik yollarını hükümsüz bırakmıştır. Ama yerlerine henüz hiçbir şey de koyulmamıştır.

"Kadınlar daha bağımsız hâle geliyor" diye düşünüyor Kalamazoo'dan Quamari. "Daha inatçılar, çabalamaktan sakınmıyorlar. Başka seçeneklere de ihtiyaçları olduğunu biliyorlar." Kendisinin itiraf ettiği üzere, Quamari bu yeni dünyada zorluk çekiyor. Eşitliği destekliyor ama erkeklerin evin reisi olması gerektiği Hristiyan düşüncesinin bir parçası olarak yetişmiş. Kendisine söylenen türde mi yoksa dünyanın şu anda ihtiyacı olan türde mi erkek olması gerektiği seçenekleri arasında kalmış durumda. Bunu yaşayan tek kişi o değil. Erkeklerin yüzleştiği birçok zorluğun altında yatan ortak noktalardan biri, kadınların ekonomik bağımsızlığının yarattığı kültürel şoktur. Adamlar ve oğulların ne yaşadığını hakikaten anlamak için ekonomistler kadar antropologlara da ihtiyacımız var. Ayrıca gerçeklerle yüzleşme cesareti gösterecek politika yapıcılara ihtiyacımız var –hangi programın en iyi işe yaradığı gerçeği dahil. Aksi takdirde karşı karşıya olduğumuz tehlike, adamlar ve oğulların sadece geride kalması değil, artık onlara elimizi uzatamayacağımızdır.

III. KISIM
BİYOLOJİ VE KÜLTÜR

7. BÖLÜM
ERKEKLERİN GELİŞİM SÜRECİ
Doğa da Önemlidir Kültür de

Her dinin neden kadın ve erkek olarak yaratıldığımız üzerine bir hikâyesi vardır. Yahudilik ve Hristiyanlıkta her şey Adem ve Havva ile başlar. İslam teolojisi, kadın ve erkeğin tek ruhtan "çift yaratıldığını" öğretir. Hindu geleneğinde, Brahma, Rudra'dan kadın ve erkeğe bölünmesini ister ki yaratım devam edebilsin. Bu yaratım hikâyeleri insan biyolojisindeki en temel dikotomiyi, erkek ve kadın dikotomisini yansıtır.

Biyolojideki cinsiyet farklılıkları sadece bedenimizi –beyin dahil– değil, psikolojimizi de etkiler. Boş levhalar değiliz. Bu farklılıkların bazıları, sonuçlardan ziyade gelişimin zamanlamasıyla ilişkilidir. Eğitimdeki cinsiyet ayrımının sebeplerinden birinin sözgelimi kızların beyinlerinin çok daha erken olgunlaşmasından kaynaklandığını anlatmıştım. Erkekler tipik olarak daha saldırgandır, daha fazla risk alırlar ve kadınlardan daha yüksek bir cinsellik dürtüsüne sahiptir.[1] Tabii ki bu bütünlüklü bir liste değil. Kadınlardan ziyade erkeklerde daha sık görülen başka vasıflar da var. Örneğin erkekler daha

ziyade şeylere ve nesnelere ilgi duyar, kadınlarsa insanlara ilgi duyar; erkek garajda oynar, karısı arkadaşıyla sohbet eder.[2] Ama bu üçü –saldırganlık, risk, cinsellik– farklılıkların en baskın olduğu özelliklerdir; nitekim burada üzerlerine söyleyeceğim daha fazla şey var.

Bu bölümde doğal cinsiyet farklılıklarını betimliyorum – özellikle saldırganlık, risk ve cinsellik dürtüsü bakımından. Ardından şunu ileri süreceğim: Doğrudan çevremiz de geniş manada kültür de biyolojik farklılıklarımızın gelişmesi ve dışa vurumunda büyük rol oynamaktadır. Meslek seçimi, özellikle de "BTMM" paradoksu hem doğrudan çevremizi hem de kültürü göz önünde bulundurmamız gerektiğinin bir örneğini sunmaktadır. Doğa *da* kültür *de* önemlidir ve bu ikisi birçok önemli alanda birbiriyle etkileşime girer. Bence bu tartışmayı bir kenara koyabiliriz. Son olarak, özellikle de psikoloji gibi uygulamalı alanlarda biyolojiyi topyekûn göz ardı etmenin tehlikelerine dikkat çekeceğim.

Fakat cinsiyet farklılığının doğada bir temeli bulunduğu fikri bolca politik tartışmaya neden olur. O yüzden uyarılarımı önden yapsam iyi olacak. İlk olarak, bazı özellikler bir cinsiyetten ziyade diğeriyle ilişkilendirilse de özellikle yetişkinler arasında dağılımlar birbiriyle çakışabilir. Cinsiyet farklılıklarını incelemek için Birleşik Krallık'ta 5 binden fazla insanla yapılan MRI taramalarından sonra –günümüze kadar yapılmış en büyük çalışmadır– psikolog Stuart Ritchie ve ortak yazarları şu sonuca varır: "Büyük cinsiyet farklılığı gösteren her beyin taramasında, erkekler ve kadınlar arasında daima çakışmalar da olmuştur: Beyin hacmi farklılıklarında dahi, kişiler arasında %48.1 çakışma yaşanmıştır."[3] Başka bir deyişle, farklılıklar iki koşullu değil de iki biçimlidir – farklı ama çakışmalıdır. (2. Bölümde bahsettiğim içgüdü farklılığını düşünün.) Örneğin tipik bir erkek, tipik bir kadından daha büyük bir risk alma isteği taşır (özellikle ergenlikte). Ama bazı kadınlar bazı erkeklerden daha fazla risk alma eğilimi taşımaktadır. Çoğu araş-

tırmanın bulgularına göre, en büyük farklılıklar insanların çoğunluğundan ziyade bu dağılımların uç noktalarındadır. *En* saldırgan insanların büyük çoğunluğu erkektir ama genel nüfustaki saldırganlık farklılıkları çok daha azdır.

İkinci olarak; bu cinsiyet farklılıkları kültürle artırılabilir de azaltılabilir de. Bazı kültürler şiddete değer verir, bazıları vermez. Eminim ki iki bin yıl önce Sparta'da doğmuş olsam daha saldırgan olurdum. Bu kültürel çeşitlilikler, doğal eğilimlerin davranışta nasıl ve ne derece dışa vurulduğu konusunda önemlidir. Kültür ve biyoloji birbirlerinden ayrı gelişmez. Beraber evrilirler. Ne biyoloji ne de kültür meselenin tümünü açıklamaya yeter. Ama biyolojinin önemini anlamak, ona hâkim olabilmek için zorunludur. *The Female Brain* [Kadın Beyni] kitabında Louann Brizendine, "Biyoloji kişiliklerimizin ve davranış eğilimlerimizin temelini teşkil eder" der. "Eğer özgür irade –ve politik doğruculuk– adına biyolojinin beyindeki etkisini yadsırsak, kendi doğamızla savaşmaya başlarız. Biyolojimizin diğer etmenlerden etkilendiğini kabul edersek [...] bizi yöneten sabit bir gerçeklik yaratmasını önleyebiliriz."[4]

Üçüncü olarak; bu cinsiyet farklılıklarının 20. yüzyılın günlük hayatında genellikle fazla olmayan bir etkisi olur. Artık çok daha büyük davranış güdümleri söz konusudur: hem kültürel hem de kişisel etkenler. Modern toplumlarda, şükürler olsun ki bireysellik için çok daha fazla yer vardır. Bir erkek ya da bir kadın olmak için ne gerektiği gibisinden dar tanımlamalardan kurtulmak hem toplum hem de bireyler için bir ilerleme işaretidir. Ama bu, doğal farklılıkları yadsımamızı değil, onlara sorumlu biçimde yaklaşmamızı gerektirir. Nörobilimci Gina Rippon şöyle bir uyarıda bulunur: "Biyolojide inanç, insan faaliyetinin sabit ve değişmez tabiatına yönelik belli bir düşünce yapısını beraberinde getirir."[5] Ama kör bir şekilde insan doğasının "sabit ve değişmez" olduğunu ya da kültür ve çevrenin önemsiz olduğunu farz etmeksizin "biyolojiye inanmak" da mümkündür. Ya topyekûn belirlenimci olmayan ya da

topyekûn biyolojiyi yadsımayan sorumlu bir bilim insanı bulmak zordur. Asıl tartışma, biyolojinin önemli olup olmadığı değil de *ne kadar* ve *ne zaman* önem taşıdığıdır.

Dördüncü olarak; ortalama cinsiyet farklılıkları, cinsiyet eşitsizliğinin kurumsallaştırılmasını haklı çıkaramaz. Biyolojinin cinsiyetçilik için düşünsel bir temel sunacağı konusunda korkular var. Tarihimizi göz önüne aldığımızda bu korku asılsız değildir. Yanlış ellerde, doğal farklılıklar üzerine kanıtlar gerçekten de baskıcılığı haklı göstermek için kullanılabilir. Ama bilimi toptan yadsımak nafiledir; hakikat, en nihayetinde tezahür eder. Biraz da sıkıcı olan asıl hakikat, eril özelliklerin bazı bağlamlarda dişil özelliklerin de diğer bağlamlarda faydalı olduğu, keza ikisinin de doğuştan diğerinden üstün olmadığıdır.

Beşinci olarak; gruplar arasındaki ortalama farklılıklar bireyler üzerine görüşlerimizi etkilememelidir. Popüler dilin tek-tipleştirme, ekonomistlerin de istatistikî ayrımcılık dediği şeydir bu. Ortalama olarak kadınların doğası biraz daha anaç olsa da (ki öyledirler), bu benim oğlumun başarılı, ilgili ve empatik bir öğretmen olamayacağı anlamına gelmez (ki öyledir). Muhtemelen pek de anaç olmayan örnek kadınlar sayabilirsiniz. Anaç ve ilgili olmanın önemli olduğu bir işe insan arıyorsanız, cinsiyetine değil de bireye odaklanın.

Öyleyse biyolojinin rolünü bakış açımız içerisinde tutmak ve olası kötüye kullanımlarına karşı dikkatli olmak önemlidir. Doğal olan her şeyin ille de iyi olması gerektiğini varsayan "doğalcılık safsatasına" yenik düşme tehlikesi her zaman söz konusudur. Ama doğal cinsiyet farklılıklarını yadsımak ya da göz ardı etmek de nafiledir. *Women After All* [En Nihayetinde Kadınlar] kitabında Melvin Konner şöyle yazar: "Evrim ve biyolojide kök bulan, kültürle şekillenmiş olmayan, çok daha temel cinsiyet farklılıkları bulunduğunu [kızlarımın ve oğlumun] anlamasını istiyorum. Dördünün de –ya da her sene yüz

öğrencimin, genç insanların, hatta hiç kimsenin– bu gerçeği göz ardı ederek yaşamasını istemiyorum."[6]

TESTOSTERON: SALDIRGANLIK

Çoğu dinin yaratım mitinde erkeğin kadından önce gelmesi ironiktir. Biyolojide durum tam tersidir: Başlangıçta kadın vardır. Tüm insanların, memelilerde olduğu gibi ilk genetik planı dişi üzerinedir. XY kombinasyonunda, küçük ama çalışkan Y kromozomunun görevi, bu itinayla hazırlanmış dişillik planını bölmektir. Oxford'dan genetik bilimci Brian Sykes'ın sözleriyle, erkekler "tam anlamıyla modifiye edilmiş kadınlardır."[7]

Döllemeden 7 hafta kadar sonra Y'nin birinci görevi, testisi büyütmektir. Ondan sonra embriyo, androjen testosteronunun banyosuna sokulur ve bu da erkekliğin yolunu çizer. Androjenler beyni erilleştirir. Sonra, Sertoli hücrelerinin içinde SOX9 geninin emriyle, iki erkekten oluşan genetik işçiler –kromozom 19p13.3'te AMH ve kromozom 12'de AMHR2– dişi üreme organlarının gelişimini bastırır. Erkeklik hormonları sonrasında birkaç yıl, ergenliğe dek dinlenir; penis ve prostatı geliştirmek için, ergenlikte testosteron ve onun dışında yine birkaç şeye tekrar ihtiyaç duyulur.

Cinsiyet belirlenim sürecinin tümü o kadar karmaşıktır ki neredeyse her seferinde plana göre ilerlemesi inanılmazdır. Ama gerçekten plana göre ilerler. Neredeyse hepimiz tam olarak kadın ya da erkek olarak doğarız. Arada sırada, XX embriyosu, ya genetik bir anomali ya da hamilelik sırasında kullanılan belli ilaçlardan dolayı normalden fazla erkek hormonlarına maruz kalır ve bunun sonucu olarak kişi, erkek ya da kadın değil de *erdişi* (interseks) olarak tanımladığımız cinsiyetle doğar. Cinsiyet gelişimi spektrumunun bu kısmı, Konner'ın ifadesiyle, "egzotik bir cam heykel gibidir – küçük ama güzel ve garip."[8] Fakat tarihi olarak, erdişi insanlar güzelden ziyade garip muamelesi görmüştür ve mağduriyete, istenmeyen

ameliyatlara, utanca maruz bırakılmıştır. Günümüzde bile insan hakları pek sık ihlal edilir.[9] Erdişiliğin sadece bir tanımı yoktur ve ortada çeşitli varsayımlar bulunur ama erdişiliğin en geniş tanımıyla, tahminlere göre yüz insandan birinde görülmektedir.[10] Daha baskın dişil anatomiye sahip erdişi kişilere doğumlarında kadın cinsiyeti atfedilir ama aslında birçoğu erkek kimliğinde daha rahat hisseder ve sonrasında çoğunlukla cinsiyet değiştirirler.[11] Cinsiyetin doğum sonrasından ziyade rahimde olagelenlerle belirlendiğine yönelik önemli kanıtlar sunmaktadır bu.

Erkek beyninin testosteronla doldurulmasının bir sonucu da hem insanlarda hem de neredeyse tüm primat ve memelilerde fiziksel saldırganlığa duyulan daha büyük eğilimdir. Erkekler tüm çağlarda, tüm kültürlerde fiziksel olarak daha saldırgandır.[12] On yedi yaşına kadar –yani on yedi *aylık*– erkek çocukların kızlara kıyasla daha sık saldırganlık gösterme oranı beş kat fazladır.[13] Ayrım erken yetişkinlikte büyür ve sonrasında tekrar küçülür.[14] Dünya genelinde cinayetlerin ve cinsel saldırı dahil diğer tüm şiddet eylemlerinin büyük çoğunluğunun %95'i erkekler tarafından işlenmektedir.[15] Ama testosteron, erkeklik ve saldırganlık arasındaki ilişki karmaşıktır. İlk olarak, testosteron saldırganlığı doğrudan tetiklemekten ziyade güçlendirir.[16] Bu güçlenmenin ne kadar ileri gideceği durumlara bağlıdır. *Testosterone: The Story of the Hormone That Dominates and Divides Us* [Testosteron: Bize Egemen Olan ve Bizi Bölen Hormonun Hikâyesi] kitabında Carole Hooven'ın gösterdiği üzere, adamlar ve oğullardaki doğuştan gelen saldırganlık eğilimi gerçektir ama dışa vurumu kaçınılmaz değildir. Hücrelerimizin kölesi değilizdir.

Şu ayrıntılar da önemlidir: Çoğu toplumun şiddet oranı zamanla azalır ve günümüz ülkeleri suç oranlarıyla büyük farklılıklar gösterir. "Tüm bu etmenlerin önemli olması, testosteron ve saldırganlık arasındaki ilişkinin zayıf olduğunun kanıtı değildir" diye yazar Hooven, "daha ziyade bu ilişkinin karma-

şık olduğunu gösterir, ki aynı şekilde konu üzerine yapılan araştırmalar da hayli karmaşıktır."[17] Kültür ve toplumsallaşmanın önemli olduğunu kimse reddetmiyor. Yerler ve çağlar arasındaki erkek şiddet seviyeleri arasındaki belirgin farklılıkları açıklamak aksi takdirde pek zor olurdu. Ama burada biyolojinin önemini ve erkeklerle kadınlar arasındaki farklılıkları reddetmek de aptallıktır.

GÖZÜPEKLER: RİSK

Bu cinsiyet farklılıkları kozmik bir kazanın sonucu değil. İnsanlar, Desmond Morris'in dediği gibi, "düşmüş melekler değildir."[18] Aktarılan özellikler, üreme adına etkili olan özelliklerdir. Cinsel seçilim bununla alakalıdır. Kadınlar ve erkekler için optimal üreme stratejileri farklı olmuş, psikolojimiz üzerinde uzun vadeli izler bırakmışlardır. Örneğin erkekler, riske daha çok merak duyar. Sosyal bir yapı değildir bu. Joyce Benenson'ın *Warriors and Worriers: The Survival of the Sexes* [Savaşçılar ve Evham İçinde Oturup Bekleyenler: Cinsiyetlerin Hayatta Kalımı] kitabında gösterdiği üzere, tarih boyunca bilinen her toplumda saptanabilir.[19] Liderlik tarzları üzerine çalışan bir araştırmacı ekibi şöyle yazar: "Cinsiyet farklılıkları, risk üzerine çalışmalar yapılan neredeyse her alanda mevcuttur; erkekler risk girişimlerine kadınlardan daha fazla atılmaktadır. Avcı toplayıcılardan banka CEO'larına dek aynı bulgular saptanmıştır."[20]

Saldırganlık gibi risk alma da kadın ve erkek psikolojisinin geçmişinde kökü bulunan farklılıklarından biridir. Risk almak erkekler için daha akla yatkın gelmektedir. Ama neden? Kabaca, erkeklerin çoğalma olasılığının kadınlardan çok daha az olmasından dolayı. Aslına bakarsak, kadın atalarımızın sayısı erkek atalarımızın iki katıdır.[21] Bunu hazmetmek için biraz zamana ihtiyacınız olabilir. Ne de olsa, genetik olarak bir annesi ve bir babası olmalı. Ama tabii ki bir erkek birçok kadından

birçok çocuk sahibi olabilir, bazı erkeklerse hiç çocuk sahibi olamaz. Tarihi olarak yaşanan şey tam olarak budur. Günümüzde her 200 insandan birinin atası olan Cengiz Han, muhtemelen bunun en ünlü örneğidir. Bunu ifade etmenin kibar yolu şöyle olabilir: "Erkeklerin üreme partnerindeki çeşitliliği kadınlarınkinden fazladır."[22] Psikolog Roy Baumeister bu konuyu daha dobra bir şekilde söyler: "Üremeyi azami seviyeye çıkarmak için, bir kültürün bulabildiği her rahme ihtiyacı olur ama sadece birkaç penis yeterli gelir. Genelde gereksiz bir penis fazlalığı söz konusu olur."[23]

Çoğu insan toplumunun çok eşli olup erkeklerin birçok eşi olmasına izin verdiği gerçeğini eklediğinizde, Harvard evrim psikoloğu Joseph Henrich'in "matematiksel erkek fazlalığı sorunu" dediği şeyle karşı karşıya kalırız.[24] Risk burada işe dahil oluyor. Evrimsel bir fiyasko hâline gelme tehlikesi altındaki erkekler, bir eşe erişmek adına daha ciddi riskler almaya istekli olacaktır; belki daha fazla kaynak bulabilmek için suç işleyerek ya da potansiyel olarak kazançlı bir savaşa girerek. Normalde hiçbir çocuk sahibi olamayacak bir erkek için 50-50 şans bile gayet iyi görünür. Sonuç olarak "Erkeklerin psikolojisi, daha azılı erkek erkeğe rekabeti uyandıran biçimlerde değişim yaşar" der Henrich.

Bu iddiaya yönelik yakın tarihli bir kanıt, Çin'in tek çocuk politikası üzerine yapılan bir çalışmadan gelir; nitekim bu politika farklı zamanlarda farklı eyaletlerde uygulandığından dolayı, araştırmacılara etkisini incelemek için şans sunmuştur. Aileler erkek çocuğa sahip olmayı yeğlediğinden dolayı, kanun yürürlüğe girdiğinde cinsiyet oranları keskin bir şekilde erkeklere doğru kaydı. Ekonomist Lena Edlund'un gösterdiği üzere, politikanın uygulanmasından 18 yıl sonra her bölgede fazlalık erkek çocuklar yetişkin olduklarında suç oranları artmaya başlamıştır. Oran makul de sayılamaz: Tutuklama oranları neredeyse ikiye katlanmıştır.[25] Edlund'un çalışması can alıcı bir noktanın altını çizer. Erkek psikolojisi doğası gereği riske daha

yatkın olsa da bu genellikle yalnızca yoğun rekabet koşullarında antisosyal türde risk alma (örneğin suç gibi) hâlini almaktadır.

Riske yönelik eril tutumun olumsuz birçok yanı olduğunu belirtmeye gerek dahi yok. Arkadaşlarımla ergenlik zamanlarımızda oynadığımız bazı "oyunlara", orta yaşlı bir babanın gözleriyle baktığımda tüylerim ürperiyor. Otoyolda bir tır gelirken karşıya en son atlayan kişi olmaya çalıştığımız oyun aklıma geldi mesela. (*Asla* sonuncu olamadım.) Ama erkeklerin hayatlarını riske atma arzusunun olumlu yanları da vardır. Erkekler başkalarını kurtarmak adına riske girmeye karşı çok daha büyük bir arzu sergilerler, ki bu da yine evrimde kadının üreme adına gerekliliğini göz önüne aldığımızda son derece akla yatmaktadır.

1904'te kurulan Carnegie Kahraman Fonu, her yıl cesaret eylemi gösteren sivillere madalya verir, özellikle de bir yabancının hayatını kurtarmak için canını tehlikeye atanlara. 2021'de 71 madalyadan 66'sı erkeklere verilmiştir.[26] O yıl madalya alanlar arasından şu gençler sayılabilir: 19 yaşındaki Lucas Y. Silverio Mendoza, yanan bir binadan 3 yaşındaki bir çocuğu çıkarmaya çalışırken hayatını kaybetmiştir; 17 yaşındaki Christian Alexander Burgos, 9 yaşındaki bir çocuğu ve annesini kurtarmaya çalışırken boğulmuştur. Erkeklerin risk alma arzusunun olumsuz yanlarını azaltmayı ararken aynı zamanda getirdiği faydaları teşvik edebilir ve kutlayabiliriz de. Margaret Mead'in yazdığı gibi, "Gelecekteki görevimiz öyle tasarlanmalıdır ki kişinin ülkesi için ölmesi ihtimal dışı kalırken sevdiği kişi için riskler alması hâlâ mümkün olsun."[27] (Fakat başka bir yerde söylediğim üzere, kişinin ülkesi için ölmesi durumu, savaş altındaki Ukrayna için pek somut bir gerçektir.)

ERKEK BEYNİNDE CİNSELLİK

Erkek ve kadın psikolojisi arasındaki farklılıkların büyük oranda cinsel seçilimle meydana çıktığını göz önüne aldığımızda, kadınlar ve erkekler arasındaki en büyük farkın

bizzat cinsellik üzerine olması şaşırtıcı gelmemeli. Biyolojik bir gerçek olarak, erkekler kadınlardan daha şehvetlidir, ya da Konner'ın terimiyle daha fazla "dürtüsel cinselliğe" sahiptir.[28] 150 adet çalışma üzerine yapılan kapsamlı bir incelemenin bulduğu kanıtlara göre, erkeklerin daha güçlü bir cinsellik dürtüsü bulunur; bunun da belli yansımaları vardır: "cinsellik sıklığı ve çeşitli cinsel fantezi fikirlerinin doğması, arzulanan birliktelik sıklığı, arzulanan partner sayısı, mastürbasyon, çeşitli cinsel uygulamaya duyulan hoşlantı, cinsellikten feragat etmeye karşı gönüllü olup olmama, cinselliği başlatma karşısında cinselliği reddetme, cinsellik için yapılan fedakârlıklar ve daha birçok ölçüt."[29] *City Slickers* [Şehir Züppeleri] eserinde Billy Crystal'ın karakterinin söylediği gibi, "Kadınlar cinsellik için bir amaca gerek duyar. Erkeklere sadece yer lazımdır."

Yine bu farklılığın önemli bir sebebi vardır. Çocuk sahibi olamama ihtimali çok daha yüksek olan erkekler, üremek için neredeyse her fırsatı değerlendirmeye hazır olmak zorunda kalmıştır. "Fiziksel olarak, erişkin yaşlarındaki erkekler, gebe kalmaya müsait her kadına karşı neredeyse daimî bir hazır olma hâli içinde olmaya koşullanmıştır" diye yazar Cinsiyete Mahsus Tıp Kurumu yöneticisi Marianne Legato.[30] Legato ve diğerlerinin erektal sağlığı erkeklerde genel sağlığın bir göstergesi olarak görmesinin sebebi budur.

Erkek cinsellik dürtüsünün ticarileştirilmesi tarihin kendisi kadar eskidir; Latincede "fahişe" için kullanılan yirmi beş farklı kelime vardır.[31] Cinsellik için para verenler neredeyse sadece erkeklerdir ve bugün ABD'de çalışan bir milyondan fazla fahişe vardır, ki bu sayı rahip ve vaizlerin sayısını açık ara geçer.[32] New York'ta yapılan bir çalışmanın bulgusuna göre, striptiz kulüpleri ya da eskort ajansları, çevre muhitlerdeki cinsellik suçlarını %13 azaltmaktadır.[33] Kent Enstitüsü tarafından sekiz şehir üzerine yapılan bir çalışmaya göre, cinsellik ticaretine uyuşturucu ve silah ticaretinin toplamından bile daha fazla para akmaktadır.[34] Buradan çıkarılacak sonuçlardan

biri, hoşa gitsin ya da gitmesin, erkeklerdeki bu yüksek cinsellik dürtüsüyle birlikte, seks işçiliğinin toplumda az ya da çok var olacağı olabilir. Politika yapıcılar erkek cinselliğinde bir değişiklik beklentisi yerine bu gerçek üzerine gitmeli ve buna yönelik çalışmalar yapmalılar.[35]

Pornografi de yeni değildir. 2008'de, 35 bin yıl eskiye dayanan bir fildişi erotik figür bulunmuştur.[36] Matbaadan kamera ve sinemaya kadar her teknolojik devrim, daha fazla porno anlamına gelmiştir. Ama asıl kuvvet çarpanı, duyulan ilgidir. 2021'de, en büyük iki porno sitesi olan PornHub ve Xvideo sadece ABD'de sırasıyla aylık 694 milyon ve 640 milyon ziyaretçi almıştır. Referans olması için söylersek, bu sayı Netflix (541 milyon) ve Zoom'dan (630 milyon) fazladır. Birleşik Krallık'ın Çocuklar Komisyonu Ofisi tarafından üstlenilen kapsamlı bir incelemenin başlığı durumu çok iyi özetler: "Kısacası [...] porno her yerde."[37] Tabii ki bazı kadınlar da porno izler ama erkeklerden çok daha az oranda.[38]

New Yorker yazarı CNN yorumcusu Jeffrey Toobin, uzun bir Zoom görüşmesi sırasında moladayken mastürbasyon yaparken görülmesiyle ünlü olduğunda, çoğu kadın arkadaşımın tepkisi benzerdi: "Aklından ne geçiyordu ki? Toplantının ortasında? Günün ortasında?" Çoğu erkek içinse: "Niye kamerasının kapalı olup olmadığını kontrol etmemiş ki?" sorusu geçerliydi. Pornonun bu kadar olumsuz tepkilere yol açmasının sebeplerinden biri, bence erkek cinselliğinin karakterini fazla alenen ortaya sermesidir. Genel olarak, genç erkekler haftada 2 ya da 3 gün porno izler ve bunun beraberinde neredeyse her zaman mastürbasyon gelir, o da çoğunlukla pek uzun sürmez (ortalama ziyaret uzunluğu 6 dakikadır). Ciddi bir ilişkide bulunan erkekler daha az sıklıkta porno izleyerek mastürbasyon yapar.[39] Bilgisayar oyunlarında da olduğu gibi, asıl sorun, bağımlılık seviyesine gelmiş olan az sayıdaki yoğun kullanıcılardır.

Keza yine şundan bahsetmeye bile gerek yok: İster iyi yönde ister kötü yönde olsun kültür, erkeklerin dürtüsel cinselliği-

nin dışa vurumu üzerinde çok büyük oranda etki sahibidir. Genç erkeklerin çevrelerindeki kültürden öğrendiği en önemli şeylerden biri, cinsel dürtülerini nasıl uygun şekilde ifade edebilecekleridir. Ama erkeklerin daha şehvetli olduğu, hayatın bir gerçeğidir.

KÜLTÜREL HAYVANLAR

Biyolojideki cinsiyet farklılıkların davranışların belirleyicisi olmasa da önemli olduklarına ve bunu reddetmekten iyi bir sonuç doğmayacağına sizi ikna etmiş olduğumu umuyorum. Ama çevremiz ve kültürümüz de önemli roller oynar. *Ya* doğa *ya da* kültür söz konusu değildir. Dublin'deki Trinity Üniversitesinde bir nörogenetik uzmanı olan Kevin Mitchell "Etten yaratılmış robotlar değiliz, davranışlarımız birkaç düğme ve anahtarla kontrol edilmiyor, tüm toplumsal güçlerden kopuk değil" der.[40] Bu alandaki yakın zamanlı en etkileyici araştırmalardan biri, özellikle çocukluk sırasında yakın çevremizin genetik eğilimlilerimizin dışa vurumunu nasıl etkilediğini gösterir. Örneğin stresli ya da istikrarsız bir aile çevresinde yetişmek, saldırganlık davranışlarını azaltmaya yarayan beynin serotonin özümseme kabiliyetini etkilemektedir.[41] Tek yumurta ikizlerinin farklı hayat yolları, risk almayla ilişkili genlerin ne derecede köreltildiği ya da güçlendirildiğini belirlemektedir.[42] Babaları hapishanede olan çocukların telomerlerinin (kromozomların ucu) uzunluğu azalmaktadır ve bu da yetişkinlikte sağlık sorunları riskini arttırmaktadır. Kendilerini çevreye karşı daha hassas kılan genlere sahip erkek çocuklar, biyolojik babaları evi terk ettiğinde daha kötü bir duruma düşüyorlar ama biyolojik babaları evde *beraber yaşadığında* da daha fazla fayda görüyorlar, ki bu da orkide olmanın bedelleri olduğu gibi faydaları da olduğunu kanıtlar.[43] Fiziksel biyoloji ve toplumsal çevre arasındaki karmaşık, çift yönlü ilişkinin sayısız örneği vardır.

Biyolojinin önemi kültürü daha az önemli kılmaz, hatta daha önemli hâle getirir. Kültür benim burada tanımladığım birçok

doğal özelliği nasıl yönettiğimizi, kanalize ettiğimizi ve dışa vurduğumuzu belirler. Biyoloji kültürü etkiler ama kültür de biyolojimizi etkiler. Joseph Henrich'in belirttiği gibi, doğa ve kültürü *beraber evrilmiş* şekilde düşünmek en akla yatan yoldur. "Kültür beynimizi yeniden yapılandırır ve biyolojimizi başkalaştırır" diyor, "ama altta yatan genetik kodu değiştirmeksizin."[44] İnsanlar ateşi nasıl kullanacaklarını öğrendiklerinde, örneğin daha fazla et yemeye başladık ve sindirim sistemimiz buna adapte oldu. Okuma-yazma bilmek, birçok kişinin psikolojisini değiştirip Heinrich'in BESZD (Batılı, eğitimli, sanayileşmiş, zengin ve demokratik) dediği şeye dönüştürdü.

Göze çarpan bir örnek de evliliğin rolüdür, ki Heinrich evliliği biraz kaba bir ifadeyle "testosteron bastırma sistemi" diye tanımlar.[45] (Şahsen yaklaşık otuz yıldır evliyim.) Testosteron seviyeleri, genç bekâr erkekler arasında en yüksektir ve daha yüksek testosterona sahip olanların baba olma olasılığı da daha yüksektir. Ama testosteron seviyeleri, eşi ve çocukları olup yerleşik hayata geçen erkekler arasında düşer; düşüş, çocuk bakımıyla ilgilenen erkekler arasındaysa en ciddi orandadır. Bu kanıt üzerine çalışan bir grup araştırmacının çıkarımına göre, "erkekler, üreme başarısının anahtar bir bileşeni olarak baba ve bakıcı olarak rollerini kolaylaştırmak üzere şekillenmiş ileri seviye bir nöroendokrin mimarisine sahiptir."[46] Bunun altında daha geniş çaplı toplumsal anlamlar da yatar. Tek eşli evlilik kurumu yaygınlaştıkça, aile yetiştirme rolündeki erkeklerin sayısı arttı. Bunun kolektif etkisi, düşen testosteron seviyeleriyle beraber genel erkek şiddetlerinin ciddi ölçüde azaltması oldu. Biyoloji, yakın çevre ve daha geniş kültür arasındaki karmaşık etkileşimlerin iyi bir örneğidir bu.[47]

HASSAS ERKEKLİK

Antropologların hepsi hemfikirdir: Erkeklik hassastır. Kadınlık daha dayanıklıdır çünkü kadının üremedeki spesifik rolüyle daha net bir şekilde belirlenmiştir. Feminist antropolog

Sherry Ortner'ın yazdığı üzere, "Şu basit bir gerçek ki orantılı olarak kadının bedeni hayatı boyunca [...] türün üremesiyle ilişkili doğal süreçler tarafınca kontrol edilir."[48] Kadınlık daha çok biyoloji tarafından, erkeklik daha çok toplumsal yapı tarafından belirlenir. Erkekliğin kadınlıktan daha hassas olma eğilimi taşımasının sebebi budur. Son "kadınlık krizi" ne zamandı? Doğru: Hiçbir zaman olmadı.

Erkeklik biyoloji kadar davranışla da belirlenir. İngiliz psikiyatr Anthony Claire, *On Men: Masculinity in Crisis* [Erkekler Üzerine: Maskülenlik Krizi] kitabında diyor ki "Bir erkeğin yaptığı şeyin olduğu kişiden daha önemli olduğunu çok erken yaşta öğrendim."[49] Claire bilhassa modern kapitalist toplumdaki maaşlı işlere gönderme yapıyordu ama gözlemi, bilinen neredeyse her insan toplumu için geçerlidir. Erkeklik, tek bir mihenk taşı olmaktan ziyade sürekli bir başarımdır. Birçok kültürde, erginleşme ritüelleri –ki çoğu zaman fiziksel tehdit ya da risk barındırır– çocukluktan erkekliğe geçişi belirlemiştir. Amerikalı şair Leonard Kriegel, "Sadece bizimkinde değil, her çağda erkeklik kazanılması gereken bir şeydi" diye yazar.[50]

Ama kazanılan şey kaybedilebilir de. Hassaslık da bundan kaynaklanır. Erkekliğin oluşumu, her toplumda önemli bir kültürel görevdir, özellikle de bizimki gibi hızlı toplumsal değişim dönemlerinde. "Erkeksilik sembolik bir senaryodur, kültürel bir yapıdır" diye yazar antropolog David Gilmore.[51] "Gerçek erkekler doğal bir şekilde zaman içinde çocukluk kozalarından çıkan kelebekler gibi ortaya çıkmaz; gençlik kabuklarından itinayla çıkarılmaları, şekillendirilip bakılmaları, öğüt ve teşviklerle erkekliğe sokulmaları gerekir."[52] Erkekleri oluşturmanın öyle tek bir şablonu olduğu anlamına gelmez bu. Erkeklerin kazanılması gerekir demek, sadece tek bir dizi talimat bulunuyor demek değildir. "Gerçek erkeği" teşkil eden şey, kültürler arasında büyük oranda çeşitlilik gösterir.

İnsan davranışı *doğa* (biyolojiye dayalı içgüdülerimiz), *kültür* (çevremizdeki kültürden aldığımız talimatlar) ve *faillik* (şahsi inisiyatifimiz) bileşimiyle hareket eder. İnsan hayatının tiyatrosu, başlıca bu üç güç arasındaki gerilimden doğar. Shakespeare'in Coriolanus'unun yakardığı gibi: "Asla toy olmayacağım / İçgüdüye boyun eğecek kadar; ve dik duracağım, / Âdeta insan kendinin yaratıcısıymış gibi, / Ve başka bir dost tanımayacağım."[53]

Hem doğayı, toy içgüdülerini hem de dostlarına karşı toplumsal görevlerini göz ardı edip kendi yoluna bakmaya çalışıyor. Tabii ki başarısız olur. Hiç kimse tamamen otonom bir fail olmak üzere biyolojiden ya da kültürden kopamaz. Aydın modern insan bile yüzeyinin altında hayvandır. Yapabileceğimiz tek şey, uygun bir denge yakalamaktır. İyi haber şu ki toplumlar ilerledikçe ilk önce kültür, sonra da bireysel faillik gitgide önemli hâle gelir. Hayat seçimlerimizin kaleydoskobu daha da renklenir ama Coriolanus'un hatasına düşüp kültürümüzden kaçabileceğimizi düşünmemeliyiz. Roy Baumeister'ın *The Cultural Animal* [Kültürel Hayvan] kitabında öne sürdüğü gibi, kültür için evrildik: "İnsanlar ilkin genleriyle, ondan sonra sosyal çevreleriyle kültürde yaşamak için şekillendirilmiştir."[54]

Erkeklerin enerjisini olumlu gayelere kanalize ederek, özellikle de onlara diğer insanlara değer vermelerini öğreterek kültür bilhassa önemli bir rol oynamıştır. Ama "bu davranış, öğrenilmiş olmasından dolayı hassastır" diye uyarıda bulunur Margaret Mead, "ve artık onları etkin bir şekilde öğretmeyen toplumsal koşullar altında pek kolaylıkla yok olur."[55] Kulak asmamız gereken bir uyarı bu.

BTMM PARADOKSU

Belirli bir özellik hususunda gruplar arasındaki ortalama farkın genellikle spesifik birey hakkında pek az bilgi sunabildiğini daha önce vurgulamıştım. Ama tüm nüfus genelinde kümelenen bu farklılık, örneğin iş tercihi gibisinden belli

örüntülere yol açacaktır. Kadınlar ve kızları BTMM (bilim, teknoloji, mühendislik, matematik) mesleklerine dahil etmeye yönelik güçlü akımlar olmuştur. Son derece başarılı da olmuşlardır; bugün kadınlar bu mesleklerin %27'sini teşkil etmektedir ve bu da 1970'teki %8 oranı karşısında büyük bir artıştır ama gelgelelim eşitliğe ulaşabilmek için hâlâ çok yol var.[56] Fakat bu mesleklerin tümünde 50/50 cinsiyet eşitliğine ulaşmayı ummalı mıyız? Muhtemelen hayır. Unutmayın ki, genel bakımdan, erkekler nesnelere ilgi duyarken kadınlar insanlara ilgi duyar.[57] Kusursuz cinsiyet eşitliği koşullarında bile, muhtemelen kadınlardan daha fazla erkek bu kariyer yollarını seçecektir. Bunun sebebiyse cinsiyetçilik ya da toplumsallaşma değil, gerçek seçim farklarıdır.

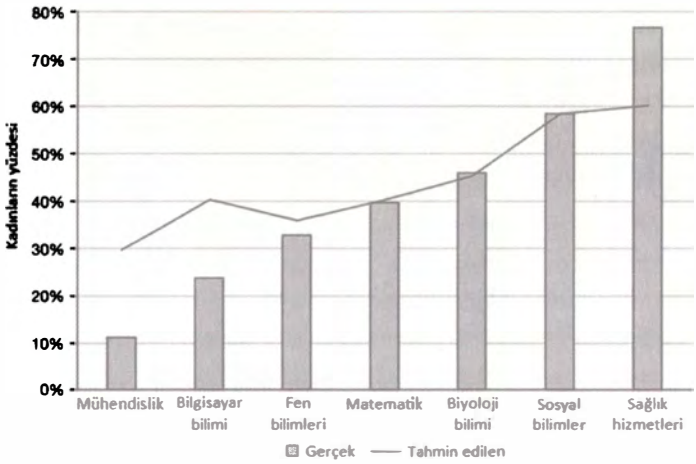
2018'de iki araştırmacı Gijsbert Stoet ve David Geary, cinsiyet eşitliği daha ileri seviyede olan Finlandiya ve Norveç gibi ülkelerde kadınların BTMM alanlarında üniversiteye kaydolma oranlarının daha düşük olduğunu gösterdi. Stoet ve Geary buna "cinsiyet eşitliği paradoksu" dedi.[58] Çıkarımlarına göre, yüksek gelirli ve güçlü refah durumunda olan ülkelerde, BTMM kariyerlerini izlemeye yönelik ekonomik arzular daha düşük olabilir, ki bu da kadınların kişisel tercihleriyle örtüşen okul ve işleri seçmesini daha muhtemel kılar. Bazı ilişkili araştırmalar, Stoet ve Geary'nin çıkarımlarını destekler. Armin Falk ve Johannes Hermle, belli seçimlerdeki cinsiyet farklılıkları üzerine çeşitli ülkelerde çalışmalar yaptılar: risk almaya hazır olma, sabır, diğerkâmlık, olumlu ve olumsuz alışverişler, güven. Cinsiyet farklılığı, daha zengin ve cinsiyet eşitliği daha güçlü olan ülkelerde en büyüktür. Çıkardıkları sonuca göre, "maddi ve toplumsal kaynakların daha eşitlikçi bir dağılımı, kadınların da erkeklerin de cinsiyete mahsus tercihlerini daha özgürce dışa vurabilmesine imkân tanımaktadır."[59] Farklı veri kaynaklarını kullanan bir başka benzer çalışma da aynı sonuca varmıştır. "Bunun olası bir açıklaması, daha ilerici ve eşitlikçi ülkelerde insanların

doğuştan gelen biyolojik farklılıklarını dışa vurmak adına daha büyük fırsatlara sahip olmasıdır" der yazarlardan Petri Kajonius. "Bir başka teoriye göre, ilerici ülkelerdeki insanlar, farklılıklarını cinsiyetleriyle dışa vurmaya daha büyük bir ilgi duymaktadır."[60]

Elbette bu çalışmaların hiçbiri açık bir nedensel yorumlamayı mümkün kılan bir amaç taşımaz. Ama bu çalışma en azından hayatın her alanında kusursuz bir cinsiyet denkliği peşine düşme konusunda bizi daha temkinli kılmalıdır. Gözlemlediğimiz bazı farklılıklar, bilinçli kişisel iradenin sonucu olabilir ve eğer öyleyse, bu seçimlere saygı duymalıyız. Muhafazakârlar bazen geleneksel rollere uymayan kadınların doğalarıyla ters düştüğünü iddia etse de sol kanattaki birçok kişi de bu rollere uyan kadınların cinsiyetçiliğe boyun eğdiği konusunda ısrarcıdır. *Atlantic* dergisi yazarı olan Olga Khazan meseleyi kavramıştır: "Bu araştırmanın sonucu ne özellikle feminist bir yorumdur ne de acıklı bir durumdur. Cinsiyet eşitliğinin kadınları bilim alanlarını izlemekten alıkoyması söz konusu değil. Yalnızca eğer ilgi duymuyorlarsa bunların peşine gitmeme şansını sunuyor onlara."[61]

Tekrar vurgulanması gereken iki nokta var burada. İlk olarak, gruplar arasındaki ortalama farklılıklar hiçbir zaman bireylere yönelik muameleyi etkilememelidir. Öyle ya da böyle kadınlar mühendislik işlerine erkeklerden daha az ilgi duyuyorsa, bu spesifik bir kadına karşı yapılacak bir ayrımcılığın haklı çıkarılması olarak kullanılamaz. İkinci olarak, bu özelliklerin dağılımı hâlâ büyük ölçüde çakışmaktadır. Örneğin insanlara ve şeylere duyulan ilgi bağlamındaki cinsiyet farklılıkları üzerine yapılan büyük bir çalışmada, erkek ve kadın dağılımlarının neredeyse yarısı (%47) birbiriyle çakışır.[62] Demek ki herhangi bir meslekte cinsiyetlerden birinin baskın olması akıl çerçevesinde doğal seçimlere atfedilemez. Rong Su ve James Rounds tarafından yürütülen etkileyici bir çalışma, ilgi alanlarına yönelik cinsiyet farklılıkları

ŞEMA 7.1 Mesleki ilgi ve meslek seçimleri arasındaki cinsiyet farklılıkları
Belli BTMM alanlarındaki tahmin edilen ve gerçek kadın oranları

Not: Dr. Su ile 1 Şubat 2022'de yapılan bizzat görüşmeyle elde edilen bir tabloya dayanır.

Kaynak: Rong Su, James Rounds, Patrick Ian Armstrong, "Men and things, women and people" [Erkekler ve şeyler, kadınlar ve insanlar], Tablo 4 ve Şema 1, bkz. bu bölümde 2. son not.

temelinde belli meslekleri seçmesi beklenen ve gerçekten bu seçimleri yapan kadınların sayısı arasındaki oranı kıyaslamıştır. Sonuçlarından bazılarını şema 7-1'de verdik.[63]

Su ve Rounds, matematik (%40) ve biyoloji bilimleri (%45) gibi birçok alanda örtüşmeler tespit eder. Ama mühendislikte kadınların bulunma oranı hatırı sayılır ölçüde azdır: Meslek seçimlerinde ilgiler tek sebep olduğunda, mühendislerin %30'unun kadın olacağı tahmin ediliyordu ama gerçekte mühendis olan kadınların sayısı bunun yarısıydı. Diğer taraftan, hemşirelik dahil sağlık hizmeti alanındaki kadınların sayısı çok fazladır. 11. Bölümde, sağlık ve eğitim sektörlerinde çok daha fazla erkeğin çalışabileceğini –ve çalışması gerektiğini– öne süreceğim.

Amerika Psikoloji Birliğinin misyonu, "topluma fayda sağlamak ve hayatlarını iyileştirmek"tir.[64] Ama birlik, adamlar ve oğullar hakkındaki 2018 ilkeleriyle bu ölçütte sınıfta kalmıştır. Yönergeleri şöyle der: "Geleneksel maskülenlik –metanet, rekabetçilik, baskınlık ve saldırganlık– bütününde zararlıdır."[65] APA bildirisi ayrıca ilişkili bir sorun olarak "maskülenlik ideolojisi"ni şöyle tanımlar: "Nüfusun büyük bir kesimine egemen olmuş ve anti-femininite, kazanım, zayıf görünmeye karşı sakınma, macera, risk, şiddet gibi standartların belli bir kümelenmesi."[66]

Birlik çok geçmeden muhafazakâr eleştirmenlerin saldırısına uğrar, bu yönergelerin bir zamanlar lezbiyen ve geylere uygulanmış olan "dönüşüm terapisi" ile aynı anlama geldiği söylenir.[67] Bir açıklama yayınlanır: "İlkeler, 'geleneksel maskülenliğin cesaret ve liderlik gibi olumlu yönlerini destekleyip şiddet ve cinsiyetçilik gibi özelliklerini dışlamakta, ayrıca erkeklerin büyük çoğunluğunun şiddete yatkın olmadığını belirtmektedir."[68] Bu doğru değildi. İlkeler, maskülenliğin bu olumlu yönlerine tek bir gönderme dahi barındırmaz.

Politik olarak sağ eğilimli kişilerin bazıları fazla tepki vermiş olabilir. Ama APA'in rezil bir bildiri sunduğu da şüphe götürmez. Yönergeler erkek psikolojisi için herhangi bir biyolojik temel tanımamaktadır. Örneğin testosterondan bahsedilmez. APA'nın görüşünce, maskülenlik tamamen toplumsal bir yapıdır. "Yetişkinliğe geldiğinde" der rapor, "bir erkek etnik kökeni, kültürü ve çeşitli maskülenlik yapıları tarafından belirlenmiş davranışları sergileme eğiliminde olur."

Burada biyolojinin bahsinin geçmemesi, birliğin kadınlar üzerine bildirisiyle tezatlık sergiler, zira bu bildiride ergenlik, çocuk doğurma ve menopozun olası psikolojik anlamları üzerine de konuşulur.[69] Yani kadınların biyolojileri ele alınırken,

erkeklere boş bir levha gibi muamele edilir. Apaçık absürtlüktür bu. Aynı zamanda da zararlıdır çünkü erkeklere yardım edecek, %80'i kadın olan psikologlara zayıf bir yönlendirme sağlamaktadır.

APA, cinsiyet ve biyoloji konularında bir tür bilimsel kaçınma tutumu takınmış tek kurum değildir. 2015'te MacArthur Vakfı, çocuk adalet sistemi üzerine en son bilimsel verileri barındıran kırk yedi sayfalık bir bildiri yayınlamıştır.[70] Bildiri gereğince ırksal eşitsizliklere dikkat çeker; ama beyin gelişimi bakımından ergen kız ve erkekler arasındaki, özellikle de risk ve saldırganlık noktalarındaki devasa farklılıklara rağmen, bildiri biyolojik ya da toplumsal cinsiyete tek bir göndermede dahi bulunmaz. "Cinsiyet belirlenimciliği" korkusu, görünüşe göre burada davranış üzerindeki doğal tesirlerin kanıtlarını ele almaya ya da varlığını dahi kabul etmeye karşı bir çekinceye yol açmıştır. Bu dar kafalı yaklaşım profesyoneller ya da araştırma kurumları tarafından benimsendiğinde, işler iyice ters gitmeye başlamıştır.

DANS VE DENİZ KAZALARI

İngiltere'de erkeklere özel olan Stowe Okulunun ilk müdürü J. F. Roxburgh, yetiştirmek istediği erkekleri şöyle tanımlar: "Hem dans edebilecek hem de bir deniz kazası senaryosunda fevkalade faydalı olabilecek."[71] Carnegie Kahraman madalyaları kazanan kişiler gibi fedakârlıklar sergileyebilecek erkekler istiyordur. Belki de 1912'de batan ünlü *Titanic*'teki erkeklerin kahramanlıkları vardı aklında, zira *Titanic*'te hayatta kalma oranı erkeklerde %19 iken kadınlarda %75'ti.[72] Ama Roxburgh'ün yorumunun ilk kısmı daha da önemlidir. "Dans edebilecek" erkekler, insanların yanında nasıl davranacağını bilen ve kadınlara nasıl saygılı, eşit muamele edeceğini bilen erkeklerdir. Kısaca, olgundurlar.

İnsan kültürünün başlıca görevlerinden biri, genç insanlara sorumlu ve öz farkındalıklı yetişkinler olmayı öğretmektir. Olgunluk, daha birçok anlamla beraber, davranışı koşullara uygun kılan tarzda ayarlamaktır. Yetişkin olmak, doğalarımızı nasıl yumuşatacağımızı bilmektir. Tuvalet kullanmayı öğreniriz. Sinirlendiğimizde birbirimize vurmamayı öğreniriz. Dürtülerimizle hareket etmemeyi öğreniriz. Empatiyi, öz kontrolü, düşünceliliği öğreniriz. Bunlar en az yirmi yıl alır. Erkeklerde kızlardan biraz daha uzun sürebilir. Ama en sonunda çoğumuz bunu başarırız. Oğullar adam, hatta centilmen olur. Oğul hâlâ oradadır, yalnızca artık kontrol onda değildir.

IV. KISIM
POLİTİK ÇIKMAZ

8. BÖLÜM
İLERİCİLERİN KÖRLÜĞÜ
Politik Sol Kanat İnkâr Konumunda

Oğullarım "toksik maskülenlik kültürü"ne sahip bir okula gittiler. Belki de bu tespit için ilk bakacağınız yer orası değildi. Bethesda-Chevy Chase Lisesi Washington, D.C dışında refah içinde yaşayan, liberal, son derece eğitimli bir kent toplumuna hizmet verir. Eyaletteki yetişkinlerin üçte biri üniversite mezunudur.[1] Beşte dördü Joe Biden'a oy vermiştir.[2] 2019'da okul, öğrenci cinsiyeti için üçüncü bir seçenek eklemiştir.[3]

2018'de geniş çaplı medya ilgisi uyandıran bir olay yaşanmıştı –CBS'ten *This Morning*, ABC'den *Good Morning America* ve NBC'den *Today* programları ("cinsel taciz üzerine bir değerlendirme"), aynı şekilde *Washingtonian* gazetesi ve *Washington Post*.[4] Bir İngiliz gazetesi olan *Daily Mail* de hikâyeyi yayınlar.[5] Olaylar şöyle: Okuldaki bir erkek çocuk, kız arkadaşlarının güzellik sıralamasını yaptığı bir liste hazırlar ve bunu bazı arkadaşlarıyla paylaşır, arkadaşları da kendi görüşlerini ekler. Aylar sonra, kızlardan biri listeyi çocuklardan birinin dizüstü bilgisayarında görür. Birkaç kız, okul müdürlüğüne şikâyette bulunur. Listeyi hazırlayan çocuk azarlanır ve uzaklaştırma cezası alır.

Ardından bir protesto çıkar. Olaya dahil olan genç kızlardan biri, "Biz kızlar için, 'erkekler böyledir' kültürü konusunda bardağı taşıran son damla oldu bu" diye *Washington Post*'a konuşur.[6]

Müdürün ofisinin önünde yapılan protestoda okunan beyanlardan biri şöyleydi: "Nesneleştirme ve kadın düşmanlığının olmadığı bir çevrede eğitim görmek istiyoruz." Kültür algısını tartışmak adına okulda büyük toplantılar yapılır. Listeyi hazırlayan çocuk, söz konusu kızlardan ve *Washington Post*'tan bizzat özür diler. Okul müdürü ve iki kız öğrenci, daha sonrasında C-SPAN'de yayınlanan bir panel konuşmasına katılır.[7]

Bu sadece okullardan birinde belli bir zaman zarfında yaşanan kazalardan biridir. Benim dikkatimi doğrudan çekti çünkü olay yerel okulumuzda gerçekleşmişti. Ama kazada ders verici olan şey, olayın özellikle de medyada nasıl anında "toksik maskülenlik" örneği olarak etiketlenmesidir. Bu doğruysa, terim o kadar geniş bir kapsama ulaşmıştır ki genç ya da yetişkin erkeklerin sergilediği her türlü anti-sosyal davranış için kullanılabilir hâle gelmiştir.

Çocuksu ya da aşırı dışa vurumlarında maskülenliğin son derece zararlı olabileceğini söylemek başka, erkeklerde doğuştan ortaya çıkan bir özelliğin özü gereği kötü olduğunu söylemek başkadır. Hiç ayrım yapmadan böyle bir davranışa "toksik maskülenlik" etiketini yapıştırmak bir hatadır. Erkek çocukları öğrenebilecekleri şeyler üzerine bir diyaloğa çağırmak yerine, erkek çocukları yaptıkları şeyin yanlış olmadığını ve liberallerin avlarcasına kendilerinin peşine düştüğü inancının pekiştirildiği bir çevrimiçi erkek kitlesi içine sürgün etmektedir. Ne de olsa ergen kızlar da benzer türde zorbalama ve saygısızlık eylemleri gösterebilirler, özellikle diğer kızlara karşı; ama bu durum hemen "toksik feminenlik" diye etiketlenmiyor.

Lisemizde yaşanan bu olay, adamlar ve oğullarla ilişkili meselelerde politik solun dört büyük başarısızlığının ilkini göz

önüne seriyor: maskülen kimliğin doğal olarak ortaya çıkan yönlerini hastalık olarak, genellikle de toksik maskülenlik sloganı altında görme eğilimi. İlericiliğin ikinci hatası da bireyselciliktir; erkek sorunları, yapısal zorluklardan ziyade bireysel hataların sonucu olarak görülüyor. Üçüncüsüyse, cinsel farklılıklardaki biyolojik temellerini tanıyıp kabul etmede gösterilen çekingenliktir. Dördüncüsü de cinsiyet eşitsizliğinin yalnızca tek taraflı bir şekilde kadınların dezavantajına olabileceğine olan katı inançtır. Burada ilericilerin bu dört hatasına da sırayla değineceğim, daha sonrasındaysa 9. Bölümde politik sağın aynı şekilde zararlı tepkilerine döneceğim.

TOKSİK MASKÜLENLİĞİN İCADI

2015 civarına kadar, *toksik maskülenlik* ifadesinden yalnızca akademinin birkaç köşesinde bahsedilirdi.[8] Sosyolog Carol Harrington'a göre, 2015 öncesinde terimi kullanan makale sayısı hiçbir zaman yirmiyi aşmamıştır ve kullanımların neredeyse tümü akademik dergilerdedir. Ama Donald Trump ve #MeToo hareketinin yükselişiyle beraber, ilericiler terimi günlük kullanıma soktular. 2017'de, başta ana akım medyada olmak üzere kullanım binleri buldu. Harrington'ın dikkat çektiği üzere, akademisyenler tarafından bile terim neredeyse hiçbir zaman tanımlanmamış ve yalnızca "hoşnutsuzluk işareti" olarak kullanılmıştır.[9] Anlaşılır ya da tutarlı bir tanımın yokluğundan dolayı, bu ifade artık kullanan kişi tarafından trajik olaylardan alelade olaylara dek bir hoşnutsuzluk uyandıran her erkek davranışı için kullanılmaktadır. Bir sürü suç yüklenmiştir: toplu katliamlar,[10] çete şiddetleri,[11] tecavüz,[12] çevrimiçi trolleme,[13] iklim değişimi,[14] ekonomik kriz,[15] Brexit,[16] Donald Trump'ın seçilmesi[17] ve KOVİD-19 pandemisi sırasında maske takmama.[18] Teröristleri ve çocuk suçluları aynı kefeye koyarak en nihayetinde bizatihi maskülenlik fikrini zehirlemektedir. *Boys and Sex* [Erkek Çocuklar ve Cinsellik] kitabında onlarca

ergen çocuk ve genç erkekle röportaj yapan Peggy Orenstein, onlara erkek olmanın hangi yanını sevdiklerini sormuştur. Söylediğine göre, çoğu cevap verememiş. "İlginç" diye cevap vermiş bir üniversite öğrencisi, "hiç düşünmemiştim bunu. Erkeklerde neyin *sorunlu* olduğunu duymaya alışkınız."[19]

Toksik maskülenlik "zarar verici" bir terimdir. Çok az sayıda erkek, içlerinde ayıklanması gereken toksik bir şey yattığı fikrine olumlu tepki verecektir. Birçoğunun erkekliğiyle güçlü bir şekilde özdeşleştiğini düşündüğümüzde bilhassa doğrudur bu. On erkek ya da kadından dokuzu kendini ya "tamamen" ya da "büyük oranda" eril ya da dişil şeklinde tanımlar.[20] Bu cinsiyet kimlikleri de büyük etki sahibidir. Erkeklerin neredeyse yarısı (%43), cinsiyetlerinin kimlikleri için "son derece önemli" olduğunu söylemiştir. Pew Araştırma Merkezi tarafından yapılan bir başka ankette, yine benzer oranda erkek (%46) diğer insanların kendilerini "erkeksi ya da maskülen" görmesinin önemli olduğunu söylemiştir.[21] (İki ankette de oranlar kadınlar için daha yüksektir.) Başka bir deyişle, çoğu insan eril ya da dişil kimlikleriyle güçlü bir şekilde özdeşleşmektedir. Nüfusun yarısına kendilerinde doğuştan gelen bir sorun yattığını söylemek kötü bir fikir.

"Toksik maskülenlik [..] etiketlemesi şiddet yanlısı olmayan, aşırı uçlara yönelmeyen çoğunluk orandaki erkeği ötekileştirir" der feminist yazar Helen Lewis, "ve yatkın bireyleri aşırı sağa çeken mağduriyetlere değinmek ya da karşı yöntemler sunmak adına hiçbir şey sağlamaz."[22] Az önce sunduğumuz anket sonuçlarını göz önüne aldığımızda, iyi bir politika olduğu da söylenemez. Kamu Dini Araştırma Enstitüsü tarafından yapılan bir ankete göre, Amerikalı erkeklerin yarısı ve kadınların neredeyse üçte biri (%30) günümüzde toplumun "erkek gibi davrandıkları için erkekleri cezalandırdığını" düşünmektedir.[23] Tahmin edileceği üzere, burada da taraflar arası bir görüş ayrılığı yaşanıyor. Beş Cumhuriyetçiden üçü bu iddiaya katılırken, Demokratlarda bu oran sadece beşte birdir.[24] Din

de önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin beyaz Protestanların da siyah Protestanların da yarısı erkeklerin erkek gibi davrandıkları için cezalandırıldığını düşünmektedir (sırasıyla %50 ve %47).

Maskülenliği hastalık olarak görmek, feminizm desteklerini dahi zayıflatabilir. Amerikalı kadınların artık üçte birinden azı kendini feminist olarak tanımlıyor.[25] 2018'de YouGov araştırma şirketi, kendilerini feminist olarak tanımlayan kadınları feminizm üzerine görüşlerini değerlendirmek üzere toplamıştır. Neredeyse yarısı (%48) "feministlerin fazla aşırı olduğunu" ve "mevcut feminizm dalgasının gerçek feminizmi temsil etmediğini" (%47) söylemiştir. Dörtte biri (%24) "feministlerin erkek karşıtı olduğunu" söylemiştir.[26] Bu bulgular ilericileri durup düşündürmeli. Maskülen özelliklerin karanlık yanını kınamada gösterilen acelecilikten dolayı, özelliklerin bizzat kendilerini hastalıklı görme riskine düşmüştürler. Birçok kadın bu eğilimden rahatsızdır. Şehvetli ya da tez canlı hisseden genç ya da yetişkin erkek için ister örtük ister belirtik olsun mesaj genelde çok nettir: *Sende ters bir şeyler var.* Ama yok. Maskülenlik bir hastalık değil. 7. Bölümde gösterdiğim üzere, apaçık hayatın bir olgusudur.

KURBANI SUÇLAMAK

Erkekler ve maskülenlik üzerine ilerici düşüncenin ikinci hatası da bireyselciliktir. Genellikle, ilericiler sorunları için bireylere fazla sorumluluk yüklemekten sakınır. Eğer biri obezse, bir suç işlemişse ya da işsizse ilericilerin genelde ilk baktığı yer yapısal ve dış sebepler olur. Bu kıymetli bir yaklaşımdır. Yapısal zorluklar adına bireyleri suçlamak pek kolaydır. Ama sıkıntılar için ilericilerin suçlamayı sevdiği bir grup vardır: erkekler. YouTuber Natalie Wynn bu tutumu harika bir şekilde betimler: "Diyoruz ki, 'Bak, hislerini ifade edecek fırsat bulamamanın ve yalnız ya da yetersiz hissetmenin asıl sebebi toksik maskülenlik.' [...]

Bir bakıma erkeklere, 'Toksik olduğun için yalnız ve intihara meyillisin. Bırak o yanını!' diyoruz."[27]

Carol Harrington burada toksik maskülenlik teriminin önemli bir rol oynadığını düşünüyor, zira terim doğal olarak yapısal sorunlardan ziyade bireysel erkeklerin karakter noksanlıklarına dikkat çekiyor. Erkekler depresifse, sebebi hislerini ifade edememesidir. Hastalanırlarsa, doktora gitmediklerindendir. Okulda başarısız olurlarsa, bir şeye bağlılık gösteremediklerindendir. Erken yaşta ölürlerse, fazla içki ve sigara tükettiklerinden, yanlış beslendiklerinden dolayıdır. Politik soldakiler için kurbanı suçlamak erkeklere gelindiğinde mübahtır.

Pandemi, bireysel eğilimleri çok iyi örnekledi. Erkekler KOVİD-19'a karşı çok daha hassastır. Küresel olarak, virüse yakalandıktan sonra erkeklerin ölme olasılığa kadınlardan %50 daha fazlaydı.[28] ABD'de, 2021 yılı sonunda KOVİD'den dolayı kadınlardan 85 bin daha fazla erkek ölmüştü. 45-65 yaşları arasındaki 100 kadın ölümüne karşılık erkeklerin ölüm sayısı 184'tü.[29] Sonucunda Amerikalı erkeklerin ortalama ömrü 2 yıl azaldı ve bu rakam 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşanan en büyük düşüştü; kadınlarda yaşanan düşüşse 1 yıldı.[30] Birleşik Krallık'ta çalışma yaşındaki erkeklerin ölüm oranı aynı yaşlardaki kadınlardan iki kat fazlaydı.[31] Fakat bilincinde olunduğunda bile, belli ki bu farklılıklar kamu sağlığı çalışanları ya da politika yapıcıları üzerinde bir etki bırakmamış.[32]

Erkeklerin yüksek ölüm oranı, sağlık kurumları ya da medyadan da neredeyse hiç ilgi görmemiştir. Durum tanındığında bile, sunulan başlıca açıklamalar; örneğin erkeklerin sigara ya da alkol tüketimi, maske takmamak gibi güvenlik önlemleri karşısında sorumsuzlukları gibisinden öncesinden var olan "hayat tarzı" etmenleri şeklindeydi.[33] Kısacası, erkekler ölüyorsa bu onların suçuydu. Ama bu doğru değil. Ölüm oranındaki ayrım, bulaşım oranlarındaki cinsiyet farklılıkları ya da öncesinde var olan etmenlerle açıklanamaz.[34] Ayrım, biyolojiktir.

KOVİD ölüm oranlarındaki cinsiyet farkı şunu açıkça ortaya koyar: Feminist sağlık hizmeti davacılarının on yıllardır çağrıda bulunduğu şeyin daha fazlasına ihtiyacımız var: daha cinsiyet odaklı tıp, sonuçları ve yan etkileri cinsiyete göre ortaya döken klinik deneyler. "Geçtiğimiz yirmi yılda, tıbbi araştırmaları yürütme ve kadın hastalarımızla ilgilenme biçimimizi radikal olarak yeniledik" diye yazar Marianne J. Legato. "Bence artık [...] kadınlarda başardığımız gibi erkeklerin özgün sorunlarına da odaklanmayı öğrenme vaktidir."[35] İyi bir ilk adım, kadınlar için var olan ve 35 milyon $ kadar bir fonu bulunan denginde, Sağlık ve İnsan Hizmetleri Departmanında bir Erkek Sağlığı Ofisi kurmak olabilir.[36] Ücretsiz Bakım Yasası da kadınlara sunulan yıllık ücretsiz sağlık kontrol hizmetinin aynısını erkeklere sunmak üzere genişletilebilir. KOVİD-19'un apayrı etkilerini göz önüne aldığımızda, sormak gerek: Şimdi değilse ne zaman?

Maskülenlik söz konusu olunca, sol da sağ da bireyselci tuzağa düşüyor ama farklı bakış açılarından. Muhafazakârlar için, maskülenlik çözümdür; ilericiler için, maskülenlik sorundur. Ama ikisi de sorunun ekonomi, antropoloji ya da sosyoloji değil de *birey* seviyesinde ve dolayısıyla psikolojide yattığında hemfikirdir. Derin bir düşünsel gaflettir bu. Geçtiğimiz yılların kültürel değişiminin çapını göz önüne aldığımızda, yalnızca erkekleri programa dahil etmeyi öğütlemek iyi bir yaklaşım değil. *Guardian* gazetesi yorumcusu Luke Turner şöyle der: "Bir taraftan erkeklerin ayrıcalığı, hak üstünlüğü ve ataerkinin insanlığın yarattığı en güçlü baskı güçleri olduğunu iddia eden, diğer taraftan da (anlaşılır biçimde) erkeklerin bunu çabucak ve sorun çıkarmadan hazmetmesini isteyen söylemde bir çatışma yatıyor."[37]

BİLİM GERÇEKTİR

Modern politik solun savaş naralarından biri de şudur: "Bilim gerçektir." Muhafazakârlar mit ve yanlış bilgilere yenik düşerken, ilericiler aydınlanmanın meşalesini taşır. En azından,

onlar durumu böyle görür. Aslında iki tarafta da bilimi reddedenler vardır. Birçok muhafazakâr, iklim değişimi üzerine çevre bilimini reddeder. Keza birçok ilerici de cinsiyet farklılığının nörobilimini reddeder. İlerici tutumundaki üçüncü ana zaaf budur.

7. Bölümde gösterdiğim üzere, psikolojik farklılıklar ve cinsiyetler arasındaki farklılıkların biyolojik temelleri üzerine güçlü kanıtlar vardır. Genetik psikolog Kathryn Paige Harden der ki, "İnsan hayatındaki genetik farklılıklar bilimsel bir gerçektir, tıpkı iklim değişimi gibi. [...] Genetik ve çevresel etmenlerin birbirine bağlı olması, gerçekliğin düpedüz bir betimlemesidir."[38] Birçok ilerici için, her türden sonuç ya da davranıştaki cinsiyet ayrımının tamamen toplumun bir ürünü olduğu artık belitseldir. Maskülenliğe geldiğimizde, politik solun başlıca mesajı, erkeklerin kültürle belli davranışlara (elbette bu anlayışta genellikle kötü davranışlar) adapte edilmiş olduğu, dolayısıyla bunların toplumsal olarak arındırılabileceğidir. Ama bu tamamen yanlıştır. Sırf toplum erkek cinselliğini değerli gördüğü için (böyle olsa bile) erkeklerin daha yüksek bir cinsel dürtüsü yoktur. Daha fazla testosterona sahiptirler. Aynı şekilde saldırganlık eğilimine. Unutmayın ki 2 yaş altındaki erkek çocukların kızlardan beş kat daha fazla saldırgan olma ihtimali vardır.[39] Elbette bunun sebebi 1 yaşındaki çocukların etraflarındaki cinsiyet değerlerini benimsemesi değildir.

Adil olmak gerekirse, bu bilimi kullanma biçimi konusundaki bazı kaygılar asılsız değildir. Filozof Kate Manne, erkek ve kadınlar arasındaki eşitsizlikleri "doğal görmenin" bunları "kaçınılmaz gösterme ya da direniş gösterenleri umutsuz bir mücadele veriyor gibi resmetme" etkisi taşıyabileceğinden endişelenir.[40] Bu tehlike konusunda prensipte haklıdır. Erkekler ve kadınlar arasındaki doğal farklılıklar çoğu zaman cinsiyetçiliği meşrulaştırma adına kullanılmıştır. Bu büyük oranda günümüzde geçersiz olan bir korkudur. Geçtiğimiz yıllarda, doğal farklılıkları saptayan bilim insanları genelde kadınların

üstünlüğünü vurgular;[41] ama biyolojinin rolünü savunan titiz bilim insanları bile, "indirgemeci" ya da "cinsiyet temelciliğini" savunuyor diye karikatürize edilmiştir.

Bu sorunu aşmanın yollarından biri, Melvin Konner'ın *Women After All* [En Nihayetinde Kadınlar] eserinde benimsediği tutumu benimseyip biyolojinin büyük önem taşımasına rağmen bunun yalnızca kadınlar lehine olduğu çıkarımından uzlaşmaktır, hatta bazı kanıtlara göre insanlar doğal farklılıklar konusunda kadınlar üstünse genellikle rahat hissetmektedir.[42] Alice Eagly ve Antonio Mladinic buna "WoW etkisi" der.[43] Örneğin cinsel dürtü konusunda Konner şöyle yazar: "Bu farklılıkların yalnızca kültürel düzenlerden kaynaklandığını düşünmek aşırı ölçüde bir naifliktir." Ama bu dobra, doğru yorum şu ahlaki iddianın ardından gelir: "Erkeklerin [cinsel] ihtiyaçları ne kadar doğal olursa olsun, bu ayrı tercihlerin aynı oranda takdire şayan olduğunu düşünmüyorum."[44]

Bu yaklaşımın cazibesi apaçık ortada. Biyolojik farklılıkların tartışılmasına izin verir ama bunu öyle bir şekilde yapar ki erkeklerin hastalıklarını vurgular ve böylelikle liberal araştırmacılar ya da eleştirmenler arasında daha yumuşak bir algıya yol açar. Bazı bakımlardan bu en tehlikeli mesajdır: Erkekler doğal olarak kadınlardan farklıdır ama yalnızca kötü hususlarda. Örneğin Konner'ın erkeklerdeki daha güçlü cinsel dürtüyü apaçık hor görmesi, püritenlerin cinsellik günahtır fikirlerine tehlikeli biçimde yaklaşır. Erkeklerin ya da kadınların doğal olarak diğerinden daha iyi olduğunu iddia etmek hiçbir fayda sunamaz. Yalnızca, genel ortalamada, koşullara ve farklılıkların dışa vurum tarzına bağlı olarak olumlu da olumsuz da olabilecek bakımlardan farklıyızdır.

TEK TARAFLI EŞİTLİK

Politik solun dördüncü büyük gafleti, cinsiyet eşitsizliklerinin iki yönde de olabileceğini –gitgide artan şekilde olduğu üze-

re– kabul edememesidir. 2021'de, Biden, Donald Trump tarafından lağvedilmiş Kadınlar ve Kızlar Konseyinin ardından Beyaz Saray Cinsiyet Politikaları Konseyini kurmuştur. Ama isim değişse de görev değişmemiştir. Yeni konseyin resmi görevi, "kadınları etkileyen hükûmet politikalarına rehberlik etmek ve koordinasyon sağlamaktır."[45] 2021 ekimde, konsey ABD tarihinde bir ilk olarak Cinsiyet Eşitliği ve Eşitlikçilik Üzerine Ulusal Strateji yayımlamıştır.[46]

Strateji tamamen eşitsizdir. Erkeklere ilişkin hiçbir cinsiyet eşitsizliğine değinilmez. Günümüzde üniversitedeki kadınların sayısının erkeklerden fazla olduğu belirtilir ama bu sadece kadınların erkeklerden daha fazla eğitim borcu olduğuna vurgu yapmak adına kullanılır. Absürt bir şey. Tıpkı daha fazla kazandıkları için erkeklerin daha fazla vergi ödediğinden yakınmak gibi. K-12 eğitim sistemindeki kızlar lehine cinsiyet ayrımlarının hacmine yönelik hiçbir stratejiden bahsedilmez. Okul disiplin politikalarında siyah kızlara yardım etmek için ihtiyaç duyulan reforma vurgu yapılır ama siyah erkek çocukların yüzleştiği spesifik zorlukların bahsi geçmez (Siyah kızlara kıyasla uzaklaştırma ya da atılma oranlarının iki katı olmasına rağmen).[47] Sağlık sigortasına kadınların erişiminin artırılması amacının altı çizilir ama erkeklerin sağlık sigortasız kalma olasılıklarının kadınlardan daha fazla olduğu gerçeği hakkında hiçbir şey söylenmez (%15'e %11).[48]

Devam edebilirim ama siz manzarayı az çok kafanızda canlandırmış olmalısınız. Tarafsızlık olmamasının ne kadar önemli olduğunu merak edebilirsiniz, özellikle Beyaz Saray strateji belgelerinin etkisi konusunda şüpheciyseniz. Ama politika böyle yürütülmektedir. Strateji, tüm hükûmet bakanlık ve kurumlarını şöyle yönlendirir: "Bu stratejiden saptanan hedefleri ilerletmek için en az üç amaç belirleyin ve planlayın, bunları uygulamada gerçekleştirmek için gerekli plan ve kaynakları ayrıntılandırın." Hatalı düşüncelerden hatalı politikalar çıkar.

Yeni stratejisini tanıtan Beyaz Saray şu beyanda bulunur: "KOVID-19 pandemisi kadınların ve kızların [...] uzun zamandır karşı karşıya kaldığı zorlukları daha da büyüten sağlık krizine, ekonomik krize ve hizmet krizine yol açtı."[49] Pandeminin kadınlar için olumsuz neticelerini öne çıkarırken erkeklerinkini göz ardı eden neredeyse küresel eğilimle bağdaşır bu. Cinsiyetler üzerine anlatılan başlıca hikâye, kadınların ilerlemesine yönelik yıkıcı etkilerdir. 2020 Mart ayında Helen Lewis, *The Atlantic* dergisine şöyle yazar: "Koronavirüsün en çarpıcı etkilerinden biri, çiftleri 1950'lere geri göndermek olacak. Dünya çapında, kadınların bağımsızlığı pandeminin sessiz bir kurbanı olacak."[50] Alicia Sasser Modestino'nun *Washington Post*'a yazdığı karamsar bir başlıksa şöyledir: "Koronavirüs Çocuk Bakım Krizi Kadınları Bir Nesil Geriye Atacak."[51] 2020 Aralık ayında, Aspen Enstitüsünün kadınlar üzerine forumunda, "KOVID-19'un cinsiyet eşitliği üzerine katettiğimiz ilerlemeyi sildiği" söylenir.[52]

Dünyadaki neredeyse her düşünce kuruluşu ve uluslararası organizasyon, birçoğu abartılı tonda olmak üzere, pandeminin kadınlar üzerindeki olumsuz etkisi hakkında raporlar sunmuştur. Buna kıyasla, KOVID-19'un erkekler için daha büyük ölüm riski taşıdığı neredeyse hiç dile getirilmez. Keza erkeklerin üniversite kayıt oranlarındaki keskin düşüş de anılmaz. Pandemi kadınlar için bir bakımdan, erkekler için diğer bakımdan kötü olmuştur. İki varsayımı da kafamızda aynı anda tutabiliriz.

Cinsiyet ayrımının yalnızca tek yönlü ilerlediği düşüncesi, eşitsizlik önlemlerinin artık içine işlemiştir. Her iki yılda bir Dünya Ekonomik Forumu (DEF), Küresel Cinsiyet Ayrımı Raporu'nu sunar. Cinsiyet eşitliği üzerine en çok tesir sahibi uluslararası çalışmadır bu, ama tıpkı Beyaz Saray stratejisi gibi, eşitsiz düşünce tarzı yüzünden çarpıtılmıştır. Raporu özetlemek adına, her ulus için 0 (tam eşitsizlik) ile 1 (tam eşitlik) arasında bir cinsiyet eşitlik skoru hesaplanır. Skor, dört alandaki –ekonomi, eğitim, sağlık ve politika– on dört değişkeyle hesaplanır. (Endeksteki her değişken, 0-1 skalasında

hesaplanır.) 2021'de ABD skalada 0.76 skoru elde etmiştir ve dünya genelinde on üçüncü sıradadır. Birinci sıradaki İzlanda'nın skoru 0.89'dur.[53]

Ama kadınların erkeklerden iyi olduğu alanlar hesaba katılmaz. Forumun hesapçılarının açıkladığı üzere, "Endeks, kadınlarla erkekler arasında eşitliğe ulaşılmış ve kadınların erkekleri aştığı bir ülkede aynı skoru verir." On dört kriter arasında, ABD'li kadınlar altı kriterde erkeklerle eşit ya da daha iyi durumdalar. Örneğin yükseköğrenimde, gerçek eşitlik skoru 1.36'dır; bu cephede kadınların erkeklere kıyasla büyük üstünlüğünü yansıtmaktadır. Ama genel ABD skoru için endekse katılan sayı 1.36 değil, 1'dir. Cinsiyet eşitsizliğinin yalnızca tek yönlü olduğu fikri, forumun metodolojisinin yapısında yatar. Meslektaşım Fariha Haque ve ben, iki tarafta da cinsiyet eşitsizliklerini göz önüne alarak DEF sıralamalarını yeniden hesapladık.[54] Ayrıca on dört kriterden birini, şaibeli bir husus olan öznel gelir ayrımını çıkardık ve tüm alanları eşit olarak hesapladık (DEF, en büyük ayrımların olduğu kriterlere daha büyük önem verir). Bizim iki yönlü yaklaşımımız ABD'nin skorunu 0.84'e, İzlanda'nınkini 0.97'ye çıkardı. Çalışmamızın gösterdiği üzere, bazı durumlarda hakikaten hatırı sayılır ölçüde, ülke sıralamasını da değiştirdi.

Burada yapmaya çalıştığım şey Cinsiyet Politikaları Konseyi, DEF ya da kadınların statüsünü iyileştirmeye çalışan diğer herhangi bir organizasyonun çalışmalarını küçümsemek değildir. Kadınların geride kaldığı yerlerdeki ayrımı kapatmak, önemli bir politika amacı olmayı sürdürmektedir. Ama geçtiğimiz yıllarda kadınların kat ettiği muazzam ilerlemeleri ve erkeklerin günümüzde yüzleştiği ciddi zorlukları göz önüne aldığımızda, cinsiyet eşitsizliğini tek yönlü bir yol olarak ele almak akla yatmıyor. Pratik seviyede mesele politikaların erkeklerin sorunlarına dikkat vermemesine dek uzanıyor. Ama diğer yöndeki bariz cinsiyet ayrımlarını göz ardı etmek, bence bu çabaların eşitlikçiliğe yönelik ahlaki gücünü zayıflatmakta-

dır. Londra Ekonomi Okulu Eşitliksizlik Çalışmaları bölümünün Amartya Sen kürsüsünde oturan Francisco Ferreira, eğitimdeki ayrımlar üzerine yorum yaparken şöyle der: "Cinsiyet ayrımlarının adaletsiz olduğu ve insanların potansiyellerini boşa harcadığı üzerine artık genel bir fikir birliği bulunuyor. Bu durum, dezavantajdaki kişiler erkekler olduğunda da kızlar olduğunda da geçerlidir."[55]

Burada gerekli olan, basit bir zihin yapısı değişimi ve cinsiyet eşitsizliklerinin iki taraflı olabileceğinin kabul edilmesidir. Basit diyorum, kolay değil. Cinsiyet eşitliği mücadelesi tarihte kadınlar için mücadele ile aynı anlama gelmiştir; ki bu da sebepsiz değildir. Ama adamlar ve oğulları etkileyen cinsiyet eşitsizliklerinin ciddiyetle ele alınması gerektiği bir noktaya gelmiş bulunuyoruz. Politik soldaki birçok insan, erkeklerin sorunlarını kabul etmenin bir şekilde kadınlar için yapılan mücadeleleri zayıflatacağından korkuyor gibi görünüyor. Sıfır toplamlı oyun düşüncesinin ilericiler arasındaki versiyonudur bu. Dolayısıyla erkekler için kazanç, kadınlar için kayıp anlamına gelmek zorundadır. Pratik bakımdan bu bütünüyle yanlıştır ve tehlikeli bir politik dinamik yaratmaktadır. Adamlar ve oğulların yüzleştiği ciddi sorunlar vardır; bu sorunları ele almak gerekmektedir ve bunları eğer ilericiler göz ardı ederse, başkaları kuşkusuz bu görevi üstlenecektir.

Politikamız artık o kadar zehirlendi ki çözümler bulmayı bırakın, sol kanattaki insanların erkeklerin sorunlarını tartışması bile neredeyse imkânsız bir hâl aldı. Kaçırılan bir fırsat bu. Birçoğu politik spektrumun liberal tarafında olan en güçlü cinsiyet eşitliği davacılarının daha dengeli bir görüş takınmasına ihtiyacımız var. Aksi takdirde, erkekler başka kapıları çalacaklar. "Binlerce yıllık tarih, acısız bir şekilde geri alınamaz" diyor Hanna Rosin. "Bu yüzden bunları beraber atlatmamız gerek."[56] Rosin acı konusunda haklı. Ama beraber atlatmak konusunda haksız. Gerçekte cinsiyet meseleleri yüzünden birbirimizden kopuyoruz, sonuç olarak da adamlar ve oğulların sorunları ele alınmadan kalıyor.

9. BÖLÜM
GÖZ DÖNMESİ
Politik Sağ Zamanı Geri Almak İstiyor

1 Kasım 2021'de senato üyesi Josh Hawley, Ulusal Muhafazakârlık Konferansı'nda bir konuşma yaptı. Dinleyiciler onun her zamanki söylemine hazırdı: ekonomik milliyetçilik, vatanseverlik, serbest piyasanın gücü vs. Ama Hawley onları şaşırttı. Yalnızca erkeklerin sorunlarına odaklandı; eğitim, istihdam ve aile hayatı dahil benim burada betimlediğim bazı zorlukların altını çizdi. Fakat Hawley için, bu sorunlar toplumsal ve ekonomik değişimin getirileri değildir. Soldan gelen kasti bir politik saldırının sonuçlarıdır. Hawley, "Solun bize erkekleri aşmış bir dünya sağlama girişimini" tanımladı ve "erkeklere yönelik saldırının, solun Amerika'ya karşı daha geniş çaplı saldırısının ön cephesi olduğunu" söyledi.[1] Şöyle devam etti: "Sol, geleneksel maskülenliği toksik olarak tanımlamak istiyor. Geleneksel erkeklik erdemlerini [...] topluma bir tehdit [...] diye tanımlamak istiyor. Yıllar boyu sorunun kendileri olduğunu, asıl sorunun erkeklikleri olduğunu duyan erkeklerin gitgide atalete, pornografiye ve bilgisayar oyunlarına sarılmasına şaşırabilir miyiz?"

Senato üyesi Hawley, adamlar ve oğulların sol onlardan nefret ettiği için zorluklar yaşadığını iddia etti. Bu güçlü bir politik mesajdır çünkü ilk kısmı doğrudur ve sol kanattaki birçok kişinin maskülenliği hastalık olarak gösterme eğilimini göz önüne aldığımızda ikinci kısım da kulağa hoş gelebilir. Hawley'nin konuşması çok dikkat çeker. Ama çözümlere gelince, büyük oranda eli boş gelir. Ortaya koyabildiği en iyi şey, imalat işlerini yeniden kurma ve vergi hukukunda bir evlilik bonusu vaatleridir. Fakat birkaç hafta sonra ufak bir politik başarı edinir, kadınları askere alımda hak sahibi kılacak Ulusal Savunma İzni Yasası hükmünü son dakikada feshettirir. "Kızlarımızı, annelerimizi, eşlerimizi ve kız kardeşlerimizi bizim savaşlarımızda mücadele etmeye zorlamak yanlıştır" demiştir.[2] Demek ki senatör Hawley oğullarımızı, babalarımızı, kocalarımızı ve erkek kardeşlerimizi zorlamayı yanlış görmüyor.

Muhafazakârlar erkeklerin yüzleştiği, gittikçe büyüyen sorunlara ilericilerden daha çok dikkat yöneltti. Ama görünüşe göre onların da gündemi aynı oranda faydasızdır. Yaklaşımlarında üç büyük zayıflık yatıyor. İlki, birçok muhafazakâr, erkeklerin kızgınlığını politik kazanç için kamçılıyor ve bu da daha fazla öfkeye, daha fazla memnuniyetsizliğe yol açıyor. İkincisi, cinsiyet rolleri için biyolojik cinsiyet farklılıklarının önemini abartıyorlar (ilericilerin bunu topyekûn göz ardı etme eğiliminin bir ayna yansıması). Üçüncüsü, erkeklerin sorunlarının çözümünü gelecekten ziyade geçmişte, evin erkek reisi ve kadının ev hanımı olması şeklindeki geleneksel ekonomik ilişkilerin yeniden tesis edilmesinde yattığını düşünüyorlar. Erkeklerin yeni dünyaya adapte olmasına yardım edecekleri yerde, muhafazakârlar eski dünyanın vaatleriyle akıllarını çeliyor. Bu geçici bir psikolojik rahatlama sunabilir. Ama bizim ihtiyacımız ağrı kesiciler değil. Bize tedavi lazım.

Geçtiğimiz elli yılın seçim anketlerindeki en büyük cinsiyet ayrımıyla Donald Trump 2016'da erkekler arasında 24 puan bir farkla ABD başkanı oldu.[3] Seçmenlerin üçte birini teşkil eden beyaz erkekler arasında, Trump'ın marjı %30'du (%32'ye karşı %62).[4] Kadınlar Demokratlara yöneliyordu ama bu oran önceki seçimlerle aşağı yukarı aynıydı. "Trump'ın Beyaz Saray'ı kazanmasıyla aynı sebepten, bu sene cinsiyet ayrımı büyüdü" diye yazar *Washington Post*. "Erkekler, özellikle de beyaz erkekler sağa akın etti."[5] Aynı yıl, erkeklerin oyları Birleşik Krallık'ı Avrupa Birliği'nden ayırdı.[6]

Popülizmi besleyen öfke, birçok konuda hüküm sürer –demografik değişim, sekülerleşme, ticaret, iş piyasası şokları vb. Ama cinsiyetle de alakalıdır. 2020'de seçimi kaybetmesine rağmen Trump yine de çoğu erkeğin oyunu kazanmış ve hatta hem Siyah hem Latin asıllı erkekler arasında destekçilerini arttırmıştır. "Amerika'daki genç erkekler için bu çok korkunç bir zaman" dediğinde Trump ilericiler tarafından eleştirildi.[7] Ama söylediği birçok erkek ve en azından bazı ebeveynler arasında yankı yapmış olsa gerek. Trump'ın cazibesi nostaljik bir cazibeydi: Amerika'yı *Yeniden* Harika Yap. Büyük bir seçim kampanyası da düzenleyebilmişti. Oy verenlerin birçoğu, 1950'lerden bu yana hayatın kötüye gittiğine ve burada cinsiyetin önemli bir rol oynadığına inanmaktaydı.[8] Geçmişin anılmasında, örtük olarak geleneksel kadınlık ve erkeklik fikirleri yatar. Mitinglerinde satılan en popüler tişörtlerden birinde şöyle yazıyordu: "Donald Trump'ı destekliyorum. Özgürlüğü seviyorum. Bira içiyorum. Tamir aletleri kullanıyorum. Ailemi koruyorum. Et yiyorum ve silah sahibiyim. Hoşuna gitmiyorsa, ÇEKİL."[9] Trump ordusunun kimliğinin olası en iyi tanımlamasıdır bu; Pankaj Mishra'nın bir tür "artçı maçoluk" olarak tanımladığı şeydir.[10]

Ama bu sadece ABD'de görülmez. Uluslararası bir fenomendir. Dünya genelinde, erkekler kadınlardan daha fazla sağ kanadı ya da protesto partilerini desteklemeye başladılar.[11] Örneğin İsveç'te, 2015 anketine göre, dört erkekten biri uç sağ İsveç Demokratlarını desteklemektedir; bu oran kadınların iki katıdır.[12] Almanya'da, özellikle de doğuda erkekler ciddi bir şekilde politik sağa kaydılar. 2017'de Sakson erkeklerin üçte biri uç sağ Almanya İçin Alternatif partisine oy vermiştir. Saksonya Entegrasyon Bakanı Petra Köpping, "Doğu'da bir maskülenlik krizi yaşıyoruz ve bu politik sağı besliyor" der.[13] Güney Kore'de de anti-feminist bir hisle genç erkekler güçlü bir şekilde sağa kayıyorlar. 2021 Seul valilik seçimlerinde, aynı yaş grubundaki kadınların %41'lik oranına karşılık, 20'li yaşlarındaki erkeklerin %73'ü muhafazakâr adaya oy vermiştir.[14] Genç erkeklerin güçlü destekleri, muhafazakâr başkan adayı Yoon Suk Yeol'e 2022'de kıl payı zafer kazandırmıştır.[15] Yoon, Cinsiyet Eşitliği ve Aile Bakanlığını feshetmeyi vaat etmiştir. Hindistan'ın başbakanı Narendra Modi, 140 cm göğüs genişliğiyle övünür. Pakistan'da alfa erkek Imran Khan ("feminizm, annelik rolünü tamamen değerden düşürmüştür") ve Filipinler'de düpedüz kadın düşmanı Rodrigo Duterte ("güzel kadınlar olduğu sürece tecavüz suçları da olacaktır") vardır.[16] Bu politikacıların erkeklerin altüst olmuşluğu ya da olumlu çözümler üzerine herhangi bir fikri yoktur. Yalnızca bu hususu politik gayeler uğruna sömürmektedirler. Eski Trump danışmanı Stephen Bannon'un yazdığı gibi, "Bu adamlar, bu zıpçıktı beyaz erkekler canavardır."[17]

Bazı muhafazakârlar, "erkeklere bir savaş açıldı" ya da "erkek çocuklara bir savaş açıldı" diyecek kadar ileri giderler.[18] Bu dil, kurban psikolojisini hem pekiştirir hem de teşvik eder. 20'lerindeki Güney Koreli erkeklerin erkeklere karşı kadınlara olduğundan daha büyük bir ayrımcılık olduğuna inanma olasılığı günümüzde iki kat fazladır.[19] ABD'de her türden politik inanca sahip erkeklerden üçte biri erkeklere ayrımcı-

lık yapıldığına inanıyor ve Cumhuriyetçiler arasında bu sayı gitgide artıyor.[20] Bu doğru değil. Erkeklerin sorunları gerçek olsa da bunlar kasti ayrımcılıktan ziyade ekonomi ve kültürdeki yapısal değişimlerin, eğitim sistemimizin başarısızlığının sonuçlarıdır. Ama politik sağda da solda olduğu gibi cinsiyet meseleleri gerçeklerden bağımsız şekilde ortada geziyor.

Burada muhafazakârların amacı, senato üyesi Hawley'nin "cinsiyet düşüncesinin ta kendisine yapılan bir saldırı" vasıtasıyla "Amerika'yı yapıbozuma uğratmak" adına sol tarafından girişilen deneme diye tanımladığı şeye karşı olarak yandaş kitleyi kışkırtmaktır. Bu iddiayı aklamak için kullanılan veri göstergelerinden biri de trans kadınların kadın sporlarına katılmasıdır. Transseksüeller meselesi, başlı başına bir politik malzeme haline geldi. İnsanların hangi tuvaletleri kullandığı bile politik oyunun bir parçası oldu. (Donald Trump tuvaletler meselesi hakkındaki bir soruya 2016'da cevap olarak transların "uygun olduğunu düşündükleri tuvaleti kullanmaları gerektiğini" söylemiştir.)[21] Bu tartışmalara dahil olan kişilerin sayısı çok düşük olsa da –ne de olsa translar nüfusun sadece %0.6'sını teşkil ediyor– bu konu geleneksel cinsiyet anlayışlarını savunma uğruna silah hâline getirilebilecek bir konudur.[22]

Muhafazakâr aktivistler, trans meselesini, biyoloji temelli tüm cinsiyet farklılıklarını ortadan kaldırmayı amaçlayan radikal bir cinsiyet ideolojisi olarak gördükleri şeye dikkat çevirmenin bir yolu olarak görüyorlar. Onları ilgilendiren asıl şey trans insanların orduda hizmet edip etmeyeceği ya da istedikleri tuvaleti kullanıp kullanamayacakları değildir. Muhafazakârların kaygısı, biyolojiye dayanan eril ve dişil kategorilerin net ayrışması fikri üzerinedir. İnsanların büyük çoğunluğu, en az %99'u natranstır ve kendilerini doğuştan gelen cinsiyetlerine paralel olarak erkek ya da kadın şeklinde tanımlarlar. Bazı insanların basit ikili kategorilere uymaması, kategorilerin kendisine yönelik bir tehdit değildir. Translar daha ziyade kaideyi

doğrulayan istisnalardır ve kurallar da istisnalar da bizim için bir sorun teşkil etmemektedir.

Öte yandan genel eğilim transların daha fazla topluma dahil edilmesi ve korunmasıdır; özellikle de Sivil Haklar Komisyonu'nun VII. Başlık altında LGBT üyelerinin iş yerinde ayrımcılığa karşı korunmasına yönelik 2021 haziran tarihli Anayasa Mahkemesi kararını göz önüne alırsak. Yasadaki fikirlerin büyük kısmını Trump tarafından atanan Neil Gorsuch yazmıştır ve fikir de çok nettir: "Yalnızca gey ya da transseksüel olduğu için bir bireyi işten kovan işveren, yasaları çiğnemektedir."[23] Artık ABD pasaportlarına üçüncü bir cinsiyet seçeneği ("X") eklendi.[24] Yirmi bir eyalet ve Washington, aynısını ehliyetler için de uyguladı.[25] Fakat elbette "trans hakları" şeklindeki bir söylem, kültürde cinsiyetlere yöneltilmiş bir silah şeklinde görülecektir.

Umutlarını yitirmiş erkekler, internet arama algoritmasının peşinden âdeta kavalcıyı izler gibi giderek "erkekler kitlesi" diye etiketlenen kız tavlama ustalarının, istemsiz bekârların ve bazı erkek hizipçilerinin –*MGTOW* (*Men Going Their own Way* [Kendi Yollarından Giden Erkekler])– dünyasının gittikçe daha derinlerine sürüklenebilir. Erkeklerin dertlerini paylaşmak, organize olmak ve genellikle feministlere nefret kusmak üzere *kırmızı hapı* yutmaya gittikleri yerler buralardır. *Matrix*'ten yola çıkan kırmızı hap terimi, dünyayı gerçekte olduğu gibi görme seçimi anlamına gelir. Buradaki imasıysa, baskıcı bir ataerkillik olmaktan ziyade toplumumuzun aslında erkekleri tuzağa düşürüp sömürmeyi amaçlayan feministler tarafından baskılandığı görüşüdür. Erkekler kitlesinin daha makul taraflarında, adamlar ve oğulların karşı karşıya kaldığı gerçek sorunlar hakkında tartışmalar görülür; örneğin okul disiplini, DEHB (dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu) aşırı tanıları, intihar oranları, meslek yaralanmaları ve ölüm vs. Ama düş kırıklığına uğramış genç erkeklerin bu videolara kapılıp gitmesi pek kolaydır. *Men Who Hate Women* [Ka-

dınlardan Nefret Eden Erkekler] kitabında feminizm aktivisti Laura Bates bu tür erkekleri betimler: "İhmal edildiklerinden dolayı toplum stereotiplerinin beşiğinden düşüp onları toplamaya hazır olan ve onları erkekliklerine ya da işlerine tehdit oluşturan şeylere karşı korkularla dolduran toplulukların kollarına sarılmış, kaybolmuş çocuklar."[26] Haklı bir endişe ya da normal kaygı, kadın düşmanlığı hâlini almaktadır. Kadınlar cinsellik elde etmek üzere manipüle edilecek psikolojik bir av olarak görülmeye başlanır; kadın tavlama ustası denen şey budur. En aşırılar, yani istemli bekârlar için kadınları kandırıp cinselliği elde etme zahmetine katlanmak bile adaletsiz gözükür. Erkeklerin cinselliğe hakkı vardır, diye iddia ederler ve kadınların bunu onlara verme sorumluluğu vardır. Kadın düşmanlığı sohbet odalarından sosyal medyaya ve en sonunda fiziksel şiddete dek uzanabilir.

Tam aksine, MGTOW üyeleri kadınları tavlamak ya da çevrimiçinde taciz etmek istemez. Topyekûn kadınlardan uzaklaşmak isterler. Bu topluluktaki en büyük korkulardan biri, yalan tecavüz suçlamasıdır; uzak durmak en iyisi. MGTOW'da bir bilgisayar oyununda görebileceğinize benzeyen bir hiyerarşi bulunur. Bir kere erkek kırmızı hapı yuttuğunda ve MGTOW yoluna koyulduğunda, adımlar şöyledir: (1) uzun ilişkileri reddetmek; (2) her türlü cinsel ilişkiden feragat etmek ya da "keşiş olmak"; (3) yalnızca kendilerini geçindirecek kadar para kazanarak ekonomiden kopmak; (4) son olarak da toplumdan tamamıyla soyutlanmak ya da "hayalet olmak." Bir noktada çoğu genç erkek bunu dener. Bu bir tür erginleme ritüeli hâlini dahi alabilir. Bazıları, çevrimdışı hayatlarında yoksun oldukları bir birlik hissi de yakalayabilir. Ama çoğunluk olgunlaştıkça bunu bırakır; çok azı kötü dışa vurumlar sergiler. Tümünün altında yatan şey, derin bir kafa karışıklığı ve yolunu kaybetmişliktir, ki her zaman olduğu üzere, bunu da suistimal edecek birileri vardır. Hawley ya da diğer popülist muhafazakârların çevrimiçi erkekler kitlesi hareket-

lerinin artışından sorumlu olduğunu söylemiyorum. Hatta muhtemelen ilericilerin, erkeklerin sorunlarını tamamen göz ardı etmeleri ya da onları toksik maskülenlikle suçlamaları dolayısıyla, burada hesap vermeleri gereken daha çok payları vardır. Ama Hawley'nin bu topluluklarla ortak yanı tepkisel dünya görüşü, yani erkeklere yardım etmenin tek yolunun geleneksel cinsiyet rolleri ve ilişkilerini yeniden tesis etmek olduğu inancıdır. Kadınların da erkeklerin de yerlerini bildiği eski dünyayı ger istiyorlar. Ama çözümlerimiz maalesef geçmişte değil.

EŞİTLİĞE KARŞI ISTAKOZLAR

2016'da Trump'ın seçimi kazanarak tüm politik öngörüleri yıkması gibi, ekonomist George Mason ve podcast yapımcısı Tyler Cowen'a göre, Kanadalı bir psikolog da akademik belirsizlikten kendini koparıp "günümüzde Batı dünyasının en etkili ünlü düşünürü" hâline geldi.[27] Kişilik özellikleri üzerine çalışmaları sayesinde akademisyenler arasında saygı gören Jordan Peterson, Kanada'nın trans birey hakları üzerine yapılan bir protestoda transseksüel bir öğrencinin tercih ettiği cinsiyet zamirlerini kullanmayı reddettiği için ün kazandı. Bir Quora gönderisine dayanan ve uluslararası konferanslarıyla geliştirdiği, 2018'de yayımladığı kitabı *Hayat İçin 12 Kural* kitabı 5 milyondan fazla sattı.[28] Genç erkeklerin neler yaşadığı üzerine ciddi bir bilgi edinmek isteyen herkes için Jordan Peterson'ın gördüğü ilgi önemli bir veri göstergesidir. Peterson'ın hesaplarıyla, okur kitlesinin %80'ini genç erkekler teşkil etmektedir. Erkekler ona akın etti çünkü birçoğunun aksine, onlarla alay etmiyor ya da onlara üstünlük taslamıyordu. Onlara anlaşıldıklarını hissettiriyordu. Peterson, karşılıksız kalmış devasa bir insan ihtiyaç kaynağını keşfetmiştir. Genç erkeklerin vaziyetlerine karşı duyduğu samimi şefkat, onları suçlamak isteyen soldan ve onlardan faydalanmak isteyen sağdan Peterson'ı

ayrı tutuyor. Gerçek ve önemli meselelerle uğraşan samimi bir düşünürdür Peterson.

Ama birçok muhafazakâr gibi, Peterson biyolojiye fazla önem verir. Tüm modern ünlü düşünürler gibi Peterson'ın da çevrimiçi ürün mağazası vardır; sadece kitap çıkartmaları, çoraplar ve çerçevelenmiş sanat eserleri satmaz. Peterson'ın en sevdiği kabuklu canlının ufak kırmızı resimleriyle kaplı tişört ve kapüşonlulara ayrılmış ıstakoz bölümü de vardır. Peterson hayranları arasında ıstakoz bir tür kabile sembolü hâline geldi. Muhtemelen bunun nedenini merak ediyorsunuz. "Istakozlar hiyerarşi içinde yaşar" diye anlatır. "Hiyerarşiye uyarlanmış bir sinir sistemleri vardır. Bu sinir sistemi de tıpkı bizim sinir sistemimiz gibi serotoninle çalışır. Keza ıstakozların ve insanların sinir sistemi birbirine o kadar benzer ki antidepresanlar ıstakozlar üzerinde de işe yarar."[29] Peterson'ın felsefesinin temel desteklerinden biri, toplumsal hiyerarşilerin doğa düzeninin bir parçası olduğudur. Memeliler yerini bilmeye koşullanmıştır.

Ama buradaki bilimsellik pek güçlü değildir. Aslında öğrendiğimiz üzere, ıstakozların beyni yoktur. Ne olursa olsun, bence Peterson'ın ıstakoz deyişi onun hikâye anlatım tarzının bir parçası olarak görülmelidir. Peterson'ı erkek hakları hareketinin "mitik-şiirsel" parçası olarak görüyorum, zira daha kadim ve daha derin bir maskülenliğe çağrıda bulunmak için alegori (Peterson'da bu örnek ıstakoz topluluklarıdır) kullanır. Robert Bly'ın 1990'da çok satan olmuş *Demir John* kitabı, erkekler haddinden fazla uygarlaştırılarak "yumuşatıldığı" için içlerindeki "kıllı adamı" yeniden keşfetmeleri gerektiğini savunarak benzer bir izahat sunar.[30] 1996 tarihli *Transforming Men* [Erkekleri Dönüştürmek] kitabında İngiliz sosyolog Geoff Dench, erkeklere bir prensesin peşinde ormanlarda gezen kurbağalar rolünü yükler.[31] Dench de Bly da Peterson da cadılar, balinalar, kaleler, kuleler ve krallar hakkında çok şey kaleme almıştır. Buna şaşırmamak gerek. Bly bir şairdi, Peterson'ın ilk kitabı

Anlam Haritaları ise yoğun, saygın bir akademik mitoloji çalışmasıdır.

Eğer mesele sadece ıstakozlardan ibaret olsaydı, Peterson'ın biyolojiye yüklediği anlam o kadar önem taşımayabilirdi. Maalesef, bu onun cinsiyet üzerine görüşlerini de çarpıtır. Kadınların çoğu erkekten daha uysal ve vazifeşinas olduğunu, daha fazla insanlarla ilgilendiklerini, daha korumacı olduklarını belirtir. Erkekler daha saldırgan, statüyü kaygı edinen, cinsellikle hareket eden cinsiyettir. Bunların hepsi doğru. Asıl soru, mevcut toplumlarımızdaki cinsiyet eşitsizliklerini açıklamak üzere bu farklılıklara nereye kadar bel bağlayabileceğimizdir. Görünüşe göre Peterson için büyük oranda bel bağlayabiliriz.

İlericilerin cinsiyet farklılıkları için her türlü biyolojik temeli yadsıması gibi, Peterson gibi muhafazakârlar da –ki bu hususta Peterson hayli tipik bir figürdür– mevcut cinsiyet eşitsizliklerini doğaya başvurarak örtbas etme hatasına düşerler. Doğal sebeplere atfedilemeyecek kadar büyük olan dengesizlikleri aklamış olurlar. Meslek seçimi meselesi iyi bir örnektir. Bir röportajda Peterson "erkekler ve kadınlar eğer kendi hâllerine bırakırsanız kendilerini aynı kategoriye sokmazlar" der. Şimdiye kadar her şey tamam. Ama şöyle devam eder, kadınlara kıyasla erkeklerin mühendislik mesleğini seçim oranı "bire yirmidir" ve hemşirelikte de tam zıttı geçerlidir, nitekim bu da "erkeklere ve kadınlara seçim özgürlüğü sunulduğunda ortaya çıkan bir veridir. [...] Bunlar silinemez farklılıklar."[32] Petersoncı muhafazakârlar mühendislerin yalnızca %15'inin kadın ve hemşirelerin yalnızca %9'unun erkek olduğunu gördüklerinde, bunda doğal cinsiyet farklılıklarının bir yansımasından başka bir şey saptamazlar (ne de olsa bunlar bire yirmiden çok daha yüksek oranlar). Ama hatırlarsanız, 7. Bölümde alıntıladığım Su ve Rounds'ın çalışmaları, meslek seçimleri gerçekten gizli tercihlerle örtüşseydi şimdikinden en az iki kat fazla kadın mühendis ve erkek hemşire olacağını gösterir. Bir de şu tehlike var ki korumacı ya da anaç davranışlardaki cinsiyet

farklılıkları, aile hayatı çerçevesinde geleneksel iş bölümünü haklı çıkarmak adına kullanılabilir: Peterson'ın ileri sürdüğüne göre, "19 yaşındaki kızlara yazgılarının en başında kariyer yattığını öğretmeyi bırakmamız gerekmekte."[33]

Spesifik politikalara geldiğimizde işler daha da karmaşık bir hâl alır. Muhafazakâr akademisyen Charles Murray, *Human Diversity* [İnsan Çeşitliliği] kitabında erkekler ve kadınlar arasındaki cinsiyet farklılıklarının kanıtlarını anlatır. Kapsamlı, çoğu zaman dengeli bir özetlemedir. Asıl sorun Murray bu verileri cinsiyetçi politikaları haklı çıkarmak için kullandığında başlar. Çocuk velayeti hakkında yasalar bu hususta iyi bir örnek olabilir. Murray'in iddiasına göre, "hangi cinsiyetin küçük çocuklara bakmada daha iyi olduğu hususundaki her etmende kadınlar lehine ciddi bir etki büyüklüğü ve biyolojide kadınların avantajda olduğu üzerine bolca evrimsel kanıtlar vardır."[34] İddiasına göre, mahkemelerin duruma göre çocukların "iyiliğini düşünerek" değerlendirmek yerine küçük çocukları hükmen anneye vermesi gerekir.

Murray'nin yazdığı üzere, "Yargıçlar [...] çaresiz bir üçüncü tarafın refahı söz konusuyken şu ya da bu ebeveyni destekleyen herhangi bir kanıta sahip olmadığı bir durumla karşılaştıklarında, özgür bir düşüncenin kadınlar ve erkekler arasındaki doğuştan gelen önemli farklılıkları ayırt edebilmesi gerekir." Bu yanlıştır. Eğer bir yargıç iki ayrı ebeveynin ebeveynlik becerilerindeki farklılığına yönelik "herhangi bir kanıta sahip değilse" yalnızca cinsiyete bağlı olarak birine velayeti vermesi keyfi ve adaletsizdir. Murray, ebeveynlik becerilerinin *bazı* yönlerindeki farklılık *ortalaması* için kanıtlar toplayıp aile hukukuna cinsiyetçi bir ilkenin katılması uğruna argümanlar sunmaktadır. Babalar zaten rollerini sürdürmekte zorlanıyor; Murray'in teklifiyse işleri yalnızca daha da kötüleştirir. Kadınların askerlik yapması konusunda da benzer argümanlar sunar ve hiç şüphesiz senato üyesi Hawley'nin kadınların askere alınmasını sağlayacak yasaya engel olabilmesinden hoşnut olmuştur.

Buradaki asıl geniş kapsamlı sorun, muhafazakârların cinsiyet eşitsizliklerini haklı çıkarmak için kullandığı biyolojik açıklamaların yanlış olmayıp yalnızca üzerlerine bir ehemmiyet yükleyemeyeceğimiz kadar yetersiz olmalarıdır. Tabii ki insan davranışında biyolojinin önemi hakkındaki muhafazakârların argümanları, muhalifleri bunların varlığını tamamen yadsıdığında daha makul görünmektedir. Karşıtları doğruyu topyekûn yadsırken birinin ne kadar abartı yaptığını görmek çok zor. Cinsiyet ve biyoloji üzerine kültür savaşlarındaki en aksi dinamiklerden biri budur. Sol kanat doğuştan gelen cinsiyet farklılıklarını ne kadar ateşli bir şekilde yadsırsa, sağdaki birçok kişi de o kadar güçlü bir şekilde bunların önemi üzerine ısrar etme gereği duyuyor –ya da tam tersi. Nüanslara yer kalmıyor.

GEÇMİŞE İLERLEMEK

Muhafazakârların yaptığı en son ve en ciddi hata, erkeklere yardım etmenin yolunun geleneksel cinsiyet rollerini geri getirmek olduğunu varsaymalarıdır; nitekim bu kadınların ekonomik bağımsızlık bakımından elde ettiği bazı kazançları ortadan kaldırmak anlamına gelmektedir. Bu sıfır toplamlı dünyada, kadınlar daha iyi durumdaysa, erkeklerin daha kötü durumda olmasının nedeni de bu olmalıdır. Bu istisnai ya da aşırı bir görüş değildir. Cumhuriyetçi erkeklerin neredeyse beşte ikisi (%38), "kadınların toplumda elde ettikleri kazancın erkeklerin aleyhine" olduğu yorumunda hemfikirdir.[35]

2016 seçiminden önce, Fairleigh Dickinson Üniversitesi profesörü Dan Cassino tarafından yürütülen bir araştırma, oy verme amaçları anketine sıra dışı bir soru dahil eder: "Geliriniz eşinizinkinden fazla mı, az mı yoksa aynı mı?" Anketi cevaplayan kişilerin yarısına bu soru ankette oylama hakkındaki sorudan önce, diğer yarısına sonra sorulur. Cassino'nun yazdığı üzere, sorunun hedefi erkekleri "cinsiyet rollerine

yönelik potansiyel tehditleri düşünmeye" hazırlamaktır.[36] Sonuçlar çarpıcıdır. Eşlerinin geliri anketten önce sorulan erkeklerin cevap olarak Hillary Clinton yerine Donald Trump'a oy vereceklerini söyleme oranı çok daha yüksektir. Yedi yüz seçmenden oluşan ufak bir havuzdu bu. Ama Cassino'nun deneyi, erkeklerin statü kaybına duydukları kaygıyı politikacıların teşvik etme ve sömürme potansiyeline yönelik bir göstergedir.

Birçok muhafazakâr düşünüre göre erkekler geleneksel rollerini kaybederlerse toplumdan soyutlanacaklar ya da yollarını kaybedeceklerdir. Bannon'un gözlemlediği "canavar gücü" antisosyal davranışlara kanalize edilir. Bu yeni bir kaygı değildir. Muhafazakârlar kadın hakları hareketlerinin erkeklere yönelik tehlikeleri konusunda on yıllardır kaygılanıyorlar. 1992 tarihli *Men and Marriage* [Erkekler ve Evlilik] kitabında (1973 kitabı *Sexual Suicide*'ın [Cinsel İntihar] bir güncellemesi), muhafazakâr düşünür George Gilder, feminizmin erkekleri gereksizlik statüsüne düşürdüğünü ileri sürer.[37] Kadınlar "hem evi geçindiren hem de çocuğu dünyaya getiren rolünü kazandığında" diye uyarır, bir erkekle evlenme gerekliliği düşer ve böylelikle erkekleri ya "haydutlar" ya da "sürgünler" hâlinde bırakır. Genç okurlar Gilder'ın çalışmalarına yabancı olabilir. Ama belli bir yaştaki feministler için, Gilder ismi bir tepki uyandıracaktır. Gilder'ın işleri Ronald Reagan'ın ekonomik politikalarını etkilemiştir. Kendisi hem *Time* dergisi hem de Ulusal Kadınlar Organizasyonu tarafından Yılın Erkek Şovenist Domuzu olarak adlandırıldığında gurur duyar.[38] Gilder'ın dünya görüşünde rahatsız olunacak çok şey vardır. Ama tamamen yanlış değildir.

7. Bölümde alıntıladığım çoğu antropolog gibi (örneğin Margaret Mead, Melvin Konner, David Gilmore ve Sherry ortner), Gilder erkeklik rolünün hassaslığını görmüştür. "Kadının aksine, erkeğin bedeninde uygar bir rol ya da tasarı yatmaz" diye yazar. "Dolayısıyla, erkeğin ailedeki rolü yıkılabilirdir;

kadının rolüyse su götürmezdir ve erkek ortadan kaybolduğunda bile sürdürülebilir. [...] Kadınsız erkek, derin bir lüzumsuzluk hissi duyumsar."[39] Aşağı yukarı aynı hatlarda yazan Geoff Dench, "feminist analizin temel zaafını" bir başarısızlık olarak tanımlar: "Erkeklerin uzun vadede aile hayatına tamamen dahil olmak ve kendilerini dahil hissetmek için aileyi geçindiren kişi statüsüne ihtiyaç duyduğunu göremezler."[40]

Muhafazakârların geleneksel rolleri elinden alınmış erkekler arasındaki dışlanmışlık ve kopukluk durumunun tehlikeleri için endişelenmeleri haklıdır; ama bunun çözümünün öyle ya da böyle zamanı geri alıp erkeklere tekrar amaç vermek adına kadınları yine bağımlı kılma düşüncesinde yattığı konusunda haksızlar. Pew'un sosyal değerler anketine göre, hayali geçmişe duyulan tüm o hasrete rağmen, 1987'deki %30 orana kıyasla 2012'de Amerikalıların yalnızca beşte birinden azı (%18) "kadınların toplumda geleneksel rollerine dönmesi gerektiğini" söylemiştir ve alışılmadık biçimde, bu soru için herhangi bir ciddi cinsiyet, yaş, politik eğilim ya da ırk ayrımı görülmemiştir.[41]

Muhafazakârların iddiasına göre, feminizm şeylerin doğal düzenini altüst etti ve hepimiz –ama özellikle erkekler– bunun bedelini ödüyoruz. Çözüm, geleneksel aile ve rollerin yeniden tesis edilmesidir. Bu analiz yanlıştır. Feminizm ataerkilliği, yani büyük çapta eşitsiz olma gibi can alıcı bir hataya sahip *belli* bir toplumsal düzeni altüst etmiştir. Sonucunda ortaya çıkan dağılma gerçektir ve ciddiye alınması gerekir. Erkeklerin yardıma ihtiyacı var; ama kadınlara engel olmadan ya da zamanı geri almaya çalışmadan da erkeklere yardım edebiliriz. Özellikle babalık, daha eşitlikçi bir dünya için yeniden şekillendirilebilir.

"Amerikan Maskülenliğinin Krizi" başlıklı 1958 tarihli bir makalede Arthur Schlesinger Jr. şöyle yazar: "Maskülenliğin geri kazanılmasının anahtarı, saldırgan kadınları aşağılama ya da eski erkek üstünlüğünü yeniden tesis etme gibi hasret dolu bir umutta yatmaz. Erkeklerin üstünlüğü, tıpkı beyazların üstünlüğü gibi olgun olmayan bir toplumun nevrozudur. Kadınla-

rın özgürleştirilmesi, kadınlar için olduğu kadar erkekler için de iyidir. Her halükârda, bu süreç geri çevrilemez; cin şişesine geri sokulamaz."[42]

Eğer bu 1958'de geçerliyse, günümüzde apaçık bir şekilde daha da çarpıcı biçimde geçerlidir. Durumları eski hâline geri getirmeyi öne sürmek bu yüzden nafiledir. Adamlar ve oğullara eşitlikçi yeni dünyaya adapte olmaları gibi zor bir görevde yardım etmektense, muhafazakârlar onları kadınların ilerlemelerine karşı çıkmaya teşvik ediyor. En azından bir süreliğine, karşı çıkış iyi hissettirebilir; muhtemelen zorlu bir görev olan adaptasyondan çok daha iyi hissettirir. Ama aynı zamanda nafile ve beyhudedir.

MERKEZKAÇ CİNSİYET POLİTİKASI

"Kadınlar için de erkekler için de roller değişiyor. Kadınlar eski statülerinin erkeklerin baskısıyla oluştuğuna inanmaya zorlanıyor" diye yazar zeki bir kültür gözlemcisi. "Aynı zamanda erkekler de [...] baskıcı –hem de pek haşin baskıcı– olmakla suçlanıyor. Değişim sürecinin tümü, bir hırçınlık atmosferinde gerçekleşiyor ve ortaya muazzam ölçüde bir ikincil düşmanlık çıkıyor; öyle ki bu da kendi başına olumlu bir sonuca tehdit teşkil ediyor."

1975'te bunları yazan Margaret Mead idi.[43] Kadın hakları hareketlerinin olağanüstü başarısına rağmen düşmanlık devam ediyor. Burada suçun büyük kısmını politikacılarımız üstlenmeli. solun da sağın da erkeklerin gitgide büyüyen sorunlarına cevap bulmadaki başarısızlığı, politik hayatımızda tehlikeli bir boşluk oluşturdu. Kültür savaşı politikasının merkezkaç dinamiğinde, Sağ bir uca yöneldikçe Sol da diğer yöne gidiyor –ya da tam tersi. Sol biyolojiyi göz ardı ediyor, Sağ biyolojiye fazla bel bağlıyor. Sol kadınlara bir savaş açıldığını düşünüyor; Sağ erkeklere bir savaş açıldığını sanıyor. Sol maskülenliği hastalıklı görüyor; Sağ feminizmi hastalıklı görüyor.

Bu sırada, kültürel savaşın ön cephelerinden çok daha uzak bir yerde, adamlar ve oğulların gerçek dünyadaki sorunları cevapsız kalıyor. Bunun sonuçları ağır olabilir. Amerikan Yahudi Komitesi Transatlantik Enstitüsü yöneticisi Daniel Schwammenthal'ın söylediği gibi, "Politikanın temel kuralı şudur: Toplumda gerçek sorunlar varsa ve sorumlu taraflar bunların üstesinden gelmezse o vakit sorumlu olmayan taraflar işi üstlenir."[44]

V. KISIM

NE YAPMALI

10. BÖLÜM
ERKEK ÇOCUKLARI OKULA GEÇ BAŞLATMAK

Erkek Çocukların Sınıfta Fazladan Bir Seneye İhtiyacı var

Eşimle iki arada bir derede kalmıştık. Ortanca oğlumuz Bryce ilkokula başlayacaktı. Ama ne sosyal ne de zihinsel olarak hazır gözüküyordu. Anaokulu öğretmenleri de bunda hemfikirdi. Dolayısıyla birkaç ay beklemeyi tercih ettik, eylül yerine onu ocakta bölge okulumuza kaydettirdik. O zamanlar fazla ileri gittiğimizi ve dört ay gecikmenin bir hata olduğunu düşündüm. Şimdi yeterince ileri gitmediğimizi düşünüyorum. Tam sene beklememiz gerekirdi. Bryce okul yıllarında, özellikle de lisede zorluk çekti; uyku apnesi de cabasıydı (evet, görünüşe göre bu hastalık çocuklarda da olabiliyormuş). Lise diplomasını zar zor kazandı. Mezuniyet töreninde, çoğu ebeveyn çocuklarının hangi üniversiteye gideceğini birbirine anlatırken, benim gözlerimden her şeye rağmen oğlumun liseyi atlatmış olduğundan dolayı yaşlar akıyordu.

Bryce'ın eğitim deneyimi sıra dışı değildi, özellikle de erkek çocuklar için. Tanıdığımız pek çok ebeveyn arasında,

ergenlik çağındaki bir çocuğun özellikle akademik açıdan ve aynı zamanda genel olarak yaşam açısından yolunda gitme mücadelesini açıklamak için kısa bir açıklama geliştirilmiştir: "O bir erkek çocuk." Bir gece, oğlumuzun 15 yaşındaki bir arkadaşı on katlı bir bina yüksekliğindeki bir vince çıkıp tepesinde Snapchat'ten annesine "Hey, Anne!" diye mesaj atmış (Aşağı indiğinde polisler onu bekliyordu). İşte bu prefrontal korteks ve risk arzusudur.

"Herhangi bir bakımdan birbirlerinden farklı gruplar arasında gerçek eşitliğe ancak farklılıkları hesaba katarak ulaşabiliriz." Bunu söyleyen de yine 1974'te Margaret Mead'dir.[1] Mead'in gerçek eşitlik fikri günümüzde eşitlikçilik şeklinde tanımlanabilir. Başlangıç koşullarında farklılıklar olduğunda, insanlara aynı (yani eşit) muamele etmek onlara adil ya da tarafsız muamele etmekle aynı değildir. Bunun popüler bir görsel örneği, çitin ardından bakmaya çalışan farklı boylardaki üç çocuktur. Çocukları aynı seviyeye getirmek için, daha kısa çocuklara daha uzun kutular vermeniz gerekir. Eşitlik zihniyetinden eşitlikçi zihniyete geçiş, özellikle ABD'de ırksal adalet bağlamlarında son derece tesirli olmuştur. Burada cinsiyet hususuna uzanan anlamlar da söz konusu. Örneğin eşitlikçi bir eğitim sistemi, doğal cinsiyet farklılıklarını kabul eden bir sistem olacaktır –özellikle de erkek çocukların okulda kızlara kıyasla gelişimsel açıdan dezavantajlı olduğunu.

Bu bölüm, erkeklere daha anlayışlı bir eğitim sistemi için öneriler sunmaktadır. Spesifik olarak üç ana reform öneriyorum: okula başlamalarından önce erkek çocuklara kreşte fazladan bir yıl vermek; sınıflara erkek öğretmen işe alımlarını arttırmak ve daha fazla teknik lise dahil, mesleki eğitime daha ciddi yatırımlarda bulunmak. Bu tasarının bazı yönlerinin radikal görünebileceğinin farkındayım; ama cinsiyet eşitliği konusunu ciddiye alıyorsak, bazen radikalizme ihtiyacımız var.

ZAMANIN GETİRECEĞİ FAYDALAR

Okula bir yıl geç başlama, "geciktirme" diye yaftalanmıştır. Üniversite sporlarında kullanılan, oyuncunun bir dönemliğine yarışmalardan uzak tutulduğu bir uygulamadan ödünç alınan bir terimdir bu. Malcolm Gladwell 2008 yılında *Outliers* [*Çizginin Dışındakiler*] kitabında, sınıf arkadaşlarından yaşı büyük olan çocukların akademik testlerde ve genel olarak hayatta daha başarılı olduğu üzerine kanıtlar sunduğunda bu fikir inanılmaz popülerlik kazandı. Gladwell'in iddiasına göre, sınıf grubu içinde yaşın küçük ya da büyük olması "çocukları yıllar süren bir başarı ve başarısızlık, özgüven ve güvensizlik örüntüsüne sokmaktadır."[2]

Geç başlatmanın yeterince yaygın olduğunu belirtmek gerekir. Morning Consult ve edChoice kuruluşları tarafından 2021'de yapılan bir ankette, çocukları şu anda 18 yaşından büyük olan ebeveynlerin %6'lık oranına kıyasla çocukları okul yaşında olan ebeveynlerin %12'si çocuklarının anaokuluna başlangıcını en az bir yıl geciktirdiklerini söylemiştir.[3] Geciktirme için sundukları sebeplerden başlıca üçü, çocuklarının çok küçük olması, duygusal olarak hazır olmaması ya da akademik olarak hazır olmamasıdır. İlginç bir şekilde, çocukları okul yaşındaki *öğretmenler* arasında çocuklarını okula geç başlatanların oranı biraz daha fazladır: %15.[4] Bu sayılar 2010/2011 okul senesinin (ulaşılabilir en eski veriler) resmi rakamlarından yüksektir: Erkek çocukların %7'si, kız çocukların %5'i anaokuluna bu sene geç başlamıştır.[5] (Tabii ki pandemi de bir etmen olabilir.)

Ama bazı çocukların diğerlerine kıyasla okula geç başlama olasılığı daha yüksek. Varlıklı ebeveynleri olan çocukların düşük gelirli evlerden gelen çocuklara kıyasla okula geç başlama oranı iki kat fazladır. Beyaz ve siyah çocuklar arasında da benzer bir ayrım var. Erkek çocukların okula geç başlatılma oranı kızlardan daha fazladır, özellikle ebeveynleri öğretmen olanların.[6] Okulları için fazla küçük olan çocukların da bir sene geç

başlatılma oranı daha yüksektir. Bu etmenler toplandığında, oran hayli yüksek çıkıyor. Northwestern Üniversitesi ekonomisti Diane Whitmore Schanzenbach ve Stephanie Howard Larson tarafından 2010/2011 verileri üzerine yapılan bir analize göre, lisans diplomasına sahip ebeveynlere sahip yaz aylarında doğmuş erkek çocuklar* arasında, okula geç başlatılma oranı %20'dir.[7] Yine ilginç bir şekilde, görünüşe göre okula geç başlatma özel okullarda daha yaygındır. Dezavantaj olmak bir yana, okula geç başlatılan çocuklar okuma-yazma ve matematik puanlarında ortalamadan yüksek bir konuma gelmektedir.[8]

Tüm erkek çocukların hükmen okula geç başlatılması gerektiğini iddia ediyorum. 1 yıllık kronolojik ayrım getirmek, erkek ve kız çocuklar arasındaki *gelişimsel* ayrımı azaltacaktır. Başka bir deyişle, bu daha eşitlikçi olacaktır. 1. Bölümde gösterdiğim üzere, öğrenim becerisindeki cinsiyet ayrımları erken yaşta başlar ama beyin gelişimi bakımındaki en büyük farklar ergenlikte ortaya çıkar. Erkek çocukları geç başlatmanın başlıca sebebi anaokulunda değil, ortaokula ve liseye geldiklerinde bir yaş daha büyük olmalarıdır.

OKULA GEÇ BAŞLATMA İŞE YARAYACAK MI?

Erkek çocuklar için okula geç başlamak cinsiyet ayrımını azaltır mı? Kesin konuşamıyorum. Eğitim politikasındaki böyle hatırı sayılır bir değişimi öncesinden değerlendirmek zor; ama okula geç başlatma üzerine yapılan çalışmalardan elde edilen kanıtlar, son derece yardımcı olabileceği konusunda beni umutlandırıyor. Okula geç başlatılan erkek çocuklar üzerine yapılan bolca araştırma ortaokul yıllarında hiperaktivitede ve dikkatsizlikte ciddi düşüşler, daha yüksek memnuniyet oranları, daha düşük sınıfta kalma oranları ve daha yüksek sınav puanları görüldüğünü ortaya koymuştur.[9]

---

1 Nisan – 31 Ağustos arasında doğan çocuklar. Okul sisteminde yaz doğumlu çocuklar şeklinde anılır. Yaşları gereği Eylülde okula başlamaları gerekir (çn).

Okula geç başlatılma üzerine en yakın tarihli yüksek kalite çalışmaları yürüten kişiler, Tennessee'den elde edilen verilerle, Diane Schanzenbach ve Elizabeth Cascio olmuştur. Örnek aldıkları çocuklar, oransız olarak düşük gelirli ve farklı ırklardaki çocuklardı. Yarısı anaokulunda ücretsiz ya da düşük ödemeli yemek hakkına sahipti. Üçte biri siyahtı. Schanzenbach ve Cascio genel olarak bir yaş büyük olmanın sekizinci sınıfta olumlu etkileri olduğunu, liseden önce sınıf tekrarı oranını düşürdüğünü ve lise sonunda SAT ya da ACT sınavlarına katılım oranını arttırdığını görmüştür. 8. sınıfta erkek çocukların gördüğü iyileşme kızlardan iki kat fazlaydı ve lisedeyse sadece erkek çocuklar bir yarar görmekteydi. Schanzenbach ve Cascio ayrıca en yüksek kazancı düşük gelirli öğrencilerde saptamıştır, zira belirttiklerine göre, bu çocuklar "yüksek gelirli çocukların okula geç başlama oranlarının ciddi oranda daha fazla olduğu modelin zıddını teşkil etmektedirler."[10] Son olarak, okula geç başlatılmış çocukların sınıf arkadaşlarında hiçbir olumsuz etki bulamamışlardır, hatta belki de dolaylı olarak bunun bazı olumlu etkileri olmuştur, diyorlar.

Dolayısıyla okula geç başlatılmanın erkek çocuklarda, özellikle de daha yoksul bir arka plâna sahip olan çocuklarda uzun vadeli olumlu etkileri söz konusudur; sınıf arkadaşları içinse bunun ters bir etkisi yoktur. Üstelik bu sonuçlar *görece* yaş etkisi değil, *mutlak* yaş etkisi taşımaktadır –okula geç başlatma politikamın da amacı budur. Çalışmalardan elde edilen en cesaret verici bulgulardan biri, daha sonrasında sınıf tekrarı riskindeki büyük düşüştür. Sınıf tekrarı ırk, cinsiyet ve ekonomik arka plan kıstaslarında ciddi oranda eşitsizlik barındırmaktadır: Dört siyah çocuktan biri (%26), liseden mezun olmadan en az bir senelerini tekrarlamıştır.[11] Erkek çocukları en başta okula geç başlatarak, daha sonrasında sınıf tekrarlama riskini azaltabilmekteyiz.

Schanzenbach ve Cascio'nun bulguları, Kuzey Carolina verileri üzerine çalışan Philip Cook ve Songman Kang'ın bir

diğer çalışmasıyla da örtüşür.[12] Analizlerine göre, okula geç başlatılan çocuklar üçüncü sınıfta hem okuma-yazmada hem de matematikte kayda değer ölçüde daha başarılıdırlar. Irk grupları içindeki cinsiyet ayrımlarına bakıldığında, beyaz çocuklar arasındaki %10'luk okula geç yazdırılma oranı, üçüncü sınıftaki öğrenciler arasında okuma-yazma notlarındaki genel cinsiyet ayrımını %11 azaltmaktadır.

Burada niteliksel kanıtlar da vardır. Collin College'dan Suzanne Stateler Jones tarafından yapılan derinlikli bir çalışma, okula geç başlatılan yaz döneminde doğmuş ergen erkek çocuklarda yaşıtlarına kıyasla daha yüksek bir hayattan memnuniyet oranı saptamıştır.[13] Okula normal yaşlarında başlayan çocuklar arasındaki ortak yakınma, Jones'un söylediğine göre, "Sürekli yetişmeye, arayı kapatmaya çalışıyorum" şeklindedir. Ama bir yaş büyük olan erkek çocukların genel yorumuysa Jones'a göre: "Durumu sevdiler, büyük olmak hoşlarına gitti, herhangi bir sorun yaşamadılar, bunun zararlı olabildiği bir durum göremedim, yalnızca faydası oldu." Jones ayrıca ebeveynlerle röportajlar yapıp eğer bir çocukları daha yaz aylarında doğarsa ne yapacaklarını sormuştur. "Hemen (şöyle derler): 'Okula geç başlatırdık.'" Fakat şunu da belirtmek gerekiyor: Bu küçük grup büyük oranda beyaz ve varlıklı ailelerdir, çünkü çocuklarını okula geç başlatma oranı en yüksek olan grup bu kişilerdir.

Hepsini bir arada değerlendirdiğimizde, bu sonuçlar erkek çocukları okula bir yıl geç başlatmanın potansiyel olarak büyük faydalarına işaret etmektedir. En büyük kazançsa şu anda okula geç başlatılma olasılığı en düşük olan çocuklar için, özellikle de düşük gelirli ailelerden gelen ve siyah erkek çocuklar içindir. Kazanımların sonuç ölçülerinde, örneğin genel not ortalamasında daha büyük olmasını bekliyorum, fakat mevcut çalışmalar bunu belirleyememektedir. Örneğin lise notları, yürütücü işlevlerle* ilişkilidir –kızların daha yüksek notları

---

* Prefrontal korteksle ilgili beceriler (çn).

olmasının olası sebeplerinden biri.[14] Fazladan bir gelişimin bu becerilerdeki ayrımı tamamen ortadan kaldırması pek muhtemel değil ama şüphesiz yardımı olacaktır.

OKULA GEÇ BAŞLATMAYA YÖNELİK İTİRAZLAR

Tabii ki önerimin aleyhine bazı güçlü argümanlar da var. Burada beş tanesine değineceğim. İlk olarak, okula girişi geciktirmek ebeveynleri bir yıl daha çocuk bakımına zorlaması bakımından bir yük olabilir; düşük gelirli ebeveynlerin çocuklarını okula geç başlatma oranının zaten çok daha düşük olmasının sebeplerinden muhtemelen biridir. Bu ciddi bir kaygıdır. Benim önerim, erkek çocukları kız çocuklarla aynı yaşta evrensel anaokulu öncesi programına kaydetmek ama okula geçmeden önce erkek çocukları bir yıl daha bekletmektir. Başka bir deyişle, erkek çocuklar anaokuluna iki defa gidecek. Ebeveynler için, çocuk bakım masrafları bakımından politikalar bu konuda tarafsız kalacaktır.

İkinci olarak, okula geç başlayan erkek çocukların liseyi bırakma ihtimalinin daha yüksek olacağı kaygısı var çünkü o zaman resmi eğitimi lise eğitimi tamamlanmadan yasal olarak bırakabilecekler. Bunun ne kadar büyük bir sorun yaratacağını bilmek zor. Eğitim ekonomistleri David Deming ve Susan Dynarski tarafından analiz edilen veriler, okula geç başlayan çocuklar arasında lise mezuniyet oranında ciddi bir etki göstermiyor.[15] Ama gördüğümüz üzere, bu grubu örnek olarak almamız zor; günümüzde okula geç başlatılan çocuklar daha ziyade avantaja sahip arka planlardan geliyorlar ve her halükârda liseyi bırakma ihtimalleri çok daha düşük. Burada faydalı olabilecek bir durum, okulu bırakmanın yasal yaşını 18'e çıkarmak olabilir, ki ABD'nin yarısı zaten bunu yapmıştır.[16]

Üçüncü olarak, bu konudaki itirazlardan biri de yetişkin yaşına geldiklerinde erkek çocukların iş piyasasında bir sene kaybetmiş olacaklarından dolayı, potansiyel olarak hayat boyu

kazançlarının azalmasıdır. Deming ve Dynarski'nin en büyük kaygılarından biri budur. "Emeklilik yaşı sabit olduğundan, okula bir yıl geç başlayan kişi iş gücünde bir yıl daha az geçirecektir" diye belirtirler. "Bir yıl geç başlamanın finansal kaybı, iş piyasası kazancında ve iş piyasası deneyiminde hayat genelindeki kayıp bakımından bir yıla tekabül eder."[17] Elbette bu yine makul bir korkudur. Fakat bu, herhangi bir yaşta okulda geçirilen yılları arttıran *her* politika için geçerlidir. Örneğin bölge üniversitelerinde iki yıl harcarsınız ve yeterlilik belgesi olmadan okulu bırakabilirsiniz. Gerçek şu ki günümüzde çok az genç erkek ortaokuldan mezun olduktan sonra iş piyasasına tam adım atabiliyor. Neredeyse beşte biri liseden vaktinde mezun olmuyor.[18] Bölge üniversitesine başlayanlar arasında, üçte birinden azı üç yıl sonra bir ehliyet kazanmış oluyor.[19] 16-24 yaşları arasındaki genç erkeklerin onda birinden fazlası ne maaşlı bir işte oluyor ne de eğitim görüyor.[20] Vurgulamak istediğim, eğitimde harcanan fazladan bir yılın gelir bakımından bir yıl kayıp anlamına geldiğini varsaymamamız gerektiği. Eğer bu durum erkek çocuklar için akıbetlerini iyileştirecekse, ki inancım bu yöndedir, iş piyasasındaki akıbetlerini de iyileştirecektir.

Dördüncü olarak, reformu nasıl uygulamaya geçeceğimiz sorusu söz konusu. Eğer tüm erkek çocukları bir sene geri tutacak olursak, eğitim sisteminde bir sene sadece kadın topluluğu kalacaktır ve bu da özellikle kadınlar için tuhaf bir durum olacaktır. Benim önerim, politikayı birkaç yıla yayarak uygulamak ve en genç çocuklarla başlayarak ondan sonra politika tüm erkek çocukları kapsayana dek yaş kapsamını adım adım genişletmektir. Örneğin ilk sene erkek çocukların üçte biri, ikinci sene üçte biri ve üçüncü sene de geriye kalan üçte biri okula geç yazdırılabilir. (Bu ayrıca sosyal bilimciler için, farklı yaşlardaki erkek çocukları okula geç başlatmanın faydalarını değerlendirmek adına doğal bir deney ortamı yaratacaktır.)

Son olarak, bu yasal mı? Farz edelim ki bir okul bölgesi ya da eyalet benim planımı benimsemiş olsun. Muhtemelen belli

yasal sorunlar doğacaktır, belki de Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği tarafında. Cinsiyete dayalı ayrımcılığı yasaklayan 1965 Sivil Haklar Yasasının VII. Başlığının ve muhtemelen 14. Anayasa Maddesindeki Eşit Koruma Maddesinin bahsi açılacaktır.[21] Savunmamız, kız ve erkek çocukların gelişim bakımından farklılıklar taşıdığı ve bu farklılıkların VII. Başlığı ihlal etmeksizin eğitim politikasındaki göz önüne alınabileceği olacaktır. Hiç şüphesiz bir erkek okulu olan Virginia Askeri Enstitüsü davasından bahsedilecektir. 1996'da, Üst Mahkeme enstitünün kadınlara da açık olmasını zorunlu kılar. Yargıç Ruth Bader Ginsburg, oy birliğini resmiyete geçirir.[22] Daha da önemlisi, mahkeme kız ve erkek çocukların öğrenme biçimlerinde ortalama farklılıklar olduğu iddiasına itiraz etmemiştir. Ginsburg'un yazdığı üzere, ne olursa olsun bu kızları dışlamayı haklı çıkaramaz, zira bazıları "becerileri ve kabiliyetleri gereği genel tanımlamaların dışında olabilir" (yani tipik bir erkek çocuk becerilerine sahip olanlar). Günümüzde enstitünün öğrencilerinin %12 kadarı kadındır.[23]

Mahkemenin yargısına göre, bir cinsiyeti bir kamu eğitim kurumundan tamamen hariç tutmak için devletin "meşru bir gerekçe" sağlaması gerekir.[24] Ama benim önerim iki cinsiyeti de herhangi bir kurumdan *dışlamak* değil, farklı gelişim süreçleri gereğince kız ve erkek çocukların okulöncesinden anaokuluna geçişinin varsayılan yaşını yalnızca bir miktar değiştirmektir. Ebeveynler bu varsayılan yaşı kendileri seçme hakkına, tıpkı mevcut sistemdeki gibi kendi iradelerince kızlarını okula geç yazdırma ya da oğullarını erken yazdırma hakkına sahip olacaklardır. Tüm bunları göz önüne aldığımızda, bir politikayı düpedüz cinsiyet farklılıkları temeline dayandırmada apaçık yasal zorluklar olacaktır (ve bu farklılıkları tasarıda da uygulamada da göz önünde bulundurmak zorundayız).

Dolayısıyla benim erkek çocukları okula geç başlatma planım hakkındaki makul kaygılar için makul çözümler de var.

Kesin bir anlayışa varmak için işe başlamamız gerekiyor; muhtemelen farklı yapılara sahip farklı okul bölgeleri üzerinde ilkin belli pilot programlar şeklinde. Bence bunlar eğitimdeki cinsiyet ayrımını azaltmada olumlu sonuçlar verecek ve yatırımlar karşılığını bulacaktır. Ama tabii ki yanılıyor da olabilirim. Değerlendirme çalışmaları bu yüzden çok önemlidir. Deneyip görelim.

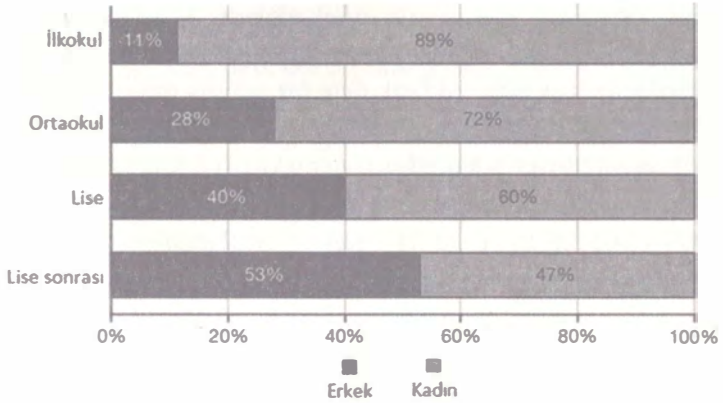
ERKEK ÇOCUKLARA DERS VEREN DAHA ÇOK ERKEK

Şu anda erkek çocuklar ve okul eğitimi pek uyumlu değil. OECD tarafından yürütülen 2015 anketine göre, dünya genelinde erkek çocukların okul "zaman israfı gibi geliyor" deme ihtimali kızların iki katıdır.[25] ABD'de kız çocuklara kıyasla erkek çocukların okuldan atılma oranı üç kat ve uzaklaştırılma oranı iki kat fazladır.[26] Okul çevresini erkek çocuklar için daha iyi bir hâle getirebilecek birkaç reform var: örneğin fiziksel eğitim, okula geç başlama ve daha iyi yiyecekler. Egzersiz, besin, uyku: Sonuçta, eğitim sisteminin, öğrencilerin etten kemikten olduğunu ve sadece bir çubuk üstüne takılmış beyinden ibaret olmadıklarını ayırt etmede daha becerikli olması gerekiyor. Tabii ki bu reformlar kızlara da fayda sağlayacaktır.

Ama bir reform tüm bunların önünde geliyor: Sınıfların önünde daha fazla erkek olması gerekiyor. ABD'de erkek öğretmenlerin oranı düşüktür ve gitgide de azalmaktadır. K-12 öğretmenlerinin erkek oranı şu anda %24'tür ve bu sayı, 1980'lerdeki %33'lük orandan düşmüştür.[27] Şema 10-1'de gösterildiği üzere, ilkokul ve ortaokullarda erkek öğretmenlerin sayısı bilhassa azdır. Birleşik Krallık ve Güney Kore gibi diğer uluslarda da benzer bir eğilim görülmektedir.[28]

Pensilvanya Üniversitesi'nde hazırlanan 2018 tarihli bir raporda, Richard Ingersoll ve meslektaşları şöyle der: "Eğer bu

ŞEMA 10.1 Yeterince erkek öğretmen yok
Okul seviyesine göre öğretmenlerin cinsiyeti

Not: Lise sonrası için verilen değerler, diploma veren kurumlarda tam zamanlı eğitimleri kapsamaktadır.

Kaynak: Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi (IPEDS, Mart 2021): 2017-2018 K-12 eğitim sistemleri; lise sonrası değerler 2017, 2018 ve 2019 yıllarına aittir.

eğilim devam ederse, [ABD'de] 10 öğretmenden 8'inin kadın olduğu bir gün gelebilir." Ardından şunu eklerler: "Gitgide daha fazla ilkokul erkek öğretmenlerden yoksun kalacak. [...] Öğretmenlerin rol modelleri ve hatta bazı öğrenciler için vekil ebeveyn olarak önemini göz önüne aldığımızda, şüphesiz bu eğilim bir sorun ve politik kaygı olarak görülecektir."[29] Dürüst olmak gerekirse, bu eğilimi neden bir sorun olarak görmediğimizi anlamıyorum. İlk olarak, eğer çocuklar hizmet ya da eğitim alanlarını kadın işleri olarak görürse, bu nesiller boyu sürecek bir cinsiyet tiplemesi oluşturur. Gloria Steinem'ın 1995'te dediği gibi, "Erkek ve kadın gibi kategorileşme biçimimiz, çocuklukta gördüklerimizden kaynaklanır."[30]

Ayrıca erkek öğretmenlerin erkek öğrencilerin akademik sonuçlarını iyileştirdiğine yönelik somut kanıtlar vardır, özellikle de dilbilgisi gibi alanlarda. Buradaki potansiyel avantajlar

son derece büyüktür. Eğitim araştırmacısı Thomas Dee'nin tahminlerine göre, altıncı sınıftan sekizinci sınıfa kadar dilbilgisi öğretmenlerinin yarısı erkek olsaydı, "[kız ve erkek çocuklar arasındaki] okuma-yazma derslerindeki başarı ayrımı ortaokulun sonunda yaklaşık üçte bir oranda azalırdı."[31] (Kız öğrencilerin dilbilgisindeki performansı görünüşe göre öğretmenin cinsiyetinden etkilenmemekte.) Chicago'da yapılan başka bir çalışmanın bulgularına göre, erkek öğretmen olan sınıflarda dokuzuncu sınıfta genel not ortalamasındaki ayrımlar neredeyse yarı yarıya düşmüştür.[32]

Finlandiya'daki ilkokullarda ders veren erkek öğretmen kotası %40 artırıldığında, kızlar da erkekler de okulda daha iyi sonuçlar verdiler.[33] 1989'da kota düşürüldü ve ilkokul eğitimine giren erkek öğretmenlerin sayısı yarıya düştü. Bu politika, 1987'de yürürlüğe giren cinsiyet ayrımcılığı yasasından dolayı son bulmuştu. Ama 2005'te Finlandiya hükûmeti, her devlet kurumunda %40 kadın üye olmasını yasal zorunluluk kıldı.[34] Finlandiya'nın yasa sisteminin inceliklerine hakim olmadığımı kabul ediyorum ama hiç şüphesiz burada ters bir şeyler var.

Burada bir parantez açmam gerek. Erkek öğretmen meselesi üzerindeki kanıtlar güçlü olsa da mekanizmalar tam olarak anlaşılmış değil. Tutumlar da bir etmen olabilir. Kadın öğretmenlerin sınıflarındaki erkek çocukları huzur bozucu olarak görmesi daha olasıdır, oysaki erkek öğretmenlerin erkek öğrencilere ve becerilerine karşı tutumu genellikle daha olumludur.[35] Rol modeli etkisi de söz konusu olabilir. Şundan bahsetmeden geçmemek gerekir: Öğretmenlerin ırkı da önemlidir ve eğitim alanındaki eğilimler kadınlara yönelik olduğundan daha da fazla beyazlara yöneliktir. Ama görünüşe göre siyah erkek çocuklar siyah öğretmenleri olmasından en çok faydayı sağlamaktadır.[36] İlerici bir kurum olan Amerikan İlerleme Merkezinin eğitim araştırmacısı Lisette Partelow şöyle yazar: "Hem erkek hem kadın öğretmenleri olması, ırki ve etnik köken bakımından fayda görmeleriy-

le aynı sebepten, öğrenciler için muhtemelen olumlu etki yaratacaktır."[37]

Burada ihtiyacımız olan büyük ve acil bir işe alım girişimidir. İdeal bir dünyada, okul öncesi sınıflardan doktora seminerlerine dek eşit sayıda kadın ve erkek öğretmenlerimiz olurdu. Üniversite kampüslerinde muazzam ilerlemeler gösterilmiştir, şema 10-1'in gösterdiği üzere günümüzde fakülte kadrolarının neredeyse yarısını (%47) kadınlar teşkil ediyor.[38] Kadınlar kamu ve özel üniversite fakülte üyelerinin yarısını, dekanların %40'ını ve kolej müdürü makamlarının %30'unu oluşturuyor.[39] Amerika Konsey Eğitimi, 2030'da tam cinsiyet eşitliğine ulaşma amacı belirledi. Yakın zamanların ileriye yönelik ilerleyişini ve mevcut kolej müdürlerinin yarısının önümüzdeki 5 yılda mevkilerinden ayrılmayı planladıklarını söylediğini göz önüne aldığımızda, bu çetin görev başarılabilir gibi görünüyor.[40] Konsey buna "Kayda Değer Bir Şeyler Yapma" girişimi adını verdi. Dolayısıyla yüksek öğrenimde cinsiyet eşitliğine yönelik her seviyede gerçek ilerlemelere şahit olduk ve gelecek için açık amaçlar belirledik. Oysaki K-12 sisteminde her geçen yıl cinsiyet eşitliğinden daha da uzaklaşıyoruz ve hiçbir amaç belirlenmiş değil. Kuşkusuz burada da kayda değer bir şeyler yapmak eşit derecede önemli. İlk adım olarak, K-12 eğitim sisteminde %30 erkek eğitimciye ulaşma gibi bir hedef belirlemeliyiz. Okul bölgelerinden de bu amaca ulaşmaları adına taahhüt istenebilir.

İlk eğitim yıllarında daha fazla erkeği, daha fazla siyah erkeği ve daha fazla erkek dilbilgisi öğretmenini işe almak için spesifik çabalara ihtiyaç var. İlk eğitim seviyesi, tamamen kadın çevresine sahip bir ortam olmaya fazlasıyla yaklaştı. Okul öncesi öğretmenlerinin sadece %3'ünün erkek olması ulusal bir utanç kaynağı olmalı.[41] Günümüzde artık anaokulunda ders veren erkek öğretmenlerin iki katı sayısında ABD ordu uçaklarını uçuran kadın bulunuyor.[42] Manhattan Devlet Üniversitesi akademisyeni Kirsten Cole ve meslektaşları tarafından,

okul öncesi ve anaokulu sınıflarında çalışan 46 erkek eğitimci üzerine yapılan kapsamlı bir çalışmaya göre, bu alandaki erkek istihdamının önündeki bariyerler çok yüksektir.[43] Ön yargılar en büyük zorluklardan biri. Birçok erkeğe bir çocukla asla yalnız kalmamaları ve fiziksel temastan kaçınmaları öğütlenmiştir. (Tam ben bu bölümü yazarken, oğlum beni arayıp bir çocuk bakıcılığı işinden ret aldığını, çünkü ebeveynlerin çocuklarını bir erkekle yalnız bırakmaktan çekindiğini söyledi. "En azından dürüst davrandılar" dedi.)

Olumlu tarafından bakarsak, bu eğitimcilerin birçoğu, küçük çocuklar için olumlu erkek rol model sağlamaktan gurur duyduklarını ve birçok ebeveynin çocuklarının erkek öğretmeni olmasından memnun olduğunu belirttiğini söylemiştir. Cole ve ortak yazarları, ilk eğitime daha fazla erkeği dahil etme ve muhafaza etmeye yönelik politika çabaları gösterilmesi gerektiği çağrısında bulunurlar: "Alandaki mevcut kıtlıklarından dolayı erkek eğitimcilerin ön yargı ve dışlanmayla ilişkili olarak karşı karşıya kaldıkları spesifik durumlara değinecek bilinçli desteklere de ihtiyacı olabilir." Matematik, bilim ve New York'taki engelli okulları gibi istihdama ihtiyaç duyan alanlara kariyer geçişi yapmak için uzmanlara destek sağlayan New York Eğitim Yoldaşları benzeri programları model alan hedefsel işe alım girişimleri öneriyorlar. Cinsiyet eşitlikçiliği konusunda ciddi olan filantropik kurumlar, BTMM mesleklerine ilgi duyan kızlara destek oldukları gibi, ilk eğitim alanında kariyer izlemek isteyen erkekler için cömert üniversite bursları sağlamak üzere eğitim piyasasına akın etmelidirler.

İkinci öncelik, eğitim alanında daha fazla siyah erkeği işe almaktır. Bir Washington devlet okulunda resim ve Fransızca öğretmeni olan Charles Jean-Pierre şöyle diyor: "Siyah bir öğretmen olarak, bazen nadir görülen bir canlıymış gibi hissediyorum."[44] Bu şaşırtıcı değil. Siyah erkekler ABD'deki öğretmenlerin sadece %2'sini teşkil ediyor.[45] Daha önce de bahsettiğim üzere, özellikle siyah erkek çocuklar siyah bir öğ-

retmenleri olmasından fayda sağlamaktadır. Siyah erkek öğretmenlerin sayısını arttırmak üzere, önde gelen eyaletlerde çeşitli girişimler bulunuyor: New York Erkek Öğretmenleri, Ulusal Siyah Erkek Eğitimciler Birliği, Farklı Irklardan Erkek Öğretmen Girişimi, Siyah Erkek Eğitimciler Topluluğu vb. Ama bunların birçoğu zar zor yeten sermayelerle işliyorlar ve acil yardım ihtiyacı içindeler.

Columbia, Güney Carolina'da okul müfettişi olan Baron Davis, (özellikle siyah erkeklere odaklanmak üzere) farklı ırklardan harici 100 erkek öğretmen işe alma amacı belirlemiştir; nitekim böylelikle bölgedeki beyaz olmayan erkek öğretmen sayısı %10'a çıkacaktır. Erkek öğretmenler için ulus genelinde olumlu bir eylem adına ihtiyacımız olan spesifik ve niyetli yaklaşım tam olarak bu türdendir. "Eğitimde yeterince siyah erkek yok demeye devam edemezsiniz artık" diyor Davis. Asıl soru şu: "Bu konuda ne yapacaksınız?"[46] Bence artık eğitim genelinde erkekler için de bunun aynısı söylenebilir.

Üçüncü istihdam aciliyeti, daha fazla erkeğin dilbilgisi dersi vermesini sağlamak. Erkek çocukların kızlardan en çok geride kaldığı alan okuma-yazma ve sözel becerilerdir ve bu beceriler ileriki eğitim gelecekleri adına hayli önemlidir. Bir araştırmaya göre, ABD öğrencilerinin dokuzuncu sınıftaki dilbilgisi notlarının tek bir harf notu yükselmesi dahi üniversite kayıt oranını %10 arttırabilmektedir.[47] Erkek çocukların okula geç başlayarak kazanacağı fazladan bir yıl, kuşkusuz burada fayda sağlayacaktır. Ama özellikle dilbilgisi olmak üzere gerekli alanlarda daha fazla erkek öğretmene sahip olmak da aynı şekilde faydalı olacaktır. Erkek dilbilgisi öğretmenleri olmasının erkek çocuklar için iyi sonuçlar doğurduğunu ve kızlar üzerinde hiçbir olumsuz etkisi olmadığını hatırlarsınız. Dolayısıyla dilbilgisi dersi veren ne kadar çok erkek olursa o kadar iyi. Hâlihazırda erkek dilbilgisi öğretmenlerinin ortaokuldaki oranı %12, lisedeki oranı %23'tür.[48] Öğretmen istihdamı bakımından çoğu politika girişimi şu anda BTMM alanlarına

ister kadın ister erkek olsun daha fazla öğretmen çekmeye odaklanıyor. Tabii ki bu da önemli. Ama bana kalırsa daha fazla erkeğin dilbilgisi öğretmenliği yapmasını sağlamak aynı oranda acil bir gerekliliktir. Bir seçenek, BTMM alanından bir fikir ödünç almak ve dilbilgisi okuyan üniversite öğrencilerine aynı zamanda öğretmen akreditasyonlarını kazanma fırsatı sunarak eğitim yıllarını azaltmaktır. Elbette bu kadınlar için de erkekler için de cazip olabilir.

DAHA AZ KONUŞ, DAHA ÇOK KURULUŞ AÇ

Önerdiğim üçüncü büyük politika reformu da erkek yandaşı mesleki eğitime yatırım yapmaktır. Eğitim sistemimiz, 4 yıllık üniversite eğitimi odağında aynı standart akademik yola meyillidir. Önceki bölümlerde üniversiteler hakkında çok şey söyledim. Ama birçok insan 4 yıllık üniversite diploması olmadan da pekâlâ başarılı olabiliyor. Georgetown Üniversitesi akademisyeni Anthony Carnevale ve ortak yazarları tarafından yapılan bir çalışmaya göre, aslında lise diplomasına sahip kişilerin %16'sı ve ön lisans diplomasına sahip kişilerin %28'i iş hayatlarında lisans diplomasına sahip ortalama bir kişiden daha fazla gelir elde ediyor.[49] Gözlemledikleri üzere, "Lise öğrencilerine sadece 'üniversiteye gitmelerini' tavsiye etmek artık yeterli değil." Carnevale, liselerde öğrencilere çeşitli seçenekleri görmelerinde yardım edecek beceri ve bilgilere sahip daha fazla kariyer danışmanlarına ihtiyacımız olduğunu söylüyor. Genelde bu mesleğin adı "Üniversite ve Kariyer Danışmanı"dır ama çoğu zaman asıl dikkati çeken unvanın ilk kısmıdır (üniversite). (Burada da daha fazla cinsiyet eşitliği için çabalamamız gerekiyor: Şu anda rehberlik öğretmenlerinden yalnızca dörtte biri erkek.)[50]

Geleneksel üniversite yolunun odak noktasının böyle olması, bazı becerilerin diğerlerinden daha değerli olduğu mesajını verir, özellikle de sizi "üniversiteye hazırlayan" becerilerin. Bu

alandaki çoğu düşüncenin altında yatan sınıfçılık ve "akıl düşkünlüğü" hakkında söyleyebileceğim çok şey var.[51] Ama tek yol eğilimi, mesleki eğitimi daima değersizleştiregelmiştir. Bu genel olarak zararlıdır ama adamlar ve oğullar için bilhassa zarar vericidir. Genel olarak erkek öğrenciler eğitimde uygulamalı yaklaşımlardan ve dolayısıyla teknik yaklaşımlardan daha fazla fayda sağlamaktadır.[52] Ama Amerikan okullarında, üniversiteye gitme takıntısının ve bazı öğrencileri akademik derslerden uzaklaştırma korkusunun sonucunda, kariyer ve teknik eğitimde (KTE) keskin bir düşüş yaşanmıştır. 1992 ve 2013 yılları arasında (erişilebilir son veri tarihi), ABD lise öğrencileri tarafından kazanılmış KTE kredileri %17 düşmüştür.[53] Geçtiğimiz on yıllar içinde devlet yatırımları düşmüştür.[54]

Lise müfredatına daha fazla uygulamalı unsurlar eklenmeli. Bu demek değil ki tüm erkek çocukları ticaret öğrenmeleri için atölye dersine göndereceğiz, kızlarsa oturup üniversite başvurularını hazırlayacak. Genel müfredata daha fazla pratik ve mesleki unsurlar (yani KTE) eklenmesi, özellikle de daha fazla bağımsız teknik okullar açılması gerektiğini kastediyoruz. Buradaki asıl amaç, filozof Joseph Fishkin'in "fırsat çoğulculuğu" dediği şeydir.[55] "Üniter fırsat yapısı" dediği şeyin tek taraflı dar yolu yerine, başarıya çıkan birçok yol olmalıdır.

KTE erkek çocuklara tam olarak ne kadar fayda sağlayabilir? Burada geniş bir kanıt literatürü bulunmuyor ama var olan kanıtlar da cesaret verici görünüyor. Öne çıkan hayli başarılı birkaç çalışma var. İlki, küçük ve meslek yönelimli liseler olan kariyer akademilerinin etkisini incelemiştir. Ulus genelinde tahmini 7000 kariyer akademisi vardır ama gelgelelim yaklaşımlarında büyük farklılıklar sergilemektedirler.[56] MDRC tarafından yürütülen değerlendirme çalışması, New York'taki dokuz akademiyi incelemiştir. Not ortalamaları, sınav puanları ve üniversite katılım oranı gibi geleneksel eğitim metrikleri bakımından başarısızlık sergilerler. Ama çoğunlukla Hispanik ve siyahlar olmak üzere, bu okullardaki erkek öğrenciler,

araştırmanın sekiz yıllık gözlemi boyunca fazladan 30 bin dolara denk gelen %17'lik bir gelir artışı yaşamışlardır.[57] Bu gelir artışı, 2 yıllık kamu üniversitesini tamamlayan öğrencilerinkine benziyor. Fakat dikkat çekici nokta şu ki akademilerden mezun olan genç kadınlar için, ölçülen hiçbir sonuçta gözle görülür bir fayda saptanamamıştır, ki bu da 6. Bölümde tanımladığım eğitim müdahalelerinin genel ilkesine bir istisnadır ve KTE'nin bilhassa erkek yandaşı bir eğitim yaklaşımı olduğunu kanıtlamaktadır.

İkinci bir çalışmaysa, %7'si okul sisteminde olmak üzere hepsi toplam olarak 11 bin öğrenciye eğitim veren Connecticut'taki on altı KTE okulunun ülke genelindeki etkilerini incelemiştir.[58] Bu okullardaki erkek öğrencilerin geleneksel okullardakinden %10 daha fazla mezuniyet oranı vardır ve 23 yaşına geldiklerinde gelir ortalamaları %33-35 daha fazladır. Yine kadın öğrencilere yönelik gözle görülür bir fayda bulunamaz. ABD'de yapılan bu çalışmalara benzer bulgular Norveç'te yapılan bir çalışmada da yankı bulur, zira Norveç'te de yeni bir mesleki lise erkek öğrencilerinin gelirlerini arttırmayı başarmıştır. Yazarlar Marianne Bertrand, Magne Mogstad ve Jack Mount Joy'un yazdığı üzere, "Cinsiyete göre elde edilen faydalar ayrımına ilişkin değerlendirmeler, mesleki eğitim üzerine yapılan politik tartışmaların ayrılmaz bir parçası hâline getirilmelidir."[59]

Geçtiğimiz yıllarda, gerçekten de politika yapıcıların KTE'ye sıcak baktığına yönelik işaretler görülmeye başladı. Bazı eyaletlerin fonu artırıldı. Örneğin Nevada, KTE yatırımını üçe katladı.[60] 2018'de Carl D. Perkins Kariyer ve Teknik Eğitim Yasası yeniden yetkilendirilip yıllık KTE destek fonu eyaletler arasında 1.3 milyar $'a çıkarıldı.[61] Bir ölçüye kadar iyi bir şey bu. Ama üniversite eğitiminin 1.3 milyar $ desteğine kıyasla pek büyük olduğunu söylenemez.[62]

Bir başka sorunsa, neredeyse tüm KTE yatırımlarının okul içinde olmasıdır, oysaki KTE temelli faydaların en büyük ka-

nıtları okullara yönelik genel yaklaşımlardadır. Kuşkusuz her okulda daha fazla KTE'ye ihtiyacımız var. Ama daha da önemlisi, daha fazla KTE okuluna ihtiyacımız var. Tahminlerime göre, ülkede 1600 civarı teknik lise var; bu oran tüm devlet liselerinin %7'sidir.[63] Bu okullar geniş kent bölgelerinde ya da kuzeydoğudaki şehir dışı okul bölgelerinde kümelenmiştir.[64] Genel olarak okul bölgelerinin yalnızca %12'sinin KTE okulları bulunuyor. 2030 yılına dek ulus genelinde en az 1000 yeni teknik lise eklemeyi hedeflemeliyiz. Eğer federal hükûmet, eyaletlere bu okullar için öğrenci başı 5000$ destek sunsaydı, bu hedef yılda 4 milyar $ ile başarılabilirdi.[65] Bu yeni okullar tabii ki erkeklere de kızlara da açık olacaktır. Ama değerlendirme çalışmalarının sonuçlarına baktığımızda, bu okullara erkek öğrencileri yönlendirmek daha mantıklı olurdu.

Liseler haricinde, çıraklıkları yaymanın faydalarına yönelik de güçlü kanıtlar söz konusudur. Temsilciler Meclisinden 2021'de onay alan Ulusal Çıraklık Yasası, 5 yılda bir milyon çıraklık işi oluşturmak için 3.5 milyar $ yatırım yapmıştır.[66] Bu tür bir yatırıma acilen ihtiyaç var; umarız Senato da böyle düşünüyordur. Yakın tarihli ilerlemelere rağmen ABD, 636 bin gibi bir sayıyla, çıraklık mesleğindeki yetişkin sayısı tablosunda uluslararası olarak en aşağıdadır.[67] Devlet üniversiteleri de daha fazla istihdam ve gelir faydası sağlayabilecek, özellikle sağlık, ticaret ve BTMM mesleklerine yönelik mesleki dersler sunuyor. Ayrıca bu üniversiteler ABD'deki genç yetişkinlerin en yaygın lise sonrası eğitim durağıdır. (Kıyasladığımızda, sosyal bilimler alanlarındaki ön lisans derecesi iş piyasası neticesi bakımından büyük bir yatırım teşkil etmez.)[68] Devlet üniversitelerine federal hibe programları vasıtasıyla yıllık 20 milyar $ bütçe dağıtılmalı ve bununla beraber öğrencilerin özellikle en iyi mesleki geleceklere açılan alanlarda eğitimlerini tamamlamalarını garantiye almak adına daha fazla girişimlerde bulunulmalıdır.[69]

Tüm bu reformlar zaman alacaktır. Merkez sağ düşünce kuruluşu Amerika'nın Pusulası yöneticisi Oren Cass'in yazdığı

gibi, "Eğitim reformunun odağını üniversite takıntısından alıp genç insanların iş piyasasında izleyebilecekleri diğer yollara çevirmek uzun ve yavaş bir süreç olacaktır."[70] Yani bir an önce başlasak iyi olur.

Burada mesleki yollara odaklandım ama üniversiteler üzerine de son bir öneri sunacağım. İskoçya'nın izlediği yolu daha fazla ülkenin ya da ABD'nin izlemesini isterdim; nitekim Cinsiyet Faaliyet Planı'nın bir parçası olarak, İskoçya üniversite kayıt oranlarındaki cinsiyet ayrımını %5'e düşürme amacını benimsemiştir. Ayrımın şu anda %17 olduğunu göz önüne aldığımızda, bu zor bir süreç olacaktır.[71] Ama İskoçya hükûmeti, *iki taraflı* cinsiyet eşitsizliklerinin de önemli olduğunu alenen söylemekten ve bunları ele almak için spesifik hedefler belirlemekten kaçınmaktadır.

Son olarak, onaylamadığım bir politika teklifinden de bahsetmem gerek: daha fazla tek cinsiyetli okul eğitimi. Erkek çocuklara nasıl yardım edilebileceği tartışmalarında bu çözümün pek sık bahsi açılıyor. Trinidad ve Tobago'daki yirmi okuldan biri de dahil olmak üzere kritik etkiler gösteren birkaç çalışma var.[72] Ama genel olarak, bu araştırma, erkek çocukların da kız çocukların da farklı yerlerde eğitim görmesinin faydası olduğunu göstermiyor.[73] Tek cinsiyetli eğitimin bazı gruplar için faydalar sağlaması mümkün, örneğin siyah erkek çocuklar için; fakat bu spesifik soru üzerine her halükârda yeterli kanıt yok. Michael Gurian'ın *Boys and Girls Learn Differently* [Kız ve Erkek Çocuklar Farklı Şekilde Öğrenirler] şeklinde kitabının başlığıyla ifade ettiği şey kuşkusuz doğrudur.[74] Ama Gurian'ın da ısrar ettiği üzere, bu farklılığı ele almanın daha iyi bir yolu, öğretmen eğitimlerini cinsiyet farklılığının bilimsel kanıtlarını dahil ederek yeniden revize etmektir. (Şu anda bu böyle olmuyor.)

Mevcut sınıflardaki kız ve erkek çocukların birçok farklılığı, gelişimsel bakımdan kızların daha "büyük" olmasından kaynaklanır. Erkekleri kızlarla aynı okullara gönderebiliriz, sadece bir yıl sonra göndermemiz gerek.

11. BÖLÜM
ERKEKLER SEYO (SAĞLIK, EĞİTİM, YÖNETİCİLİK, OKUMA-YAZMA) SEKTÖRLERİNDE BAŞARILI OLABİLİR

Erkekleri Geleceğin Mesleklerine Yerleştirmek

Cameron 6 yaşındayken doktora gitmiştik ve arabayla eve dönüyorduk. "Baba," dedi, "erkeklerin doktor olabildiğini bilmiyordum." Bir an afalladım. Ondan sonra öncesinde gördüğü iki ya da üç doktorun da kadın olduğunu fark ettim, ki bu da Birleşik Krallık'ta temel bakım doktorlarının yarısından çoğunun kadın olduğunu göz önüne aldığımızda şaşırtıcı bir şey değil. Sadece kadın doktorlarla karşılaştığından, Cameron'un erkeklerin bu işi yapıp yapamayacağını merak etmesine şaşırmamak gerek. Tabii ki erkeklerin de doktor olabileceğini söyledim ama bilhassa, "hemşire de olabilirler" diye ekledim. Oğullarımızın gittiği ilkokulun tamamı kadınlardan oluşan bir kadrosu vardı, dolayısıyla erkeklerin de öğretmen olabileceğine onları ikna etmemiz için biraz çaba göstermemiz gerekti.

Bir denge sağlamak adına, oğullarımıza bakıcılık yapması için bilinçli olarak erkekleri işe almaya çalıştık. Tabii ki bu kolay değildi, zira erkekler çocuk bakımı işiyle ilgilenen

kişilerin çok küçük bir kısmını teşkil ediyor. Özellikle bir bakıcı, "Avustralyalı Michael" bizim için tam isabetli bir seçim oldu. "Ödev kampları" diye çadırlar kurardı ve ödevleri arasında oğlanları rugby topu peşinde koştururdu. Michael ödev yapmayı nasıl bir hapis cezasından ziyade oyun oynamaya dönüştürebileceğini içgüdüsel olarak biliyordu. (Bazen oğlum Bryce'ın çocuk bakımı ve eğitimi alanında çalışmaya başlamasının nedenlerinden birinin de bu olup olmadığını merak ediyorum.)

10. Bölümde, erkek çocukların eğitim sisteminde karşı karşıya kaldığı yapısal sorunlara bazı çözümler önerdim. Burada iş dünyasındaki erkeklerin sorunlarına dönüyorum. 2. Bölümde gösterdiğim üzere, imalat ve ağır sanayi gibi geleneksel olarak erkeklerin çalıştığı sektörlerdeki makul ücretli işlerde bir kan kaybı yaşanmaktadır. Yeni orta sınıf işler, kadın hâkimiyetinde olduğundan dolayı çoğunlukla "pembe yakalı" diye adlandırılan alanlardadır. Kadınlar eczacılık, hukuk ve muhasebe gibi öncesinde erkeklerin hâkim olduğu mesleklere ciddi bir geçiş göstermiş olsa da diğer yönde aynı türden bir hareket yaşanmış değildir. İş piyasasında cinsiyet ayrımının ortadan kaldırılması neredeyse tamamen tek yönlü olmuştur.[1] Bilhassa, SEYO mesleklerindeki –sağlık, eğitim, yöneticilik ve okuma-yazma– erkeklerin oranı inatla düşük kalmaya devam etmektedir. Gloria Steinem'ın da gözlemiyle, kadınlar daima der ki, "Erkeklerin yapabildiği her şeyi yapabiliriz. Ama erkekler, 'Kadınların yapabildiği her şeyi yapabiliriz', demezler."[2] Kuşkusuz daha fazla erkek SEYO mesleklerini yapabilir. İş piyasasındaki eğilimlere baktığımızda, yapmaları da gerek.

Burada ilkin SEYO mesleklerini anlatıp tanımlıyorum. Sonrasında, daha fazla erkeği SEYO mesleklerine sokma gerekliliği lehine deliller sunuyorum; bu girişimiminse üç ana bileşeni var. İlki, geleneksel olarak eril mesleklerdeki düşüşü göz önüne aldığımızda, erkeklerin iş için bu sektörlere güvenebilir

hâle gelmesi bir zorunluluktur. İkincisi, bu meslekleri çeşitlendirmek, gittikçe artan iş gücü ihtiyaçlarını karşılamaya da yardımcı olacaktır. Üçüncüsü, böylelikle adamlar ve oğulların bu hizmetleri sunan kişiler arasında daha fazla erkek bulması mümkün olacaktır. Yani SEYO mesleklerine erkekleri sokmak erkekler için de meslekler için de hizmet alanlar için de iyi olacaktır –üç taraflı kazanç.

Ardından, daha fazla erkeği SEYO mesleklerine kazandırmak için politika önerilerinde bulunacağım; daha fazla kadını BTMM mesleklerine kazandırmak için yürütülen başarılı çabalardan aldığımız derslerden faydalanacağım. Erkekler SEYO'DA Başarılı Olabilir planımın üç ana bileşeni şöyledir: eğitim sisteminde bir yol açmak, finansal girişimler sunmak ve bu alanlarda çalışan erkeklerin karşı karşıya kaldıkları toplumsal ön yargıları azaltmak.

BTMM VE SEYO

İyi bir kısaltmanın gücünü asla küçümsemeyin. Ulusal Bilim Vakfı eğitim ve insan kaynakları müdür yardımcısı Judith A. Ramaley, yirmi yıl kadar önce bilim, matematik, mühendislik ve teknoloji alanlarını destekleyip teşvik etmekle görevlendirilmişti. İşi adına devraldığı kısaltma SOYE idi. "Kelimenin kulaktaki tınısından hoşlanmadı" ve onun yerine SEYO'yu kullanmaya başladı.[3] 2005'te Kongrede SEYO üzerine bir toplantı düzenlendi ve o zamandan beri terim genel kullanımda yerleşti. Daha en başından itibaren, SEYO girişimlerinin gerekçeleri ekonomik gelişme ve ulusal güvenlikti. Ama geçtiğimiz yıllarda amaç cinsiyet eşitliğine ve özellikle de kadınları daha ziyade erkeklerin hâkim olduğu BTMM mesleklerine kazandırmanın önemi hâline döndü ve kayda değer başarılar yakalandı.

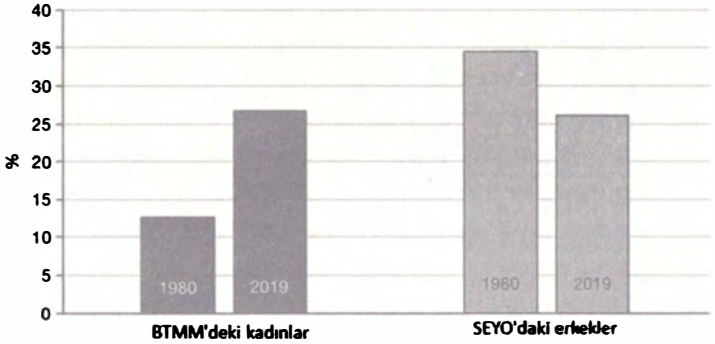
Geniş tabirle SEYO meslekleri BTMM mesleklerinin zıttı olarak görülebilir. Şeylerden ziyade insanlara odaklanırlar

ve sayısal becerilerden çok okuma-yazma becerileri gerektirirler, ki M yerine O harfi olmasının da sebebi budur. Matematikçi ya da istatistik uzmanı gibi iş unvanına sahip yalnızca 120 bin erişkin yaşta (25 ila 54 yaşları arası) işçi olabilir ama matematik becerilerinin önemli olduğu çok daha fazla iş vardır.[4] Keza yalnızca 150 bin civarı yazar, yazman ve editör vardır ama okuma-yazma ve iletişim becerilerinin önemli olduğu çok daha fazla meslek vardır. SEYO kategorisine örneğin eğitim (öğretmenler, kütüphane memurları vs.), sağlık hizmetleri (hemşireler, doktorlar, diş hekimi asistanları vs.) ve temel sağlık desteği (ev sağlık yardımcıları, sağlık memurları vs.) gibi meslek kategorilerini de dahil ediyorum.[5] Bunlar dışında dahil ettiğimiz birkaçı da şunlar: sosyal hizmet uzmanları, ruh sağlığı danışmanları, arge müdürleri, uzman hekimler, eğitim ve çocuk bakım yöneticileri, editörler, mahkeme katipleri vb. 2020'de, BTMM meslekleri ABD'de erişkin yaş işçilerin yalnızca %9'unu kapsıyordu, oysaki SEYO için bu oran %23'tü. Sağlık ve eğitim hizmetleri hayli geniş sektörlerdir, kendi aralarında tüm mesleklerin %15'ini teşkil ederler.

Geçtiğimiz yıllarda, BTMM işlerindeki kadın oranlarında artış yaşandı. Günümüzde ABD'deki bilim insanlarının neredeyse yarısını (%45) kadınlar oluşturuyor, oysaki 1980'deki oranları beşte birden azdı.[6] Mühendisler arasında, kadınların oranı %4'ten %15'e yükseldi. Teknoloji endüstrisi geçtiğimiz yıllar içerisinde çok daha düşük artışlar gördü, kadınların dahli %25 civarında kaldı. Genel olarak, Şema 11-1'in gösterdiği üzere, BTMM mesleklerindeki kadın oranı 1980'deki %13 oranından günümüzde %27'ye çıkmıştır. Ama SEYO mesleklerindeki erkek oranlarında görülen eğilim tam tersi yöndedir. 2019'da, bu mesleklerdeki erkek oranı %26'ydı; oysaki bu oran 1980'de %35'ti. (Tekrar belirtmem gerekiyor ki şemalarımın tümü, 25 ila 54 yaşları arasındaki erişkin yaş işçileri kapsamaktadır.)

ŞEMA 11.1 BTMM'de kadınların oranı yükseliyor, SEYO'da erkeklerin oranı düşüyor

1980 ve 2019 yıllarında cinsiyete göre BTMM ve SEYO mesleklerindeki işçi oranları

Not: 25-54 yaşlarındaki tam zamanlı, yıllık, sivil, aktif çalışan işçilerin gelirleri. SEYO ve BTMM, 1990 meslek kodlarını kullanarak sınıflandırılmıştır.

Kaynak: Steven Ruggles ve ark. IPUMS USA: Versiyon 11.0, 2021.

NEDEN SEYO'DA DAHA FAZLA ERKEĞE İHTİYACIMIZ VAR

Kadınların SEYO mesleklerine hâkim olup olmaması önemli mi? Ne de olsa, kadınlar ve erkekler arasındaki doğal cinsiyet farklılıklarını göz önüne aldığımızda, daha fazla kadının bu mesleklere ilgi duymasına şaşırmamak gerek. Asıl soru, *ne kadar* daha fazla kadının ilgi duyduğu. Belli yerlerde dikkat çektiğim üzere, kadınların ve erkeklerin doğal tercihlerinin ve ilgilerinin dağılımı büyük oranda kesişir de. Tıpkı günümüzde mühendislik ya da yöneticilik rollerindeki kadın sayısının azlığının doğal sebeplere atfedilemeyeceği gibi, sosyal hizmet uzmanları arasındaki %18 erkek oranının erkeklerin asıl ilgi seviyelerinin doğru bir temsili olduğunu düşünmek saçmadır, özellikle de 1980'den bu yana yarı yarıya düştüğünü göz

önüne alırsak.[7] Eğer bazı meslekler erkekler için olanaksız görülüyorsa, diğer durumlarda kadınlarda olduğu gibi erkeklerin de seçimleri kısıtlanıyor demektir.

İşler SEYO sektörlerinden geliyor. Erkeklerin istihdam oranını arttırmak için, daha fazlasını bu tür işlere sokmamız gerekiyor. Harvard profesörü David Deming'in hesaplarına göre, 1980 ve 2012 yılları arasında, "üst seviye sosyal etkileşim gerektiren işler ABD iş gücü payında %12 artış yaşamıştır." Oysaki "matematik odaklı ama daha az sosyal işler [...] aynı dönem içerisinde %3.3 azalmıştır."[8] BTMM işlerinin genelde geleceğin işleri olarak tanımlandığı doğrudur. Laboratuvar önlüğü giymiş aydın gençlerin gösterişli fotoğrafları şüphesiz bu anlama katkıda bulunmaktadır. Ama ham iş alanı yaratma konusunda SEYO, BTMM'yi açık ara geçmektedir; hesaplarıma göre, 2030'a kadar açılan her yeni BTMM işi için üç yeni SEYO iş alanı açılacaktır.[9]

Ortalama olarak BTMM işlerinin kazancının SEYO işlerinden daha yüksek olduğu doğrudur. En geniş çaplı SEYO işlerinin bazılarının düşük gelir ortalamasına sahip olduğunu yansıtır bu. Örneğin yıllık ortalama 26 bin $ maaş getiren 610 bin ev sağlık hizmeti ve kişisel bakım hizmeti işi vardır (tam zamanlı ve 25-54 yaşlarındaki işçileri kapsar). Ama nispeten üst maaş getiren SEYO işleri de vardır: örneğin pratisyen hemşirelik (100 bin $), tıp ve sağlık hizmetleri müdürlüğü (71 bin $), eğitim ve çocuk bakım yöneticiliği (70 bin $) ya da ergoterapistlik (72 bin $).[10] Birçok SEYO mesleği ekonomik çöküş zamanlarında da yüksek seviye iş güvenliği sunmaktadır; zira ekonomik durgunlukta bile hemşirelere ve öğretmenlere ihtiyacımız var.

Daha fazla erkeği SEYO mesleklerine dahil etme gereğinin ikinci sebebi, hemşirelik ve öğretmenlik gibi mesleklerde gitgide artan istihdam talebini karşılamaya yardımcı olmaktır. Tüm tescilli hemşirelerin neredeyse yarısı artık 50 yaşın üzerinde.

Demek ki özellikle de işte ağır stres altındalarsa, birçoğu 15 yıl içerisinde büyük ihtimalle emekli olacak.[11] Hemşire ve pratisyen hemşirelerin sayısınınsa 2030'a kadar 400 bin artması beklenmektedir.[12] KOVID-19'dan önce bile, hemşirelerin yaşadığı psikolojik yıpranma gitgide büyümekte olan bir sorun olarak görülüyordu.[13] Amerika Hemşireler Birliği baş politik danışmanı Kendra McMillan şöyle der: "Pandemiden önce bile hastaneler hemşire mevkilerini doldurmada zorluk yaşıyordu." Pandeminin sağlık hizmeti sistemine olan talebi arttırması, hemşirelik mesleğindeki iş gücünün üzerine binen yükleri daha da kötüleştirdi.[14] 2021 Eylül'de, Amerika Hemşireler Birliği, federal hükûmeti "ulusal hemşire istihdam krizine" bir çözüm bulmaya davet etti.[15] Chartis Kırsal Sağlık Merkezi tarafından 2021 sonunda yürütülen bir ankette, kırsal hastanelerin %99'u çalışan yetersizliği bildirmiş ve %96'sı hemşireleri işe alıp elde tutmanın yüzleştikleri en büyük zorluk olduğunu belirtmişlerdir. Dört hastaneden biri, örneğin bebek doğumu, kemoterapi ve kolonoskopi gibi belli hizmetlerini hemşire yokluğundan dolayı durdurmak zorunda kaldıklarını söylemiştir.[16] Bu talebi karşılamak adına daha yüksek maaş, daha esnek çalışma saatleri, maaş ikramiyeleri, daha iyi bir işyeri kültürü ve uzatılmış hemşire eğitimi gibi bir dizi çözüm sunulmuştur.[17] Bunların hepsi iyi fikirler. Ama bir çözümden neredeyse hiç bahsedilmez: Hemşireliğe daha fazla erkek almak.

Öğretmenlik mesleği de benzer zorluklarla karşı karşıya. Ön Saf Eğitim tarafından 2021'de 1200 okul ve bölge yöneticisi üzerine yapılan bir ankette, okul bölgelerinin üçte ikisi öğretmen eksikliği beyan etmiştir.[18] Yine kırsal bölgeler en çok muzdarip olan yerler. Yöneticilere göre sorunun asıl kaynakları, nitelikli öğretmenlerin eksikliği ve diğer işlere kıyasla bu mesleğin düşük geliri. Araştırmanın yazarlarına göre, genel olarak ortada "karamsar bir görüntü" var.

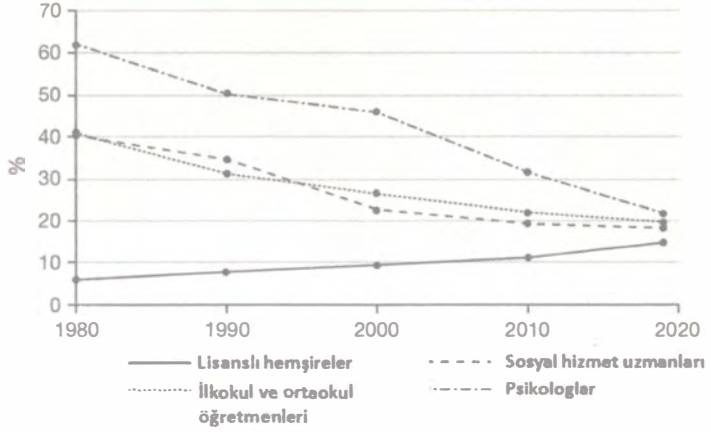
2014'te öğretmenlik üzerine kamu görüşü kaygı verici bir eşiği geçti. İlk defa ebeveynlerin çoğunluğu şu anket sorusuna

"hayır" cevabı verdi: "Çocuklarınızın devlet okulunda öğretmen olmasını ister miydiniz?" (2009'daki %28 oranından sonra 2014'teki oran %54'tür).[19] 2000 ila 2018 yılları arasındaki öğretmen eğitim programlarına kayıt üçte birden fazla düştü ve düşüş erkekler için kadınlardan çok daha fazladır.[20] Pandemi işleri daha da kötüleştirdi ve bazı yerlerde radikal kararlar dahi alınmaya başladı. New Mexico, Milli Muhafız askerlerini vekil öğretmen olarak göreve getirdi; bir Minneapolis okul bölgesi, gönüllü ebeveynlerden vekil öğretmen belgesi almalarını istedi; ve Polk County, Florida yabancı ülkelerden hepsi J-1 vizesiyle (değişim ziyaretçi vizesi) olmak üzere altmış öğretmen getirtti.[21] Ama uzun vadeli çözümler tartışmaya açıldığında, mesleğe daha fazla erkek çekme ihtimali konusunda yine hiçbir şey söylenmiyor.

Ekonomimizin en büyük ve en önemli iki sektöründe istihdam yetersizliğiyle karşı karşıyayız –sağlık hizmetleri ve eğitim. Ama bu yetersizliği yalnıza iş gücümüzün yarısıyla çözmeye çalışıyoruz.

Daha fazla erkeği SEYO mesleklerine kazandırmak için üçüncü ve son argümanımız da özellikle bakım mesleklerinde önemli hizmetleri sunan ve alanlar arasındaki cinsiyet eşitliğini arttırmaktır. 10. Bölümde erkek öğretmenlerin oranının gittikçe düştüğünü anlattım; günümüzde bu oran dörtte birinden azına gerilemiş hâldedir ve üstelik erken eğitimde bu eksiklik şok edici seviyelerdedir. Ayrıca akıl sağlığı ve ilişkili bakım hizmeti mesleklerinde de erkek oranlarında çarpıcı bir düşüş yaşanmıştır. Örneğin erkekler sosyal hizmet uzmanlarının (%18) ve psikologların (%22) sadece küçük bir azınlığını teşkil ediyor; ve şema 11-2'de gösterildiği üzere cinsiyet dengesizliği gitgide artmakta. Öğretmenlik gibi bu meslekler de büyük bir cinsiyet ayrımının gerçekten önemli olduğu mesleklerdir. Yardım istemek birçok insan için zor olabilir ve erkeklere çoğu zaman daha da zor gelir.[22] Örneğin erkeklerin akıl sağlığı danışmanlığına başvurma olasılığının daha az olduğunu biliyoruz.[23]

ŞEMA 11.2 Bakım mesleklerinde yeterince erkek yok
Seçili SEYO mesleklerindeki erkek oranı

Not: 25-54 yaşlarındaki tam zamanlı, yıllık, sivil, aktif çalışan işçilerin gelirleri. SEYO ve BTMM, 1990 meslek kodları kullanılarak sınıflandırılmıştır.

Kaynak: Steven Ruggles ve ark. IPUMS USA: Versiyon 11.0, 2021.

Burada bir kısır döngü olabilir. Erkekler kadın bir danışman ya da terapiste kendilerini açmada daha çekingen davranabilir, özellikle de saldırganlık, risk içeren davranışlar, bağımlılık ya da cinsellik konularıyla ilişkili sorunlar yaşıyorlarsa.[24] Bunun üzerine yeterince veri yok, dolayısıyla kesin emin olamıyoruz. (Kendi N-of-1 denemelerime* dayanarak diyebilirim ki erkek bir terapistle çok daha iyi ilerlemeler kaydettim.) Ama biraz riski göze alıp şunu diyeceğim: Çoğu bağımlı kişi erkekken (%67) çoğu uyuşturucu bağımlılığı danışmanının kadın (%76) olması ya da özel eğitime gönderilen çoğu öğrenci erkekken (%64) çoğu özel eğitim öğretmeninin kadın (%84) olması ideal bir durum değil.[25] Bu mesleklerde mükemmel cinsiyet eşitliğini amaçlamamız gerektiğini söylemiyorum. Ama hizmet alanlar ve verenler arasında daha yakın bir eşleşme oranı yakalamayı hedeflememiz mantıklı olacaktır.

* Bireysel klinik bilgiler üzerine yürütülen terapi süreci (çn).

SEYO'DAKİ ERKEKLER İÇİN BİR MİLYAR DOLAR

Ulus olarak, 2030'a kadar BTMM mesleklerinde %30 kadın ve SEYO mesleklerinde %30 kadın oranına erişmek gibi ikili bir amaç belirlemeliyiz. Bu "30'a 30" amacına ulaşmak, SEYO mesleklerine 3 milyondan fazla erkek kazandırmak anlamına geliyor. BTMM'deki kadın sayısını artırma çabalarındaki gibi bu da para gerektirecek.

2019'da Melinda French Gates, ABD'deki kadınların olanaklarını iyileştirmek adına 1 milyar $ bağışta bulundu. Gates'in odaklandığı üç alandan biri, BTMM kariyerlerindeki kadın oranını artırmaktı ve bu da ABD'deki BTMM'ye kadınları kazandırma hareketleri arasında kadınların zaten güçlü olan konumu adına hoş karşılanan bir destek oldu.[26] 2019'da Kongre BTMM Hareketi Yapı Taşları yasasını onayladı. Bu yasa Ulusal Bilim Vakfı'na K-12 BTMM fonunun daha fazlasını, yani yılda yaklaşık 160 milyon $ bir payı kız çocukların ilkokul ve okul öncesi eğitimine yönlendirilmesini talimat verir: örneğin "cinsiyetler arası ayrımı önleyici bilgisayar bilimleri iyileştirme programları" gibi.[27] 2021'de Ulusal Bilim Vakfı, BTMM akademik mesleklerinde Cinsiyet Eşitliği İçin Organizasyonel Değişim programı altında 2021 ve 2022 yılları için 29 milyon $ fon sağlayacağını bildirdi. Zira bu program, BTMM alanlarındaki kadın üyelerin sayısını arttırma girişimlerini desteklemektedir.[28]

Daha fazla kadını BTMM mesleklerine kazandırmak için ne kadar harcandığının kesin bir tahmininde bulunmak zor, özellikle de çok fazla kurumun dahil olmasından dolayı. Ama spesifik bir örnek vermek gerekirse, Kadın Mühendisler Topluluğu'nun genel merkezinin 36 kadınlık bir personeli, 19 milyon $ kadar sermayesi ve yıllık 12 milyon $ gideri vardır.[29] Konuşmacı programları, burslar vasıtasıyla öğrencilere finansal destek sağlama, mesleki gelişim fırsatları ve aktif destek ya da

lobi çalışmaları mahiyetinde sunduğu desteklerle topluluk harika bir iş çıkarır. Tam aksine, erkekleri SEYO'ya kazandırma hareketleri neredeyse hiç yoktur. Daha fazla siyah ve Hispanik erkeği öğretmenliğe kazandırmaya çalışan bir avuç organizasyon vardır, hepsi de yetersiz bütçeye sahiptir. Hemşirelik mesleği için, hiçbir personeli olmayan Hemşirelik Mesleğindeki Erkeklerin İlerlemesi Derneği'nin yalnızca 40 bin $ sermayesi ve yıllık 183 bin $ geliri vardır.[30]

Bir toplum olarak, daha fazla kadını BTMM mesleklerine kazandırmamız gerektiğini fark ettik ve ona göre yatırım yaptık. Şimdi aynısı erkekler ve SEYO için geçerlidir. Bu hedef uğruna önümüzdeki on yılda en azından 1 milyar $ ulusal yatırım yapılmasını öneriyorum. Hem hükûmetten hem de filantropiden gelecek olan bu para, üç şekilde harcanmalı. İlk olarak, okullarda ve üniversitelerde erkek SEYO çalışanları için bir gelecek yolu açmak. İkinci olarak, SEYO'daki erkek öğrenci ve işçilere finansal destek sağlamak. Üçüncü olarak, bu kariyer seçimlerini adamlar ve oğullar için daha çekici kılacak sosyal pazarlama kampanyaları düzenlemek.

ERKEKLERLE DOLU BİR YOL

İlk olarak, gelecek için açılacak yol. Daha fazla erkek çocuğun ve genç erkeğin erken yaşta SEYO mesleklerini düşünmesini sağlamalıyız. Başarılı SEYO girişimlerinin öğrettiği şeylerden biri, geçiş yolu açmanın önemli olduğudur. Ortaokul öğrencilerine yönelik öğrenim kaynakları, çevrimiçi konserler ve etkin sosyal medya kanalları üzerinden yürütülen "Kadınlar da BTMM'de başarılı olabilir" kampanyaları olmasının sebebi bu. Peki ya "Erkekler de SEYO'da başarılı olabilir" gibi benzer bir kampanya var mı? Liselerde SEYO mesleklerine ilgi duyan erkekler için örneğin erken çocuk eğitimi alanlarında hizmet öğrenim fırsatlarına ve aynı şekilde bu mesleklerde çalışan erkekler üzerindeki farkındalığı arttırmak için okul

temelli girişimlere ihtiyacımız var. Burada ideal bir model Ulusal Kızlar Ortak Projesi'dir, zira bu program, "BTMM'deki cinsiyet eşitliği adına bir eşik noktası yaratmak" adına bir ağ oluşturmak için planlı hibe dağıtımı yapar (bugüne kadar 781 hibe).[31] (Projenin Ulusal Bilim Vakfı'nda 4 milyon $ fonu bulunur.)[32] Bir diğer modelse Milyonlarca Kızı Aya Çıkarma'dır ve misyonu "kimin mühendis, kimin inşaatçı, kimin üretimci olabileceğini baştan tasavvur edebilmek için, beş yıl içerisinde, okul sonrası ve yaz programları vasıtasıyla BTMM'deki kızlara öğrenim fırsatları sağlamaktır."[33] Yine harika bir gaye. Ama SEYO fırsatları sunulmuş bir milyon erkek çocuğa da ihtiyacımız var.

Bu tür girişimlerin üniversitede SEYO bölümlerini seçen erkeklerin sayısını arttırması gerekir. Mevcut durumda, sağlık hizmeti alanlarındaki lisans diplomalarının yalnızca %16'sı ve hemşirelik diplomalarının %12'sine sahipler.[34] Öğretmenlikte de oranları çok düşük; eğitim alanında genel olarak %18 ve ilkokul eğitiminde yalnızca %8'i teşkil ediyorlar. Birçok erkek çocuğun ve genç erkeğin aklına bu işlerin onlara uygun olabileceği gelmiyor. Erkeklerin %4 oranına kıyasla, lise öğrencisi kızların %20'si 30 yaşına geldiklerinde sağlık hizmetinde çalışmayı umuyor.[35] Sosyal hizmet uzmanları arasında, üniversiteye gitmeden önce bu mesleğe başlamayı düşündüklerini yalnızca on erkekten biri belirtmiştir. Bu mesleklerin günümüzde bu kadar kadın hâkimiyetinde olduğunu düşündüğümüzde bu pek şaşırtıcı bir şey değil.

Ayrıca 4 yıllık diploma gerektirmeyen birçok SEYO işi de var, dolayısıyla adamlar ve oğullar için mesleki eğitim imkânları yaratmak da önemli. Örneğin sağlık bilimi alanında uzmanlaşmayı hedefleyen kadınların sayısı erkeklerin üç katıdır. 2017 tarihli bir raporda Eğitimde Ulusal Kadınlar ve Kızlar Koalisyonu şöyle demiştir: "Erkekler [...] geleneksel olmayan yolları izlemekten caydırılmış olabilir; örneğin hemşirelik ve yardımcı avukatlık gibi yüksek gelirli, gittikçe gelişen alan-

lardan."[36] Koalisyon, erkek yönelimli KTE (kariyer ve teknik eğitim) alanlarındaki kadın öğrencilerin sayısını arttırmaya yönelik finansal girişimlerde bulunulması teşviğinde bulunur. Tamam, ama ya işin diğer tarafı? Adil olmak gerekirse, koalisyon, isminin ima ettiği görevini pekâlâ yerine getirmektedir. Davanın diğer tarafını tartışmaksa Eğitimde Ulusal Adamlar ve Oğullar Koalisyonu'na kalacaktır. Ama böyle bir organizasyon yok.

Bir diğer önemli adım da üniversitelerde bu alanlarda ders veren erkek sayısını arttırmaktır. Profesörlerin %94'ü kadınken hemşireliğin onlar için uygun kariyer olduğuna genç erkekleri inandırmak kaçınılmaz olarak zordur.[37] BTMM derslerini kadın bir öğretmenden alan kadınların daha iyi notlar aldığına ve sonraki yıllarda daha çok BTMM dersi alıp bir BTMM derecesiyle mezun olmasının daha olası olduğuna yönelik kanıtlar vardır.[38] SEYO alanlarındaki erkek öğretmenler üzerine yapılmış benzer bir çalışma bilmiyorum ama bunun diğer yönde de işe yarayacağını düşünmememiz için bir sebep yok, özellikle de ortaokul erkek öğretmenleri üzerine yapılan araştırmayı göz önüne aldığımızda.

Mesleğin kadınlar için kadınlar tarafından öğretilmesi döngüsünü kırmamız gerek. Burada sağlam bir pozitif ayrımcılık haksız olmayacaktır. Sağlık ve eğitim alanlarındaki öğretmenlik pozisyonları için adaylar arasında erkek adaylara 2:1 oranında öncelik verilmesini öneriyorum. Beni Eşit İstihdam Fırsatı Komisyonu'na şikâyet etmeden önce, bu sayıyı rastgele seçmediğimi bilmelisiniz. Aslında bu, Wendy Williams ve Stephen Ceci tarafından yapılan bir çalışmaya göre, BTMM alanlarındaki kadın öğretim memurlarına gösterilen tercih üstünlüğüyle aynıdır. Gözlemledikleri üzere, "Bu sonuçlar kadınların akademik bilim alanlarında kariyere atılmaları için elverişli bir çağda olduğumuzu gösteriyor."[39] Bu iyi bir haber. Ama SEYO'da akademik kariyerlerine atılmaları için erkeklere de benzer bir teşvik gösterilmesine ihtiyacımız var.

Bazen bir sorunu parayla çözmeye çalışmak iyi bir fikir olabilir. Bir dizi kurum, topluluk ve lise sonrası kuruluşlar tarafından desteklenen BTMM kariyerlerini izleyen kadınlara yönelik yüzlerce üniversite bursu olmasının sebebi budur. Lise sonrası burs programlarını bir araya getiren *scholarships.com* web sitesinin söylediği üzere, "Bilim alanlarında başarılı ve ilgili bir kadınsan, bu senin için harika bir fırsat olabilir."[40] Örneğin Marie Curie Bursu Omaha, Nebraska'daki özel bir Katolik kadın üniversitesi olan College of Saint Mary'de biyoloji, kimya ya da matematik bölümlerine girmek isteyen genç kadınlara 80 bin $ sunar. Bu burs, fona yarım milyon dolar yatıran Ulusal Bilim Vakfı tarafından da desteklenir.[41] Kuşkucu biri bu masrafı sorgulayabilir; ne de olsa kadınlar Marie Curie Bursu tarafından kapsanan konularda ulus genelindeki lisans diplomalarının büyük bir payının sahibidir: biyoloji (%64), kimya (%50) ve matematik (%43).[42] Ama benim iddiam, kadınları BTMM'ye çekmek için daha az iş yapmamız gerektiği değil, erkekleri SEYO'ya çekmek için aynı oranda çaba göstermemiz gerektiğidir. İki düşünce de aynı anda var olmalı.

Lise sonrası eğitimde kadınlar erkekleri açık ara sollamış olmasına rağmen, erkekler için neredeyse hiç burs programı yok ve neredeyse hiçbiri onları SEYO'ya teşvik etme amacı taşımıyor. Hemşirelik Mesleğindeki Erkeklerin İlerlemesi Derneği beş burs sunuyor; burslarınsa toplam değeri 10 bin $ civarında ve çoğunlukla zaten hemşirelik kariyerine atılmış erkeklere veriliyor. Öğretmenlikte kariyer yapmak isteyen siyah ve Hispanik erkekler içinse yalnızca bir avuç burs programı var, bunlar da başlıca Bana Öğretmenim De programı üzerinden sunuluyor. Güney Carolina'da başlayan bu girişimin şu anda Georgia ve Teksas'ta katılımcı eğitim okulları var ve finansal ve akademik destek sunuyorlar. Ama ihtiyacımız olan sadece siyah erkek öğretmenler değil. Sınıflarımızda

daha fazla Hispanik erkeğe de ihtiyacımız var. Özellikle de Kaliforniya gibi eyaletlerde, K-12 öğretmenleri arasında en hızlı büyüyen grup beyaz kadınlar dışında Latin kadınlardır. Chicago Üniversitesi sosyoloğu Glenda Flores'e göre, üniversite eğitimine sahip Latinler arasında öğretmenlik günümüzde en çok tercih edilen mesleklerden biridir.[43] Ama Latin erkekler için paralel bir ivme söz konusu değil. Artık çok daha geniş kapsamlı bir kampanyaya, Bana Öğretmenim De gibi programların başarısının üzerine inşa edilen programlara ihtiyacımız var; ama bunlara her ırk ve etnik kökenden erkekler için ihtiyacımız var.

SEYO işverenlerine daha fazla erkeği işe almaları için fonlar sunulmalı. Burada yine kadınları BTMM'ye kazandırma hareketinden bir şeyler öğrenebiliriz. Hâlihazırda yerine oturmuş iyi bir politik altyapı bulunur: İşgücü Yenilik ve Fırsatları Yasası (İYFY). Bu yasa, özellikle işsiz kalmış ya da daha az becerikli işçilerin ekonominin hızlı büyüyen sektörlerinde iş bulabilmesi adına, işgücü gelişim programlarına fon ayırır.[44] 2021'de 5.5 milyar $ harcanmıştır.[45] BTMM alanları da dahil olmak üzere kadınları desteklemeye yönelik bir dizi program bu mevzuat aracılığıyla finanse edilmektedir. Örneğin Teksas İşgücü Komisyonu bazı programlar için İYFY'den faydalandığını belirtir: "katılımcıları güçlendiren, cesaretlendiren ve mesleki hayatlarını zenginleştiren" Kadınlarla Güçlenen Zirve ve "yaz kamplarına katılımları sayesinde ortaokul kızlarının bilgisayar kodlama ve bilgisayar bilimlerine ilgisini arttırmaya odaklanan" Kodlama Kampı.[46] Yine bunlar harika şeyler. Ama SEYO mesleklerinde erkeklere yardım sunan herhangi bir İYFY programı bulamadım. Bu ciddi bir politik kör nokta.

Bazı fonların bu çabaya tahsis edilmesi gerek. Burada iyi bir model, 2021'de Kongre tarafından çift partili bir temelle yeniden yürürlüğe sokulan BTMM Yeniden Başlama Yasası'dır.[47] Açılımı aslında şöyledir: Hedefli Yardımlar Vasıtasıyla İstihdam Becerilerinin Yeniden Tesis Edilmesi, Yeniden Giriş ve

Eğitim. Bu yasaya göre İYFY düzenlemelerden geçecek ve ya BTMM işgücünden ayrılmış ya da alana geçiş yapmak isteyen işçiler için "yeniden dönüş destekleri" sunacak ya da kariyer ortası stajyerlikler çerçevesinde ek olarak yıllık 50 milyon $ fon ayrılacaktır. Verilen hibeler 10 haftalık programlar sunacak, özellikle kadınlar ve ırsi azınlıklar başta olmak üzere "alanda yeterince yer bulamamış gruplara" özel bir odakla, rehberlik ve eğitim hizmetleri sağlayacaktır. Fikre bayıldım. Ama yasayı azıcık değiştirip ismini BTMM ve SEYO Yeniden Başlama Yasası yapmak istiyorum ve ayrıca özellikle erkekler başta olmak üzere hakları savunulmamış işçilerin SEYO mesleklerine geçişi için ek olarak 50 milyon $ yardım sunulmasını talep ediyorum.

Sosyal hizmet, rehberlik ve öğretmenlik dahil bu can alıcı mesleklerin bazılarının gelir seviyelerini arttırmamız gerektiğine yönelik de güçlü kanıtlar var. Daha yüksek gelir, muhtemelen bu rollere daha fazla erkeği çekecektir ama aynı zamanda hâlihazırda bu işlerde çalışan kadınlara da fayda sağlayacaktır. Günümüzde K-12 öğretmenlerinin maaşı, yüzyılın başlangıcındakiyle aynıdır.[48] Bir dizi öğretmen grevi sonrasında, Joe Biden 2021'de öğretmenlere şöyle dedi: "Sadece övgü değil, zam da hak ediyorsunuz."[49] Başkan, yoksul öğrencilere hizmet veren okullara kaynak sunan Başlık I programı vasıtasıyla yıllık fazladan 20 milyar $ harcamak istiyor. 15 milyar $ ile yoksulluk oranı yüksek okullardaki her öğretmene yıllık 10 bin $ dolar zam verebiliriz.[50] Üzerine uzun uzadıya düşünülmesi gerekmeyen bir konu gibi geliyor bu bana.

BİR HEMŞİRE HAYAL EDİN

2000 yılında Rachel Kranton ve George Akerlof, "kimlik ekonomisi" isimli yeni bir akademik alan yarattılar. Gösterdikleri üzere, bireysel kararları belirleyen şey somut fayda-maliyet analizi değil de insan kimliğinin daha kişisel yönleridir. "Bir

toplumsal farklılıklar dünyasında, bir bireyin vereceği en önemli ekonomik kararlardan biri nasıl bir insan olacağıdır" diye yazarlar. "Bu tercihe koyulacak kısıtlamalar ekonomik davranış, fırsat ve refahın da kritik belirleyicileri olacaktır."[51] Örneğin belirlenmiş cinsel kimlik normlarını yıkmak, birey için belli bedellere mal olur. Normu sürdüren bir denge yaratılır ve böylelikle bunu yıkma maliyeti doğar.

Kranton ve Akerlof, modellerini iş piyasasındaki ayrımcılığa ve ücretsiz çalışmalara uygulamıştır. İddialarına göre, geleneksel olarak erkek işlerinde çalışan kadınlar için ve pembe yakalı işlerde veya evde çalışan erkekler için, feminizm "kimlik yitimini" azaltmıştır. Ama şimdiye dek bunların yalnızca biri geçerli olmuştur. Kranton ve Akerlof'un makalelerini yayımladığı sene, komedi filmi *Zor Baba* vizyona girdi. Filmin ana temalarından biri, Ben Stiller tarafından canlandırılan ana karakterin bir hemşire olmasıdır. "Böyle yardım işleri yapman ne güzel," der başka bir karakter ona, "ben de gönüllü iş yapacak vaktim olmasını isterdim."

Yirmi yıl sonra, erkek hemşirelerin oranı bir miktar arttı: %10'dan %15'e.[52] Ama hemşirelik yapan erkekler, sürekli olarak damgalandıklarını ve tipleştirildiklerini söylüyor. Denver, Colorado'da bir hemşire olan Shawn Rodgers şöyle diyor: "Neden hemşiresin ya da neden tıp okumadın, diye soruyorlar."[53] Rodgers'ınki tipik bir deneyim. Erkek hemşireler çoğu zaman kadınsı ya da eşcinsel, veyahut doktor olamamış şeklinde tipleştiriliyor.[54] 19. yüzyılda modern hemşireliği kurduğunda, Florence Nightingale meselenin tonunu belirlemişti: "Sert ve nasırlı elleriyle gönülleri ne kadar naif olursa olsun yaralara dokunmaya, yıkamaya ve sarmaya" uygun değiller.[55]

Özellikle küçük çocuklarla çalışan, öğretmenlik yapan erkekler daha da kötü damgalanmalara maruz kalabiliyorlar. Washingtonlu bir anaokulu öğretmeni şöyle diyor: "Küçük çocuklara öğretmenlik yapan bir erkekseniz, insanlar sizin pedofili

ya da sapık vs. olduğunuzu düşünüyor."[56] Jill Yavorsky tarafından 2019'da yürütülen bir çalışmaya göre, iş verenler arasında kadınların hâkim olduğu işlere erkekleri almaya yönelik geniş çaplı bir cinsiyet ön yargısı var; oysaki kadınlar konusunda bu aynı seviyede değildir.[57]

SEYO meslekleri popüler kültürde son derece cinsiyet temellidir, TV şovları ve reklamlar sürekli olarak belli mesleklerle kadın olmak arasında gizli bağlar ima eder. Bir çalışmanın bulduklarına göre, televizyon reklamlarındaki cinsiyet rolleri, işlerinde çalışan insanları tasvirleri bakımından hayli dengesizdir.[58] Belli mesleklere ilişkin, Claudia Goldin'in "cinsiyet auraları" dediği şeyi azaltmamız gerekiyor ve özellikle günümüzde kadınların hâkim olduğu meslekleri.[59] Ama nasıl?

Burada rol modeller can alıcı önem taşır. Gördüğünüz şey olursunuz. Popüler kültür burada önemli bir yer tutmaktadır. Milyonlarca kişinin gördüğü, Hollywood ve New York'ta TV şovları, reklamlar ve filmler üzerine verilen kararlar, davranışlar üzerinde Washington DC'de verilen her yasadan daha fazla etkide bulunabilir. 1998 yapımı sitcom *Will and Grace*, evlilikte eşitliğin yolunu açtı.[60] MTV'nin *16 Yaşında Hamile* realite programı ergenlikteki hamilelik oranlarını ciddi oranda düşürdü.[61] SEYO rollerinde daha fazla erkeğin şovlarda ve reklamlarda temsil bulması, bu meslekleri izleyecek adamlar ve oğulların kimlik yitimini azaltmaya yardım edebilir.

Erkeklerin SEYO mesleklerine girmesi için ulusal sosyal pazarlama kampanyaları düzenlenebilir, özellikle de düşük sayıda erkek işçi bulunan yerlerde ve alanlarda.[62] Buradaki amaç, hukuk araştırmacısı Cass Sunstein ve ekonomist Robert Frank'in terimiyle, "norm zincirlemeleri" ya da "davranış salgınları" yaratır.[63] Kültürel ivme kazanıldığında normların ve stereotiplerin hızlıca değişmesi muhtemeldir. BTMM mesleklerindeki kadınlara odaklanmış olmamın sebepleri açık. Ama LGBTQ bireyler ve evlilik konularında halkın görüşlerindeki değişiklikleri de düşünebilirsiniz.

Ayrıca SEYO işverenleri de işe alım kampanyalarında erkeklerin önde geldiğinden emin olmalı. 2003'te Oregon Hemşirelik Merkezi dikkat çekici bir işe alım posteri kullandı: BİR HEMŞİRE OLABİLECEK KADAR ERKEK MİSİN? Reklamda, merkezde çalışan Deborah Burton'ın sözleriyle, "toplumumuzdaki eril özellikleri kişileştiren" dokuz hemşire vardı. Aralarında eski bir deniz komandosu, motosiklet sürücüsü, karate şampiyonu, rugby oyuncusu, snowboardcu ve eski bir itfaiyeci vardı. Kampanya medyanın dikkatini çekti. Kuşkusuz bu tam doğru niyetle yapılmış cesur bir girişimdi. Ama maalesef eyaletteki erkeklerin işe alımında kadranı yerinden oynatamadı.[64] Görünüşe göre reklam, hemşire tiplemeleri ve erkek tiplemeleri arasındaki zıtlığı biraz fazla göz önüne çıkarmış oldu. Sonrasında yapılan çalışmaların belirttiğine göre, bu yaklaşım, maskülenlik ve hemşirelik düşünceleri arasında –psikologların tabiriyle– "rol uyuşmazlığını" vurgulamasından dolayı geri tepebilir.[65] Amsterdam Üniversitesi'nde bir davranış bilimci olan Marci Cottingham tarafından ABD'de erkekleri çekmeyi hedefleyen pazarlama içeriklerine dair yapılan derinlikli bir çalışmanın bulgularına göre, reklamların genel yaklaşımı, geleneksel erkeklik normlarına başvuran unsurların bir araya getirilmesidir: örneğin spor yapan ya da teknik aletlerle uğraşan erkek imgeleri ve ekonomik kazançlara yapılan vurgu ama bunlarla beraber de işin şefkatli, insan odaklı yapısını vurgulayan imgeler.[66]

Geleneksel olarak kadınsı görülen işlere karşı erkeklerin tutumunu araştıran, Güney Florida Üniversitesi psikoloğu Jennifer Bosson, Ulusal Halk Radyosu'nda Shankar Vedantam ile konuşur: "Hemşirelik eril bir meslek diye yutturabilirsiniz. Tehlikelidir. Fiziksel olarak zahmetlidir. Hemşire tiplememiz... Bu tiplemeyi değiştirebilir ve hemşireliği erkeksi ya da erkeklere uygun görünen bir mesleğe çevirebilirsiniz."[67] Bence "erkeklere uygun" doğru bir düşünce. Amacımız hemşirelik, sosyal hizmet, zihin sağlığı ya da öğretmenlik gibi meslekleri kadınsı olmaktan ziyade erkeksi göstermek değil,

hem kadınlar hem de erkekler için sunabilecekleri geniş fırsatları öne çıkarmaktır. Erkeklik için hemşire olmanın erkekliklerini destekleyeceğini düşünmelerini değil, yalnızca erkekliklerini azaltmayacağını düşünmelerini sağlamamalıyız.[68]

Burada sunduğum tüm öneriler, kurumsal destek gerektirecektir. Bunların bazıları kamusal olabilir. Tıpkı Ulusal Bilim Vakfı'nın kadınları BTMM'ye teşvik eden girişimleri desteklemesi gibi, Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı erkekleri hemşireliğe ve Eğitim Bakanlığı da erkekleri öğretmenliğe teşvik etmek için aynı şeyleri yapabilir. Ama erkekleri SEYO mesleklerine kazandırma davasına kaynak yatırımında bulunarak cinsiyet eşitliğine adanmış filantropik kuruluşlara da ihtiyacımız var. Konferanslara, rehberlik programlarına ve pazarlama kampanyalarına sponsor olacak şirketlere ihtiyacımız var. Daha fazla kadını BTMM'ye kazandırmada başarılı olmuş olanlar gibi yeni, iyi donanımlı, kâr amacı gütmeyen ve fikir savunan organizasyonlara ihtiyacımız var.

Kısacası, ulusal bir gayrete ihtiyacımız var. Burada tartıştığım üzere, daha fazla erkeği SEYO mesleklerine kazandırmak, birçok geleneksel erkek işinin zayıflamasını göz önüne aldığımızda, erkeklerin ekonomik gelecekleri için önem taşımaktadır. Ama bunun toplum için de iyi olacağına inanmanızı isterim. Erkekler SEYO'da başarılı olabilir.

12. BÖLÜM
YENİ BABALAR

Bağımsız Bir Sosyal Kurum Olarak Babalık

Telefonunuzun ekranında çıkan numara çocuğunuzun ortaokul öğretmenine aitse, ne yaptığınızın önemi yok, telefonu açarsınız. Bu çağrılardan birine cevap vermek için eşimin Paris'teki ya da New York'taki iş görüşmelerinden çıktığı vakidir. Oğullarımızın hasta ya da yaralı olduğu, okuldan alınması gerektiğini söylediğinde arayan kişiye nazikçe bu tür durumlarda aranması üzere belirtilen birinci ebeveynin kocası olduğunu hatırlatırdı. Ne de olsa evde çalışan bir ebeveyndim ve okuldan yarım kilometre uzaktaydım. (Aslında bu olay üçüncü ya da dördüncü defa yaşandığında, eşimin nezaketi biraz azalmış olabilir.) Nihayetinde okul anladı. Ama bu durum şunu hatırlattı: Kat ettiğimiz onca yola rağmen, babalık rolünü güncelleme konusunda hâlâ çok ilerlememiz gerek. "Annenin çalışması artık bir norm" diye gözlemler Hanna Rosin. "Evde kalan babaysa hâlâ anomalidir."[1]

10. ve 11. bölümlerde, erkek çocukların okulda ve erkeklerin de iş piyasasında karşı karşıya kaldığı yapısal sorunlara bazı çözümler önerdim. Şimdi en büyük zorluğa, yani ailedeki erkeklerin rolünü yeniden inşa etmeye dönüyorum. Bu kitap

boyunca mübalağa yapmanın cazibesine direndim. Genel olarak "kriz" iddialarının fazla abartıldığını ve yandaş bir amaç uğruna kullanıldığını düşünürüm. Ama bence ailedeki geleneksel erkek rolünün yitirilmesi, devasa bir kültürel şok olmuştur ve birçok erkeği sersemlemiş hâlde bırakmıştır. Dar bir şekilde ekonomik tedariğe dayanan eski babalık modeli, cinsiyet eşitliği dünyası için uygun değildir. Babalar için çok daha büyük bir bakıcılık unsuru barındıran ve annelerle eşit konumda duran, çok daha kapsamlı bir rolle yerinin değiştirilmesi gerek.

Bu tabii ki babaların artık maddi olarak destek sunma sorumluluğuna sahip olmadığı anlamına gelmiyor. Yalnızca sorumluluğun annelerle paylaştırıldığı anlamına geliyor. Fakat aynısı çocukların bakımı için de geçerli: Bu da paylaşılabilir ve paylaşılmalıdır. Dolayısıyla burada büyük bir zorluk yatsa da aynı zamanda baba olmanın tanımını genişletebilmek için büyük bir fırsat da yatıyor.

Maalesef, babalık, ciddi bir kültürel dikkat konusu olmaktansa kültür savaşlarının bir kurbanı oldu. İlericiler, babaların belli bir rolü olduğu fikrine karşı çıkar çünkü bunun bir şekilde anneleri ya da hemcins çiftleri küçük düşürmesinden korkarlar. Dolayısıyla "babaların hakları" gibi slogan taşıyabilecek her öneriden irkilirler. Bu esnada muhafazakârlarsa epidemik bir babasızlıktan yakınırlar ama yalnızca kadın ve erkekler için net, ayrı rollerin bulunduğu geleneksel evliliği yeniden tesis etmek isterler.

Babaların bakımla ilgilenmesi fikri bile politik sağdaki bazıları için tehdit edici gelir. Fox Haber sunucusu Tucker Carlson'ın 2021 Ekim ayında, "babalık iznine" çıktığı için ulaştırma bakanı Pete Buttigieg'e yönelik eleştirisini düşünün.[2] Piers Morgan da Daniel Craig'e benzer bir eleştiride bulunur çünkü James Bond aktörü, bebeğini taşırken görüntülenmiştir. Morgan şöyle bir tweet atar: "Ah, 007… Sen de mi?!!! #kundak #erkekliğiniyitirmişBond"[3]

Bunların karşısına Ruth Bader Ginsburg'un eşit bir toplum için daha gelişmiş düşüncelerini koyabilirsiniz. 1975'te Üst Mahkeme karşısında *Weinberger ve Wiesenfeld* davasını başarılı bir şekilde savunur. Oy birliğiyle, sosyal güvenlik faydalarının dullara sunulmazken çocuk bakan dullara sunulmasının anayasaya uymadığına karar verilir. Ginsburg bu davasının en çok gurur duyduğu davası olduğundan bahseder çünkü bu dava, "sadece bir ebeveynden ziyade iki ebeveynin çocuk bakımıyla ilgilenmesi fikrini" desteklemek adına bir fırsat sağlamıştır.[4] Yargıç Ginsburg için, feminist olmak babalar için de eşit hakları savunmak anlamına geliyordu.

Bu bölümde babaların çocuklar için bazı bakımlardan annelerine nispetle farklı biçimlerde önemli olduğunun kanıtlarını sunacağım. Ondan sonra, babalar ve çocuklar arasındaki ilişkinin babalar ve annelerin ilişkisinden bağımsız olduğu yeni bir aile modeli sunacağım: dolaysız babalar. Son olarak da dolaysız babalığı destekleyen, eşit ve bağımsız ebeveynlik izni içeren bir politika tasarısının, modernleştirilmiş bir çocuk nafaka sisteminin ve babalar lehine iş fırsatlarının taslağını sunacağım.

Bu politikaların gayesi, annelerin erkeklere ihtiyaç duymadığı ama çocukların babalarına hâlâ ihtiyaç duyduğu dünyada uygun yeni bir babalık modelinin gelişimini desteklemektir.

BABALAR ÖNEMLİDİR

Babalar gerçekte kendilerini yarım milyon yıl önce, insan beyni gelişim patlaması yaşadığında buldu. Yeni anneleri ve bebeklerini beslemek için gereken besin ve et miktarı ciddi oranda arttı. Bu noktadan itibaren, antropolog Sarah Blaffer Hrdy'nin işaret ettiği üzere, bir insanı besinsel bağımsızlığa kadar büyütmek için 13 milyon kalori gerekti. "Bir kadının kendi başına temin edebileceğinden çok daha fazladır bu" diyor.[5] Eğer babalar çocuklarının hayatta kalmasını istiyorsa,

yanlarında kalıp onların ihtiyaçlarını karşılaması gerekiyordu. Öyle de yaptılar. Babalık, evrimsel seçilimin bir ürünüdür. *The Life of Dad* [Babanın Hayatı] kitabının yazarı antropolog Anna Machin'in yazdığı üzere, "Babalar yalnızca annelere yardımcı olan, arada sırada bebek bakıcılığı yapan ya da çantaları taşıyan bir figür olmaktan ibaret değildir. Yarım milyon yıllık evrimin bir sonucudurlar ve insanlık hikâyesi için can alıcı bir yerdeler."[6] Machin'in yaptığı gözleme göre, anneler ve babalar birçok şeyi ortak yapsa da, babalar iki muayyen katkıya içgüdüsel yatkınlık taşır: "koruma ve öğretme." Tabii ki bunların dışa vurumu toplumsal bağlama göre değişecektir. Çocuğunu "korumak" 21. yüzyılda New York için yarım milyon yıl önce geniş çayırlarda olduğundan çok farklı bir anlam taşıyor.

Çocukların iyiliği için babaların önemi, annelerinkinden farklı yönlerde ama eşittir.[7] İlgili baba olmak lise mezuniyetinden sosyal becerilere, genç hamilelikte düşük oranlarına, suç yatkınlığına ve uyuşturucu kullanımına kadar birçok netice bakımından önemlidir.[8] İlgili, destek veren babalara sahip üç yaşındaki çocuklar bilişsel gelişim testlerinde daha yüksek sonuçlar elde eder.[9] Georgia eyaletinde yapılan bir çalışmanın bulgularına göre, farklı sağlık koşulları ve farklı sosyoekonomik arka planlar hesaba katıldığında dahi, babaları doğum belgesine kaydedilmemiş (ebeveyn olarak çocuğun yanında olup olmamanın bir işareti) çocukların bebeklikte ölüm oranı iki kat daha fazladır.[10] Burada doğrudan nedensel etkileri belirtmek zor: Sosyal bilim uğruna çocukların hayatına babalarını rastgele dahil edip çıkarmamız mümkün değil. Ama Harvard akademisyenleri Marc Grau-Grau ve Hannah Riley Bowles'un yazdıkları gibi, "İlgili babanın önemi, günümüzde önceki yıllarda hiç olmadığı kadar yadsınamazdır."[11]

Eğitim araştırmacısı William Jeynes tarafından yürütülen, babalık ilişkileri ve sonuçları hakkında yapılan 2016 tarihli araştırmanın çıkarımına göre, "çocuk yetiştirmede babaların rolü eşsizdir ve çocuk yetiştirmede annelerin rolünden farklı

bir yer tutar."[12] Çoğumuz için bu yeni bir haber değildir. Pew Araştırma Merkezi anketine göre, çoğu insan (%64) ebeveynlikte kadınların ve erkeklerin farklı yaklaşımları olduğunu düşünür ve bu insanların çoğunluğu da (%89) bunun ya iyi bir şey olduğunu düşünmektedir ya da nötr duygular içindedir.[13] 1970'lerde Pauline Hunt'ın bir İngiliz kentindeki ev içi işler üzerine yaptığı klasik etnografik çalışma aklıma geliyor; zira burada Hunt'ın bulgusuna göre, erkekler camları dışarıdan, kadınlarsa içeriden yıkamaktadır.[14] Net ama eşit bir iş bölümü söz konusudur ve görevlerde belli bir özelleşme olduğu da söylenebilir. Ama nihayetinde camlar temizlenmektedir.

...ÖZELLİKLE ERGENLER İÇİN

Çoğumuz ergenliği hem ergenlerin kendileri hem de ebeveynler için atlatılması gereken bir dönem olarak görür. Ama günümüzde daha iyi anladığımız üzere ergenlik yılları can alıcı önem taşıyan bir gelişim dönemidir. Ulusal Bilim, Mühendislik ve Tıp Bilimleri'nin 2019 raporlarında belirttikleri gibi, "Ergenliğin adaptif esnekliği onun dirayet, toparlanma ve gelişim mekanizmaları vasıtasıyla değişimin mümkün olduğu bir fırsat penceresi olduğunu gösterir."[15]

Bu dönemde babalar bilhassa önemli rol oynar. Bakım ve bağlılığın en büyük önemi taşıdığı ilk yaşların aksine ergenlik çocukların kendi ayakları üstünde durmaya başladığı, sınırlarını test ettiği ve kendi yollarını bulmaya başladığı bir zamandır. Delaware Üniversitesi'nde insan gelişimi ve aile çalışmaları profesörü olan Rob Palkovitz'in iddiasına göre, babalar "çocukların dünyaya açıklığını teşvik etmede özellikle önemli bir rol oynar [...] onlara risk alma ve kendilerini savunma cesareti verir."[16]

Ergen çocuklarıyla ilgilenen babalar, örneğin risk alma davranışlarının zararlı biçimlerini azaltmaya yardımcı olur. Babaları yanlarında olan çocukların suça karışma oranları daha

düşüktür.[17] Görünüşe göre bu etkiler ayrıca kalıcıdır da. 16 yaşındayken babalarına yakın olan kızların 33 yaşına geldiklerinde daha iyi bir zihin sağlığı olur.[18] Babaların varlığı, ergenlikte daha iyi bir akademik geleceği de belirler.[19] Babaların öğretici rolü, bu yıllarda kendini göstermeye başlar. Machin şöyle yazar: "Batı'daki birçok baba, geç çocukluk dönemi ve ergenlikte rollerine gerçekten kendilerini adar, özellikle de çocuklarına yol gösterme vakti geldiğinde. Çocukları gerçek dünyaya adım atmaya hazırlayan bu can alıcı roldür."[20]

Genel olarak, sosyolog Kevin Shafer'ın *So Close, Yet So Far: Fathering in Canada and the United States* [Çok Yakın Ama Bir O Kadar Uzak: Kanada ve ABD'de Babalık] kitabında yazdığı gibi, "doğumdan ergenliğe kadar babanın varlığıyla ilişkilendirilen önemli faydalar bulunur."[21] Tabii ki burada sorulacak önemli bir soru da babaların katkısının annelerden ya da herhangi cinsiyetteki ikinci ebeveynden neden farklı olduğudur. Sosyolog David Eggebeen, ABD'deki 20 bin genç yetişkini kapsayan bir anket olan "Ergenlikten Yetişkinliğe Ulusal Boylamsal Çalışma"yı kullanarak bu soruyu ele alır. Babaların ve annelerin ilgisinin ergen çocuklardaki akıl sağlığını, suça katılım oranlarını ve toplumsal etkileşimi nasıl etkilediğini inceler. Ebeveynlerden gelen katkıların dörtte biri etki taşımaz. Diğer ebeveynlik faydaları yardımcı, gereksiz ya da özgündür. Yardımcı etkiler, iki ebeveynin de katkılarının olumlu ve özdeş olduğu etkilerdir: %42'lik bir kısım bu kategoriye girer. İkinci ebeveynden artı bir fayda gelmeyen gereksiz etkiler, %12'yi teşkil eder. Geri kalan %22 ise özgün ve eşsizdir, olumlu katkılar *yalnızca* babadan ya da anneden gelir. Spesifik olarak, Eggebeen'in çıkarımına göre, "babaların çocuklarına özgü katkıları beşeri sermaye vasıtasıyladır, annelerse mevcut bulunmaları ve çocuklarına yakın olmaları vasıtasıyla eşsiz katkılar sağlar."[22] Babalar öğretiyor, anneler ilgi gösteriyor. Demek ki ebeveynlerin ergen çocuklarının refahı için katkıları hatırı sayılır ölçüde örtüşmektedir ve çoğu zaman iki ebeveyn bir ebeveynden iyi-

dir. Eggebeen ayrıca ebeveynlik projesinde annelerin de babaların da masaya özgün şeyler koyduğunu kanıtlar.

Tüm bu çalışmalarda ölçülen şey ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin niteliğidir: zaman, etkileşim, ilgili olma, yakınlık vs. Dolayısıyla bu perspektiften bakıldığında, sanki rolleri basit bir yoklamayla kavranabilirmişçesine babaları iki kutuplu "mevcut" ya da "namevcut" hâllere bölmek pek mantıklı değildir. Önemli olan, ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkidir.[23] "Namevcut" baba fikri, maskülenlik araştırmacıları William Marsiglio ve Joseph H. Pleck'in iddia ettiği üzere, "kavram fiziksel namevcudiyetten psikolojik namevcudiyete genişletildiğinde" çok daha karmaşık bir hâl alır.[24] Daha yüksek özgüven, düşük suça katılım oranları ve olumlu akıl sağlığı kıstaslarında, bir çalışmanın bulgularına göre, kendileriyle yaşamayan babalarına yakın olan ergenler, onlarla beraber yaşayan ama yakın olmadıkları babalara sahip olan ergenlerden daha iyi bir vaziyettedirler.[25] İyi bir baba olmak için çocuğunuzla beraber yaşamanız gerekmez. Önemli olan ilişkinizdir.

DOLAYSIZ BABALAR

Anneleriyle ilişkisi olsun ya da olmasın, babalar çocukları için önemlidir. Öyleyse asıl amaç, anneleriyle evli olup olmaması ya da anneleriyle beraber yaşayıp yaşamamasından bağımsız biçimde, çocuklarının bakımında dolaysız rol oynayan figürler olarak babalarının rolünü desteklemektir. Burada politikaların yerine getirmesi gereken bir görev var ve birazdan buna döneceğim. Ama kadınlar için de erkekler için de büyük bir kültürel değişim gerektiği açık.

New Jersey'nin düşük gelirli mahallelerinde yaşayan, çoğu bekâr 110 baba ile röportaj yapmak için Kathryn Edin ve Tim Nelson 7 yıl harcamıştır. 2013'te yayımlanan *Doing the Best I Can: Fatherhood in the Inner City* [Elimden Geleni Yapıyorum: Yoksul Mahallelerde Babalık] başlıklı kitaplarında şunu göste-

rirler: Çoğu baba çocuklarının hayatında bir yer tutmak istiyor ama kendi sorunları –yoksulluk, akıl hastalığı, suç– soyguncu yasalar ya da çocuk nafaka sistemleri ve çocukları için bir "eşik bekçisi" gibi davranan anneler yüzünden engellenmektedirler.[26] Birçok bakımdan burada başı çeken siyah babalardır. Günümüzde siyah babaların aileleriyle yaşamama oranı daha yüksektir (beyaz babalardaki %21 orana kıyasla %44).[27] Ama çeşitli noktalarda çocuklarının hayatlarına dahil olma olasılıkları da aileleriyle yaşamayan beyaz babalardan daha yüksektir; örneğin ev ödevlerine yardım etmek, etkinliklere götürmek ve kendilerine ayrılan günlerde çocuklarıyla vakit geçirmek gibi.[28] Bir çalışmanın vardığı sonuca göre, "Aileleriyle yaşamayan siyah babalar [...] aileyle yaşamayan Hispanik ve beyaz babalara kıyasla sorumluluklarını daha çok paylaşmakta ve daha etkili bir ortak ebeveynlik icra etmektedirler."[29]

3. Bölümde gösterdiğim üzere, geleneksel aile rollerine dayalı modası geçmiş zihinsel modeller ve modern toplum ya da ekonomilerin gerçekliği arasında devasa bir kopukluk vardır. Babalık, kadınların ekonomik bağımsızlığa sahip olduğu dünyada yine aynı önemini taşımaya devam eder ama zaruri olarak yeniden icat edilmiş bir biçime girmesi gerekir. İyi haber şu ki babalar potansiyel olarak çocukları için daha da tatminkâr bir role sahip olabilir ve çocuklarıyla çok daha yakın bir ilişkiye girebilir. Kötü haberse, toplumumuzun büyük kısmında erkekler bu yeni babalık rolüne girmekten çok uzaklar.

Yeni babalık modelini destekleyecek politika gündeminin üç ana unsuru olacaktır. İlki, eşit ve bağımsız ücretli izin hakkı. İkincisi, reformdan geçmiş bir çocuk nafaka sistemi. Üçüncüsü, babalar lehine istihdam fırsatları. Hepsini sırasıyla tanımlayacağım.

BABALAR İÇİN ÜCRETLİ İZİN

Babalar ve anneler her çocukları için yasal olarak altı aylık ücretli izin hakkına tabi olmalılar. İdeal olarak bu kazanç

ortalama kazancın %100'ünü karşılamalı, iş verenler ve işçilerin daha yüksek sosyal güvenlik ödemesiyle karşılanmalıdır. Tüm kariyerim boyunca anneler ve babalar için eşit izin uğruna iddialarda bulundum ama burada sunduğum öneri, araştırmacılar Janet Gornick ve Marcia Meyer tarafından 2009 tarihli "Institutions That Support Gender Equality in Parenthood and Employment" [Ebeveynlik ve İstihdamda Cinsiyet Eşitliğini Destekleyen Kurumlar] denemelerinde sunulan öneriyle örtüşmektedir. Gornick ve Meyer'ın amacı, ebeveynlerin çocuklarının bakımına zaman ayırabilmesine imkân tanıyacak bir dizi kurum tesis etmek ve aynı zamanda cinsiyet eşitliğini teşvik etmekti. Hedefleri "iki kişiden müteşekkil gelir sağlayan ve iki kişiden müteşekkil çocuk bakan" ailelerden oluşan, "evde annelerden de babalardan da eşit oranda katkı gelen" bir toplumdu.[30] Bu arzularını paylaşıyorum.

Üç sebepten dolayı bu ilk başta radikal bir öneri gibi görünebilir. İlk olarak, 6 ay, yalnızca birkaç Avrupa ülkesinde görülen uzun bir ebeveyn izniymiş gibi gelebilir. İkinci olarak, %100 ya da buna yakın bir izin maaşı sıra dışı derecede cömerttir. Üçüncü olarak, babalar için 6 aylık "kullan ya da bırak" (yani ebeveynler arasında devredilemez) izni verilmesi, şimdiye dek herhangi bir ulusun sunduklarının çok ötesine geçmektedir. Bu özelliklerin her birini kısaca savunacağım.

Altı aylık izin, ebeveynlerin iş piyasasıyla tüm bağlarını yitirmeksizin çocuklarıyla anlamlı vakitler geçirmesine izin vermeye yeter. İki kişinin de eve gelir sağladığı çiftlerin artık norm olduğunu göz önüne alırsak, bence 6 ay makul bir öneridir. İş piyasamız kadınların işgücüne etkili girişiyle beraber temelden değişmiştir ama sosyal yardım sistemimiz sanki hiçbir şey olmamış gibi devam etmektedir. Ekonomist Heather Boushey'in yazdığı gibi, "İş dünyası ve ailelerin ihtiyaçları çatışmada gibi görünüyor ve on yıllardır da bu böyle."[31]

İki ebeveynin de izne çıkabilmesi için cömert ödeme değişimine de ihtiyaç var. Ücretli izne çıkmamaları için ebeveynlerin en sık sunduğu sebep, gelir düşüşünü kaldıramayacak olmalarıdır.[32] En düşük ekonomik kaynağa sahip ebeveynler, aslında çocuklarına bakmak isterken işe dönme konusunda en ciddi finansal baskıyı hissedenlerdir. Eyalet bağlamında gösterilen bazı ümit verici hareketler var: Örneğin Oregon'un yeni on iki haftalık ücretli izin planı, eyalet ortalamasının üçte ikisine kadar kazanan çalışanlar için %100 ücret ikamesi sağlamaktadır.[33] Üstelik, OECD ulusları artık yalnızca babanın izne ayrıldığı koşullarda bile %90 ya da daha fazla maaş sunuyor ama süreler benim burada önerdiğim 6 aydan çok daha kısa oluyor.[34]

Son olarak, babalara devredilemez ebeveyn izni hakkı tanımak, erkekleri ev cephesinde eşit partnerler olmaya cesaretlendirecek ve buna imkân tanıyacaktır. Daha dolaysız bir babalık modelini desteklemek için, ebeveyn iznini bireysel bir faydadan ziyade aile çapında bir fayda olarak görmeliyiz. Kanıtların gösterdiği üzere, babalara özel "kullan ya da bırak" izin politikaları, babalar arasında çocukla ilgilenme oranlarını hatırı sayılır ölçüde arttırmaktadır.[35] Ama burada verilecek ödünler konusunda da dürüst olmak önemli. Tam iznin sadece her iki ebeveynin de bu izni kullanması hâlinde verilmesi, Norveçli sosyolog Arnlaug Leira'nın "hafif yapısal icbar" dediği şeyi içerecektir.[36] Alternatif bir teklif de 12 aylık ücretli izin vermek ve ebeveynlerin bunu dilediğince kendi aralarında paylaşmasına izin vermek olurdu. Taviz içeren tutumsa babalara annelerden daha kısa bir izin süresi tanımak olabilir, ki Norveç ve Kanada Quebec'teki tutum bu şekildedir. Kariyerim boyunca konu üzerine fikrimi zaten iki defa değiştirdim, dolayısıyla iki tarafın da argümanlarını biliyorum. Babaların çocuklarıyla çok az görüştüğü ya da hiç görüşmediği ailelerin sadece 6 aylık izne erişebilecek olması ve bu ailelerin çoğunlukla düşük gelirli aileler olması özellikle korkulan bir durumdur.

Ama artık inancım odur ki babaların rolünü genişletme konusunda ciddiysek, eşit izin asli bir önem taşımaktadır. Politika yapıcıların vermesi gereken mesaj, baba bakımının da anne bakımı kadar değerli olduğudur. Tam eşitlikten daha azı, bu mesajı bozar. Ayrıca, babalar işgücü piyasasından daha fazla zaman ayırmaya başlamadıkça, cinsiyetler arası ücret farkının kapatılması konusunda ilerleme kaydedilmesinin son derece yavaş olacağına inanıyorum.[37] Bundan kaçış yok: Eğer işte eşitlik istiyorsak, evde de eşitliğe ihtiyacımız var.

Ama bu eşitlik her gün ya da her yıl ölçülmek zorunda değil. Küçük çocuğunuz olduğunda insanlar "Siz farkına varamadan büyüyecekler" derler. Biricik oğullarım üstlerine alınmasınlar ama bana hiç öyle hissettirmedi. Bazen zaman topyekûn durmuş gibi geldi. Ebeveynlik gerçekten çok uzun bir yoldur. Ortalama bir çiftin iki çocuğu, çocukların yaşları arasında da ortalama 2 ila 3 yıl olur. Demek ki çocukları doğumdan yetişkinliğe götürmek yirmi yıl gerektirir. Dolayısıyla Gornick ve Meyers'ın planında yapmak istediğim bir değişiklik de ebeveynler için ücretli izni, önerildiği gibi çocuklar 8 yaşına değil de 18 yaşına gelene kadar sürdürmek. Bunun sebeplerinden biri de özetlediğim kanıtlara göre ergenliğin kritik bir gelişim evresi olması ve çoğu zaman kamu politikalarında önemsenmemesidir. Ücretli izin ya da esnek çalışma saatleri tartışmalarında çoğu zaman asıl ebeveynlik işinin çocuklar okula başladığında bittiği savunulur.

Amacın "evde annelerden de babalardan da eşit katkı gelmesi" olduğu konusunda Gornick ve Meyers ile hemfikirim. Ama bu eşitliğin birkaç yıl değil de neredeyse yirmi yılda elde edilebileceğini ayırt etmemiz önemli –dilerseniz, eş zamansız eşitlik diyebiliriz buna. The Grommet'in kurucusu ve CEO'su Jules Pierri, aile hayatını bir "bale" olarak tanımlar ve kendisiyle kocasının "kimin başı çektiği" konusunda dönem dönem yer değiştirdiklerini söyler.[38] Eşim ve ben de böyle ilerledik (gerçi nadiren bale gibi hissettirdi). Ücretli izne eşit erişimle

bile, çocuğun ilk yaşlarında annelerin daha fazla dahil olmayı seçmesi muhtemeldir. Geçtiğimiz yıllardaki kadın istihdamındaki devasa artıştan sonra bile, 3 yaş altı çocukları olan anneler ya iş piyasasının dışında kalıyorlar ya da yarı zamanlı çalışıyorlar.[39] Çok büyük bir oranda bu kendi seçimleriyle gerçekleşiyor; yarı zamanlı çalışan annelerin yarısından fazlası (%54), hayatlarının bu noktasında bunu kendileri seçtiklerini söylüyor ve %14'üyse hiç çalışmak istemediğini belirtiyor.[40] (Geri kalan %33'ü, tam zamanlı işlerinde kalmayı seçiyor.)

Benim gözlemime göre anneler, çocukları çok küçükken, doğrudan ebeveynliğin yarısından daha azını yaptığı için babalara nadiren kızarlar, yeter ki baba başka şekillerde de aynı derecede sıkı çalışsın. Annelerin asıl rahatsızlık duymaya başladığı nokta, yıllar geçtikten sonra bile babaların kendi paylarından daha azını yerine getirmeye devam etmesidir. Annelerin 3 aylık bir bebeği emzirmede daha başarılı olması, 13 yaşında bir çocuk için dişçi randevusu almada da daha başarılı olduğu anlamına gelmez. Feminist yazar Mary Daly buna nazik bir dille "aile vaktinin cinsiyet politikası" adını verir.[41] Ergenleri yetiştirmede babaların aslında kendilerine has becerileri olduğunun kanıtlarını sunmuştum; nitekim babaların ve annelerin çocukların bakımına eşit katkılarda bulunduğu ama yalnızca bunun aynı zaman zarflarında olmadığı bir toplumsal norm düşünebiliyorum. Bebekler annelere, ergenler babalara?

NAFAKA – PARA, VELAYET, BAKIM

Doing the Best I Can [Elimden Geleni Yapıyorum] isimli kitaplarında Kathryn Edin ve Timothy Nelson şöyle yazar: "Babaların hayatlarını etkileyen neredeyse her yasal ve kurumsal düzenleme, onlara maaş çekinden ibaret olduklarını söyler. Hakiki bir baba olmak isteyen erkek, her yerde, bir eliyle onları kenara itip diğer elini ceplerine sokan bir sistem tarafından reddedilir."[42]

Aile hayatını yöneten yasalar, topluma yetişmeyi düpedüz başaramadılar. Ebeveynler evliyken çocuklarına yönelik hak ve sorumlulukları nettir. Boşandıklarında velayet düzenlemelerini, ziyaret haklarını ve finansal zorunlulukları belirleyen yasalar vardır. Tabii ki boşanan çiftler arasında genellikle çatışmalar olur ama en azından çocuklarına yönelik ikisinin de yasal statüleri vardır. Geçtiğimiz yıllardaysa, aile hukuku boşanmaya yönelik daha eşitlikçi bir eğilim kazandı. Velayeti belirlerken mahkemelerin artık babalara ve annelere eşit muamele etme zorunluluğu bulunuyor ve genel yasal kıstas sa çocuk ya da çocukların iyiliği oluyor. Sonuç olarak, ortak velayet düzenlemelerine yönelik ciddi bir yönelim vardır. Wisconsin'deki davalar üzerinde yapılan bir çalışmada Maria Cancian ve arkadaşları, 1986 yılında %80 olan tek başına fiziksel velayet verilen annelerin oranının 2008 yılında %42'ye düştüğünü göstermektedir. Çocukların iki ebeveynle de eşit vakit geçirdiği ortak velayet oranlarıysa %5'ten %27'ye yükselmiştir. Cancian ve ortak yazarlarının yazdığı gibi, "Yalnızca anneye velayet verme eğiliminden ortak velayete geçiş oranları gerçekten çarpıcıdır."[43] Günümüzde babalar, ulus genelinde, ayrılık ya da boşanmadan sonra çocuklarıyla annelerin üçte biri kadar vakit geçirebiliyor.[44] Bu eğilimler bir hayli olumlu. Varsayılan yasal düzene göre, ortak velayet olmalı ve çocuklar nerede olursa olsun ebeveynlerinin ikisiyle de eşit vakit geçirebilmeli.

Sorun şu ki evlenmemiş ebeveynler için benzer hiçbir yasa yoktur. Her ABD eyaletinde, evlenmemiş anne tek velayet sahibi ebeveyn sayılıyor. Evlenmemiş babaların ilk önce biyolojik baba olduklarını kanıtlamaları (evli çiftlerde bu zaten böyle kabul edilir) ve ondan sonra ziyaret ya da velayet için dilekçe sunmaları gerekiyor. Birçok baba için bu zor bir süreç olabilir. Bu esnada anne de babanın çocuğa tüm erişimini engelleyebilir. Fakat ziyaret hakkı fark etmeksizin, evli olmayan babalar genelde nafaka ödemeye zorlanır ve bu

nafakalar çoğu zaman düşük gelirli babaların karşılamakta zorlanacağı miktarda olur.[45]

Boşanan çiftler genellikle anlaşmalarını tek bir dava içinde hâllederler. Ama evli olmayan ebeveynler için, çocuk nafakası, velayet ve ziyaret haklarından tamamen bağımsız olarak karara bağlanır. Evli babalar üç boyutlu varlıklar olarak görülür. Evli olmayan babalarsa yürüyen ATM olarak. 2020'de nafakalardan 38 milyar $ toplandı ve tahmini 115 milyar $ ödenmemiş borç bulunuyordu.[46] Babalardan toplanan bazı paralar çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için bile kullanılmıyor. Yardım bedellerini tamamlama işi devlete, özellikle de Muhtaç Ailelere Geçici Yardım programına düşüyor ve bu da tüm sistemin kuyusunu kazıyor. Üç eyalette –Colorado, Minnesota ve Vermont– tüm nafakalar artık devlettense aileye gidiyor. Diğer eyaletlerin aynısını yapmasının da vakti geldi.[47] Zorluk içindeki bir baba Timothy Nelson'a şöyle anlatır: "Ortaya koyduğum her şeyden vazgeçtim artık. Elimden gelen en iyi baba olmaya, çocuklarıma en iyi şeyleri almaya çalışıyorum ve bu sırada kendimden feragat ediyorum. İşlerin değişmesi için dua ediyorum ama artık o kadar uzun süredir kuyunun dibindeyim ki çıkışını göremiyorum ve bu durum beni çok yordu."[48]

Nafaka ödemeleri babanın ödeme kabiliyetine ve para dışı katkılara, örneğin çocuğa yönelik doğrudan üstlendiği bakım sorumluluklarına dikkat ederek hassasiyetle belirlenmelidir. Örneğin Oregon'da "ebeveynlik vakti kredisi" bulunur, vasi olmayan ebeveyn çocuklarıyla daha fazla vakit geçirdiğinde nafaka miktarı düşürülür.[49] Uzun vadeli hedef, evli olmayan ebeveynler için nafaka kararlarını da velayet ve ziyaret düzenlemelerini belirleyen yasal sürecin içine dahil etmek olmalıdır. "Eğer gerçekten cinsiyet eşitliğine inanıyorsak" diye yazar Edin ve Nelson, "annelerde olduğu gibi babaların da çocuklarıyla ilişki inşa etme çabalarını onurlandırmalıyız –babalara sorumluklarıyla beraber haklar da sunmalıyız."[50]

1973 tarihli *The Symmetrical Family* [Eşit Aile] eserlerinde sosyologlar Peter Willmott ve Michael Young (*meritokrasi* terimini ortaya atmalarıyla bilinirler) şöyle yazarlar: "Bir sonraki yüzyıla kadar –1970'in öncülerinin ön cephede olmasıyla beraber– toplum, (a) kadın için bir zahmetli iş ve erkek için bir zahmetli işten (b) kadın için iki zahmetli iş ve erkek için bir zahmetli işe, ardındansa (c) kadın için iki zahmetli iş ve erkek için iki zahmetli iş safhasına geçecektir. Eşitlik tamamlanacak."[51]

Eh, kısmen. Bence birçok kadının görüşü, 21. yüzyılın yirminci yılında hâlâ (b) adımında takılı kaldığımız yönünde olacaktır. Bunun nedeni kısmen işgücü piyasası kurumlarının eşlerin olmadığı bir dünyaya –yani evde kalan eşlere– uyum sağlayamamış olmasıdır. Young ve Willmott'ın eşitlikçi ütopyasında, standart çalışma haftası 3 güne düşürülecek ve 4 gün aile ya da boş vakte kalacak. Bunun gerçekleşmediğini muhtemelen fark etmişsinizdir. ABD'de geçtiğimiz yüzyılda çalışma saatleri neredeyse hiç düşmedi.[52] Ailelerin üçte ikisinde, iki ebeveyn de maaşlı işte çalışıyor.[53]

Hoşumuza gitsin gitmesin, aile artık bir iş piyasası kurumu ve iş piyasası da bir aile kurumudur. Ama şimdiye dek yalnızca aile değişim yaşadı. Erkekler, çocuklar ve kadınlar hayatlarını ve planlarını iş hayatının değişmeden kalmış taleplerine, "standart" iş saatlerine ve tipik kariyer yollarına uydurmak için esnetiyor. Çocuk bakımı ve okul sonrası kulüplere vs. erişimin artırılması yönündeki çabaları destekliyorum.[54] Ama kamu politikalarının amacının aile lehine işlerden ziyade iş lehine aileler yaratmak olmasından endişeleniyorum. "Ekonomik olarak erkekler ve kadınlar arasında eşi benzeri görülmemiş bir eşitlik çağına geldik" diye yazar Claudia Goldin, "ama [...] iş ve bakım yapılarımız, sadece erkeklerin hem kariyere hem de ailelere sahip olduğu bir geçmişin kalıntıları olmayı sürdürüyorlar."[55]

Bu tuzağa en çok anneler yakalanıyor. Ama babaların da bedellerden hoşnut olduğunu düşünmemeliyiz. Annelerin iki

katı kadar baba, çocuklarıyla çok az zaman geçirdiğini söylüyor (%46'ya karşı %22).[56] Ücretli izne yönelik önerilerim, bu gerilimleri azaltmaya yönelik ileri bir adımdır. Ama işler de değişmeli. Esnek, yarı zamanlı ya da evden çalışma gibi daha fazla seçenek en azından gelir ve bakım işleri arasındaki tavizleri azaltabilir. Pandemi sırasında tüm dünyanın uzaktan çalışma sistemine geçmesi, iş hayatını modernleştirmeye yönelik eşi benzeri görülmemiş bir fırsat teşkil ediyor; bunun değerlendirilip değerlendirilmeyeceğini ileride göreceğiz. Özellikle de babalar için, bunun böyle olmasını umuyorum; babaların üçte ikisi, pandeminin onları çocuklarıyla daha yakın kıldığını söylüyor.[57] Şaşırtıcı bir şekilde, yapılan bir çalışmaya göre, pandemi sırasında esnek çalışma saatleri erkekler için kadınlardan daha faydalı olmuştur.[58]

İşlerin günübirlik yapısı gibi, kariyer merdivenleri de modernleştirilmeli. Birçok ebeveyn için, maaşlı işlerinde mesailerini kısmak demek yalnızca gelir düşüşü anlamına değil, aynı zamanda kariyer geleceklerinde kalıcı zarar anlamına da gelmektedir. Bu sorun Goldin'in "açgözlü işler" dediği, uzun ve belirsiz saatler çalıştığınızda büyük finansal ödüller sunan işlerden daha kötüdür. Hukuk, finans ve yönetim danışmanlığı bunun örnekleridir.[59] İlerlemek istiyorsanız, dinlenemezsiniz. Bu koşullarda, bir ebeveynin direksiyonu elden bırakmayıp geliri azami seviyede devam ettirmesi, diğerininse geri çekilip ev içinde daha fazla iş yapması gerekir. Genellikle bunların ilki baba, ikincisi annedir. Bu mesleklerin kariyer yapısı ebeveynler arasındaki katı iş bölümünü özendirmekle kalmıyor, resmen zorluyor. Dolayısıyla bunların aynı zamanda en büyük cinsiyet gelir ayrımına sahip meslekler olması şaşırtıcı gelmemeli. Hukuk ve finans alanlarında çalışan kadınlar, erkeklerin kazandığının yalnızca %77'sini kazanıyor. Michigan Üniversitesi'nden mezun olduktan on beş yıl sonra, beş erkekten dördü haftada 45 saat çalışıyor ama kadınlar için bu sayı yarısı. Neredeyse dört kadından biri yarı zamanlı çalışırken, erkeklerin yalnızca %2'si yarı zamanlı çalışıyor.[60]

Ama böyle olmak zorunda değil. Mühendislik, teknoloji ve eczacılık gibi açgözlü olmadığı hâlde yüksek maaş veren meslekler var. Elbette çok daha az cinsiyet gelir ayrımına sahip meslekler de bulunuyor. Çalışma saatleri de hesaba katıldığında, kadın eczacılar erkeklerin %94'ünü kazanıyorlar.[61] Öyleyse hukuk ve finansın yanlış yaptığı neyi eczacılık doğru yaptı? Asıl kilit fark, eczacıların birbirlerinin yerine geçebilmesini kolaylaştırmak oldu. Gidip reçetemizdekileri alırken hangimiz aynı eczacıyı görüp görmemesini umursuyor? Avukatımız ya da mali danışmanımız hakkında muhtemelen aynı şeyleri söyleyemeyiz. Ama unutmayalım ki bir zamanlar eczacılar da böyleydi ve cinsiyet gelir ayrımı da eşit oranda fazlaydı. Kurumsal konsolidasyon ve teknolojik ilerlemeler, vardiya değişimlerinde bir eczacıdan diğerine bilgilerin aktarılmasını mümkün hâle getirdi. Demek ki eczacılıkta yarı zamanlı çalışmanın gelir bakımından neredeyse hiçbir dezavantajı yoktur. Gelir, saatlerle beraber tam anlamıyla doğrusal biçimde artar. Goldin'in eczacılığa "en eşitlikçi meslek" demesinin sebebi budur.[62]

Hukuk, finans ve danışmanlık da eczacılığın izlediği yolu izleyebilir mi? Müşterilerle karşı karşıya gelen görevliler arasında bilgi aktarımının bedelini azaltarak, teknoloji ciddi oranda yardım sağlamaktadır. Bazı finans, danışmanlık ve hukuk şirketleri örneğin hafta sonu çalışma saatlerini azaltarak, işçilerin tatil ödenekleri almasını sağlayarak ve daha fazla yarı zamanlı seçenekler (haftada 4 gün gibi) sunarak doğru yönde ufak hareketlerde bulundu.[63] 2016'da Amazon, liderler dahil tüm üyelerin mevcut maaşlarının %75'iyle haftada 30 saat çalışabilecekleri ekipler kuracağını bildirdi.[64] Aynı gelir oranıyla yarı zamanlı çalışabilme seçeneği çok önemli bir husus ama gelişim ve terfi fırsatlarının yitirilmeyeceğini garantilemek de can alıcı önem taşıyor. "Açgözlü işler" ve "annelik yolu*" arasında, gelecekteki büyük fırsatları kaybetmeksizin kariyer yolunda çeşitli noktalarda aile

* Bebek sahibi kadınların çalışma planına verilen isim (çn).

sorumlulukları adına belli esnekliklere izin veren bir çalışma biçimi de olmalı –gelin buna "normal insan yolu" diyelim.

Ama bu aile düşmanı mesleklerde değişim sağlamak için neler gerekeceği konusunda bence gerçekçi olmalıyız; zira bu durum, yetenekli işçilerin başkaldırı göstermesi gerektiği anlamına gelmektedir. Birçok işverenin gördüğü üzere özellikle de genç işçiler arasında daha iyi bir iş/hayat dengesi beklentileri gitgide yükselmekte ve birçok ankette bu, maaş beklentilerinin hemen ardından gelmektedir.[65] Yetenekli kadınların kaybedilmesi, bazı çözüm eylemlerine teşvik oldu. Ama erkekler uzun ve belirsiz iş saatlerinde çalışma rızasını göstermeye devam etikçe, yapısal reformun geleceği parlak gözükmüyor. İş yerinde "kültürel değişim" gerektiği üzerine bolca tartışmalar dönüyor. Kuşkusuz bu önemli bir şey. Çoğu Amerikalının söylediğine göre, iş yerlerinde babaların babalık iznini kullanmaması gerektiğine yönelik "dile getirilmeyen bir kural" var.[66]

Ama açgözlü mesleklere yeni bir etik sisteminden daha fazlası gerekiyor. Yeniden tasarlanmaları gerek. "Babalar lehine" istihdam hakkında konuşurken bu değişimleri tanımladım. Tabii ki bunları ebeveynler lehine diye tanımlamak daha isabetli olur. Kısa vadede, aslında en çok annelere faydalı olabilirler. Ama bu etiketi kasten seçtim. İyi para kazanması için bir erkeğin uzun saatler çalışmasını gerektiren bir iş, en azından babalığın artık olması gerektiğini düşündüğüm hâliyle, babalar lehine ya da baba dostu değildir. Bunlar bir erkeğin eve ekmek getiren rolünü yerine getirmesine imkân tanısa bile karşılığında ebeveynlik rolünü kaybettiriyor. Yeni Amerika Vakfı'nın yöneticisi Anne-Marie Slaughter'ın uyardığı üzere, "bakım sorununu" "kadınların sorunu" diye tanımlamaya devam edersek ilerlemeler fazla yavaş olacaktır.[67]

Baba olma lütfu bahşedilmiş olanlarımız için babalık kimliğimizin öz parçasıdır. Burada artık babalığın olduğundan daha büyük bir rol, annelikten farklı ama ona eşit bir rol olması gerektiğini savundum. Toplum yanlısı maskülenlik, artık evlenmek ya da evin tek ekmek getireni olmak anlamına gelmiyor. Ama babalık rolünü bütünüyle üstlenmeyi gerektiriyor.

SON SÖZ

Birine kitap yazdığınızı söylediğinizde genelde konusunun ne olduğunu sorarlar. Tasarınızı anlatırken bazen yüzlerindeki pişmanlığı görebilirsiniz. (19. yüzyıl filozofu John Stuart Mill biyografim hakkında heyecanla konuşurken, maalesef bu çok sık başıma geldi.) Ama bu kitapta öyle olmadı. Bir kere bile. Karşımdaki kişi kendi deneyimlerini ve görüşlerini –ve kaygılarını– paylaşmaya başlamadan önce genel argümanımı açıklamam için çoğu zaman vaktim bile kalmadı. Şunu gördüm: Birçok insan hayatlarındaki insanlar dahil adamlar ve oğullar için *gerçekten* endişeliler. Kadınlar kocalarının düzgün bir iş bulamamasından kaygılı. Ergen erkek çocukların anneleri, zorlu lise zamanlarında birbirlerine yardım etmek için destek grupları kuruyor. Genç kadınlar aşk hayatında hedefsiz erkeklerden bıkmış durumda.

Konuştuğum en katı feministlerin bile oğulları için kızlarından çok daha endişeli olması beni özellikle şaşırttı. Bunun genel bir örüntü olup olmadığını merak ettim. 2020'de, bunun cevabını öğrenmek için, her yıl 3 bin kişi üzerinde yapılan Amerika Aile Anketleri sisteminden bazı veriler aldım. Gerçekten böyle bir örüntü varmış. Aileler genellikle kızlarından ziyade oğullarının "büyüyüp başarılı bir yetişkin" olup

olamaması konusunda endişeliler.[1] Ama oğulları için en çok endişelenenler liberal ebeveynler. Adamlar ve oğullar üzerine, kamuda henüz üretken bir çıkış yolu bulamamış derin bir bireysel kaygı söz konusu; benim bu kitaptaki amaçlarımdan biri de bireysel ve kamu arasındaki ayrımı kapatmak. Erkekler için endişelenmekte haklıyız çünkü öğrenciler, işçiler ve babalar olarak gerçek zorluklarla karşı karşıyalar. Ebeveynlerin çocuklarının gelişmesini istediği gibi, biz de tüm yurttaşlarımızın iyiye doğru gelişmesini istiyoruz.

Erkekler için daha fazla emek göstermek, ideal cinsiyet eşitliğini terk etmek anlamına gelmiyor. Aslında bu, eşitliğin doğal bir uzantısıdır. Bir özgürleşme hareketi olarak feminizmin sorunu, "fazla ileriye gitmiş olması" değil, yeterince ileriye gitmemiş olmasıdır. Kadınların hayatları yeniden biçimlendi. Erkeklerin hayatıysa öyle olmadı. Girişte söylediğim gibi, postfeminist bir dünya için olumlu bir maskülenlik görüşüne ihtiyacımız var. Aynı zamanda bir kültür olarak, olumlu olsalar bile büyük değişimlerin bazı yankıları olduğunu kabul edecek kadar olgunlaşmalıyız. Bunlarla başa çıkmak sadece mümkün değil, ayrıca zorunlu; ilerlemenin doğası budur. Bizim durumumuzda söz konusu olan, artık erkek çocuklar için işe yaramayan bir eğitim sistemini reforme etmek ve erkeklere geleneksel erkeklik rollerinin kaybıyla altüst olmuşluklarında adaptasyonları için yardım etmektir. Cinsiyetlere özgü zorlukları ve eşitsizlikleri iki tarafta da ele almalıyız.

Şu anda, bu cephede ciddi bir sorumlu lider eksikliği var. Politika tam bir siper harbine döndü, iki taraf da toprak kaybı yaşamaktan korkuyor. Anneler ve babalar çocukları için endişelenirken, liderlerimiz yandaş pozisyonlarında takılı kalmış durumdalar. Muhafazakârlar, kadınlara her destek sağlama hareketini erkekleri bastırma arzusuyla güdümlenmiş görüyor. Umudum; kabilė politikalarının kaosundan uzakta, birçok adam ve oğlumuzun sıkıntı içinde olduğunun, bunun onların suçu olmadığının ve yardıma ihtiyaç duyduklarının ortak bir farkındalığına varabilmemizdir.

TEŞEKKÜR

Bu kitabı oluşturan konuşmalar ve argümanlar on yıllardır birikim sürecinde ve bunlara sayısız dost, akraba ve meslektaş dahil oldu. Burada hepsinin ismini sıralamayacağım. Fazla uzun bir liste olurdu bu. Ayrıca onlar kim olduklarını biliyor. Sorularımı cevaplayan, kitabın bazı bölümlerini ya da tümünü okuyup bana geri dönüş yapan onlarca araştırmacıya da minnettarım. Yine, kim olduğunuzu biliyorsunuz. Teşekkür ederim. Fakat birkaç özel ismi anmam gerek. İlki Peter Blair. Kendisi mükemmel bir eleştirmendi; yapıcı anlamda eleştirel, derinden yardımcı ve her araştırmacının olmak isteyeceği kadar dobra. İkincisi Belle Sawhill. Beni Brookings'e ilk o getirdi, o zamandan beri de hakiki bir dost ve meslektaşım oldu. Şikâyet bile etmeden, nezaketle ve profesyonellikle benimle beraber emek gösteren Brookings Enstitüsü'ndeki birçok araştırmacıya da minnetimi sunmak istiyorum: Beyond Deng, Coura Fall, Tiffany Ford, Ariel Gelrud Shiro, Fariha Haque, Ashleigh Maciolek, Christopher Pulliam, Hannah Van Drie, Morgan Welch ve özellikle Ember Smith. Smith Richardson Vakfı'na da bu kitabı yazmak için zaman ayırabilmemi sağladıkları için teşekkür ediyorum.

Her şeyden önce de 23 yıllık partnerim ve eşim olan Erica Hauver'a sevgimi ve minnetimi ne kadar anlatsam az. Bu lafın klişe olduğunu biliyorum ama beni gerçekten daha iyi bir adam yaptın. Bu kitabı da çok daha iyi bir kitap hâline getirdin. Teşekkür ederim.

NOTLAR

GİRİŞ

1 U.S. Bureau of Labor Statistics, *Highlights of Women's Earnings in 2020*, BLS Raporları, Eylül 2021. 2020'de 16 yaş üstü tam zamanlı ve maaşlı işçilerin ortalama haftalık geliri.

2 National Center for Education Statistics, U·S. Department of Education, "Degrees Conferred by Postsecondary Institutions, by Level of Degree and Sex of Student: Selected Years, 1869–70 through 2029–30," (Temmuz 2020).

3 National Center for Education Statistics, U.S. Department of Education, "Degrees Conferred by Postsecondary Institutions, by Level of Degree and Sex of Student: Selected Years, 1869–70 through 2029–30," (Temmuz 2020).

4 Sarah A. Donovan ve David H. Bradley, *Real Wage Trends, 1979 to 2019* (Congressional Research Service, 2020).

5 Lindsay M. Monte, "'Solo' Dads and 'Absent' Dads Not as Different as They Seem," U·S. Census Bureau, 5 Kasım, 2019.

6 Joint Economic Committee, *Long-Term Trends in Deaths of Despair*, Social Capital Project raporu 4-19 (Eylül 2019). Bkz. ek veri bölümü.

7 U.S. Bureau of Labor Statistics, "Earnings by educational Attainment and Sex, 1979 and 2002," *Economics Daily*, Ekim 23, 2003. CPI-U-RS; U.S. Department of Labor, Women's Bureau, "Median Weekly earnings by educational Attainment and Sex (Annual)" vasıtasıyla 2020 dolar dövizine göre düzenlenmiştir. Gelirlerin lise mezunu olup üniversiteye girmemiş tam zamanlı ve maaşlı, 25 yaş üzeri işçileri kapsadığını belirtmek isterim.

8 "Men Adrift: Badly educated Men in Rich Countries Have Not Adapted Well to Trade, Technology or Feminism," *The Economist*, 28 Mayıs, 2015.

9 Camille Busette, "A New Deal for Poor African-American and Native-American Boys," Brookings Institution, 14 Mart, 2018. Yazarın Afrikalı-Amerikalı ve Yerli Amerikalı erkeklere odaklandığını belirtmek isterim, bense burada siyah erkeklere odaklanıyorum.

10 Sherry N. Mong ve V. J. Roscigno, "African American Men and the experience of employment Discrimination," *Qualitative Sociology* (2010).

11 Susan Faludi, *Stiffed: The Betrayal of the American Man* (New York: Harper Collins, 1999), s. 40.

12 Timothy J. Bartik, Bard J. Hershbein ve Marta Lachowska, "The Merits of Universal Scholarships: Benefit-Cost evidence from the Kalamazoo Promise," *Journal of Benefit-Cost Analysis* (2016), s. 406; Timothy J. Bartik, Bard J. Hershbein ve Marta Lachowska, "The effects of the Kalamazoo Promise Scholarship on College enrollment, Persistence, and Completion," Upjohn Institute Çalışma Tablosu 15-229 (Aralık 2017), s. 51.

13 Gallup anketine göre 2020'de yürütülmüştür. Bkz. Jeffrey M. Jones, "LGBT Identification Rises to 5.6% in Latest U.S. estimate," Gallup, Şubat 24, 2021.

14 Simone de Beauvoir, *The Second Sex* [1949], çev. H. M. Parshley (New York: Alfred A. Knopf, 1953), s. 3.

15 2021 Haziran, *Dialogues* podcastimdeki bir konuşmamız sırasında bu formülasyonu oluşturmamda yardımcı olduğu için Joseph Henrich'e teşekkür ederim.

1. KIZLAR BAŞI ÇEKİYOR

1 Carol Frances, "The Status of Women in American Higher Education," *Sociology and Anthropology* (Eylül 2018), ss. 696 ve 698.

2 "The Weaker Sex," *The Economist*, 7 Mayıs, 2015.

3 Hanna Rosin, *The End of Men: And the Rise of Women* (New York: Penguin, 2012), s. 149.

4 National Center for Education Statistics, Digest of Education Statistics 1990, s. 232.

5 National Center for Education Statistics, "Degrees Conferred by Postsecondary Institutions, by Level of Degree and Sex of Student: Selected Years, 1869–70 through 2029–30," *Digest of Education Statistics*, Tablo 318.10.

6 National Student Clearing House Research Center, "Current enrollment Term estimates: Fall 2021," 13 Ocak, 2022.

7 Stephanie Riegg Cellini, "How Does Virtual Learning Impact Students in Higher Education?," Brookings Institution, 13 Ağustos, 2021.

8 John F. Helliwell ve ark., World Happiness Report 2021 (New York: Sustainable Development Solutions Network, 2021).

9 OECD, "Finland: Student Performance (PISA 2018)," Education GPS, 2018.

10 OECD, "Are Boys and Girls Ready for the Digital Age?," *PISA in Focus* 12 (Ocak 2012).

11 "Men Adrift: Badly educated Men in Rich Countries Have Not Adapted Well to Trade, Technology or Feminism," *The Economist*, 28 Mayıs, 2015.

12 Julia B. Isaacs, "Starting School at a Disadvantage: The School Readiness of Poor Children," Brookings Institution, Mart 2012, şema 7, s. 9. Bir Norveç araştırması, 5 yaşına kadar kızların yarısının kelime yazımında ustalaştığını ama erkek çocuklarda bu eşiğin 6 yaşında geçildiğini bulmuştur. Ragnhild

Brandlistuen ve ark., "Gender Gaps in Preschool Age: A Study of Behavior, Neurodevelopment and Pre-Academic Skills," *Scandinavian Journal of Public Health* (Temmuz 2021).

13 National Center for Education Statistics, "Percentage of Students at or above Selected National Assessment of educational Progress (NAEP) Reading Achievement Levels, by Grade and Selected Student Characteristics: Selected Years, 2005 through 2019," *Digest of Education Statistics*, Tablo 221.20.

14 National Center for Education Statistics, "Average National Assessment of Educational Progress (NAEP) Mathematics Scale Score, by Sex, Race/ethnicity, and Grade: Selected Years, 1990 through 2017," Tablo 222.10.

15 Sean F. Reardon ve ark., "Gender Achievement Gaps in U.S. School Districts," *American Educational Research Journal* (Aralık 2019), s. 26.

16 Nicole M. Fortin, Philip Oreopoulus ve Shelley Phipps, "Leaving Boys Behind: Gender Disparities in High Academic Achievement," Çalışma Tablosu 19331 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Ağustos 2013).

17 National Center for Education Statistics, "Number and Percentage of Public High School Graduates Taking Dual Credit, Advanced Placement (AP), and International Baccalaureate (IB) Courses in High School and Average Credits earned, by Selected Student and School Characteristics: 2000, 2005, and 2009," 2009 High School Transcript Study (HSTS), U.S. Department of Education.

18 J. Q. Easton, Esperanza Johnson ve Lauren Sartain, *The Predictive Power of Ninth-Grade GPA* (University of Chicago Consortium on School Research, Eylül 2017), s. 1.

19 SAT için bkz. College Board, *2021 Suite of Assessments Annual Reports*. ACT için bkz. *The ACT Profile Report—National* (2020).

20 *New York Times* editoryal yarışma organizatörleri, kişisel iletişim.

21 Richard V. Reeves, Eliana Buckner ve Amber Smith, "The Unreported Gender Gap in High School Graduation Rates," Brookings Institution, 12 Ocak, 2021.

22 Civic and everyone Graduates Center, *2019 Building a Grad Nation: Progress and Challenge in Raising High School Graduation Rates* (Johns Hopkins University School of Education, 2019), s. 15.

23 Nicole M. Fortin, Philip Oreopoulus ve Shelley Phipps, "Leaving Boys Behind: Gender Disparities in High Academic Achievement," *Journal of Human Resources* (yaz 2015).

24 U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics, "Number and Percentage Distribution of Teachers in Public elementary and Secondary Schools, by Instructional Level and Selected Teacher and School Characteristics: 1999–2000, 2015–16, and 2017–18," *Digest of Education Statistics*, tablo 2019.22.

25 Benjamin Zablotsky ve ark., "Prevalence and Trends of Developmental Disabilities among Children in the United States: 2009–2017," *Pediatrics* (Ekim 2019).

26 Laurence Steinberg, *Age of Opportunity: Lessons from the New Science of Adolescence* (New York: Houghton Mifflin Harcourt, 2014), s. 77.

27 Robert M. Sapolsky, *Behave: The Biology of Humans at Our Best and Worst* (Londra: Penguin Publishing Group, 2017), s. 164.

28 Louann Brizendine, *The Female Brain* (New York: Harmony Books, 2017), s. 65. Bkz. ayrıca Elizabeth Vargas ve Alan B. Goldberg, "The Truth behind Women's Brains," ABC News, 5 Ekim, 2006.

29 Gökçen Akyürek, *Occupational Therapy: Therapeutic and Creative Use of Activity* içinde "Executive Functions and Neurology in Children and Adolescents," ed. Meral Huri (Londra: Intechopen, 2018), s. 38.

30 M. A. J. van Tetering ve ark., "Sex Differences in Self-Regulation in early, Middle and Late Adolescence: A Large-Scale Cross-Sectional Study," *PLOS ONE* (Ocak 2020). Bkz. ayrıca Theodore D. Satterthwaite ve ark., "Sex Differences in the effect of Puberty on Hippocampal Morphology," *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* (Mart 2014).

31 Sol Lim ve ark., "Preferential Detachment during Human Brain Development: Age-and Sex-Specific Structural Connectivity in Diffusion Tensor Imaging (DTI) Data," *Cerebral Cortex* (Haziran 2015).

32 Krystnell Storr, "Science explains Why Women Are Faster to Mature Than Men," *Mic*, 24 Şubat, 2015.

33 Liz Griffin, "The Developing Teenage Brain," *The School Superintendents Association*, Pennsylvania Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Bölümü başkanı Frances Jensen ile röportaj, Eylül 2017. Bkz. ayrıca Frances Jenson, *The Teenage Brain* (New York: HarperCollins, 2015):

"Organizasyon, beyinsel bağlantı ve entegrasyon gerektirir, sadece kaba zekâ ve sinaptik güç değil. Miyelinasyon bunda büyük rol oynar ve öncesinde söylediğimiz üzere, tamamlanması hayatın ilk otuz yılını alır. En büyük cinsiyet ayrımı, ergenlik sırasında ortaya çıkar," ss. 232-33.

34 "The Homecoming of American College Women: The Reversal of the College Gender Gap," çalışma kâğıdı 12139 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Mart 2006), s. 3'te Claudia Goldin, Lawrence F. Katz ve Ilyana Kuziemko şöyle yazar: "Üniversite hazırlığı ve başvurularının ergenlerin kendileri tarafından yapılması gerektiğinden, gelişimlerindeki küçük farklılıklar üniversite akıbetinde büyük eşitsizliklere yol açabilir." Kültürlerarası bir kişilik gelişimi incelemesinde, Marleen De Bolle ve ortak yazarları şunu keşfeder: "Ergen kızlar, akademik başarıya yardımcı olan kişisel özelliklerinde, en azından günümüz okul şartlarında, erkeklerden daima daha üstün skorlar elde etmektedir. Başka türlü ifade etmek gerekirse, günümüz okul çevresi genel olarak dişil tipte kişiliklere daha uygun olabilir, ki bu da genel olarak kızların okulda daha iyi notlar almasını kolaylaştırmaktadır." Marleen De Bolle ve ark., "The emergence of Sex Differences in Personality Traits in early Adolescence: A Cross-Sectional, Cross-Cultural Study," *Journal of Personality and Social Psychology* (Ocak 2015). Bkz. ayrıca Tony Cox, "Brain Maturity extends Well Beyond Teen Years," NPR, 10 Ekim, 2011.

35 National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, *The Promise of Adolescence: Realizing Opportunity for All Youth* (Washington, DC: The National Academies Press, 2019), s. 40.

36 "Oyun alanındaki seviyeler eşitlendikçe, kız ve erkek çocuklar arasındaki gelişim farklılıkları ve eğitim başarısındaki farklılıklar da daha belirginleşiyor." Goldin, Katz ve Kuziemko, "The Homecoming of American College Women," s. 4.

37 National Center for Education Statistics, "Degrees Conferred by Postsecondary Institutions, by Level of Degree and Sex of Student: Selected Years, 1869–70 through 2029–30," *Digest of Education Statistics*, tablo 318.10. Bkz. ayrıca National Center for Education Statistics, "Degrees in Business Conferred by Postsecondary Institutions, by Level of Degree and Sex of Student: Selected Years, 1955 56 through 2017–18," tablo 325.25.

38 National Center for Education Statistics, "Number of Postsecondary Institutions Conferring Doctor's Degrees in Dentistry, Medicine, and Law, and Number of Such Degrees Conferred, by Sex of Student: Selected Years, 1949–50 through 2018–19." Bkz. ayrıca Higher Education General Information Survey (HeGIS), "'Degrees and other Formal Awards Conferred' Surveys from 1965–66 through 1985–86 and IPEDS Fall 2019 Completions Component," Temmuz 2020.

39 National Center for Education Statistics, "Degrees Conferred by Degree-Granting Institutions, by Level of Degree and Sex of Student." 1970–1971'den 1978–1979'a kadarki yıllar için Tablo 246'nın 2005 edisyonunu, 1979–1980 sonrası için 2020 edisyonunu kullanıyorum.

40 National Center for Education Statistics, "Degrees Conferred by Degree-Granting Institutions, by Level of Degree and Sex of Student," tablo 318.20, Temmuz 2020.

41 National Center for Education Statistics, "Number of Postsecondary Institutions Conferring Doctor's Degrees in Dentistry, Medicine, and Law, and Number of Such Degrees Conferred, by Sex of Student: Selected Years, 1949–50 through 2018–19" üzerinden yazarın hesapları.

42 Jay Reeves, "Women Are Law Review editors at Top 16 Law Schools," Lawyers Mutual, *Byte of Prevention* (blog), 17 Nisan, 2020.

43 Nick Hillman ve Nicholas Robinson, *Boys to Men: The Underachievement of Young Men in Higher Education—and How to Start Tackling It* (Oxford, UK: Higher Education Policy Institute, 2016). 2018/2019 okul yılı için bkz. Higher Education Student Statistics: UK, 2018/2019, tablo 1. 424,540 diplomadan 244,535'i kadınlara verilmiştir.

44 *UCAS End of Cycle Report 2019* içinde "Widening Access and Participation," (Cheltenham, UK: UCAS, 2019), böl. 6.

45 Jon Marcus, "The Degrees of Separation between the Genders in College Keep Growing," *Washington Post*, 27 Ekim, 2019.

46 Rosamond Hutt, "These 10 Countries Are Closest to Achieving Gender equality," Dünya Ekonomik Forumu, 19 Aralık, 2019.

47 Marcus, "The Degrees of Separation."

48 Scottish Funding Council, *Gender Action Plan: Annual Progress Report*, 6 Şubat, 2019.

49 Genel olarak BTMM için bkz. U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics, "Number and Percentage Distribution of Science, Technology, engineering, and Mathematics (STEM) Degrees/Certificates Conferred by Postsecondary Institutions, by Race/ethnicity, Level of Degree/Certificate, and Sex of Student: 2009–10 through 2018–19," tablo 318.45, Şubat 2021. Matematik ve fizik bilimleri için bkz. U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics, "Bachelor's, Master's, and Doctor's Degrees Conferred by Postsecondary Institutions, by Sex of Student and Discipline Division: 2017–18," Mayıs 2021.

50 OECD, "Educational Attainment and Labour-Force Status: ELS - Population Who Attained Tertiary Education, by Sex and Age Grous." Veriler 10 Mart 2022'de alınmıştır, çoğu tahmin 2020'dendir.

51 Brown University, "Students by Gender," 2020–2021; Columbia University, "enrollment by School and Gender," Güz 2020; Cornell University, "Composition Dashboard Fall 2019"; Dartmouth College, "Class Profile & Testing," Class of 2025 enrollment; Jessica M. Wang ve Brian S. Yu, "Makeup of the Class," Harvard Crimson, 2021; University of Pennsylvania, "Penn Diversity Facts and Figures," Güz 2020; Princeton University, "Diversity: Gender," 2020 Degree-Seeking Students; Yale University, "By the Numbers," Güz 2020.

52 Jennifer Delahunty Britz, "To All the Girls I've Rejected," *New York Times*, 23 Mart, 2006.

53 Dave Bergman, "Gender in College Admissions—Do Men or Women Have an Edge?," *College Transitions*, 21 Mayıs, 2021.

54 Vassar College, "Common Data Set 2020/21," Institutional Research.

55 Integrated Postsecondary Education Data System (IPEDS), "Kenyon College: enrollment by Gender, Student Level, and Full- and Part-Time Status: Fall 2020," 2019–2020.

56 Hanna Rosin, *The End of Men: And the Rise of Women* (New York: Riverhead Books, Eylül 2012), s. 148.

57 Rosin, s. 148–9.

58 Douglas Belkin, "A Generation of American Men Give Up on College: 'I Just Feel Lost,'" *Wall Street Journal*, 6 Eylül, 2021.

59 Dylan Conger ve Mark C. Long, "Why Are Men Falling Behind? Gender Gaps in College Performance and Persistence," *Annals of the American Academy of Political and Social Science* (Ocak 2010).

60 Esteban Aucejo ve Jonathan James, "The Path to College Education: The Role of Math and Verbal Skills," *Journal of Political Economy* (Ekim 2021).

61 National Center for Education Statistics, "Graduation Rate from First Institution Attended for First-Time, Full-Time Bachelor's Degree-Seeking

Students at 4-Year Postsecondary Institutions, by Race/ethnicity, Time to Completion, Sex, Control of Institution, and Percentage of Applications Accepted: Selected Cohort entry Years, 1996 through 2012," *Digest of Education Statistics*, tablo 326.10.

62 David Leonhardt ve Sahil Chinoy, "The College Dropout Crisis," *New York Times*, 23 Mayıs, 2019.

63 Bunlar Matthew Chingos tarafından bana sağlanan veriler üzerine yuvarlak hesaplamalarımdır.

64 Siwei Cheng ve ark., "Heterogeneous Returns to College over the Life Course," *Science Advances* (Aralık 2021).

65 David Autor ve Melanie Wasserman, *Wayward Sons: The Emerging Gender Gap in Labor Markets and Education* (Washington, DC: Third Way, 2013).

66 School League Tables Team, "School League Tables: Boys behind Girls for Three De cades," BBC News, 6 Şubat, 2020.

67 Claudia Goldin, Lawrence F. Katz ve Ilyana Kuziemko, "The Homecoming of American College Women: The Reversal of the College Gender Gap," *Journal of Economic Perspectives* (Güz 2006).

68 Catherine Freeman, "Trends in educational equity of Girls & Women: 2004," National Center for Education Statistics, Institute of Education Sciences, Kasım 2004, s. 66. Daha ileri tarihli şemalar için bkz. National Center for Education Statistics, High School Longitudinal Study of 2009 (HSLS).

69 Rosin, *The End of Men*, s. 263.

70 School League Tables Team, "School League Tables: Boys behind Girls for Three Decades."

2. İŞÇİLERİN BUNALIMI

1 " Emerging Labor Market and Education Trends: Reshaping Pathways to the Middle Class," Federal Reserve Bank of Chicago, YouTube kanalı (video), 19 Temmuz, 2019 (1:03'den alıntı).

2 Susan Faludi, *Backlash: The Undeclared War against American Women* (New York: Crown, 2006), s. 41.

3 David Autor ve Melanie Wasserman, *Wayward Sons: The Emerging Gender Gap in Labor Markets and Education* (Washington DC: Third Way, 2013), s. 7.

4 Bu şemalar çalışma yaşları içindir, 1970'in ilk çeyreğinden 2019'un son çeyreğine kadarki zaman dilimini kapsar ve dönemsel olarak düzenlenmiştir. Kaynak: U.S. Bureau of Labor Statistics. Seri ID: LNS11300061Q.

5 U.S. Bureau of Labor Statistics, "Labor Force Participation Rate—High School Graduates, No College, 25 Yrs. & over, Men." Series ID: LNU01327676Q.

6 2019'un son çeyreğinde, sivil iş gücünde, liseyi tamamlayıp üniversiteye girmemiş olan 25 yaş üstü 21.4 milyon erkek vardı. Veriler FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis'den 4 Şubat 2022'de alınmıştır. %68 işgücü katılım oranı (bkz. önceki not), liseyi tamamlayıp üniversiteye girmemiş olan 25

yaş üstü 110 milyon kadar erkek olduğu anlamına gelir. People's Liberation Army'de 2 milyon aktif personel bulunur: bkz. Cathleen Campbell, "China's Military: The People's Liberation Army" (Congressional Research Service, Haziran 2021).

7 Richard V. Reeves ve Eleanor Krause, "Why Are Young, educated Men Working Less?," Brookings Institution, 23 Şubat, 2018.

8 Gray Kimbrough, "Xboxes and ex-workers? Gaming and Labor Supply of Young Adults in the U.S." (American University, 2020), s. 9.

9 Betsey Stevenson, *Women, Work, and Families: Recovering from the Pandemic-Induced Recession*, (Brookings Institution, Eylül 2021), şema 1, s. 2.

10 Stefania Albanesi ve Jiyeon Kim, "Effects of the COVID-19 Recession on the US Labor Market: Occupation, Family, and Gender," *Journal of Economic Perspectives* (Ağustos 2021). Stephanie Aaronson ve Francisca Alba, pandemi sırasında okulların kapanmasından dolayı annelerin istihdamında da "makul seviyede" olumsuz etkiler saptar: bkz. "The Relationship between School Closures and Female Labor Force Participation during the Pandemic," Brookings Institution, Kasım 2021.

11 Stevenson, "Women, Work, and Families," s. 1.

12 Jason Furman ve Wilson Powell III, "US Makes Solid Job Gains in October but Millions Are Still on the Sidelines," Peterson Institute for International Economics (Kasım 2021).

13 Vanessa Fuhrmans ve Lauren Weber, "Burned out and Restless from the Pandemic, Women Redefine Their Career Ambitions," *Wall Street Journal*, 27 Eylül, 2021.

14 Mark Muro ve ark., *Automation and Artificial Intelligence*, Brookings Institution, Ocak 2019, s. 44.

15 Sarah o'Connor, "The Robot-Proof Skills That Give Women an edge in the Age of AI," *Financial Times*, 12 Şubat, 2019.

16 Guido Matias Cortes, Nir Jaimovich ve Henry Siu, "The 'end of Men' and Rise of Women in the High-Skilled Labor Market," çalışma kâğıdı 24274 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Kasım 2018).

17 Marcus Casey ve Sarah Nzau, "The Differing Impact of Automation on Men and Women's Work," Brookings Institution, 11 Eylül, 2019.

18 U.S. Bureau of Labor Statistics, "Occupational Requirements Survey: Sedentary Strength Requirements" (2018).

19 Elizabeth Fain ve Cara Weatherford, "Comparative Study of Millennials' (Age 20–34 Years) Grip and Lateral Pinch with the Norms," *Journal of Hand Therapy* (Ekim 2016).

20 U.S. Bureau of Labor Statistics, *Occupational Outlook Handbook*.

21 Konu üzerine bir tartışma için bkz. Katherine G. Abraham ve Melissa S. Kearney, "Explaining the Decline in the US Employment-to-Population Ratio: A Review of the Evidence," *Journal of Economic Literature* (Eylül 2020).

22 Richard V. Reeves, "With Respect: How Liberal Socie ties Flourish," Brookings Institution, 12 Şubat, 2019.

23 Fatih Güvenen ve ark., "Lifetime earnings in the United States over Six Decades," Becker Friedman Institute, çalışma kâğıdı 2021–60 (University of Chicago, 2021). Burada PCE deflatörünü kullanarak başlıca sonuçları belirttim. Bkz. ayrıca Stephen J. Rose ve Heidi I. Hartmann, *Still a Man's Labor Market* (Institute for Women's Policy Research, 2018).

24 BLS raporları "Highlights of Women's earnings in 2020," US Bureau of Labor Statistics (Eylül 2021), s. 5.

25 Hans Rosling, *Factfulness: Ten Reasons We're Wrong about the World—and Why Things Are Better Than You Think* (New York: Flatiron Books, 2018), s. 38.

26 U.S. Bureau of Labor Statistics, *Highlights of Women's Earnings in 2020*, BLS raporları, Eylül 2021.

27 Claudia Goldin, "A Grand Gender Convergence: Its Last Chapter," *American Economic Review* (Nisan 2014).

28 Toni Van Pelt, "The Paycheck Fairness Act Would Help Close the Gender Wage Gas. Why Won't the Senate Pass it?," *Fortune*, 26 Ağustos, 2019.

29 Christina Hoff Sommers, "No, Women Don't Make Less Money Than Men," *Daily Beast*, 29 Mayıs, 2019.

30 Kerri Anne Renzulli, "46% of American Men Think the Gender Pay Gap Is 'Made Up to Serve a Political Purpose,'" CNBC, 4 Nisan, 2019.

31 Francine D. Blau ve Lawrence M. Kahn, "The Gender Wage Gap: extent, Trends, and Explanations," *Journal of Economic Literature* (Eylül 2017). Bkz. ayrıca 2022 State of the Gender Pay Gap raporu (PayScale, 2022). Uluslararası kıyaslar için bkz. Gabriele Ciminelli ve Cyrille Schwellnus, "Sticky Floors or Glass Ceilings? The Role of Human Capital, Working Time Flexibility and Discrimination in the Gender Wage Gap," VoxEU CEPR (16 Mayıs, 2021).

32 CONSAD Research Corporation, *An Analysis of the Reasons for the Disparity in Wages between Men and Women*, U.S. Department of Labor employment Standards Administration için hazırlanan rapor (Ocak 2009), s. 2.

33 John Iceland ve Ilana Redstone, "The Declining earnings Gap between Young Women and Men in the United States, 1979–2018," *Social Science Research* (1 Kasım, 2020). Bkz. ayrıca Press Association, "Women in Their 20s earn More Than Men of the Same Age, Study Finds," *The Guardian*, 28 Ağustos, 2015; ve Sarah Kliff, "A Stunning Chart Shows the True Cause of the Gender Wage Gap," Vox, 19 Şubat, 2018.

34 Heather Long, "80 Nations Set Quotas for Female Leaders. Should the U.S. Be Next?," *Washington Post*, 3 Kasım, 2021.

35 Michelle J. Budig, "The Fatherhood Bonus and the Motherhood Penalty: Parenthood and the Gender Gap in Pay," Third Way, 2 Eylül, 2014. Üvey annelerin gelirlerinde biyolojik annelerle benzer bir zarar yaşaması, bu meselenin biyolojiden ziyade anne bakımıyla ilgili olduğunu ortaya

koymaktadır. Bkz. ayrıca Henrik Kleven, Camille Landais ve Jakob Egholt Søgaard, "Does Biology Drive Child Penalties? evidence from Biological and Adoptive Families," *American Economic Review: Insights* (Haziran 2021). Çıkarımlarına göre, "yüksek gelirli ülkelerde geriye kalan cinsiyet eşitsizliğinin büyük kısmı, çocukların erkekler ve kadınlar üzerindeki eşitsiz etkilerine atfedilebilir", s. 183.

36 Yoon Kyung Chung ve ark., "The Parental Gender earnings Gap in the United States," çalışma kâğıdı CeS 17-68 (U.S. Census Bureau, Kasım 2017). Bkz. ayrıca Danielle Sandler ve Nichole Szembrot, "Maternal Labor Dynamics: Participation, Earnings, and employer Changes," çalışma kâğıdı CES 19-33 (U.S. Census Bureau, Aralık 2019).

37 Ylva Moberg, "Does the Gender Composition in Couples Matter for the Division of Labor After Childbirth?," çalışma kâğıdı 2016:8 (Institute for Evaluation of Labour Market and Education Policy, 2016). Bkz. ayrıca Martin Eckhoff Andresen ve Emily Nix, "What Causes the Child Penalty? evidence from Adopting and Same-Sex Couples," *Journal of Labor Economics* (yakında yayınlanacak).

38 Valentin Bolotnyy ve Natalia Emanuel, "Why Do Women earn Less Than Men? Evidence from Bus and Train operators," *Journal of Labor Economics*. Çalışma kâğıdı olarak erişilebilir, s. 34, https://scholar.harvard.edu/files / bolotnyy/files/be_gendergas.pdf.

39 Bolotnyy ve Emanuel, "Why Do Women earn Less than Men?," s. 34.

40 Claudia Goldin, *Career and Family: Women's Century-Long Journey toward Equity* (Princeton University Press, 2021), s. 149.

41 Marianne Bertrand, Claudia Goldin ve Lawrence F. Katz, "Dynamics of the Gender Gap for Young Professionals in the Financial and Corporate Sectors," *American Economic Journal: Applied Economics* (Temmuz 2010).

42 Bkz. BLS raporları tablo 2, "Women in the Labor Force: A Databook," U.S. Bureau of Labor Statistics (Nisan 2021).

43 Executive Office of the President Council of Economic Advisers, *Economic Report of the President 2015* içinde "The Economics of Family-Friendly Workplace Policies," (U.S. Government Publishing Office, Şubat 2015), s. 157.

44 BLS raporları, "Women in the Labor Force."

45 BLS raporları, "Women in the Labor Force," tablo 11.

46 Cynthia Grant Bowman, "Women in the Legal Profession from the 1920s to the 1970s: What Can We Learn from Their experience about Law and Social Change?," *Cornell Law Faculty Publications*, makale 12, 2009; U.S. Bureau of Labor Statistics, "Employed Full Time: Wage and Salary Workers: Lawyers occupations: 16 Years and over," Series LeU0254483400A, *Federal Reserve Bank of St. Louis*, 19 Kasım, 2021.

47 Goldin, *Career ve Family*, s. 125.

48 Hanna Rosin, "New Data on the Rise of Women," TED konuşması (video), Aralık 2010 (2:32'den alıntı).

49 Lisa O'Kelly, "Hanna Ŕosin: 'I Feel Miscast in the Gender Wars,'" *The Guardian*, 29 Eylül, 2019.

50 Courtney Connley, "A Record 41 Women Are Fortune 500 Ceos—and for the First Time Two Black Women Made the List," *CNBC Make It*, 2 Haziran, 2021. Şirket yöneticileri hakkındaki veriler için bkz. "Women in the Workplace 2021," McKinsey & Company, 27 Eylül, 2021.

51 Kate Clark, "US VC Investment in Female Found ers Hits All-Time High," Tech Crunch, 9 Aralık, 2019.

3. YUVALARINDAN OLMUŞ BABALAR

1 Adlai E. Stevenson, "A Purpose for Modern Woman," *Women's Home Companion* (Eylül 1955), ss. 30–31. Bkz. ayrıca K. A. Cuordileone, *Manhood and American Political Culture in the Cold War* (Londra: Routledge, 2012), s. 261.

2 Gloria Steinem, "The Politics of Women," 31 Mayıs, 1971, s. 6. Erişim için: www.alumnae.smith.edu/smithcms/1971/files/2015/08/Steinem-Commencement-Address.pdf.

3 Margaret Mead, *Some Personal Views* (New York: Walker, 1979), s. 50.

4 Claudia Goldin, Lawrence F. Katz ve Ilyana Kuziemko, "The Homecoming of American College Women: The Reversal of the College Gender Gap," çalışma kâğıdı 12139 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Mart 2006).

5 "Economic Diversity and Student outcomes at America's Colleges and Universities: Find Your College," *New York Times*, 18 Ocak, 2017. Verilerin etkileşimli kullanımı için bkz. Raj Chetty ve ark., "Mobility Report Cards: The Role of Colleges in Intergenerational Mobility," çalışma kâğıdı 23618 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Aralık 2017).

6 David Gilmore, *Manhood in the Making: Cultural Concepts of Masculinity* (Yale University Press, 1991), ss. 222–23.

7 David Morgan, *Handbook of Studies on Men & Masculinities* içinde "Class and Masculinity,", ed. Michael S. Kimmel, Jeff Hearn ve R. W. Connell (Thousand oaks, CA: Sage, 2005), s. 169. Bkz. ayrıca Stephen Nock, *Marriage in Men's Lives* (Oxford University Press, 1998), "Universal Trinity of Roles That Define Adult Men . . . Fathers, Providers and Protectors," s. 132.

8 Geoff Dench, *Transforming Men: Changing Patterns of Dependency and Dominance in Gender Relations* (Londra: Routledge, 1998), s. 8.

9 Laura Tach, Ronald Mincy ve Kathryn Edin, "Parenting as a 'Package Deal': Relationships, Fertility, and Nonresident Father Involvement among Unmarried Parents," *Demography* (Şubat 2010).

10 Gilmore, *Manhood in the Making*, s. 221.

11 John Stuart Mill, "The Subjection of Women" [1869], *Collected Works of John Stuart Mill*, cilt. 21 (University of Toronto Press, 1984), s. 325. Gloria Steinem, "A New egalitarian Life Style," *New York Times*, 16 Ağustos, 1971.

12 Bkz. örn. Clare Chambers, *Against Marriage: An Egalitarian Defence of the Marriage-Free State* (Oxford University Press, 2017) ve Rebecca Traister, *All the Single Ladies: Unmarried Women and the Rise of an Independent Nation* (New York: Simon & Schuster, 2016).

13 Arthur Miller, *Death of a Salesman* [1949], (New York: Penguin Books, 1998), s. 11.

14 Irina Dunn, "A Woman Needs a Man Like a Fish Needs a Bicycle," (1970'te yazılmıştır), Gloria Steinem'ın *Time* dergisine 16 Eylül 2000'de yazdığı bir mektup Dunn'a atfedilir.

15 Lorraine Ali, "The Secret Lives of Wives," *Newsweek*, 11 Temmuz, 2004.

16 Sarah Jane Glynn, "Breadwinning Mothers Continue to Be the U.S. Norm," Center for American Progress, 10 Mayıs, 2019.

17 *U.S. Census Bureau, Current Population Survey, 1982 to 2021 Annual Social and Economic Supplements* içinde "Table F-22. Married-Couple Families with Wives' earnings Greater Than Husbands' earnings: 1981 to 2020".

18 Cheridan Christnacht ve Briana Sullivan, "About Two-Thirds of the 23.5 Million Working Women with Children Under 18 Worked Full-Time in 2018," United States Census Bureau, 8 Mayıs, 2020. Bkz. ayrıca Pew Research Center, "Raising Kids and Running a Household: How Working Parents Share the Load," 4 Kasım, 2015.

19 David Willetts, *The Pinch: How the Baby Boomers Took Their Children's Future—and Why They Should Give it Back* (Londra: Atlantic Books, 2011), s. 53. Bkz. ayrıca Margaret Mead: "In modern industrialized societies large numbers of children live in broken homes, supported by taxes levied on the males and working females of higher income brackets." Margaret Mead, *Male and Female* (New York: Harper Perennial, 2001), s. 191.

20 Vicki Larson ve Beverly Willett, "Room for Debate: When Divorce Is a Family Affair," *New York Times*, 13 Şubat, 2013.

21 Social Capital Project, "Love, Marriage, and the Baby Carriage: The Rise in Unwed Childbearing," The United States Congress Joint Economic Committee, SCP Raporu 4-17 (11 Aralık, 2017).

22 Social Capital Project, "Rising Unwed Pregnancy and Childbearing Across Educational and Racial Groups," The United States Congress Joint Economic Committee, SCP Brief (14 Şubat, 2018).

23 GSS Data Explorer verisi. Soru şudur: "Çalışan anneler çocuklarıyla çalışmayan anneler kadar iyi bir ilişki kurabilir mi? (evet/hayır)."

24 William J. Goode, "Why Men Resist," *Dissent* (Bahar 1980).

25 Claire Cain Miller, "Why Men Don't Want the Jobs Done Mostly by Women," *New York Times*, 4 Ocak, 2017.

26 Kim Parker ve Renee Stepler, "Men Seen as Financial Providers in U.S., even as Women's Contributions Grow," Pew Research Center, 20 Eylül, 2017.

27 Shelly Lundberg, Robert A. Pollak ve Jenna Stearns, "Family In equality: Diverging Patterns in Marriage, Cohabitation, and Childbearing," *Journal of Economic Perspectives* (Bahar 2016).

28 Alexandra Killewald, "Money, Work and Marital Stability: Assessing Change in the Gendered Determinants of Divorce," *American Sociological Review* (Ağustos 2016), s. 696.

29 Marianne Bertrand, Emir Kamenica ve Jessica Pan, "Gender Identity and Relative Income within Households," *Quarterly Journal of Economics* (Mayıs 2015), s. 572.

30 Steven Ruggles, "Patriarchy, Power, and Pay: The Transformation of American Families, 1800–2015," Demography (Aralık 2015), tablo 2, s. 1814.

31 Dench, *Transforming Men*, ss. 17 ve 19.

32 David Blankenhorn, *Fatherless America: Confronting Our Most Urgent Social Problem* (New York: Harper Perennial, 1996), s. 18.

33 Andrew Cherlin, "Marriage Has Become a Trophy," *The Atlantic*, 20 Mart, 2018.

34 Juliana Menasce Horowitz, Nikki Graf ve Gretchen Livingston, "Marriage and Cohabitation in the U.S," Pew Research Center, 6 Kasım, 2019.

35 Ariel J. Binder ve John Bound, "The Declining Labor Market Prospects of Less-Educated Men," *Journal of Economic Perspectives* (Bahar 2019), s. 181. Ayrıca şunu da yazarlar: "İstikrarlı ailelerin kurulmasında yaşanan düşüş . . . istihdam destek girişimlerini de yok eder," s. 181.

36 Michèle Lamont, *The Dignity of Working Men: Morality and the Boundaries of Race, Class, and Immigration* (Harvard University Press, 2009), ss. 26 ve 29.

37 Örn. *Lancaster Intelligencer*, 20 Eylül, 1859, cilt LX.

38 Sağlık için bkz. "Marriage and Men's Health," *Harvard Health Publishing*, 5 Haziran, 2019. İstihdam rakamları için bkz. "Labor Force Participation Rate—Never Married, Men," BLS Data Viewer, Series ID: LNU01300149Q. Sosyal ağlar için bkz. Daniel A. Cox, "Emerging Trends and Enduring Patterns in American Family Life," The Survey Center on American Life, American Enterprise Institute, 9 Şubat, 2022. Ayrıca bkz. Christopher J. Einolf ve Deborah Philbrick, "Generous or Greedy Marriage? A Longitudinal Study of Volunteering and Charitable Giving," *Journal of Marriage and Family* (Haziran 2014).

39 Bu oranlar çalışma yaşındaki (25-54) erkekler içindir. Patrick T. Brown, "Opioids and the Unattached Male," *City Journal*, 14 Ocak, 2022.

40 Michael J. Rosenfeld, *Social Networks and the Life Course: Integrating the Development of Human Lives and Social Relational Networks* içinde "Who Wants the Breakup? Gender and Breakup in Heterosexual Couples," ed. Duane F. Alwin, Diane Felmlee ve Derek Kreager (New York: Springer, 2018), ss. 221–243. Ayrıca bkz. Daniel S. Felix, W. David Robinson ve Kimberly J. Jarzynka, "The Influence of Divorce on Men's Health," *Journal of Men's Health* (Kasım 2013).

41 Mary Jo Murphy ve Megan Thee-Brenan, "Poll Finds Most Voters embrace Milestone for Women, If Not Hillary Clinton," *New York Times*, 16 Eylül, 2016.

42 "Where Americans Find Meaning in Life: Detailed Tables," Pew Research Center, 20 Kasım, 2018. Cinsiyet krizleri için bkz. Ek bölümdeki ayrıntılı tablolar.

43 Janet Shibley Hyde, *Gender and Couple Relationships* içinde "Women, Men, Work, and Family: expansionist Theory Updated," ed. Susan M. McHale ve ark. (New York: Springer, 2016), s. 102.

44 Maria Cotofan ve ark., *World Happiness Report 2021* içinde "Work and Well-Being during COVID-19: Impact, Inequalities, Resilience, and the Future of Work," ed. John F. Helliwell ve ark. (New York: Sustainable Development Solutions Network, 2021).

45 Barack Obama, "Text of Obama's Fatherhood Speech," *Politico*, 15 Haziran, 2008.

46 Jacob E. Cheadle, Paul R. Amato ve Valarie King, "Patterns of Nonresident Father Contact," *Demography* (2010), ek bölüm şema A1.

47 Gretchen Livingston ve Kim Parker, "A Tale of Two Fathers: More Are Active, but More Are Absent," Pew Research Center, 15 Haziran, 2021.

48 %4.5'lik bir kısım da sadece babasıyla yaşar, bu oran %1'den artmıştır. Bkz. Paul Hemez ve Channell Washington, "Percentage and Number of Children Living with Two Parents Has Dropped since 1968," U.S. Census Bureau, 12 Nisan, 2021.

49 Jill Daugherty ve Casey Copen, "Trends in Attitudes about Marriage, Childbearing, and Sexual Behavior: United States, 2002, 2006–2010, and 2011–2013," National Health Statistics (Hyattsville, MD: National Center for Health Statistics, 2016).

50 Patrick F. Fagan ve Christina Hadford, "The Fifth Annual Index of Family Belonging and Rejection," Marriage and Religion Research Institute, 12 Şubat, 2015, tablo 1.

51 George F. Gilder, *Sexual Suicide* (New York: Quadrangle, 1973), s. 91.

4. DWIGHT'IN GÖZLÜKLERİ

1 Keith L. Alexander, "Trendy, Non-prescription eyewear Latest in Criminal Defendant Strategic Attire," *Washington Post*, 27 Mart, 2012.

2 Michael J. Brown, "Is Justice Blind or Just Visually Impaired? The effects of eyeglasses on Mock Juror Decisions," American Society of Trial Consultants, 2011.

3 Kimberlé Crenshaw, "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Anti-racist Politics," *University of Chicago Legal Forum* (1989), s. 166.

4 Tiffany N. Ford, "Exploring Complexity in Well-Being: A Mixed Methods ex amination of the Black Women's Well- Being Paradox" s. 11. Bkz. ayrıca Lisa Bowleg ve ark., "'It's an Uphill Battle everyday': Intersectionality, Low-Income Black Heterosexual Men, and Implications for HIV Prevention Research and Interventions," *Psychology of Men & Masculinity* (2013).

5 Evelyn M. Simien, "Doing Intersectionality Research: From Conceptual Issues to Practical examples," *Politics & Gender* (Haziran 2007).

6 Gene Demby, "The Truth behind the Lies of the original 'Welfare Queen,'" NPR, 20 Aralık, 2013.

7 Colleen Flaherty, "Tommy Curry Discusses New Book on How Critical Theory Has Ignored Realities of Black Maleness," *Inside Higher Ed*, 7 Eylül, 2017.

8 Tommy Curry, *The Man-Not: Race, Class, Genre and the Dilemmas of Black Manhood* (Temple University Press, 2017), s. 17.

9 Sheryll Cashin, *White Space, Black Hood* (Boston: Beacon Press, 2021), s. 5.

10 Richard V. Reeves, "Boys to Men: Fathers, Family, and Opportunity," Brookings Institution, 19 Haziran, 2015.

11 Raj Chetty ve ark., "The Opportunity Atlas," Opportunity Insights, Ekim 2018, www.opportunityatlas.org.

12 Maryland State Department of Education, "Belmont elementary 2018–2019 School Report Card," Maryland Public Schools (2021).

13 Burada yapılan ölçüler *bireysel* gelirdir, *ev içi* gelir değil. Raj Chetty ve ark., "Race and Economic Opportunity in the United States: Executive Summary," The Equality of Opportunity Project, Mart 2018, s. 3.

14 Raj Chetty ve ark., "Race and Economic Opportunity in the United States: executive Summary," The equality of Opportunity Project, Mart 2018, s. 3

15 Scott Winship, Richard V. Reeves ve Katherine Guyot, "The Inheritance of Black Poverty: It's All about the Men," Brookings Institution, Mart 2018.

16 Daniel Patrick Moynihan, *The Negro Family: The Case for National Action* (office of Policy Planning and Research, Department of Labor, 1965), böl. 4, "The Tangle of Pathology." Bkz. ayrıca Daniel Geary, "The Moynihan Report: An Annotated edition," *The Atlantic*, 14 Eylül, 2015.

17 Jonathan Rothwell, "Housing Costs, Zoning, and Access to High-Scoring Schools," Brookings Institution, Nisan 2012.

18 Jerlando F. L. Jackson ve James L. Moore III, "African American Males in Education: endangered or Ignored?," *Teachers College Record* (Şubat 2006), s. 201.

19 National Center for Education Statistics, "Percentage of High School Dropouts among Persons 16 to 24 Years old (Status Dropout Rate), by Sex and Race/ ethnicity: Selected Years, 1960 through 2017," U.S. Department of Education, Kasım 2018. Üniversite kayıt oranları için bkz. National Center for Education Statistics, "Percentage of 18- to 24-Year-olds enrolled in College, by Level of Institution and Sex and Race/ethnicity of Student: 1970 through 2018," U.S. Department of Education, 2020. Yüksek lisans diploma oranları için bkz. National Center for Education Statistics, "Percentage of Persons 25 to 29 Years old with Selected Levels of educational Attainment, by Race/ethnicity and Sex: Selected Years, 1920 through 2020," U.S. Department of Education, Ekim 2020.

20 National Center for Education Statistics, "Master's Degrees Conferred by Post secondary Institutions, by Race/ethnicity and Sex of Student: Selected Years, 1976–77 through 2018–19," U.S. Department of Education, Haziran 2020.

21 Bart Shaw ve ark., *Ethnicity, Gender and Social Mobility, Social Mobility Commission* (Londra: Social Mobility Commission, Aralık 2016).

22 Sherry N. Mong ve Vincent J. Roscigno, "African American Men and the experience of employment Discrimination," *Qualitative Sociology* (2010).

23 Mitra Toossi ve Leslie Joyner, "Blacks in the Labor Force," U.S. Bureau of Labor Statistics, Şubat 2018.

24 Raj Chetty ve ark., "Race and Economic Opportunity in the United States: An Intergenerational Perspective," Mart 2018, www.equality-of-opportunity.org/assets/documents/racepaper.pdf. "The employment rates of black men with parents at the 75th percentile are comparable to those of white men with parents at the 9th percentile," s. 22. Bkz. özellikle şema VI F.

25 Sarah Jane Glynn, "Breadwinning Mothers Continue to Be the U.S. Norm," Center for American Progress, 10 Mayıs, 2019.

26 Vincent J. Roscigno, *The Face of Discrimination: How Race and Gender Impact Work and Home Lives* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2007).

27 Emily Badger ve ark., "Extensive Data Shows Punishing Reach of Racism for Black Boys," *New York Times*, 19 Mart, 2018.

28 Obama Foundation, "We Are our Brothers' Keepers," My Brother's Keeper Alliance, 2014, www.obama.org/mbka.

29 "New Analysis Finds Little evidence to Support the Focus on Boys and Young Men of Color in the White House My Brother's Keeper Initiative," Institute for Women's Policy Research, 25 Şubat, 2015.

30 Camille Busette, "A New Deal for Poor African-American and Native-American Boys," Brookings Institution, 14 Mart, 2018.

31 Ta-Nehisi Coates, "The Black Family in the Age of Mass Incarceration," *The Atlantic*, 14 Eylül, 2015.

32 Coates, "The Black Family." Siyah kadınların beyaz erkekler kadar şiddet meyilli görüldüğüne dikkat çekmek isterim fakat beyaz kadınlar şiddet eğilimli görülmez.

33 Corrine McConnaughy ve İsmail K. White, "Racial Politics Complicated: The Work of Gendered Race Cues in American Politics," New Research on Gender in Political Psychology Conference için hazırlanan makale, Rutgers University, 4–5 Mart, 2011, fig. 1.

34 Moynihan, *The Negro Family*, böl. 3, "The Roots of the Problem."

35 Rashawn Ray, "Black People Don't exercise in My Neighborhood: Perceived Racial Composition and Leisure-Time Physical Activity among Middle Class Blacks and Whites," *Social Science Research* (Ağustos 2017), s. 29.

36 Ibram X. Kendi, "Who Gets to Be Afraid in America?," *The Atlantic*, 12 Mayıs, 2020.

37 Jonathan Rothwell, "Drug offenders in American Prisons: The Critical Distinction between Stock and Flow," Brookings Institution, 25 Kasım, 2015.

38 Carroll Bogert ve Lynnell Hancock, "Superpredator: The Media Myth That Demonized a Generation of Black Youth," The Marshall Project, 20 Kasım, 2020.

39 "Ta-Nehisi Coates: 'In America, It Is Traditional to Destroy the Black Body,'" *The Guardian*, 20 Eylül, 2015, *Between the World and Me*'den alıntı (New York: Spiegel & Grau, 2015).

40 Jennifer L. Doleac ve Benjamin Hansen, "The Unintended Consequences of 'Ban the Box': Statistical Discrimination and employment outcomes When Criminal Histories Are Hidden," *Journal of Labor Economics* (Nisan 2020).

41 Christina Stacy ve Mychal Cohen, "Ban the Box and Racial Discrimination," Urban Institute, Şubat 2017.

42 Devah Pager, *Marked: Race, Crime, and Finding Work in an Era of Mass Incarceration* (University of Chicago Press, 2008). Akt. Ta-Nehisi Coates, "The Black Family in the Age of Mass Incarceration."

43 Julie Bosman, "Obama Sharply Assails Absent Black Fathers," *New York Times*, 16 Haziran, 2008.

44 Jawanza Kunjufu, *Raising Black Boys* (Chicago: African American Images, 2007). Bkz. Lottie Joiner, "The Impact of Absent Fathers on the Mental Health of Black Boys," Center for Health Journalism, 2016.

45 Leila Morsy ve Richard Rothstein, "Mass Incarceration and Children's out comes," Economic Policy Institute, Aralık 2016.

46 "Daniel Beaty— Knock, Knock," YouTube (video), 19 Kasım, 2009.

47 Jo Jones ve William D. Mosher, *Fathers' Involvement with Their Children: United States, 2006–2010*, National Health Statistics raporları, no. 71 (National Center for Health Statistics, 2013).

48 US Census Bureau, Annual Social and Economic Supplement (ASEC), "Table A3. Parents with Coresident Children under 18, by Living Arrangement, Sex, and Selected Characteristics: 2020," *Current Population Survey, 1982 to 2021 Annual Social and Economic Supplements* (2021).

49 Elizabeth Wildsmith, Jennifer Manlove ve Elizabeth Cook, "Dramatic Increase in the Proportion of Births outside of Marriage in the United States from 1990 to 2016," Child Trends, 8 Ağustos, 2018.

50 R. Kelly Raley, Megan M. Sweeney ve Danielle Wondra, "The Growing Racial and ethnic Divide in U.S. Marriage Patterns," *Future Child* (Güz 2015), s. 89.

51 William Julius Wilson, *The Truly Disadvantaged* (University of Chicago Press, 1990).

52 Pew Research Center, "Views on Importance of Being a Provider Differ along Key Demographic Lines," 19 Eylül, 2017.

53 Akt. Coates, "The Black Family in the Age of Mass Incarceration."

54 Heather McGhee, *The Sum of Us: What Racism Costs Everyone and How We Can Prosper Together* (New York: OneWorld, 2021).

55 The Ferguson Commission, *Forward through Ferguson: A Path toward Racial Equity* (Ekim 2015).

56 U.S. Commission on Civil Rights, Commission on the Social Status of Black Men and Boys, 2020.

57 Florida office of the Attorney General, Florida Council on the Social Status of Black Men and Boys, 2006, www.cssbmb.com.

58 Kongre Üyesi Frederica Wilson, "Wilson Passes the Commission on the Social Status of Black Men and Boys Act," 27 Temmuz, 2020.

5. SINIF SINIRLARI

1 Anne Case ve Angus Deaton, "Mortality and Morbidity in the 21st Century," BPEA (Bahar 2017), ss. 397–476; Anne Case ve Angus Deaton, *Deaths of Despair and the Future of Capitalism* (Princeton University Press, 2020).

2 Case ve Deaton, "Mortality and Morbidity," ss. 429 ve 438.

3 Joint Economic Committee, *Long-Term Trends in Deaths of Despair,* Social Capital Project raporu No. 4-19 (Eylül 2019).

4 Sarah A. Donovan ve David H. Bradley, *Real Wage Trends, 1979 to 2019*, Kongre üyeleri ve komitesi için hazırlanan rapor (Congressional Research Service, Aralık 2020).

5 Nick Hillman ve Nicholas Robinson, "Boys to Men: The Underachievement of Young Men in Higher Education — and How to Start Tackling It," Higher Education Policy Institute (2016), s. 12.

6 Donald Trump, "The Inaugural Address," 20 Ocak, 2017, trumpwhitehouse.archives.gov.

7 Shannon M. Monnat, *Deaths of Despair and Support for Trump in the 2016 Presidential Election,* Araştırma Özeti, Department of Agricultural Economics, Sociology, and Education (State College, PA: Pennsylvania State University, 2016).

8 Nicholas Kristof ve Sheryl WuDunn, "Who Killed the Knapp Family?," *New York Times*, 9 Ocak, 2020. Bkz. ayrıca Nicholas Kristof ve Sheryl WuDunn, *Tightrope: Americans Reaching for Hope* (New York: Knopf Doubleday, 2020), ss. 119–20.

9 Kaiser Family Foundation (KFF), "opioid overdose Deaths by Sex," 16 Mart, 2021.

10 Alan B. Krueger, "Where Have All the Workers Gone? An Inquiry into the Decline of the U.S. Labor Force Participation Rate," Brookings Institution, 7 Eylül, 2017.

11 Katharine G. Abraham ve Melissa S. Kearney, "Explaining the Decline in the US Employment-to-Population Ratio: A Review of the evidence," *Journal of Economic Literature* (Eylül 2020), s. 622.

12 Kanada'daki opioid ölümleri üzerine yapılan 2018 tarihli bir inceleme, şu sonuca varır: "Potansiyel risk faktörleri üzerine yapılan analizler, opioid ilişkili ölümlerin çoğunluğunun birey yalnızken, kendi evi içerisindeyken

gerçekleştiğini bulmuştur." Bkz. Belzak Lisa ve Halverson Jessica, "Evidence Synthesis—the Opioid Crisis in Canada: A National Perspective," *Health Promotion and Chronic Disease Prevention in Canada* (Haziran 2018), s. 231.

13 "Suicide Worldwide in 2019: Global Health estimates," *World Health Organization*, 2021, şema 9, s. 10.

14 Rhys Owen-Williams, "Dataset: Leading Causes of Death, UK," UK Office for National Statistics, 27 Mart, 2020, tablo 5.

15 National Center for Health Statistics, Veri Özeti 398, Şubat 2021, şema 3.

16 Barrett Swanson, "Is There a Masculine Cure for Toxic Masculinity?," *Harper's Magazine*, Kasım 2019.

17 F. L. Shand ve ark., "What Might Interrupt Men's Suicide? Results from an online Survey of Men," *BMJ Open*, 2015.

18 Heather Boushey ve Kavya Vaghul, "Women Have Made the Difference for Family Economic Security," Washington Center for Equitable Growth, Nisan 2016, s. 5. "Diğer kaynakların elde edilen gelirlerden" ufak bir katkı olduğunu da belirtmeliyim.

19 Arlie Hochschild ve Anne Machung, *The Second Shift: Working Families and the Revolution at Home* (New York: Viking Penguin, 1989).

20 U.S. Census Bureau, tablo C2, "Household Relationship and Living Arrangements of Children under 18 Years, by Age and Sex: 2020."

21 Kathryn Edin ve Maria Kefalas, *Promises I Can Keep: Why Poor Women Put Motherhood before Marriage* (University of California Press, 2005).

22 Edin ve Kefalas, *Promises I Can Keep*, s. 81.

23 Sarah Jane Glynn, "Breadwinning Mothers Continue to Be the U.S. Norm," Center for American Progress, 10 Mayıs, 2019.

24 R. Kelly Raley, Megan M. Sweeney ve Danielle Wondra, "The Growing Racial and Ethnic Divide in U.S. Marriage Patterns," *The Future of Children* (Güz 2015), ss. 89–109.

25 David Autor ve Melanie Wasserman, *Wayward Sons: The Emerging Gender Gap in Labor Markets and Education* (Washington, DC: Third Way, 2013), s. 27.

26 Edin ve Kefalas, *Promises I Can Kees.*

27 Andrew Cherlin, "Marriage Has Become a Trophy," *The Atlantic*, 20 Mart, 2018.

28 Richard V. Reeves ve Christopher Pulliam, "Middle Class Marriage Is Declining, and Likely Deepening In equality," Brookings Institution, 11 Mart, 2020. Bkz. ayrıca Shelly Lundberg, Robert A. Pollak ve Jenna Steans, "Family In equality: Diverging Patterns in Marriage, Cohabitation, and Childbearing," *Journal of Economic Perspectives* (Bahar 2016).

29 Reeves ve Pulliam, "Middle Class Marriage Is Declining."

30 Courtney C. Coile ve Mark G. Duggan, "When Labor's Lost: Health, Family Life, Incarceration, and Education in a Time of Declining Economic Opportunity for Low-Skilled Men," *Journal of Economic Perspectives* (Bahar 2019).

31 Isabel V. Sawhill, *Generation Unbound* (Brookings Institution Press, 2014), s. 76.

32 Elizabeth Wildsmith, Jennifer Manlove ve Elizabeth Cook, "Dramatic Increase in the Proportion of Births outside of Marriage in the United States from 1990 to 2016," *Child Trends*, 8 Ağustos, 2018.

33 Andrew J. Cherlin, "Rising Nonmarital First Childbearing among College-Educated Women: evidence from Three National Studies," *Proceedings of the National Academy of Sciences* (Eylül 2021), s. 6.

34 "'Ms' Feminists Taken Aback as Their High Priestess Steinem Becomes a 'Mrs' at 66," *Irish Times*, 8 Eylül, 2000.

35 Richard V. Reeves, "How to Save Marriage in America," *The Atlantic*, 13 Şubat, 2014.

36 Marianne Bertrand, Claudia Goldin ve Lawrence F. Katz, "Dynamics of the Gender Gap for Young Professionals in the Financial and Corporate Sectors," *American Economic Journal: Applied Economics* (Temmuz 2010).

37 Shoshana Grossbard ve ark., "Spouses' Income Association and in equality: A Non-linear Perspective," çalışma kâğıdı 2019-076 (Chicago: University of Chicago, Aralık 2019), s. 1.

38 Shelly Lundberg, Robert A. Pollak ve Jenna Stearns, "Family Inequality: Diverging Patterns in Marriage, Cohabitation, and Childbearing," *Journal of Economic Perspectives* (Bahar 2016), s. 97.

39 David Morgan, *Handbook of Studies on Men and Masculinities* içinde "Class and Masculinity," ed. Michael S. Kimmel, Jeff Hearn ve Robert W. Connell (Thousand Oaks, CA: Sage, 2004).

40 Kathryn Edin ve ark., "The Tenuous Attachments of Working-Class Men," *Journal of Economic Perspectives* (Bahar 2019), s. 222.

41 Edin ve ark., "The Tenuous Attachments of Working-Class Men," s. 222.

42 Jennifer M. Silva, *We're Still Here: Pain and Politics in the Heart of America* (Oxford University Press, 2019), ss. 66, 48–9, 42–3.

43 Daniel Cox, "Yes, Having More Friends Is Better," Survey Center on American Life, 9 Ağustos, 2021. Bkz. ayrıca Daniel Cox, "American Men Suffer a Friendship Recession," *National Review*, 6 Temmuz, 2021.

44 Daniel Cox, "Yes, Having More Friends Is Better," Survey Center on American Life, 9 Ağustos, 2021.

45 Richard Fry, "For the First Time in Modern Era, Living with Parents Edges Out Other Living Arrangements for 18- to 34-Year-Olds," Pew Research Center, 24 Mayıs, 2016.

46 Michael Kimmel, *Guyland: The Perilous World Where Boys Become Men* (New York: Harper Collins, 2018).

47 Cox, "American Men Suffer a Friendship Recession." Bkz. ayrıca Jacqueline Olds ve Richard S. Schwartz, *The Lonely American: Drifting Apart in the Twenty-First Century* (Boston: Beacon Press, 2009). Yazdıkları üzere: "Konuştuğumuz hemen her baba, erkek arkadaşlarının çoğuyla irtibatını kaybettiğini anlattı", s. 116.

48 Matthew R. Wright ve ark., "The Roles of Marital Dissolution and Subsequent Repartnering on Loneliness in Later Life," *Journals of Gerontology: Series B, Psychological Sciences and Social Sciences* (Ekim 2020).

49 Ernest Hemingway, *Men without Women* (New York: Scribner, 1927); Haruki Murakami, *Men without Women* (New York: Vintage, 2018).

50 John Steinbeck, *Of Mice and Men* (New York: Covici-Friede, 1937; New York: Penguin, 1993), ss. 72–3. Alıntılar Penguin edisyonundandır.

51 Shirley S. Wang, "The Fight to Save Japan's Young Shut-Ins," *Wall Street Journal*, 25 Ocak, 2015.

52 Nicolas Tajan, Hamasaki Yukiko ve Nancy Pionnié-Dax, "Hikikomori: The Japanese Cabinet office's 2016 Survey of Acute Social Withdrawal," *Asia-Pacific Journal* (Mart 2017). Bkz. ayrıca Edd Gent, "The Plight of Japan's Modern Hermits," BBC, 29 Ocak, 2019.

53 Laurence Butet-Roch, "Pictures Reveal the Isolated Lives of Japan's Social Recluses," *National Geographic*, 14 Şubat, 2018.

54 Hikikomori Italia, Associazione Nazionale, www.hikikomoriitalia.it.

55 Alan R. Teo ve ark., "Development and Validation of the 25-Item Hikikomori Questionnaire (HQ-25)," *Psychiatry and Clinical Neurosciences* (Haziran 2018).

56 Allie Conti, "When 'Going outside' Is Prison: The World of American Hikikomori," *New York Magazine*, 17 Şubat, 2019.

57 W. Thomas Boyce, *The Orchid and the Dandelion: Why Sensitive Children Face Challenges and How All Can Thrive* (New York: Vintage, 2020).

58 Raj Chetty ve ark., "Race and Economic Opportunity in the United States: An Intergenerational Perspective," *Quarterly Journal of Economics* (Mayıs 2020), çevrimiçi ek tablo V. Her ırk sınıfında, ev içi gelir ölçümlerine göre, erkek çocukların nesiller-arası yoksulluktan kaçma olasılığı kızlardan azdır.

59 Miles Corak, "'Inequality Is the Root of Social evil,' or Maybe Not? Two Stories About Inequality and Public Policy," *Canadian Public Policy* (Aralık 2016).

60 Raj Chetty ve ark., "Childhood environment and Gender Gaps in Adult hood," *American Economic Review* (Mayıs 2016), s. 282.

61 Raj Chetty ve Nathaniel Hendren, "The Impacts of Neighborhoods on Intergenerational Mobility II: County-Level Estimates," *Quarterly Journal of Economics* (Şubat 2018), s. 1167.

62 David Autor ve ark., "Family Disadvantage and the Gender Gap in Behavioral and educational outcomes," *American Economic Journal: Applied Economics* (Temmuz 2019). Bkz. ayrıca David Autor ve ark., "School Quality and the Gender Gap in educational Achievement," *American Economic Review* (Mayıs 2016); ve David Autor ve ark., "Males at the Tails: How Socioeconomic Status Shapes the Gender Gap," Blueprint Labs, Mayıs 2020.

63 Richard V. Reeves ve Sarah Nzau, "Poverty Hurts the Boys the Most: Inequality at the Intersection of Class and Gender," Brookings Institution, 14 Haziran, 2021.

64 Sue Hubble, Paul Bolton ve Joe Lewis, "Equality of Access and outcomes in Higher Education in England," Brifing Metni 9195 (Haziran 2021).

65 Colter Mitchell ve ark., "Family Structure Instability, Genetic Sensitivity, and Child Well-Being," *American Journal of Sociology* (Ocak 2015).

66 William J. Doherty, Brian J. Willoughby ve Jason L. Wilde, "Is the Gender Gap in College enrollment Influenced by Nonmarital Birth Rates and Father Absence?," *Family Relations* (Nisan 2016).

67 Marianne Bertrand ve Jessica Pan, "The Trouble with Boys: Social Influences and the Gender Gap in Disruptive Behavior," çalışma kâğıdı 17541 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Ekim 2011), s. 1.

68 Cameron Taylor, "Who Gets a Family? The Consequences of Family and Group Home Allocation for Child outcomes," (yayımlanmamış makale, Aralık 2021). Analizin temelinde, Taylor erkek çocuk evlat edinen ailelere daha yüksek ödeme yapılmasını önerir.

69 Autor ve Wasserman, "Wayward Sons," s. 50.

70 Corak, "'Inequality Is the Root of Social evil,'" s. 400.

6. GİRİŞİMLERİN KARŞILIKSIZ KALMASI

1 Michelle Miller-Adams, "About the Kalamazoo Promise," W.E. Upjohn Institute for employment Research, 2015.

2 Timothy J. Bartik, Brad J. Hershbein ve Marta Lachowska, "The Merits of Universal Scholarships: Benefit– Cost evidence from the Kalamazoo Promise," *Journal of Benefit–Cost Analysis* (Kasım 2016).

3 Richard V. Reeves ve Ember Smith, "Zig-Zag Men, Straight Line Women: Young Adult Trajectories in the U.S.," Brookings Institution. Bkz. ayrıca Derek Thompson, "Colleges Have a Guy Problem," *The Atlantic*, 14 Eylül, 2021.

4 William N. Evans ve ark., "Increasing Community College Completion Rates among Low-Income Students: evidence from a Randomized Controlled Trial evaluation of a Case-Management Intervention," *Journal of Policy Analysis and Management* (Güz 2020).

5 National Center for Education Statistics, Integrated Postsecondary Education Data System (IPEDS), "12- Month enrollment Component 2019–20 provisional data," 2021. Sınıf çöküşü için bkz. Richard V. Reeves ve Katherine Guyot, "And Justice for All: Community Colleges Serving the Middle Class," Brookings Institution, 13 Haziran, 2019.

6 National Center for Education Statistics, "Percentage Distribution of First-Time, Full-Time Degree/Certificate-Seeking Students at 2-Year Postsecondary Institutions 3 Years after entry, by Completion and enrollment Status at First Institution Attended, Sex, Race/ethnicity, and Control of Institution: Cohort entry Years 2010 and 2015," Ekim 2019.

7 William N. Evans ve ark., "Increasing Community College Completion Rates," ss. 1 ve 20.

8 Yazarla kişisel iletişimden.

9 Robert W. Fairlie, Florian Hoffmann ve Philip Oreopoulos, "A Community College Instructor Like Me: Race and ethnicity Interactions in the Classroom," *American Economic Review* (Ağustos 2014). Bkz. ayrıca Daniel Oliver ve ark., "Minority Student and Teaching Assistant Interactions in STEM," *Economics of Education Review* (Ağustos 2021).

10 Michael L. Anderson, "Multiple Inference and Gender Differences in the effects of early Intervention: A Reevaluation of the Abecedarian, Perry Preschool, and early Training Projects," *Journal of the American Statistical Association* (2008), s. 1481.

11 Jonathan Guryan, James S. Kim ve David M. Quinn, "Does Reading during the Summer Build Reading Skills? evidence from a Randomized experiment in 463 Classrooms," çalışma kâğıdı 20689 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Kasım 2014), s. 18.

12 David J. Deming ve ark., "School Choice, School Quality, and Postsecondary Attainment," *American Economic Review* (Mart 2014), s. 1008.

13 Scott Carrell ve Bruce Sacerdote, "Why Do College-Going Interventions Work?," *American Economic Journal: Applied Economics* (Temmuz 2017), s. 136.

14 Vilsa Curto ve Roland G. Fryer Jr., "The Potential of Urban Boarding Schools for the Poor: Evidence from SEED," *Journal of Labor Economics* (Ocak 2014), s. 82.

15 Susan Dynarski, "Building the Stock of College-Educated Labor," *Journal of Human Resources* (Yaz 2008), s. 598.

16 Joshua Angrist, Daniel Lang ve Philip Oreopoulos, "Incentives and Services for College Achievement: Evidence from a Randomized Trial," *American Economic Journal: Applied Economics* (Ocak 2009), s. 136.

17 Angrist, Lang ve Oreopoulos, "Incentives and Services for College Achievement," s. 161.

18 Susan Scrivener ve ark., "Doubling Graduation Rates: Three-Year effects of CUNY's Accelerated Study in Associate Programs (ASAP) for Developmental Education Students" (New York, NY: MDRC, Şubat 2015). İlkokul okuyan erkek çocuklarda olumlu neticeleri gösteren bir çalışma için bkz. Guthrie Gray-Lobe, Parag A. Pathak ve Christopher R. Walters, "The Long-Term effects of Universal Preschool in Boston," çalışma kâğıdı 28756 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Mayıs 2021).

19 Mark Twain, "Letter from Mark Twain," *Daily Alta California*, 16 Haziran, 1867, s. 1.

20 Cynthia Miller ve ark., "Expanding the earned Income Tax Credit for Workers without Dependent Children: Interim Findings from the Paycheck Plus Demonstration in New York City" (MDRC, Eylül 2017), s. 46.

21 Emilie Courtin ve ark., "The Health effects of expanding the earned Income Tax Credit: Results from New York City," *Health Affairs* (Temmuz 2020).

22 Miller ve ark., "Expanding the Earned Income Tax Credit," s. 49.

23 Atlanta'daki bir başka pilot programın da ne kadınlar ne de erkekler için istihdam oranlarını artırabildiği görülmüştür, en azından muvakkat raporuna göre. Bkz. Cynthia Miller ve ark., "A More Generous Earned Income Tax Credit for Singles: Interim Findings from the Paycheck Plus Demonstration in Atlanta" (MDRC, Mart 2020). Joint Committee on Taxation, "Estimated Budget Effects of the Revenue Provisions of Title XIII— Committee on Ways and Means, of H.R. 5376, The 'Build Back Better Act'" (Congress of the United States, Kasım 2021).

24 Joint Committee on Taxation, "Estimated Budget Effects of the Revenue Provisions of Title XIII— Committee on Ways and Means, of H.R. 5376, The 'Build Back Better Act'" (Congress of the United States, Kasım 2021).

25 Gene B. Sperling, "A Tax Proposal That Could Lift Millions out of Poverty," *The Atlantic*, 17 Ekim, 2017. Bkz. ayrıca Chuck Marr ve Chye-Ching Huang, "Strengthening the EITC for Childless Workers Would Promote Work and Reduce Poverty," Center on Budget and Policy Priorities, 20 Şubat, 2015.

26 Sheena McConnell ve ark., *Providing Public Workforce Services to Job Seekers: 15- Month Impact Findings on the WIA Adult and Dislocated Worker Programs* (Washington, DC: Mathematica Policy Research, Mayıs 2016). Bkz. ayrıca Harry J. Holzer, "Higher Education and Workforce Policy: Creating More Skilled Workers (and Jobs for Them to Fill)," Brookings Institution, 6 Nisan, 2015.

27 Sheila Maguire ve ark., "Tuning In to Local Labor Markets: Findings from the Sectoral Employment Impact Study," Public/Private Ventures (2010).

28 Carolyn J. Heinrich, Peter R. Mueser ve Kenneth R. Troske, *Workforce Investment Act Non-Experimental Net Impact Evaluation* (Columbia, MD: IMPAQ, Aralık 2008).

29 Howard S. Bloom ve ark., "The Benefits and Costs of JTPA Title II-A Programs: Key Findings from the National Job Training Partnership Act Study," *Journal of Human Resources* (Haziran 1997), s. 564.

30 Sheila Maguire ve ark., "Job Training That Works: Findings from the Sectoral Employment Impact Study," Public/Private Ventures, *P/PV In Brief 7* (Mayıs 2009).

31 Sheila Maguire ve ark., "Tuning In to Local Labor Markets."

32 NAFSA: Association of International Educators, "Trends in U.S. Study Abroad 2019–2020." Ulusal çapta, 2019-2020 yılında ABD'de yurtdışına kredi için okumaya giden öğrencilerin sayısı 347,099'dan 162,633'e %53'lük bir düşüş yaşamıştır.

33 Ashley Stipek, Elaina Loveland ve Catherine Morris, *Study Abroad Matters: Linking Higher Education to the Contemporary Workplace through International Experience* (Stamford, CT: Institute of International Education and American Institute for Foreign Study, 2009). Bkz. ayrıca Peter Schmidt, "Men and Women Differ in How They Decide to Study Abroad, Study Finds," *Chronicle of Higher Education*, 6 Kasım, 2009.

34 National Center for Education Statistics, "Number of U.S. Students Studying Abroad and Percentage Distribution, by Sex, Race/ethnicity, and

other Selected Characteristics: Selected Years, 2000–01 through 2018–19" (Ocak 2021).

35 Lucas Böttcher ve ark., "Gender Gap in the ERASMUS Mobility Program," *PLoS One* (Şubat 2016).

36 Mark H. Salisbury, Michael B. Paulsen ve Ernest T. Pascarella, "To See the World or Stay at Home: Applying an Integrated Student Choice Model to explore the Gender Gap in the Intent to Study Abroad," *Research in Higher Education* (Kasım 2010), s. 631.

37 "Fast Facts," Peace Corps, 30 Eylül, 2019. Ayrıca bkz. Eric Friedman ve ark., *New Methods for Assessing AmeriCorps Alumni Outcomes: Final Survey Technical Report* (Cambridge, MA: Corporation for National and Community Service, Ağustos 2016), s. 22.

38 2017-2018'den 2021-2022'ye kadarki beş yılda VSO (Yurtdışı Gönüllü Hizmetleri) gönüllülerinin %66'ı kadın olmuştur. Sophie Scott ile kişisel iletişim, 23 Mart 2022.

7. ERKEKLERİN GELİŞİM SÜRECİ

1 Scott Barry Kaufman, "Taking Sex Differences in Personality Seriously," *Scientific American*, 12 Aralık, 2019.

2 Rong Su, James Rounds ve Patrick Ian Armstrong, "Men and Things, Women and People: A Meta-Analysis of Sex Differences in Interests," *Psychological Bulletin* (Kasım 2009).

3 Stuart J. Ritchie ve ark., "Sex Differences in the Adult Human Brain: Evidence from 5216 UK Biobank Participants," *Cerebral Cortex* (Ağustos 2018), s. 2967.

4 Louann Brizendine, *The Female Brain* (New York: Harmony, 2007), s. 6.

5 Gina Rippon, *The Gendered Brain: The New Neuroscience That Shatters the Myth of the Female Brain* (New York: Random House, 2019), s. 353.

6 Melvin Konner, *Women After All: Sex, Evolution, and the End of Male Supremacy* (New York: W.W. Norton, 2015), s. 12

7 Bryan Sykes, "Do We Need Men?," *The Guardian*, 27 Ağustos, 2003.

8 Konner, *Women After All*, s. 24.

9 Alice Dreger, *Galileo's Middle Finger: Heretics, Activists, and One Scholar's Search for Justice* (New York: Penguin Books, 2016), s. 21.

10 Selma Feldman Witchel, "Disorders of Sex Development," *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology* (Nisan 2018). Bkz. ayrıca Dreger, *Galileo's Middle Finger*, s. 29.

11 Konner, *Women After All*, s. 30.

12 Konner, *Women After All*, s. 213.

13 Raymond H. Baillargeon ve ark., "Gender Differences in Physical Aggression: A Prospective Population-Based Survey of Children Before and After 2 Years of Age," *Developmental Psychology* (Şubat 2007).

14 Lise Eliot, "Brain Development and Physical Aggression: How a Small Gender Difference Grows into a Violence Problem," *Current Anthropology* (Şubat 2021).

15 United Nations Office on Drugs and Crime, Global Study on Homicide 2013 (United Nations, 2013).

16 Nörobiyolog Robert Sapolsky'nin dediği gibi, testosteron "halihazırda var olan saldırganlığı arttırır." Bkz. Robert Sapolsky, *The Trouble with Testosterone* (New York: Simon and Schuster, 1997), s. 155.

17 Carole Hooven, *Testosterone: The Story of the Hormone that Dominates and Divides Us* (Londra: Octopus Publishing Group, 2022), böl. 7.

18 Desmond Morris, *The Naked Ape: A Zoologist's Study of the Human Animal* (New York: Random House, 1994).

19 Joyce Benenson, *Warriors and Worriers: The Survival of the Sexes* (Oxford University Press, 2014).

20 Severi Luoto ve Marco Antonio Correa Varella, "Pandemic Leadership: Sex Differences and Their Evolutionary–Developmental origins," *Frontiers in Psychology* (Mart 2021), s. 618.

21 Jason A. Wilder, Zahra Mobasher ve Michael F. Hammer, "Genetic Evidence for Unequal Effective Population Sizes of Human Females and Males," *Molecular Biology and Evolution* (Kasım 2004).

22 John Tierney, "The Missing Men in Your Family Tree," *New York Times*, 5 Eylül, 2007.

23 Roy Baumeister, "Is There Anything Good About Men?," Convention of the American Psychological Association, 1 Ocak, 2007.

24 Joseph Henrich, *The WEIRDest People in the World* (New York: Farrar, Straus and Giroux, 2020), s. 164.

25 Lena Edlund ve ark., "Sex Ratios and Crime: evidence from China," *Review of Economics and Statistics* (Aralık 2013).

26 Carnegie Hero Fund Commission, www.carnegiehero.org.

27 Margaret Mead, *Male and Female: A Study of the Sexes in a Changing World* (New York: Morrow, 1949). Alıntı, 1962 Pelican edisyonundandır, s. xxvii.

28 Konner, *Women After All*, s. 211.

29 Roy F. Baumeister, Kathleen R. Catanese ve Kathleen D. Vohs, "Is There a Gender Difference in Strength of Sex Drive? Theoretical Views, Conceptual Distinctions, and a Review of Relevant evidence," *Personality and Social Psychology Review* (Ağustos 2001), s. 242.

30 Marianne Legato, *Why Men Die First: How to Lengthen Your Lifespan* (Londra: Palgrave Macmillan, 2009), s. 109.

31 Henrich, *WEIRDest People in the World*, s. 165.

32 ABD'deki fahişelik oranlarının tahmini için bkz. *Prostitution: Prices and Statistics of the Global Sex Trade*, rapor (Havocscope Books, 2015) ve *Sexual Exploitation: New Challenges, New Answers*, rapor (Scelles Foundation, Mayıs 2019). Bureau of Labor Statistics'e ABD'de 260 bin papaz vardır.

Bkz. Bureau of Labor Statistics, "Employed Persons by Detailed Occupation, Sex, Race, and Hispanic or Latino Ethnicity," 2020 Labor Force Statistics from the Current Population Survey, 22 Ocak, 2021.

33 Riccardo Ciacci ve María Micaela Sviatschi, "The Effect of Adult Entertainment Establishments on Sex Crime: Evidence from New York City," *Economic Journal* (Ocak 2022).

34 Meredith Dank ve ark., "Estimating the Size and Structure of the Underground Commercial Sex Economy in Eight Major US Cities," The Urban Institute, Haziran 2016.

35 Juno Mac ve Molly Smith, *Revolting Prostitutes: The Fight for Sex Workers' Rights* (Londra: Verso Books, 2018).

36 "The Earliest Pornography?," *Science*, 13 Mayıs, 2009.

37 Miranda A. H. Horvath ve ark., *Basically Porn Is Everywhere: A Rapid Evidence Assessment on the Effects That Access and Exposure to Pornography Has on Children and Young People* (Londra: Office of the Children's Commissioner, 2013).

38 David Gordon ve ark., *Relationships in America Survey* (Austin Institute for the Study of Family and Culture, 2014).

39 Chyng Sun ve ark., "Pornography and the Male Sexual Script: An Analysis of Consumption and Sexual Relations," *Archives of Sexual Behavior* (Mayıs 2016). Bkz. ayrıca Michael Castleman, "How Much Time Does the World Spend Watching Porn?," *Psychology Today*, 31 Ekim, 2020.

40 Kevin Mitchell, "Sex on the Brain," *Aeon*, 25 Eylül, 2019.

41 Sean R. Womack ve ark., "Genetic Moderation of the Association between early Family Instability and Trajectories of Aggressive Behaviors from Middle Childhood to Adolescence," *Behavior Genetics* (Eylül 2021). Bkz. ayrıca Sara Palumbo ve ark., "Genes and Aggressive Behavior: Epigenetic Mechanisms Under lying Individual Susceptibility to Aversive environments," *Frontiers in Behavioral Neuroscience* 12 (Haziran 2018), s. 117.

42 Zachary Kaminsky ve ark., "Epigenetics of Personality Traits: An Illustrative Study of Identical Twins Discordant for Risk-Taking Behavior," *Twin Research and Human Genetics* (Şubat 2008).

43 Colter Mitchell ve ark., "Family Structure Instability, Genetic Sensitivity, and Child Well-Being," *American Journal of Sociology* (Ocak 2015).

44 Henrich, *The WEIRDest People in the World*, s. 5.

45 Henrich, *The WEIRDest People in the World*, s. 268.

46 Lee T. Gettler ve ark., "Longitudinal Evidence That Fatherhood Decreases Testosterone in Human Males," *Proceedings of the National Academy of Sciences* (Eylül 2011), s. 16198.

47 Henrich, *The WEIRDest People in the World*, ss. 278–81.

48 Sherry B. Ortner, *Women, Culture, and Society* içinde "Is Female to Male as Nature Is to Culture?," ed. Michealle Zimbalist Rosaldo ve Louise Lamphere (Stanford University Press, 1974), ss. 74–5.

49 Anthony W. Clare, *On Men: Masculinity in Crisis* (Londra: Arrow, 2001), s. 1.

50 Leonard Kriegel, *On Men and Manhood* (New York: Dutton Adult, 1979), s. 14.

51 David D. Gilmore, *Manhood in the Making: Cultural Concepts of Masculinity* (Yale University Press, 1991), s. 230.

52 Gilmore, *Manhood in the Making*, s. 106.

53 William Shakespeare, *The Tragedy of Coriolanus*, perde 5, sahne 3.

54 Roy F. Baumeister, *The Cultural Animal: Human Nature, Meaning, and Social Life* (Oxford University Press, 2005), s. 7.

55 Margaret Mead, *Male and Female: A Study of the Sexes in a Changing World* (New York: Morrow, 1949), s. 189.

56 Brian Kennedy, Richard Fry ve Cary Funk, "6 Facts about America's STEM Workforce and Those Training for It," Pew Research Center, 14 Nisan, 2021.

57 Rong Su, "Men and Things," s. 859. Bkz. ayrıca Steve Stewart-Williams ve Lewis G. Halsey, "Men, Women, and STEM: Why the Differences and What Should Be Done?," *European Journal of Personality* (2021), ss. 3–39.

58 Gijsbert Stoet ve David C. Geary, "The Gender-Equality Paradox in Science, Technology, Engineering, and Mathematics Education," *Psychological Science* (2018), ss. 581–93. İlgili bir çalışmada, Geary ve Stoet, OECD ülkelerindeki ergenler arasındaki meslek beklentilerinde benzer bir örüntü keşfeder. Gijsbert Stoet ve David C. Geary, "Sex Differences in Adolescents' Occupational Aspirations: Variations across Time and Place," *PLOS One* (2022), doi.org /10.1371/journal.pone.0261438.

59 Armin Falk ve Johannes Hermle, "Relationship of Gender Differences in Preferences to Economic Development and Gender equality," *Science*, 19 Ekim, 2018, s. 5.

60 University of Gothenburg, News Release, 2 Ekim, 2018, www.gu.se/en/news/personality-differences-between-the-sexes-are-largest-in-the-most-gender-equal-countries. Ana çalışma için bkz. Erik Mac Giolla ve Petri J. Kajonius, "Sex Differences in Personality Are Larger in Gender Equal Countries: Replicating and extending a Surprising Finding," *International Journal of Psychology* (Aralık 2019).

61 Olga Khazan, "The More Gender Equality, the Fewer Women in STEM," *The Atlantic*, 18 Şubat, 2018.

62 Rong Su, "Men and Things," s. 859.

63 Rong Su ve James Rounds, "All STEM Fields Are Not Created equal: People and Things Interests Explain Gender Disparities across STEM Fields," *Frontiers in Psychology* (Şubat 2015).

64 American Psychological Association, "About APA," www.apa.org/about.

65 Stephanie Pappas, "APA Issues First-ever Guidelines for Practice with Men and Boys," American Psychological Association, 2019, s. 2. Bkz. ayrıca American Psychological Association, Boys and Men Guidelines Group, *APA Guidelines for Psychological Practice with Boys and Men* (2018).

66 Pappas, "APA Issues First-ever Guidelines", ss. 2–3.

67 Leonard Sax, "Psychology as Indoctrination: Girls Rule, Boys Drool?," Institute for Family Studies, 15 Ocak, 2019.

68 American Psychological Association, Twitter gönderisi, Ocak 2019, 17:21.

69 American Psychological Association, *Guidelines for Psychological Practice with Girls and Women* (2007).

70 *Juvenile Justice in a Developmental Framework: A 2015 Status Report* (New York: MacArthur Foundation, 2015).

71 John Fergusson Roxburgh, *Eleutheros; or, The Future of the Public Schools* (Londra: Kegan Paul, 1930).

72 "Titanic: Demographics of the Passengers," www.icyousee.org/titanic.html.

8. İLERİCİLERİN KÖRLÜĞÜ

1 "Most educated Counties in the US Map," Databayou, https://databayou.com/education/edu.html.

2 Alice Park ve ark., "An extremely Detailed Map of the 2020 Election," *New York Times*, 30 Mart, 2021'de güncellenmiştir.

3 Valerie Bonk, "Montgomery Co. Schools Add Third Gender option for Students," *WTOP News*, 24 Ağustos, 2019.

4 Lindsey Ashcraft ve Scott Stump, "Teen Girls at Mary land High School Fight Back after Finding List Ranking Their Looks," *Today*, 28 Mart, 2019; Catherine Thorbecke, "After Male Classmates Rated Their Appearances, These Teen Girls Sparked a Movement to Change the 'Boys Will Be Boys' Culture," ABC News, 28 Mart, 2019; Samantha Schmidt, "Teen Boys Rated Their Female Classmates Based on Looks. The Girls Fought Back," *Washington Post*, 26 Mart, 2019.

5 Carly Stern, "Female Students on Hot or Not List Demand More Action from School," *Daily Mail*, 8 Kasım, 2021

6 Kişilerin ismini vermeyeceğim.

7 "First Amendment ve Freedom," C-SPAN, 17 Aralık, 2019.

8 Bkz. örn. Frank Pittman, *Man Enough: Fathers, Sons, and the Search for Masculinity* (New York: Putnam, 1993) ve T. A. Kupers, "Toxic Masculinity as a Barrier to Mental Health Treatment in Prison," *Journal of Clinical Psychology* (Haziran 2005). Kuper bu terimi "egemenliklerini beslemek, kadınları hor görmek, homofobi ve mantıksız şiddet gibi toplumsal olarak gerici eril özelliklerin toplamını" isimlendirmek için kullanır, s. 714.

9 Carol Harrington, "What Is 'Toxic Masculinity' and Why Does It Matter?," *Men and Masculinities* (Temmuz 2020), s. 2.

10 Amanda Marcotte, "overcompensation Nation: It's Time to Admit That Toxic Masculinity Drives Gun Violence," Salon, 23 Haziran, 2016.

11 Eldra Jackson III, "How Men at New Folsom Prison Reckon with Toxic Masculinity," *Los Angeles Times*, 30 Kasım, 2017.

12 Maggie Koerth, "Science Says Toxic Masculinity—More Than Alcohol—Leads to Sexual Assault," FiveThirtyeight, 26 Eylül, 2018.

13 Rachel Hosie, "Woke Daddy: The Feminist Dad Challenging Toxic Masculinity and Facing Right-Wing Abuse," *Independent*, 20 Haziran, 2017.

14 Danielle Paquette, "Toxic Masculinity Is Literally Bad for the Planet, According to Research," *Sydney Morning Herald*, 1 Eylül, 2016.

15 Dan Hirschman, "Did Bros Cause the Financial Crisis? Hegemonic Masculinity in the Big Short," *Scatterplot* (blog), 27 Ağustos, 2016.

16 James Millar, "The Brexiteers Represent the Four Faces of Toxic Masculinity," *New Statesman*, 5 Temmuz, 2018.

17 Jared Yates Sexton, "Donald Trump's Toxic Masculinity," *New York Times*, 13 Ekim, 2016.

18 Alisha Haridasani Gupta, "How an Aversion to Masks Stems from 'Toxic Masculinity,'" *New York Times*, 22 Ekim, 2020.

19 Peggy Orenstei "The Miseducation of the American Boy," *The Atlantic*, Ocak 2020.

20 Dan Cassino ve Yasemin Besen-Cassino, "Of Masks and Men? Gender, Sex, and Protective Measures during COVID-19," *Politics & Gender* (Ağustos 2020). Cinsiyet kimliğinin gücü hususunda bazı yandaş farklılıklar olduğunu belirtmek isterim. Cumhuriyetçi erkekler ve kadınlar kendilerini "bütünüyle" eril ve dişil görme, Demokratlar ve Bağımsızlar ise kendilerini "daha çok" eril ya da dişil görme eğilimindedir.

21 Kim Parker, Juliana Menasce Horowitz ve Renee Stepler, "On Gender Differences, No Consensus on Nature vs. Nurture," Pew Research Center, Aralık 2017.

22 Helen Lewis, "To Learn about the Far Right, Start with the 'Manosphere,'" *The Atlantic*, 7 Ağustos, 2019.

23 PRRI Staff, "Dueling Realities: Amid Multiple Crises, Trump and Biden Supporters See Different Priorities and Futures for the Nation," PRRI, 19 Ekim, 2020.

24 PRRI Staff, "Dueling Realities." Cumhuriyetçiler arasında her soruda hemfikir olma oranı için tam sayılar %60 ve %63'tür, Demokratlar içinse oranlar %24 ve %23'tür.

25 Catherine Morris, "Less Than a Third of American Women Identify as Feminists," Ipsos, 25 Kasım, 2019. Fakat yandaşlar arasında büyük farklılıklar bulunur: Demokrat kadınların %48'i feminist etiketini kabul eder, Cumhuriyetçilerde ise oran %13'tür.

26 "Feminism: Fieldwork Dates: 3rd–6th August 2018," YouGov, Ağustos 2018.

27 ContraPoints, "Men," YouTube (video), 23 Ağustos, 2019.

28 The Sex, Gender and COVID-19 Project, "The CoVID-19 Sex-Disaggregated Data Tracker," Global Health 50/50, 27 Ekim, 2021.

29 Richard V. Reeves ve Beyond Deng, "At Least 65,000 More Men Than Women Have Died from COVID-19 in the US," Brookings Institution, 19 Ekim, 2021. Sayılar CDC ile güncellenmiştir.

30 José Manuel Aburto ve ark., "Quantifying Impacts of the COVID-19 Pandemic through Life- expectancy Losses: A Population-Level Study of 29 Countries," *International Journal of Epidemiology* (Eylül 2021).

31 UK Office for National Statistics, "Coronavirus (COVID-19) Related Deaths by occupation, England and Wales: Deaths Registered between 9 March and 28 December 2020."

32 *Gender Equality: Flying Blind in a Time of Crisis* içinde "The Vast Majority of Programmatic Activity to Prevent and Address the Health Impacts of COVID-19 Largely Ignores the Role of Gender," rapor (Global Health 50/50, 2021), s. 18.

33 George M. Bwire, "Coronavirus: Why Men Are More Vulnerable to COVID-19 Than Women," *SN Comprehensive Clinical Medicine* (Haziran 2020).

34 Oanne Michelle D. Gomez ve ark., "Sex Differences in COVID-19 Hospitalization and Mortality," *Journal of Women's Health* (Nisan 2021). Bkz. ayrıca Lina Ya'qoub, Islam Y. Elgendy ve Carl J. Pepine, "Sex and Gender Differences in COVID-19: More to Be Learned!," *American Heart Journal Plus: Cardiology Research and Practice* (2021); ve Hannah Peckham ve ark., "Male Sex Identified by Global COVID-19 Meta-analysis as a Risk Factor for Death and ITU Admission," *Nature Communications* (9 Aralık, 2020).

35 Marianne J. Legato, "The Weaker Sex," *New York Times*, 17 Haziran, 2006. Ayrıca bkz. *Why Men Die First: How to Lengthen Your Lifespan* (Londra: Palgrave Macmillan, 2009).

36 Department of Health and Human Services, bütçe yılı 2022, www.hhs.gov / sites/default/files/fy2022-gdm-operating-plan.pdf.

37 Luke Turner, "Putting Men in the Frame: Images of a New Masculinity," *The Guardian*, 16 Şubat, 2020.

38 Kathryn Paige Harden, "Why Progressives Should embrace the Genetics of Education," *New York Times*, 24 Temmuz, 2018. İkinci alıntı *The Genetic Lottery: Why DNA Matters for Social Equality* kitabından (Princeton University Press, 2022), s. 179.

39 Raymond H. Baillargeon ve ark., "Gender Differences in Physical Aggression: A Prospective Population-Based Survey of Children Before and After 2 Years of Age," *Developmental Psychology* (Ocak 2007).

40 Kate Manne, *Down Girl: The Logic of Misogyny* (New York: Oxford University Press, 2017), s. 79.

41 Bkz. örn. Melvin Konner, *Women After All* (New York: W.W. Norton, 2015) ve Daniel Amen, *Unleash the Power of the Female Brain: Supercharging Yours for Better Health, Energy, Mood, Focus, and Sex* (New York: Harmony, 2013).

42 Steve Stewart-Williams ve ark., "Reactions to Male-Favouring versus Female-Favouring Sex Differences: A Pre-registered Experiment and Southeast Asian Replication," *British Journal of Psychology* (Temmuz 2020).

43 Alice H. Eagly ve Antonio Mladinic, "Are People Prejudiced against Women? Some Answers from Research on Attitudes, Gender Stereotypes, and Judgments of Competence," *European Review of Social Psychology* (1994), s. 13.

44 Konner, *Women After All*, s. 228.

45 Erin Spencer Sairam, "Biden, Harris Form a White House Gender Policy Council," *Forbes*, 22 Ocak, 2021.

46 National Strategy on Gender equity and Equality, Ekim 2021, https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/10/National-Strategy-on-Gender -equity-and-equality.pdf.

47 National Center for Education Statistics, "Table 233.28. Percentage of Students Receiving Selected Disciplinary Actions in Public elementary and Secondary Schools, by Type of Disciplinary Action, Disability Status, Sex, and Race/ ethnicity: 2013–14," U.S. Department of Education.

48 "Uninsured Rates for Nonelderly Adults by Sex 2019," Kaiser Family Foundation, State Health Facts.

49 "Fact Sheet: National Strategy on Gender equity and equality," The White House, 22 Ekim, 2021.

50 Helen Lewis, "The Coronavirus Is a Disaster for Feminism," *The Atlantic*, 19 Mart, 2020.

51 Alicia Sasser Modestino, "Coronavirus Child-Care Crisis Will Set Women Back a Generation," *Washington Post*, 29 Temmuz, 2020.

52 2 Aralık 2022'de gönderilen e-posta "Let's Fast Track for Gender equity and Justice in the U.S. and Globally."

53 Global Gender Gap raporu 2021 (Geneva, Switzerland: World Economic Forum, 2021).

54 Richard Reeves ve Fariha Haque, *Measuring Gender Equality: A Modified Approach* (Brookings Institution, 2022).

55 Francisco Ferreira, "Are Men the New Weaker Sex? The Rise of the Reverse Gender Gap in Education," World Bank, 26 Haziran, 2018.

56 Hanna Rosin, "New Data on the Rise of Women," TED talk (video), Aralık 2010.

9. GÖZ DÖNMESİ

1 Josh Hawley, "Senator Hawley Delivers National Conservatism Keynote on the Left's Attack on Men in America," 1 Kasım, 2021, www.hawley.senate.gov/senator-hawley-delivers-national-conservatism-keynote-lefts-attack-men-america.

2 Daniel Villarreal, "Defense Bill Will Not Require Women to Sign Up for Draft After All," *Newsweek*, 6 Aralık, 2021.

3 Danielle Paquette, "The Unexpected Voters Behind the Widest Gender Gap in Recorded Election History," *Washington Post*, 9 Kasım, 2016.

4 Pew Research Center, "For Most Trump Voters, 'Very Warm' Feelings for Him endure: An examination of the 2016 electorate, based on validated voters," 9 Ağustos, 2018.

5 Paquette, "The Unexpected Voters," Washington Post, 9 Kasım, 2016.

6 Jane Green ve Rosaline Shorrocks, "The Gender Backlash in the Vote for Brexit," *Political Behavior* (Nisan 2021).

7 Jeremy Diamond, "Trump Says It's 'A Very Scary Time for Young Men in America,'" CNN, 2 Ekim, 2018.

8 PRRI, "Better or Worse Since the 1950s? Trump and Clinton Supporters at odds over the Past and Future of the Country," 25 Ekim, 2016.

9 Evan Osnos, *Wildland: The Making of America's Fury* (New York: Farrar, Straus and Giroux, 2021), s. 256.

10 Pankaj Mishra, "The Crisis in Modern Masculinity," *The Guardian*, 17 Mart, 2018.

11 "Men Adrift: Badly educated Men in Rich Countries Have Not Adapted Well to Trade, Technology or Feminism," *The Economist*, 28 Mayıs, 2015.

12 "The Anti-Immigrant Sweden Democrats Fail to Break Through," *The Economist*, 13 Eylül, 2018.

13 Katrin Bennhold, "One Legacy of Merkel? Angry East German Men Fueling the Far Right," *New York Times*, 5 Kasım, 2018.

14 S. Nathan Park, "Inside South Korea's Incel election," UnHerd, 16 Şubat, 2022.

15 Raphael Rashid, "'Devastated': Gender Equality Hopes on Hold as 'Anti-feminist' Voted South Korea's President," *The Guardian*, 11 Mart, 2022.

16 India Today, "Pakistan's Imran Khan Says Feminism Has Degraded the Role of a Mother," 18 Haziran, 2018. Bkz. ayrıca Siobhan o'Grady, "Erdogan Tells Feminist Summit That Women Aren't equal to Men," *Foreign Policy*, 24 Kasım, 2014; Felipe Villamor, "Duterte Jokes About Rape, Again. Philippine Women Aren't Laughing," *New York Times*, 31 Ağustos, 2018.

17 Ed West, "How Single Men and Women Are Making Politics More Extreme," *The Week*, 4 Ağustos, 2017.

18 Christina Hoff Sommers, *The War Against Boys: How Misguided Feminism Is Harming Our Young Men* (New York: Simon & Schuster, 2001). Bkz. ayrıca Suzanne Venker, *The War on Men* (Chicago: WND Books, 2016).

19 Raphael Rashid, "South Korean Presidential Hopefuls Push Anti-feminist Agenda," *Nikkei Asia*, 24 Kasım, 2021.

20 Dan Cassino, "Why More American Men Feel Discriminated Against," *Harvard Business Review*, 29 Eylül, 2016.

21 Andrew Rafferty, "Cruz Attacks Trump for Transgender Bathroom Comments," NBC News, 21 Nisan, 2016.

22 Jeffrey M. Jones, "LGBT Identification Rises to 5.6% in Latest U.S. estimate," Gallup, 24 Şubat, 2021.

23 Supreme Court of the United States, *Bostock v. Clayton County, Georgia*: Certiorari to the United States Court of Appeals for the eleventh Circuit, No. 17–1618—15 Haziran, 2020, s. 1

24 Lara Jakes, "M, F or X? American Passports Will Soon Have Another Option for Gender," *New York Times*, 30 Haziran, 2021.

25 Movement Advancement Project, "Equality Maps: Identity Document Laws and Policies," 3 Mart, 2022, www.lgbtmas.org/equality-maps/identity_document _laws.

26 Laura Bates, *Men Who Hate Women* (Londra: Simon & Schuster, 2021), s. 10.

27 David Brooks, "The Jordan Peterson Moment," *New York Times*, 25 Ocak, 2018.

28 Jordan B. Peterson, *12 Rules for Life: An Antidote to Chaos* (New York: Penguin, 2018). Bkz. ayrıca Zack Beauchamp, "Jordan Peterson, the Obscure Canadian Psychologist Turned Right-Wing Celebrity, Explained," *Vox*, 21 Mayıs, 2018.

29 "Jordan Peterson explains His Theory of Lobster and Men," YouTube (video), 31 Ocak, 2018.

30 Robert Bly, *Iron John: A Book about Men*, 25th Anniversary edition (Boston: Da Capo Press, 2004), ss. 2 ve 6.

31 Geoff Dench, T*ransforming Men: Changing Patterns of Dependency and Dominance in Gender Relations* (New Brunswick, NJ: Transaction, 1996).

32 "Jordan Peterson Debate on the Gender Pay Gap, Campus Protests and Post modernism," *Channel 4 News*, 16 Ocak, 2018.

33 Henry Mance, "Jordan Peterson: 'one Thing I'm Not Is Naïve,'" *Financial Times*, 1 Haziran, 2018.

34 Charles Murray, *Human Diversity* (New York: Hachette, 2020), s. 302.

35 Juliana Menasce Horowitz ve Ruth Igielnik, "A Century after Women Gained the Right to Vote, Majority of Americans See Work to Do on Gender equality," Pew Research Center, 7 Temmuz, 2020.

36 Dan Cassino, "Even the Thought of Earning Less Than Their Wives Changes How Men Behave," *Harvard Business Review*, 19 Nisan, 2016.

37 George Gilder, *Men and Marriage* (Gretna, LA: Pelican, 1992), s. 81.

38 Katie Hafner, "The Revolution Is Coming, eventually," *New York Times*, 19 Ekim, 2003.

39 Gilder, *Men and Marriage*, ss. 13–15.

40 Dench, *Transforming Men*, s. 16.

41 Wendy Wang, Kim Parker ve Paul Taylor, "Breadwinner Moms," Pew Research Center, 29 Mayıs, 2013. Bkz. ayrıca Pew Research Center, "The Harried Life of the Working Mother," 1 Ekim, 2009.

42 Arthur Schlesinger Jr., "The Crisis of American Masculinity," *Esquire Classic*, 1 Kasım, 1958.

43 Margaret Mead, *Some Personal Views* (New York: Walker, 1979), s. 48.

44 Ayaan Hirsi Ali, *Prey: Immigration, Islam, and the Erosion of Women's Rights* (New York: HarperCollins, 2021), ss. 242–43.

10. ERKEK ÇOCUKLARI OKULA GEÇ BAŞLATMAK

1 Margaret Mead, *Some Personal Views* (New York: Walker, 1979), s. 43. Bunu 1974'te *Redbook* dergisinde bir okurun sorusuna cevaben yazar.

2 Malcolm Gladwell, *Outliers: The Story of Success* (Boston: Little, Brown, 2008), s. 8

3 EdChoice, "The Public, Parents, and K–12 Education," Morning Consult, Eylül 2021.

4 EdChoice, "Teachers and K–12 Education: A National Polling Report," Morning Consult, Ekim 2021, s. 19.

5 Diane Whitmore Schanzenbach ve Stephanie Howard Larson, "Is Your Child Ready for Kindergarten?," *Education Next* (17 Nisan, 2017).

6 Daphna Bassok ve Sean F. Reardon, "'Academic Redshirting' in Kindergarten: Prevalence, Patterns & Implications," *Educational Evaluation and Policy Analysis* (Şubat 2013). Öğretmenler üzerine veriler için, RAND eğitmen anketinden yararlanıyorum. 2021 güz döneminde ricam üzerine okula geç başlatma alanını da anketlerine ekledi. Öğretmenlerin erkek çocuklarını da kızlarını da okula geç başlatma oranı üç kat fazladır.

7 Schanzenbach ve Larson, "Is Your Child Ready."

8 Bassok ve Reardon, "'Academic Redshirting' in Kindergarten."

9 Thomas S. Dee ve Hans Henrik Sievertsen, "The Gift of Time? School Starting Age and Mental Health," çalışma kâğıdı 21610 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Ekim 2015). Bkz. ayrıca Suzanne Stateler Jones, "Academic Red-Shirting: Perceived Life Satisfaction of Adolescent Males," Texas A&M University, sunum (Mayıs 2012). Bkz. ayrıca David Deming ve Susan Dynarski, "The Lengthening of Childhood," *Journal of Economic Perspectives* (Yaz 2008).

10 Elizabeth U. Cascio ve Diane Whitmore Schanzenbach, "First in the Class? Age and the Education Production Function," *Education Finance and Policy* (Yaz 2016), s. 244.

11 National Center for Education Statistics, "Table 17a. Percentage of Public-School Students in Kindergarten through Grade 12 Who Had ever Repeated a Grade, by Sex and Race/ethnicity: 2007" (Temmuz 2010). Bkz. ayrıca Nancy Frey, "Retention, Social Promotion, and Academic Redshirting: What Do We Know and Need to Know?," *Special Education* (Kasım 2005).

12 Philip J. Cook ve Songman Kang, "The School-Entry-Age Rule Affects Redshirting Patterns and Resulting Disparities in Achievement," çalışma kâğıdı 24492 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Nisan 2018).

13 Stateler Jones, "Academic Red-Shirting." Bkz. ayrıca Jennifer Gonzalez, "Kindergarten Redshirting: How Kids Feel About It Later in Life," *Cult of Pedagogy*, 24 Nisan, 2016.

14 William Ellery Samuels ve ark., "Predicting GPAs with executive Functioning Assessed by Teachers and by Adolescents Themselves," *European Educational Researcher* (Ekim 2019).

15 Deming ve Dynarski, "The Lengthening of Childhood," s. 86.

16 Education Commission of the States, "Compulsory School Attendance Laws, Minimum and Maximum Age Limits for Required Free Education, by State: 2017," National Center for Education Statistics, nces.ed.gov/programs/state reform/tab1_2-2020.ass.

17 Deming ve Dynarski, "The Lengthening of Childhood," s. 86.

18 Richard V. Reeves, Eliana Buckner ve Ember Smith, "The Unreported Gender Gap in High School Graduation Rates," Brookings Institution, 12 Ocak, 2021.

19 National Center for Education Statistics, "Graduation Rate from First Institution Attended within 150 Percent of Normal Time for First-Time, Full-Time Degree/Certificate-Seeking Students at 2-Year Postsecondary Institutions, by Race/ethnicity, Sex, and Control of Institution: Selected Cohort entry Years, 2000 through 2016" (Ağustos 2020).

20 Kristen Lewis, "A Decade Undone: 2021 Update," Measure of America of the Social Science Research Council (Temmuz 2021).

21 U.S. Equal Employment Opportunity Commission, "Title VII of the Civil Rights Act of 1964."

22 *United States v. Virginia et al.*, 518 U.S. 515 (1996), s. 517.

23 2021'de 60 kadın 420 erkek öğrenci vardı. Bkz. "Enrollment Summary Fall 2017," Virginia Military Institute.

24 *United States v. Virginia et al.*, s. 515.

25 OECD, "The ABC of Gender Equality in Education: Aptitude, Behaviour, Confidence" (Paris: OECD Publishing, 2015).

26 National Center for Education Statistics, "Number of Students Receiving Selected Disciplinary Actions in Public elementary and Secondary Schools, by Type of Disciplinary Action, Disability Status, Sex, and Race/ethnicity: 2013–14."

27 National Center for Education Statistics, "Table 233.20, Percentage of Public-School Students in Grades 6 through 12 Who Had ever Been Suspended or expelled, by Race/ethnicity and Sex: Selected Years, 1993 through 2019." Eğilim için bkz. Richard M. Ingersoll ve ark., "Seven Trends: The Transformation of the Teaching Force—Updated October 2018," University of Pennsylvania, CPRE Research raporları, 2018.

28 Education and training statistics for the UK, "Full-Time equivalent Number of Teachers for 'Teacher Numbers' for Primary, Secondary, Total Maintained, Female and Male in England, Northern Ireland, Scotland, United Kingdom and Wales between 2015/16 and 2019/20." Bkz. ayrıca Kim Hyun-bin, "Male Teachers Become Rare Breed," *Korea Times*, 15 Mart, 2018.

29 Ingersoll ve ark., "Seven Trends," s. 14.

30 Akt. Nathan Hegedus, "In Praise of the Dude Teaching at My Son's Preschool," *Huffington Post*, 19 Mart, 2012.

31 Thomas S. Dee, "The Why Chromosome: How a Teacher's Gender Affects Boys and Girls," *Education Next* (Güz 2006). Bkz. ayrıca Sari Mullola ve ark.,

"Gender Differences in Teachers' Perceptions of Students' Temperament, educational Competence, and Teachability," *British Journal of Educational Psychology* (2012).

32 Lauren Sartain ve ark., "When Girls outperform Boys: The Gender Gap in High School Math Grades," University of North Carolina, 2022.

33 Ursina Schaede ve Ville Mankki, "Quota vs Quality? Long-Term Gains from an Unusual Gender Quota," Public Economics Program Meeting of the National Bureau of Economic Research'e sunulan çalışma kâğıdı, Bahar 2022.

34 Siri Terjesen, Ruth V. Aguilera ve Ruth Lorenz, "Legislating a Woman's Seat on the Board: Institutional Factors Driving Gender Quotas for Boards of Directors," Journal of Business Ethics (Şubat 2014).

35 Dee, "The Why Chromosome." Bkz. ayrıca Sari Mullola ve ark., "Gender Differences in Teachers' Perceptions of Students' Temperament, educational Competence, and Teachability," *British Journal of Educational Psychology* (2012).

36 Seth Gershenson ve ark., "The Long-Run Impacts of Same-Race Teachers," çalışma kâğıdı 25254 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Kasım, 2018, 2021'de revize edilmiştir).

37 Lisette Partelow, "What to Make of Declining Enrollment in Teacher Preparation Programs," Center for American Progress, 3 Aralık, 2019.

38 National Center for Education Statistics, "Table 313.20, Full-Time Faculty in Degree-Granting Postsecondary Institutions, by Race/ethnicity, Sex, and Academic Rank: Fall 2017, Fall 2018, and Fall 2019."

39 Jacqueline Bichsel ve Jasper McChesney, "The Gender Pay Gap and the Representation of Women in Higher Education Administrative Positions: The Century So Far," College and University Professional Association for Human Resources, Şubat 2017.

40 Melissa Trotta, "The Future of Higher Education Leadership," Association of Governing Boards of Universities and Colleges, 14 Eylül, 2021.

41 "Employed Persons by Detailed occupation, Sex, Race, and Hispanic or Latino ethnicity," U.S. Bureau of Labor Statistics.

42 ABD Hava Kuvvetleri'ndeki pilotların %7'si, seyrüsefercilerin %12'si kadındır.

43 Kirsten Cole ve ark., "Building a Gender-Balanced Workforce," *Young Children* (Eylül 2019).

44 Alia Wong, "The U.S. Teaching Population Is Getting Bigger, and More Female," *The Atlantic*, 20 Şubat, 2019.

45 Bkz. 27. Not.

46 Christina A. Samuels, "Building a Community for Black Male Teachers," EdWeek, 17 Şubat, 2021.

47 Esteban M. Aucejo ve Jonathan James, "The Path to College Education: The Role of Math and Verbal Skills," *Journal of Political Economy* (Ocak 2019).

48 Bkz. 27. Not.

49 Anthony S. Carnevale, Ban Cheah ve Emma Wenzinger, "The College Payoff: More Education Doesn't Always Mean More earnings," Georgetown University Center on Education and the Workforce, 2021.

50 Bureau of Labor Statistics, "Employed Persons by Detailed Occupation, Sex, Race, and Hispanic or Latino Ethnicity," 2020 Labor Force Statistics from the Current Population Survey, 22 Ocak, 2021.

51 Fredrik deBoer, *The Cult of Smart: How Our Broken Education System Perpetuates Social Injustice* (New York: All Points Books, 2020).

52 Gijsbert Stoet ve David C. Geary, "Gender Differences in the Pathways to Higher Education," *Proceedings of the National Academy of Sciences* (Haziran 2020).

53 National Center for Education Statistics, "Table H175, Average Number of Cred its and Percentage of Total Credits Public High School Graduates earned in each Curricular and Subject Area: 1992, 2004, and 2013."

54 Oren Cass, "How the other Half Learns: Reorienting an Education System That Fails Most Students," Manhattan Institute, Ağustos 2018.

55 Joseph Fishkin, *Bottlenecks: A New Theory of Equal Opportunity* (Oxford University Press, 2014).

56 National Career Academy Coalition, "Career Academies Change Lives every Day."

57 James J. Kemple ve Cynthia J. Willner, "Career Academies: Long-Term Impacts on Labor Market outcomes, educational Attainment ve Transitions to Adulthood," MDRC, Haziran 2008.

58 Eric Brunner, Shaun Dougherty ve Stephen L. Ross, "The effects of Career and Technical Education: Evidence from the Connecticut Technical High School System," çalışma kâğıdı 28790 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Mayıs 2021).

59 Marianne Bertrand, Magne Mogstad ve Jack Mountjoy, "Improving Educational Pathways to Social Mobility: Evidence from Norway's 'Reform 94,'" çalışma kâğıdı 25679 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Mart 2019), s. 42.

60 Brian A. Jacob, "What We Know about Career and Technical Education in High School," Brookings Institution, 7 Ekim, 2017.

61 Perkins Collaborative Resource Network, www.cte.ed.gov/legislation/perkins-v.

62 DataLab, "Federal Investment in Higher Education," 2018.

63 National Center for Education Statistics, "Educational Institutions," Fast Facts, 2017–18.

64 Lucinda Gray, Laurie Lewis ve John Ralph, "Career and Technical Education Programs in Public School Districts: 2016–17," U.S. Department of Education, Nisan 2018.

65 4 milyar $ tahminim muhtemelen işin uç noktasıdır. Ortalama bir lisede 847 öğrenci vardır. Yeni teknik okullar için federal hükûmetten gelecek öğrenci

başı 5 bin $ farz ediyorum (çoğundan daha yüksek maliyete sahip bir eyalet olan Connecticut için bildirilen 4 bin $ ödenekten daha fazla). 1,000 x 847 x 5,000 $ = 4.2 milyar $.

66 Education and Labor Committee, "Chairman Scott Praises Passage of the National Apprenticeship Act of 2021," basın bildirisi, U.S. House of Representatives, 5 Şubat, 2021.

67 U.S. Department of Labor, "Data and Statistics: Registered Apprenticeship National Results Fiscal Year 2020," 2020. Uluslararası kıyaslamalar için bkz. OECD/ ILO, *Engaging Employers in Apprenticeship Opportunities* (2017), şema 1.2.

68 Harry J. Holzer ve Zeyu Xu, "Community College Pathways for Disadvantaged Students," *Community College Review* (15 Nisan, 2021).

69 Ayrıntılı benzer bir öneri için bkz. Austan Goolsbee ve ark., *A Policy Agenda to Develop Human Capital for the Modern Economy*, Aspen Economic Strategy Group, 2019.

70 Cass, "How the other Half Learns," ss. 5–6.

71 Scottish Funding Council, "Gender Action Plan Annual Progress Report," 30 Ocak, 2019.

72 C. Kirabo Jackson, "The Effect of Single-Sex Education on Test Scores, School Completion, Arrests, and Teen Motherhood: evidence from School Transitions," çalışma kâğıdı 22222 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Mayıs 2016).

73 Erin Pahlke, Janet Shibley Hyde ve Carlie M. Allison, "The Effects of Single-Sex Compared with Coeducational Schooling on Students' Performance and Attitudes: A Meta-Analysis," *Psychological Bulletin* (2014).

74 Michael Gurian ve Patricia Henley, *Boys and Girls Learn Differently! A Guide for Teachers and Parents* (San Francisco: Jossey Bass, 2002).

11. ERKEKLER SEYO'DA BAŞARILI OLABİLİR

1 Margarita Torre, "Stopgappers? The occupational Trajectories of Men in Female-Dominated Occupations," *Work and Occupations* (Haziran 2018).

2 Gloria Steinem, *The Truth Will Set You Free, But First It Will Piss You Off!* (New York: Random House, 2019), s. 64.

3 Jerome Christenson, "Ramaley Coined STEM Term Now Used Nationwide," *Winona Daily News*, 13 Kasım, 2011.

4 IPUMS American Community Survey verilerindeki 2018 standart meslek sınıflandırması kodlarına göre, "matematikçilerin" gruplandırması, "diğer matematik bilimi meslekleri" ve "istatistikçiler" ile birlikte yapılır. Aksi belirtilmedikçe, bu bölümde yapılan tüm meslek analizleri 2019 yılında gelir sahibi olan, çalışma yaşındaki (25-54), yıllık, sivil çalışanlar hakkındadır. İstihdam tahminleri Bureau of Labor Statistics, "Occupational Projections, 2020–30, and Worker Characteristics, 2020," Tablo1.7'dendir.

5 SEYO mesleklerini tanımlarken, Census Bureau'nun standart meslek sınıflandırması (SOC) politik komitesinin 2012'de önerdiği yaklaşımı

yakından takip ediyorum. Bkz. "Options for Defining STEM Occupations under the 2010 SoC System," Bureau of Labor Statistics, Ağustos 2012. Yaklaşımımın ayrıntıları için bkz. Richard Reeves ve Beyond Deng, "Women in STEM, Men in HEAL: Jobs for the Future," Brookings Institution, 2022.

6 Günümüzde kadınların, BTMM kategorisindeki sosyal bilimcilerin çoğunluğunu (%64) teşkil ettiğini belirtmek istiyorum.

7 Sosyal hizmet uzmanlığı meslek kategorisinin dört alt kategorisi vardır: çocuk, aile ve okul sosyal hizmet uzmanları; sağlık hizmet uzmanları; akıl sağlığı ve madde kullanımı sosyal uzmanları; ve diğer tüm sosyal hizmet uzmanları. Bkz. ayrıca Jack Fischl, "Almost 82 Percent of Social Workers Are Female, and This Is Hurting Men," Mic, 25 Mart, 2013.

8 David J. Deming, "The Growing Importance of Social Skills in the Labor Market," *Quarterly Journal of Economics* (Kasım 2017), s. 1593.

9 Bu analizlerin temel aldığı BLS tahminleri, başka bir yerde sunduğum American Community Survey sonuçlarından biraz farklı bir örneklem kullanır. Bkz. BLS, tablo 1.7, "Occupational Projections, 2020–30, and Worker Characteristics," 2020. Daha fazla ayrıntı için bkz. Reeves ve Deng, "Women in STEM, Men in HEAL."

10 Tüm bu gelirler 2019 yılında bu mesleklerde olan çalışma yaşındaki, tam zamanlı işçilerin ortalamasıdır.

11 U.S. Department of Health and Human Services, Health Resources and Services Administration, 2018 National Sample Survey of Registered Nurses.

12 Bureau of Labor Statistics, "Occupational Projections, 2020–30, and Worker Characteristics, 2020," tablo 1.7.

13 University of St. Augustine for Health Sciences, "Nurse Burnout: Risks, Causes, and Precautions," Temmuz 2020.

14 Louis Pilla, "This Might Hurt a Bit: The Chronic Nursing Shortage Is Now Acute," *Daily Nurse*, 22 Temmuz, 2021.

15 Ernest Grant, letter to Honorable Xavier Becerra, Secretary, Department of Health and Human Services, American Nurses Association, 1 Eylül, 2021, s. 1.

16 Michael Topchik ve ark., *Crises Collide: The COVID-19 Pandemic and the Stability of the Rural Health Safety Net* (The Chartis Group, 2021). Verdiğim spesifik sayılar ana raporda yoktur ama anketin tam sonuçlarında görülebilir. Bu sonuçlar bana Chartis ve Dylan Scott tarafından verilmiştir: "Why the US Nursing Crisis Is Getting Worse," *Vox*, 8 Kasım, 2021.

17 Amandad Perkins, "Nursing Shortage: Consequences and Solutions," *Nursing Made Incredibly Easy* (Eylül/Ekim 2021).

18 Annie Buttner, "The Teacher Shortage, 2021 edition," Frontline Education, 19 Nisan, 2021.

19 Rafael Heller ve Teresa Preston, "Teaching: Respect but Dwindling Appeal," Kappan, Eylül 2018.

20 Lisette Partelow, "What to Make of Declining Enrollment in Teacher Preparation Programs," Center for American Progress, 3 Aralık, 2019.

21 Morgan Lee ve Cedar Attanasio, "New Mexico Asks Guard to Sub for Sick Teachers amid omicron," AP News, 19 Ocak, 2022; David Schuman, "Twin Cities School Seeks Parents to Alleviate Substitute Teacher Shortage," CBS Minnesota, 5 Ekim, 2021; Justin Matthews, "60 International Educators Hired to Fill Teacher Shortages in Polk County," Fox 13 News Tampa Bay, 11 Ekim, 2021.

22 David Wimer ve Ronald F. Levant, "The Relation of Masculinity and Help-Seeking Style with the Academic Help-Seeking Behavior of College Men," *Journal of Men's Studies* (Ekim 2011).

23 Lea Winerman, "Helping Men to Help Themselves," American Psychological Association, Haziran 2005.

24 Benedict Carey, "Need Therapy? A Good Man Is Hard to Find," New York Times, 11 Mayıs, 2011.

25 Madde kullanımı için bkz. SAMHSA Treatment Episode Data Set (TEDS), "Gender Differences in Primary Substance of Abuse across Age Groups" (2011). Özel eğitim için bkz. "Students with Disabilities, Preprimary, Elementary, and Secondary Education," National Center for Education Statistics (Mayıs 2021).

26 Melinda French Gates, "Here's Why I'm Committing $1 Billion to Promote Gender Equality," *TIME*, 5 Ekim, 2019.

27 Building Blocks of STEM Act, Senato raporu 116-78, Committee on Commerce, Science, and Transportation (Ağustos 2019), s. 7.

28 National Science Foundation, "Organizational Change for Gender equity in STEM Academic Professions," NSF 20-057, 10 Mart, 2020.

29 Society of Women Engineers hakkındaki veriler Guidestar for Fiscal Year 2019'dandır. Bkz. www.guidestar.org/profile/13-1947735. SWE websitesi personel verileri. İkisi için de erişim tarihi 28 Mart 2022'dir.

30 American Association for Men in Nursing, "Who We Are."

31 National Girls Collaborative Project, *Annual Report* 2021, s. 17.

32 Bkz. NSF ödülleri 0631789 (1.5 milyon $) ve 1103073 (3 milyon $).

33 Million Girls Moonshot, "Our Mission."

34 National Center for Education Statistics, "Table 318.30, Bachelor's, Master's, and Doctor's Degrees Conferred by Postsecondary Institutions, by Sex of Student and Discipline Division: 2017–18."

35 2009 ila 2012 yılları arasında elde edilen verilere göre, spesifik olarak 9. sınıf öğrencileri. National Center for Education Statistics, "Data Point: Male and Female High School Students' Expectations for Working in a Health-Related Field," Haziran 2020.

36 *Title IX at 45: Advancing Opportunity through Equity in Education* içinde "Career and Technical Education: A Path to Economic Growth," (Washington, DC: National Coalition for Women and Girls in Education, 2017), s. 6.

37 Mariah Bohanon, "Men in Nursing: A Crucial Profession Continues to Lack Gender Diversity," INSIGHT Into Diversity, 8 Ocak, 2019.

38 Erkek öğrenciler üzerinde gözle görülür bir etki yaşanmadığını belirtmek isterim. Scott E. Carrell, Marianne E. Page ve James E. West, "Sex and Science: How Professor Gender Perpetuates the Gender Gap," *Quarterly Journal of Economics* (Ağustos 2010).

39 Wendy M. Williams ve Stephen J. Ceci, "National Hiring experiments Reveal 2: 1 Faculty Preference for Women on STEM Tenure Track," *Proceedings of the National Academy of Sciences* (Nisan 2015), s. 5360.

40 Scholarships.org, "Scholarships for Women," erişim 28 Mart 2022.

41 Marie Curie Scholar Program (MCSP) at College of Saint Mary, bkz. NSF Award 0630846.

42 National Center for Education Statistics, "Table 318.30."

43 Glenda M. Flores ve Pierrette Hondagneu-Sotelo, "The Social Dynamics Channeling Latina College Graduates into the Teaching Profession," *Gender, Work & Organization* (Kasım 2014), s. 491.

44 Bu fonlar başlıca WIOA yasasının I numaralı başlığı altında dağıtılır. Bkz. Daria Daniel, "Legislation Reintroduced to Address the Impacts of COVID-19 on the Nation's Workforce," National Association of Counties, 10 Şubat, 2021.

45 David H. Bradley, *The Workforce Innovation and Opportunity Act and the One-Stop Delivery System*, kongre araştırma hizmetleri raporu R44252 (2015, Ocak 2021'de güncellenmiştir), s. 4.

46 Texas Workforce Commission, "Program Year 2018 Workforce Innovation and Opportunity Act Annual Report, Titles I and III" (2018), s. 12.

47 STEM RESTART yasası, S.1297, 117. Kongre (2021–2022).

48 1999–2000 ve 2020–2021 yıllarında K-12 öğretmenlerinin ortalama maaşı 65 bin dolardı (2020/2021 enflasyon ve döviz oranlarına göre). National Center for Education Statistics, "Table 211.60, Estimated Average Annual Salary of Teachers in Public Elementary and Secondary Schools, by State: Selected Years, 1969–70 through 2020–21."

49 Madeline Will, "Joe Biden to Teachers: 'You Deserve a Raise, Not Just Praise,'" *Education Week*, 2 Temmuz, 2021.

50 Meg Benner ve ark., "How to Give Teachers a $10,000 Raise," Center for American Progress, Temmuz 2018.

51 George A. Akerlof ve Rachel E. Kranton, "Economics and Identity," *Quarterly Journal of Economics* (Ağustos 2000), s. 748.

52 Çalışma yaşındaki (25-54) tam zamanlı çalışanlar için bkz. ayrıca "Male Nurses Becoming More Commonplace, Census Bureau Reports," United States Census Bureau (Şubat 2013).

53 Brittany Bisceglia, "Breaking the Stigma of the Male Nurse," *Nursing License Map* (blog), 3 Aralık, 2020.

54 Wally Bartfay ve Emma Bartfay, "Canadian View of Men in Nursing Explored," *Men in Nursing* (Nisan 2007).

55 Akt. Andrew Clifton, Sarah Crooks ve Jo Higman, "Exploring the Recruitment of Men into the Nursing Profession in the United Kingdom," *Journal of Advanced Nursing* (Mart 2020), s. 1879.

56 Aaron Loewenberg, "There's a Stigma around Men Teaching Young Kids. Here's How We Change It," *Slate*, 18 Ekim, 2017.

57 Jill E. Yavorsky, "Uneven Patterns of Inequality: An Audit Analysis of Hiring-Related Practices by Gendered and Classed Contexts," *Social Forces* (Aralık 2019). Bunların spesifik olarak SEYO meslekleri olmadığını belirtmek isterim.

58 Martin Eisend, "A Meta-analysis of Gender Roles in Advertising," *Journal of the Academy of Marketing Science* (Kasım 2009).

59 Claudia Goldin, *Human Capital in History: The American Record* içinde "A Pollution Theory of Discrimination: Male and Female Differences in Occupations and Earnings,", ed. Leah Platt Boustan, Carola Frydman ve Robert A. Margo (University of Chicago Press, 2014), s. 324.

60 Edward Schiappa, Peter B. Gregg ve Dean E. Hewes, "Can one TV Show Make a Difference? *Will & Grace* and the Parasocial Contact Hypothesis," *Journal of Homosexuality* (Kasım 2006).

61 Melissa S. Kearney ve Phillip B. Levine, "Media Influences on Social outcomes: The Impact of MTV's 16 and Pregnant on Teen Childbearing," *American Economic Review* (Aralık 2015).

62 Bu pazarlama kampanyalarının değerlendirmesi için bkz. Doug McKenzie-Mohr, *Fostering Sustainable Behavior: An Introduction to Community-Based Social Marketing* (Gabriola Island, BC: New Society, 2013).

63 Cass R. Sunstein, *How Change Happens* (MIT Press, 2020); Robert H. Frank, *Under the Influence: Putting Peer Pressure to Work* (Princeton University Press, 2020).

64 2008-2009'da Oregon'daki hemşirelik öğrencilerinin %13'ü erkekti, kayıtlı hemşirelerin oranıysa %11'di. Olsa olsa ulusal eğilimlerle paralel ilerleyen bir yükselmedir bu. Bkz. Tamara Bertell ve ark., *Who Gets In? Pilot Year Data from the Nursing Student Admissions Database* (Portland: Oregon Center for Nursing, 2009), tablo 5, s. 11.

65 Kimberley A. Clow, Rosemary Ricciardelli ve Wally J. Bartfay, "Are You Man Enough to Be a Nurse? The Impact of Ambivalent Sexism and Role Congruity on Perceptions of Men and Women in Nursing Advertisements," *Sex Roles* (Nisan 2015).

66 Marci D. Cottingham, "Recruiting Men, Constructing Manhood: How Health Care Organizations Mobilize Masculinities as Nursing Recruitment Strategy," *Gender & Society* (Şubat 2014).

67 Tara Boyle ve ark., "'Man Up': How a Fear of Appearing Feminine Restricts Men, and Affects Us All," NPR, 1 Ekim, 2018.

68 Ben Lupton, "Maintaining Masculinity: Men Who Do 'Women's Work,'" *British Journal of Management* (Eylül 2000), ss. 33–48.

12. YENİ BABALAR

1 Hanna Rosin, *The End of Men: And the Rise of Women* (New York: Riverhead Books, 2012), s. 9.

2 Matt Gertz, "Tucker Carlson's Snide Dismissal of Paternity Leave Is in Stark Contrast to His Colleagues' Fervent Support," Media Matters for America, 15 Ekim, 2021.

3 "Piers Morgan Mocks Daniel Craig for Carrying Baby," BBC, 16 Ekim, 2018.

4 Serena Mayeri, *Reasoning from Race: Feminism, Law, and the Civil Rights Revolution* (Harvard University Press, 2014), s. 123. Yıllar sonra dava üzerine konuşurken Ginsburg şöyle der: "Toplum için hayalim budur: Babaların çocuklarını sevmesi, ilgilenmesi ve yetişmelerinde rol oynaması." Bkz. Erika Bachiochi, "What I Will Teach My Children about Ruth Bader Ginsburg," *America Magazine*, 24 Eylül, 2020.

5 Eric Michael Johnson, "Raising Darwin's Consciousness: An Interview with Sarah Blaffer Hrdy on Mother Nature," *Scientific American*, 16 Mart, 2012.

6 Anna Machin, *The Life of Dad: The Making of the Modern Father* (New York: Simon & Schuster, 2018), ss. 17–18.

7 William H. Jeynes, "Meta-Analysis on the Roles of Fathers in Parenting: Are They Unique?," *Marriage & Family Review* (Nisan 2016); Sara McLanahan ve Christopher Jencks, "Was Moynihan Right?," *Education Next* (Bahar 2015); Kevin Shafer, *So Close, Yet So Far: Fathering in Canada & the United States* (University of Toronto Press, 2022), özellikle böl 2.

8 Kathleen Mullan Harris, Frank F. Furstenberg ve Jeremy K. Marmer. "Paternal Involvement with Adolescents in Intact Families: The Influence of Fathers over the Life Course," *Demography* (Haziran 1998).

9 Rebecca M. Ryan, Anne Martin ve Jeanne Brooks-Gunn, "Is one Good Parent Good enough? Patterns of Mother and Father Parenting and Child Cognitive outcomes at 24 and 36 Months," *Parenting: Science and Practice* (Mayıs 2006).

10 James A. Gaudino Jr., Bill Jenkins ve Roger W. Rochat, "No Fathers' Names: A Risk Factor for Infant Mortality in the State of Georgia, USA," *Social Science & Medicine* (Ocak 1999).

11 Marc Grau-Grau ve Hannah Riley Bowles, *Engaged Fatherhood for Men, Families and Gender Equality: Healthcare, Social Policy, and Work Perspectives* içinde "Launching a Cross-Disciplinary and Cross-National Conversation on Engaged Fatherhood," ed. Marc Grau-Grau, Mireialas Heras Maestro ve Hannah Riley Bowles (New York: Springer, 2022), s. 2.

12 William H. Jeynes, "Meta-Analysis on the Roles of Fathers," s. 17. Bkz. ayrıca Harris, Furstenberg ve Marmer, "Paternal Involvement with Adolescents in Intact Families."

13 Kim Parker, Juliana Menasce Horowitz ve Renee Stepler, "Americans Are Divided on Whether Differences between Men and Women Are Rooted in Biology or Societal expectations," Pew Research Center, 5 Aralık, 2017.

14 Pauline Hunt, *Gender and Class Consciousness* (Londra: MacMillan, 1980), s. 24.

15 National Academies of Sciences, engineering, and Medicine, *The Promise of Adolescence: Realizing Opportunity for All Youth* (Washington, DC: The National Academies Press, 2019), s. 37.

16 Rob Palkovitz, *Gender and Parenthood: Biological and Social Scientific Perspectives* içinde "Gendered Parenting's Implications for Children's Well-Being," ed. W. Bradford Wilcox ve Kathleen Kovner Kline (Columbia University Press, 2013), s. 11.

17 Deborah A. Cobb-Clark ve Erdal Tekin, "Fathers and Youths' Delinquent Behavior," *Review of Economics of the Household* (Haziran 2014).

18 Eirini Flouri ve Ann Buchanan, "The Role of Father Involvement in Children's Later Mental Health," *Journal of Adolescence* (Şubat 2003).

19 Stephen D. Whitney ve ark., "Fathers' Importance in Adolescents' Academic Achievement," *International Journal of Child, Youth and Family Studies* (2017).

20 Machin, *The Life of Dad*, s. 111.

21 Shafer, *So Close, Yet So Far*, s. 68.

22 David J. Eggebeen, *Gender and Parenthood: Biological and Social Scientific Perspectives* içinde "Do Fathers Uniquely Matter for Adolescent Well-Being?," ed. W. Bradford Wilcox ve Kathleen Kovner Kline (Columbia University Press, 2013), s. 267.

23 Paul R. Amato ve Joan G. Gilbreth, "Nonresident Fathers and Children's Well-Being: A Meta-analysis," *Journal of Marriage and Family* (Ağustos 1999).

24 William Marsiglio ve Joseph H. Pleck, *Handbook of Studies on Men and Masculinities* içinde "Fatherhood and Masculinities," ed. Michael S. Kimmel, Jeff Hearn ve Robert W. Connell (Thousand Oaks, CA: Sage, 2004), s. 253.

25 Alan Booth, Mindy e. Scott, ve Valarie King, "Father Residence and Adolescent Problem Behavior: Are Youth Always Better off in Two-Parent Families?," *Journal of Family Issues* (Mayıs 2010).

26 Kathryn Edin ve Timothy J. Nelson, *Doing the Best I Can: Fatherhood in the Inner City* (University of California Press, 2013), s. 216.

27 Gretchen Livingston ve Kim Parker, "A Tale of Two Fathers: More Are Active, but More Are Absent," Pew Research Center, 15 Haziran, 2011.

28 Jo Jones ve William D. Mosher, ""Fathers Involvement with Their Children: United States, 2006–2010," National Health Statistics raporları, no. 71 (Hyattsville, MD: National Center for Health Statistics, 2013). Bkz. ayrıca Edin ve Nelson, *Doing the Best I Can*, s. 215.

29 Calvina Z. Ellerbe, Jerrett B. Jones ve Marcia J. Carlson, "Race/ethnic Differences in Nonresident Fathers' Involvement after a Nonmarital Birth," *Social Science Quarterly* (Eylül 2018), s. 1158.

30 Janet Gornick ve Marcia Meyers, *Gender Equality: Transforming Family Divisions of Labor* içinde "Institutions That Support Gender equality in Parenthood and employment," (New York: Verso, 2009), ss. 4–5.

31 Heather Boushey, "Home Economics," *Democracy Journal* (Bahar 2016).

32 Tanya Byker ve Elena Patel, "A Proposal for a Federal Paid Parental and Medical Leave Program," Brookings Institution, Mayıs 2021.

33 2005 tasarısı, 1 Temmuz 2019'da Oregon Yasama Meclisi'nde imzalanarak yasaya geçmiştir. Politikanın 2003'teki uygulanması geciktirilmiştir.

34 OECD, Parental Leave Systems, "Paid Leave Reserved for Fathers," OECD Family Database, Ekim 2021.

35 Ankita Patnaik, "Daddy's Home!' Increasing Men's Use of Paternity Leave," Council on Contemporary Families, 2 Nisan, 2015.

36 Akt. Gornick ve Meyers, Institutions That Support Gender Equality, s. 437.

37 "The effect of fertility on [maternal] labor supply is . . large and negative at higher levels of development." Daniel Aaronson ve ark., "The effect of Fertility on Mothers' Labor Supply over the Last Two Centuries," *Economic Journal* (Ocak 2021).

38 Claudia Goldin, *Career and Family: Women's Century-Long Journey toward Equity* (Princeton University Press, 2021), s. 234.

39 U.S. Bureau of Labor Statistics, *Employment Characteristics of Families 2020* içinde "Employment Status of Mothers with own Children under 3 Years old by Single Year of Age of Youngest Child and Marital Status, 2019–2020 Annual Averages," Nisan 2021.

40 Juliana Menasce Horowitz, "Despite Challenges at Home and Work, Most Working Moms and Dads Say Being employed Is What's Best for Them," Pew Research Center, 12 Eylül, 2019.

41 Daly'yi akt. Marsiglio ve Pleck, "Fatherhood and Masculinities," s. 257.

42 Edin ve Nelson, *Doing the Best I Can*, s. 216.

43 Maria Cancian ve ark., "Who Gets Custody Now? Dramatic Changes in Children's Living Arrangements after Divorce," Demography (Mayıs 2014), s. 1387.

44 Bu tahmini bir sayıdır ve her ABD eyaletinde avukatlarla yapılan röportajlara dayanır. Bkz. "How Much Custody Time Does Dad Get in Your State?," Custody Xchange, 2018.

45 Heather Hahn, Kathryn Edin ve Lauren Abrahams, *Transforming Child Support into a Family-Building System* (US Partnership on Mobility from Poverty, Mart 2018).

46 Office of Child Support Enforcement, "Preliminary Report for FY 2020," tablo P-29 ve P-85, U.S. Department of Health and Human Services, Haziran 2021.

47 Bu reform hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. Hahn ve ark., *Transforming Child Support*, ss. 13–16.

48 Timothy Nelson, ülke genelinde 429 babayla yapılan röportajlardan elde edilen verilere dayanan ama yayımlanmış analiz, akt. Hahn ve ark., *Transforming Child Support*, s. 5.

49 Oregon Secretary of State, Department of Justice, "Chapter 137: Parenting Time Credit," *Oregon State Archives*. "Non-resident Fathers: An Untapped Childcare Army?," başlıklı makalemde ben de benzer bir öneride bulunmuştum, Brookings Institution, 9 Aralık, 2015.

50 Edin ve Nelson, *Doing the Best I Can*, s. 227.

51 Michael Young ve Peter Willmott, *The Symmetrical Family* (New York: Pantheon, 1973), s. 278.

52 Alexander Bick, Bettina Brüggemann ve Nicola Fuchs-Schündeln, "Hours Worked in Europe and the United States: New Data, New Answers," *Scandinavian Journal of Economics* (Ekim 2019), ss. 1381–1416.

53 Julie Sullivan, "Comparing Characteristics and Selected expenditures of Dual- and Single-Income Households with Children," *Monthly Labor Review*, U.S. Bureau of Labor Statistics, Eylül 2020, https://doi.org/10.21916/mlr.2020.19.

54 Richard V. Reeves ve Isabel V. Sawhill, *A New Contract with the Middle Class* (Brookings Institution, 2020), ss. 46–56.

55 Goldin, *Career and Family*, s. 17.

56 Kim Parker ve Wendy Wang, *Modern Parenthood: Roles of Moms and Dads Converge as They Balance Work and Family*, Pew Research Center için hazırlanmış rapor, Mart 2013.

57 Richard Weissbourd ve ark., "How the Pandemic Is Strengthening Fathers' Relationships with Their Children," Harvard Graduate School of Education, Making Caring Common Project, Haziran 2020.

58 Grant R. McDermott ve Benjamin Hansen, "Labor Reallocation and Remote Work during COVID-19: Real-Time Evidence from GitHub," Çalışma kâğıdı 29598 (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, Aralık 2021).

59 Goldin, *Career and Family*, s. 9.

60 Goldin, *Career and Family*, şema 9.1, s. 178.

61 Goldin, *Career and Family*, s. 191.

62 Claudia Goldin ve Lawrence F. Katz, "A Most egalitarian Profession: Pharmacy and the evolution of a Family-Friendly occupation," *Journal of Labor Economics* (Temmuz 2016).

63 Stephanie Vozza, "How These Companies Have Made Four-Day Workweeks Feasible," *Fast Company*, 17 Haziran, 2015.

64 Karen Turner, "Amazon Is Piloting Teams with a 30-Hour Workweek," *Washington Post*, 26 Ağustos, 2016.

65 *The 2016 Deloitte Millennial Survey: Winning over the Next Generation of Leaders* (Londra: Deloitte, 2016).

66 Claire Cain Miller, "Paternity Leave: The Rewards and the Remaining Stigma," *New York Times*, 7 Kasım, 2014. Baba ya da baba olmak üzere olan kişilerin %62'si, "çalışan erkeklerin tam baba izni almaması gerektiği üzerine dile getirilmeyen bir kural olduğu" konusunda hemfikirdir. 26 Mayıs-3 Haziran tarihleri arasında yürütülen Harris Poll anketi. Anket Volvo arabalar için yapılmıştır.

67 Shane Barro, "Gender Equality Won't Just Change Women's Lives—It'll Change everyone's," *Huffington Post*, 30 Eylül, 2015.

SON SÖZ

1 Richard V. Reeves ve Ember Smith, "Americans Are More Worried about Their Sons Than Their Daughters," Brookings Institution, 7 Ekim, 2020.

Adamlar ve Oğullar
Richard V. Reeves

Adamlar ve oğullar büyük bir mücadele içinde. Son yıllarda yaşanan köklü ekonomik ve sosyal değişimler pek çok erkeğin okulda, işyerinde ve aile içinde itibarsızlaşmasına neden oldu. Kadınların yaşamları iyi yönde değişirken, birçok erkeğin yaşamı aynı kaldı, hatta daha da kötüleşti.

Üç erkek çocuk babası yazar Richard Reeves, büyük övgüler alan bu kitabında adamlık ve oğulluk döneminin acilen çözülmesi gereken karmaşık krizini ele alıyor. Tutumlarımızın, kurumlarımızın ve yasalarımızın yaşadığımız büyük değişime ayak uyduramadığını savunuyor.

Reeves, adamların ve oğulların karşılaştığı yapısal zorluklara eğiliyor ve bu konudaki olağan anlatıyı değiştirecek yenilikçi çözümler sunuyor.

KİTAP NO	DİZİ ADI	
1364	PSİKOLOJİ	

ADAMLAR VE OĞULLAR
RICHARD V. REEVES

9 786255 998569